

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.

Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“

Redaktoři a pořadatelé: Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2·5 fr. Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

„Bratři, o bratři, podejte nám ruce, ať vstaneme!“

Katolíci v Macedonii. Katolická soluňská diecese v Macedonii jest téměř úplně zničena, katolické vesnice rozbořeny, katolíci pak roztroušeni. V okolí K u k u š e vypálili Ř e k o v é 11 katolických vesnic; zůstaly jen čtyři dědinky, které dohromady čítají okolo 200 katolíků. V J a n i c i a v okolí Řekové přinutili mnoho katolických rodin, aby se zrekli bulharské národnosti a katolické víry; jen ve čtyřech vsích a v Janici zůstalo několik katolických rodin.

V srbské části Macedonie jest šest malých katolických vesnic, všeho dohromady okolo 100 domků. V těchto vsích působí řeholnice »Eucharistinky« (Nejsv. svát. Oltární). Missionáři se velmi strachují o budoucnost těchto katolíků. Srbové netrpí ani katolíků ani Bulharů.

Macedonští katolíci, kteří uprchli před Řeky, nemají naděje, že by mohli se vrátiti do svých dědin. V Kukuči a v okolí usadí řecká vláda pravoslavné Řeky. Katoličtí uprchlíci z Kukuče a okolí jsou roztroušeni po celém jižním Bulharsku; nejvíce jest jich v Plovdivu. V klášteře OO. assumptionistů v Plovdivě přijali dva katolické kněze, kteří se sem utekli z Macedonie.

O J. M. katolickém biskupovi macedonském Epifanu Š a n o v o v i jest dle zpráv dřívějších známo, kterak byl od Řeků týrán ano i uvězněn. Poněvadž bezpráví a pronásledování katolíků v jeho diecesi se strany Řeků dále trvala, zaslal biskup Šanov stížnost evropským vládám, v níž prosí o ochranu.

Co učiníme pro ochranu katolíků a unie na Balkáně my?
Dávno před válkou balkánskou vyjádřil se jistý horlitel pro unii, že má-li Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda zdárně působiti dle svého úkolu, bylo by třeba, aby ročně se sešlo nejméně 100.000 korun na příspěvcích a milodarech. Kolik podpory bude však třeba nyní po válce! Týž dodává letos, že dílo sjednocení v jeho novém stavu na Balkáně závisí nejvíce od modlitby. Spojíme tedy obě a podporujeme dílo to horlivou modlitbou a štědrou almužnou a působme v té příčině apoštolsky všude a ve všem!

Turecký vpád do Thracie v měsíci červenci roku 1913.

Z denníku O. Ivana Boneva, katolického kněze ve vesnici Ak-Bunaru u Drinopole.

Úvod.

Písatel této zprávy jest P. I v a n B o n e v, katolický unit-
ský farář ve vesnici A k - B u n a r u. V prvních zprávách o zni-
čení katolických bulharských missií v měsíci červenci r. 1913
vyslovena domněnka, že P. Bonev přišel také o život, stav se
obětí zuřivých tureckých násilníků při přepadání a drancování
bulharských osad. Po nějaké době však sám podal velmi záj-
mavou zprávu, která byl bohudík zachráněn, a to v obšírném
dopise, v němž popisuje nejen vystěhování se svých farníků z
Ak-Bunaru, nýbrž též jiné události poslední války, z nichž lze
sobě leccos lépe vysvětliti, proč Bulharům se tak špatně vedlo
ve válce poslední. Zprávu tu vydal bulharsky ve spisku s nápi-
sem: T u r s k o - t o n a c h l u v a n e (vpád.) v T r a k i j a p r ě z
m ě s e c j u l i j 1913 g o d i n a (roku). Iz dnevníka na O. Ivan
Bonev, katoličeský svěštenik (kněz) v selo Ak-Bunar. — Odrin-
sko. Čena 40 st. Jambol. Pečatnica (Tiskárna) »Světliiva« 1913.
Nad titulem spisku čteme slova: Z a p o m o ť n a b ě Ź a n c i -
t ě. (Na podporu uprchlíků.) Tím udán účel, za jakým zpráva
tato zvlášť byla vydána . . . Ano třeba pomoci veliké, štědré
pomoci uprchlíkům bulharským. Neboť bída jest mezi nimi ne-
smírná. Vyvázli jen s holým životem, v oděvu, jaký měli právě
na sobě, nemohli s sebou vzíti téměř ničeho, ani potravin ani
šatstva. Mezi nimi jest tři čtvrtiny dítek a žen, nejvíce ovšem
sirotků a vdov. Všech jest přes 100.000, mezi nimi několik tisíc
katolíků. Žijí pouze z almužny bulharské vlády a dobrého lidu
bulharského, který sám trpě nouzi dělí se s ubohými o poslední
sousto. Na doklad veliké bídy a zuboženosti oznamuje P. U s t i č -
k o v z Jamboli, že z dítek uprchlých, které pokřtil skoro všech-
ny brzy po sv. křtu zemřely. »Bída jest k nepopsání« píše. Naše
zpráva v českém rouše má týž účel, jaký měl původce její při
svém líčení. S tím úmyslem opakujeme slova písně bulharské:

»Bratři, ó bratři Slované, podejte nám ruce, a bychom povstali.«

Ak-Bunar jest (psáno dle statistiky, uveřejněné před válkou) nejkrásnější a nejúhlednější vesnicí v okolí drinopolském. Obyvatelé, celkem asi 1000 duší, jsou všichni bulharské národnosti, což patrno již v jejich zevnějšku. Katolíků jest mezi nimi 700, ostatní jsou rozkolníci. Jest to tedy osada velkou většinou katolická, náležející co do počtu mezi největší osady katolické v diecesi drinopolské. Ku katolické farnosti ak-bunarské čítá se ještě asi 200 katolíků ze sousedních vesnic, tak že celá farnost má na 900 duší (115 katolických rodin). Lze se nadíti, že počet katolíků za krátkou dobu se ještě rozmnoží. Katolíci tito poží-

Vesnice Ak-Bunar u Drinopole.

vají pro svou vzácnou povahu a vzorný život veliké vážnosti. To vše jest zásluhou hlavně jejich dobrého a horlivého duchovního pastýře P. I v a n a B o n e v a, katolického faráře této osady. On sám však připisuje svůj úspěch zvláštnímu požehnání božímu, které vyprošuje u P. Boha jeho práci sluha boží stařec O. P a n t e l e j m o n,*) který v místech těchto v létech šedesátých minulého století apoštolsky působil pro sjednocení s Římem, čerpaje své nadšení a posilu zvláště v č a s t ě m s v. p ř i j í m á n í, jež horlivě u věřících rozšiřoval ještě jako rozkolník, zač bylo jemu i mnoho trpěti; proto nazývá se i mučeníkem nejsvětější Svátosti oltářní. Mezi všemi osadami, které ku jednotě sv. víry katolické přivedl kdysi O. Pantelejmon, zachoval Ak-Bunar ještě nejtrvanlivěji pravou víru, kdežto některé dříve katolické osady a rodiny časem odpadly opět k rozkolu.

Ve válce poslední zachránil obyvatele ak-bunarské věrný následovník O. Pantelejmona, O. Iv. Bonev. Jeho v pravdě otcovskou péčí spasili se zavčas útekem za nenadálého vpádu tureckých hord. Když byli všichni v bezpečí, on opouštěl z nich poslední s největší bolestí a s nebezpečím vlastního života milo-

*) Viz životopis jeho v II. ročníku »Apoštolátus«.

vanou osadu a svůj drahý chrám, který právě byl nedávno do-
stavěl a ještě uvnitř upravití hodlal. Nyní zdržuje se P. Bonev
v Bulharsku v klášteře OO. assumptionistů v Plovdivě. Tam
zároveň s neunavným missionářem O. Christovem staral se vše-
možně, aby katoličtí uprchlíci ve své nezměrné bídě našli u
dobrodinců přístřeší a nejnutnější pro zachování holého života.
Vesnice Ak-Bunar připadla po novém rozdělení Turecku; po-
dobně Mostratli a Derviška Mogila. Posud, dle zpráv z minu-
lého měsíce, nemohli se ještě vrátiti do Ak-Bunaru. A až se
vrátí, najdou svůj dříve tak krásný domov spustošený, v rozva-
linách a v popelu.

I.

Před novou bouří.**Vnitřní stav města Drinopole v prvních dnech měsíce července
1913.**

Ak-Bunar, kde jsem katolickým farářem, jest vesnice bul-
harská, vzdálena severně od Drinopole asi 3½ hodiny.

Viděl jsem minulého podzimku první srážky Turků, dří-
vějších našich pánů, s Bulhary a po celých pět měsíců patřil jsem
na obléhání města Drinopole za bateriemi obléhajících dělo-
střelců, z nichž jsem měl u sebe ubytovány důstojníky. Těšil
jsem se upřímně, že, jakmile Thracie dostane se do rukou křes-
tanských a bulharských, nadejde konec mým útrapám. Tu však
náhlý výbojný návrat tureckých vojsk nás neočekávaně překva-
pil v našem klidu!

Dne 13. července odebral jsem se do Drinopole, abych tam
nakoupil některé věci potřebné k dokončení stavby našeho no-
vého kostelíčka. Tam mi vypravovali důstojní Otcové assump-
tionisté z Kara-Agače, že Turci právě překročili novou hranici,
čáru Midia-Enos, a že prý spustošili neb spálili křesťanské ves-
nice. Avšak toto všechno bylo pouhou pověstí a všeobecně se
tak velice důvěřovalo v zakročení humanní Evropy, že obyvatel-
stvo jen velmi málo bylo znepokojeno.

Dne 14. července zpozoroval jsem v městě jakýs rozruch
a viděl jsem mnoho zkormoucených tváří; vypravovalo se zcela
potíchu, že vrchní úředník města M. Fotev odebral se téhož
rána se svou rodinou do Mustafy-Pašy a vzal s sebou svůj ná-
bytek. Veřejné archivy byly v noci zavezeny do Starého Bul-
harska. Tamtéž chtěl se odebrati sám místní velitel, jen na roz-
hodné přemlouvání přednosty stanice na nádraží v Kara-Agači
uvolil se, že zůstane v městě.

Dne 15. července byla zpráva o vpádu Turkův úředně po-
tvrzena, avšak vykládala se ještě jako nějaké nedorozumění a
dodávalo se k tomu, že se již vrátili nazpět. Avšak přes všechny
naděje vládních úřadů, stěhovaly se rodiny bulharských úřed-
níků i na dále a někteří vojáci, vrátivší se z Lüle-Burgasu, vy-
pravovali bez obalu, že Turci táhnou přes Lozengrad (Kirk-
kilise) na Drinopol a že most přes řeku Ergene byl vyhozen do
povětrí, aby takto byl zdržen pochod nepřítelův.

Dne 16. července objevili se v městě první uprchlíci z Malgary a z Kešanu. Také bylo již slyšet zprávy o drancování a pálení měst a vesnic na jihu, jakož i o hromadném vraždění obyvatelstva jejich.

V samém městě Drinopoli stalo se něco neobvyklého. Turecké (mohamedánské) obyvatelstvo, které od vzdání se Bulhářům sotva bylo možno rozeznati od těchto, poněvadž nosilo již bulharský »kalpak« (čepici), učinilo od tohoto dne nápadnou změnu: místo bulharských »kalpaků« objevily se na jejich hlavách tu a tam opět turecké fezy a ne jeden mluvka (tur. »baba-jit«) kroutil si kníry, patře na nedávné vítěze, jakoby chtěl říci: »Ještě několik dní a hodina vaše přišla«. Úřady bulharské cítily nyní nutnost zdvojnásobiti stanice policejní. Osady okolní byly vyzvány, aby zaopatřily zbraně a náboj svým obyvatelům.

II.

Žalostný obraz před drinopolským nádražím v Kara-Agači.

Ráno dne 16. července odebral jsem se s P. Josafatem, assumptionistou, na telegrafní úřad v Kara-Agači, bych se dověděl určitých zpráv. Na ulicích a v nádvoří nádražním shledali jsme plno uprchlíků, kteří přijeli dráhou z Uzun-Köpri. Byli tu též obyvatelé okresu malgarského a kešanského, které hnala před sebou jízda turecká, vraždíc a pálic. Ubožáci přebíhali sem a tam hledající ztracené členy svých rodin; šťastní byli, když jim nezahynuli! V takovém zmatku děl se útěk a tolikráte byli ve dne v noci od Turků přepadáni, že sotva která rodina zůstala úplná. Viděl jsem, kterak matky plačící hledaly své děti, od zástupu k zástupu přebíhající; i na noc zůstaly před nádražím naděje se, že je spatří při příjezdu některého následujícího vlaku.

Nemohl jsem dlouho patřiti bez slz na takové divadlo. Prosil jsem P. Josafata, abychom se poněkud vzdálili. Brzy po té vrátil jsem se na »bryčce« (malém voze o jednom koni) do města. Spatřil jsem po celém náspu karavanu uprchlíků, kterým nebylo možno použití železné dráhy. Tu bylo ještě více pláče a nářků než v Kara-Agači. Smutně kráčeli muži za svými spřeženími volů nebo buvolů, vezoucích něco málo nábytku, jež bylo jim možno na rychlo zachrániti. Bylo tu viděti zástupy malých polonahých dětí, patřících vyjeveně na čarokrásu hlavního města se sty minaretův. Ubohé, nevinné oběti! Domnívaly se, že jdou tam na nějakou slavnost!

III.

Vypravování pravoslavného kněze (popa) o vraždění ve vesnici Bulgar-Köju.

Na hlavní ulici drinopolské zpozoroval jsem jakéhosi popa (rozkolnického kněze); stál na chodníku před domy a bedlivě si prohlížel mimojedoucí povozy; vzezření jeho bylo smutné a starostlivé a zdálo se, že někoho hledá.

Jda mimo pozdravil jsem jej a táži se: »Odkud pak jste, dedo pope .?« (Dedo = děd, obvyklé oslovení popů.) —

»Jsem kněz z vesnice Bulgar-Köj, v okrese Malgara«, odpověděl tichým hlasem.

»Bezpochyby očekáváte někoho?« tázal jsem se na to.

»Ano, čekám tu, zda uvidím mezi přicházejícími někoho ze své vesnice. Avšak vozy tuto jedoucí jsou všechny z Čop-Köju, a já musím proto asi ještě dlouho čekat.«

»Aspoň tedy nezůstávejte zde na veřejné cestě! Chcete-li, sedneme si tam dole před kavárnou a vypijeme trochu kávy a při tom budeme pozorovati karavanu.«

Milý pop přijal můj návrh. Sedli jsme si před »dukian« a já jsem objednal dva šálky černé kávy. Zatím než byla káva donesena, nabídnul jsem svému soudruhu tabatěrku s tabákem na cigarety. Zatím co on smotával cigaretu, tázal jsem se ho dále: »Co se tedy stalo, dedo pope, ve vaší vesnici?«

»Ach, ani se netažte« odvětil s bolestným povzdechem, »jest to příliš smutné!«

»Mohli obyvatelé zachrániti aspoň holý život?«

»Bohužel nemohli!« pravil hlasem slabým.

»Hromadně tedy se tam vraždilo? . . . A co vaše rodina?«

Při otázce této vyňal ubohý kněz kapesník, by si dvakráte neb třikráte utřel oči. Když pak opět mohl mluvit, pravil: »Zaslechl jsem jen hlas popadije (manželky popovy*), volající na děti: Utečte, ukryjte se! Po té jsem jich již neviděl a nevím dosud, co se s nimi stalo.«

»Vy jste tedy byl ve vesnici při vpádu bašibozukův?«

»O jakých bašibozucích pak to mluvíte, bratře?« zvolal vypravující, pozvídaje hlavu. »Ani zdání o bašibozucích! Jsou to naskrz řadoví vojáci turečtí, kteří zničili naši vesnici a to způsobem nejhroznějším. Viděl jsem pouze vojáky, opravdové vojáky a žádné bašibozuky, jak ve vesnici tak také na útěku.«

V tu chvíli přinesl nám kafedžija objednané dva šálky kávy. Zamlčeli jsme se na chvíli. Soudruh můj učinil po způsobu tureckém velmi hlučně dva neb tři hlty horké tekutiny, utřel si vousy a hledě mi do očí opakoval své tvrzení: »Ano, bratře, vojáky jsem viděl a jich důstojníky, a nikoli loupežníky! Ostatně můžete se hned přesvědčiti z toho, co vám chci vypravovati.«

Maje oči upřeny na jednotvarnou řadu po silnici jedoucích vozů začal ubohý pop své vypravování.

»Zaslechli jsme sice v Bulgar-Köju zprávy o ukrutnostech, jichž se Turci v Rodosto dopustili, avšak konějšili jsme se myšlenkou, že vesnice naše bude vždy chráněna dle učiněných smlouv: ležící na naší straně nově vyznačené hranice a má proto připadnouti k Bulharsku. Ostatně i úřady bulharské totéž tvrdily a mluvily stále o zakročení velmocí, by smlouvy londýnské byly dodržány.

*) Popové východního obřadu bývají ženati. Katoličtí kněží východního obřadu v diecesi drinopolské, k nimž čítá se i pisatel této zprávy, P. Ivan Bonev, zachovávají celibát (nežení se).

Jaké za to bylo tedy naše překvapení, když dne 15. července večer jsme viděli, kterak naše vesnice byla náhle zaplavena oddělením šesti až sedmi set tureckých jezdců, jejichž důstojníci se ubytovali v »dukianu« (hostinci) naší vesnice! Když minul první okamžik zmatku, vyhledal jsem několik čorbadžijů (vznešenějších občanů) a šel jsem s nimi k veliteli praporu, abychom zvěděli, proč přijeli.

Hned na prahu nás turecký důstojník přívětivě pozdravil a s blahosklonným úsměvem nám pravil: »Ničeho se nebojte, milí mužové, a řekněte obyvatelstvu, aby nemělo strachu. Nic zlého se vám nestane! My jsme přijeli pouze proto, bychom se přesvědčili, patří-li tato vesnice k Bulharsku či k Turecku. Zítra ráno odjedeme. Buďte však tak dobří a obstarajte dnes večer ječmen pro naše koně a potravu pro mužstvo!«

To pravil tak zdvořile a tak přesvědčivě, že jsme byli zcela upokojeni. Ihned se všechno vykonalo dle nařízení velitelova. Po té odebral se každý domů k nočnímu odpočinku. Všecko zdálo se klidným. Než, běda! Věc měla se zcela jinak; zatím co jsme spali, přijeli ještě jiní nepřátelé, bez hluku obklíčili vesnici dvojítm kordonem ozbrojených vojákův. Ani tušení jsme o tom neměli! Při svítání dne následujícího otevřel každý svůj dům a dvůr a vyváděl jak obyčejně svůj dobytek až na velké prostranství, kde čekali pastýři, by jej hnali na pastvu. A stádo za stádem šlo na své obvyklé místo za vesnicí.

Nedlouho potom viděli jsme však vraceti se pastýře za pastýřem od stád dobytka hovězího, koz a ovcí: Plní zděšení vypravovali, že dobytek jejich byl zajat od tureckých vojáků okolo vesnice.

Ještě jednou jsme se poradili s čorbadžiji. Na to šli jsme do dukianu, kde byl ubytován turecký velitel, a stěžovali jsme si do takového bezpráví a připoměli mu, kterak nás upokojoval minulého večera. Důstojník nás klidně vyslechl a s chladnokrevností u Turků obvyklou odvětil: »Ale, vždyť to nic není, toť případ bezvýznamný! Vojáci potřebují maso, nu a proto se zmocnili stád. Stačí jen, abyste věděli počet odejmutého dobytka. Později se vám škoda nahradí«.

Prosili jsme jej, aby nařídil, by nám byl ponechán aspoň dobytek, jehož potřebujeme k pracím hospodářským. Co jsme ještě mluvili, ozvaly se najednou pronikavé výkřiky z několika stran vesnice. Ihned nečekajíce ani odpovědi, běželi jsme odtud. Na několika místech spatřili jsme muže utíkající a ženy zápasící, by unikly vojákům. Se všech stran byla vesnice najednou přepadena tureckou pěchotou. Zděšen dal jsem se do běhu k svému obydlí. Avšak, zabočiv s cesty, spatřil jsem před sebou tři vojáky, bijící mého souseda Andona holemi a bajonety. Jeden z nich s opovržením odhodil dva neb tři úpisy bulharské banky a šlapaje po nich křičel: »Turecké peníze chceme a ne tyto špinavé papírky!« Bijíce jej vlekli ho k jeho domu. Z úkrytu svého za rohem díval jsem se na výjev tento, když jsem tu zaslechl

svoji ženu, kterak volala na děti do dvora naší fary: Utečte, skryjte se!

Opustiv svůj úkryt vracel jsem se s úmyslem požádati tureckého velitele o pomoc; dva občané, jež jsem potkal, ke mně se připojili. Vždy četněji ozýval se po celé osadě křik. Přišedše na místo, spatřili jsme celou prostoru před dukianem naplněnou jezdci, sedícími již na koních a přichystanými k odjezdu. Velitel však seděl dosud uvnitř. Prosili jsme ho se slzami v očích, aby učinil přítrž takovým výtržnostem. Zdvihl se a učinil s námi několik kroků po ulici. Když však uslyšel zoufalý křik a nářek žen a dětí, dal znamení, by mu přivedli koně, a obraceje se k nám, pravil: »Vojáci, kteří takové věci tropí, patří ku pěchotě. Nejsou tedy pod mým komandem. Obráťte se s tím zpřímá na jejich velitele!« Po té vyšinul se do sedla, a dav četě rozkaz ku pochodu, odjel tryskem z vesnice.

My tři zůstali jsme jakoby na místo to přikování. Nebezpečí však nás brzo vzpamatovalo. Moji dva soudruzi hleděli se zachrániti utíkajíce, kdežto já prchal jsem v stranu jinou, hledaje, kde bych se ukryl. Napadlo mi doběhnouti nějak do blízkého lesíka a tam se skrýti ve křoví. Dal jsem se tedy tím směrem do rychlého běhu, přeskakuje ohrady a přelézaje ploty, ani nevšímaje si trní, jímž jsem si zranil nohy i ruce. Nepřátelé stříleli po mně, ale — díky Bohu — nebyl jsem palbou zasažen. Sotva dechu popadaje, dospěl jsem konečně do křoví. Tu jsem padl tváří na zemi a zůstal několik minut ležeti jako smyslů zbaven. Slyšel jsem hrozný křik, jenž se nesl z vesnice, jakož i vždy častější rány z ručnic. Nabrav trochu síly, začal jsem se ohmatávati, bych seznal, jsem-li raněn. Upokojil jsem se, nezpokořovav na sobě krve. Dodal jsem si nyní smělosti, bych se podíval na Bulgar-Köj, které jsem ze svého úkrytu mohl celé dobře viděti. Avšak běda! Byl to hrozný obraz. Ze dvaceti až třiceti míst vystupovaly již sloupy černého dýmu, znaky to ohně. Ulicemi běhaly oddíly tureckých vojáků jako divá zvěř, jiné vnikaly do domův. Viděl jsem, kterak někteří vojáci vycházeli z domů a násilně s sebou vlekli ženy a mladé dívky, které byly okřaveny a jen nuzně oděny a ukrutníkům se všemožně vzpíraly, leč marně. Zřetelně jsem slyšel pláč a bědování a úpěnlivé prosby o pomoc těchto nešťastných obětí: »O Bože! . . . Majko! . . . Obélé! . . .« (Bože! . . . Maticko! . . . Ach běda!) . . . zkrátka vše, čím dovede hlas lidský vyjádřiti srdcevroutí své volání o pomoc. Ranami z ručnic byly hlasy tyto přerušovány: neboť zatím co první řada vojáků již byla vnikla do vesnice, blížila se k vesnici řada jiná, jež střílela ubožáky, kteří se snažili utéci před ohněm.

Půl hodiny jsem tu zůstal ukryt doufaje, že některý občan sem na útěku přijde a ke mně se připojí. Avšak neřicházel nikdo.

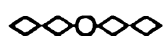
Proto vzdálil jsem se z křoví lezmo, přešel konečně lesík, přebrodil říčku, a odtud pustil jsem se směrem k Uzun-Köprü. Pokud útěk můj trval, odpočíval jsem si pouze ve křoví a hou-

štinách. Místa neporostlá procházel jsem s největší rychlostí. Občas prohlížel jsem si z vysokých strání krajinu. Častěji jsem vypožadoval v dáli tlupy, vcházející do některé osady po pravé neb levé straně mé cesty. Neuplynulo pravidelně ani čtvrt hodiny, že bych nebyl zaslechl nějaký výkřik aneb rány z pušky, a nebyl spatřil dýmu z nějakého požáru. Věřte mi, že v okrese Malgarském nezůstala ani jediná vesnička ušetřena a nedoufám, že se shledáme kdy s někým z těch, kteří ve své nerozvážnosti zůstali doma, když Turci přišli.

Ach běda! Kde pak jest ubohá má žena? kde drahé mé děti? . . . » končil nešťastný pop s bolestným povzdechem, který vyzněl ještě v poslední slova: »Jest to hrozné, Otče, hrozné!«

Vypravování popovo hluboce mě dojalo. Snažil jsem se poněkud potěšiti svého druha. Abych proto skýtl mu paprsek naděje, nabídl jsem se, že jemu pomohu hledati v městě uprchlíky z Bulgar-Köju. S vděčností přijal můj návrh. Bloudili jsme přes dvě hodiny po náměstích a ulicích, a doptávali se uprchlíkův, ale nikdo z nich nemohl podati popovi zprávy o jeho rodině. Posléz jsme se rozloučili a já jsem si umínil, že se zítřejšího dne vrátím do Ak-Bunaru s povozem, na němž se měly dopravit zbraně pro naše občany. Noc ztrávil jsem u dobrých Otců assumptionistů. Moji hodní farníci byli tak dobří, že mi poslali na druhý den koně, bych ušel námahám cesty.

(Pokračování.)

Obrázky z osvobozující války balkánské.

I.

Ostrovys odsouzených.

Je-li každá válka příšerná a hrozná, doznala poslední balkánská příšernosti a děsnosti v míře nejvyšší. Uveřejníme tuto několik dojmů od očitých svědků, jaké zažili v krajích, kde ony hrůzy zuřily.

Líče dojmy ze zájezdu na válečná jeviště bulharská Jos. Svátek v knize »Bulharsko a Drinopol«, zmiňuje se o třech ostrovech, jež tvořila řeka Marica v Drinopolí, v nepatrné vzdálenosti je od sebe dělíc. Byly to ostrovys odsouzených.

Ze silnice nebylo jich viděti. A nesměly se ani viděti, neboť všude byly postaveny stráže, které nedovolovaly přístup ani na velikou vzdálenost. Jednak pro nebezpečí, jednak i proto, že nebylo dobře, aby člověk viděl člověka v takovém stavu . . . A mohu říci, že tato vzpomínka jest to nejhroznější, co jsem si přinesl z dobytého města a proti čemuž byly klidným obrazem ony hranice mrtvých těl, jež hořely na nejjižnějším konci města!

Díky legitimacím, kterých se mi dostalo od rakouského i českého spolku Červeného kříže i od našeho českého pomocného sboru, bylo mi dovoleno spolu s několika ještě soudruhy novinářskými podívati se k těmto ostrovům, které určeny byly

za vyhnanství lidem, jichž bylo nutno z ostatních bližních vyvrhnouti, neboť byli stíženi nemocemi, které mohly, kdyby se byly rozšířily, brzy vyhubiti celé město i s jeho obsádkou, jelikož poměry zdravotní se valem v městě horšily, což pochopitelně, že se najednou město rozmnožilo o sto padesát tisíc lidí, jichž zásabování bylo nad to nesmírně stíženo tím, že Šukrí paša zničením železničního spojení zamezil také pravidelné zásobování vojska ať bulharského či tureckého a jmenovitě tím také zneemožnil, aby nemocní byli dopraveni do řádných nemocnic a izolčních baráků, které byly pro všechny případy postaveny na území bulharském.

A proto ti nebožáci, kteří byli stíženi nakažlivými nebo epidemickými nemocemi, byli jako prašivci vyváženi na zmíněné ostrovy, z nichž nebylo návratu . . . Prudká řeka odpudila každého z těch nešťastníků, jestli snažili se uniknouti. A k uniknutí ostatně neměli již ti ubožáci ani sil, leda jen tolik, aby se mohli svaliti se břehu do milosrdných vod Marice, která je vysvobodila z nepopsatelných útrap a byla vlastně hrobem většiny těchto za živa k smrti odsouzených

Snad se pamatuje, jak docházely z Drinopole telegramy, co mrtvol jest viděti v řece. Nuže, většina z nich byli nešťastní obyvatelé těchto ostrovů, k nimž družil se i ostrov podobný na Tundže nad městem, kam ještě jednou se podívati jsem již síly neměl. Stačilo mi to, co jsem viděl na Marici a stačilo mi to na celý život!

Houštím, kterým ještě před několika takřka hodinami draly se tisíce tureckých vojáků na úprku před vítězem, drali jsme se nyní i my, vedeni vrchním bulharským lékařem vojenským. Půda byla pod našimi nohami rozbředlá a studila. Konečně jsme se dostali, prošeďše několikero stráží, ku břehu, kolem něhož spěchaly špinavé hnědé vody Maricy. Zde bylo připraveno několik oněch cinkových člunů, které se nyní staly kořistí Bulharů a jež jsme byli již několikráte viděli. Lékař pozval nás, abychom vstoupili, ale ještě jednou nám připomenul, že to, co uvidíme, jest hrozné — »ale my si pomoci nemůžeme, neboť dokud nebudeme s to, abychom tyto lidi dopravovali dále, není pomýšlení, abychom se mohli o ně jinak postarati, neboť jejich sebe kratší styk s ostatním obyvatelstvem města mohl by míti při panujících neblahých zdravotních poměrech a vysilenosti i podživenosti zdejšího lidu hrozné následky nejen pro město, ale i snad pro celou zemi, ba i Evropu. Proto omlouvám již předem tuto bídu a lítuji upřímně, že dosud nebylo možno nám pro tyto nešťastníky něčeho podniknouti«. Rád uvádím tato omluvná slova našeho průvodčího, neboť jest jich potřebí — ač jediným vinníkem jest ten, kdo nechal k těmto poměrům tak daleko dojíti.

Nuže vydejme se na cestu! Jest nutna k tomu klidná krev a přímo cynická odvaha — ještě dnes se divím, že jsem se mohl tak lehkomyšlně do takového semeníště nejhorších ne-

mocí vydati — jest k tomu potřebí velikého sebezapření, neboť nikde nemohl býti člověk tak daleko svého poslání mezi tvorstvem, jako na těchto ostrovech. Náš člun byl vytažen poněkud proti vodě, až nad první z těchto nešťastných vyhnanství. Pak jsme se dali po vodě, a vojíni vesly zaměřili k houštinám prvního ostrova. Ale jen zaměřili a pak na několik metrů pluli kolem. Ostrov byl jen malých rozměrů, ale porostlý vysokými stromy a všecek zarostlý houštinou, do výše člověka.

Byla ve mně opravdu malá dušička, když jsme se blížili k ostrovu, o němž jsem věděl, že jsou na něm nemocní skvrnitým tyfem, neštovicemi a podobnými epidemickými nemocemi.

Z počátku nebylo viděti ničeho mezi houštím; jakmile však jsme se přiblížili, rozhrnulo se tu a tam křoví a jím prohlédla k nám vyjevená tvář. Ani tvář to nebyla. Jen oči byly, co zdálo se býti člověka. Jinak byla to beztvárná hmota, klubko hadrů, ve kterém jsme mohli tušiti lidského tvora.

A poněkud dále zvedly se slabé rucež začernalé, s tenkými prsty, jen jako prohnílé kůstky, jen jako hnát kostlivce. Zvedly se k nám, prosebně, zoufale: člověka u nich vidět vlastně ani nebylo, bylť zahrabán do roští, v němž se chránil před těžkými kapkami deště, které jako olověné dopadaly na listí a jejichž dutý a odměřený zvuk zněl jakoby umíráčkem.

A jinde u samotného břehu ležel člověk. Nic již na něm nežilo, jen jeho oči. Tělo již jakoby bylo mrtvo. A ty oči se po nás jen obrátily a z nich jakoby chtěla vyletěti celá jeho duše, tak zahořely, tak zaplály pojednou, prosíce o slítování. Ale hned na to zhasly a — zavřely se na dobro.

Opodál schoulena byla v klubko skupina nešťastníků. Měli na hlavách velké turbany a přes sebe široké pláště z ovčí kůže. Halili se do nich úzce, ale zimě ubrániti asi nemohli. Když jsme se objevili, povstali někteří a seběhli namahavě ku břehu. A za nimi těžce vytáhlo se několik těl z doupat, jež si tito zoufalci vyhlcdali do země. A všichni prosili nesrozumitelnou sice řečí, ale přece tak výmluvně — o skývu. A my jim nemohli a nesměli ničeho poskytnouti! Vzdalovali jsme se, nešťastníci chtěli nás zoufalými pokusy zastavit, uprosit, zapřisahat, jak bylo tušiti z jejich zmatených pohybů, ale my se vzdalovali, neúporně a s námi se vzdalovala jejich bláhová naděje. A šílenci oni plazili se více ku břehu v naději, že se vrátíme, plazili se ku slizkému břehu, na němž se dva, příliš blahoví, udržeti nemohli, svezli se do špinavých vod, jež bez hlesu se nad nimi zavřely.

A ti ostatní za nimi se jen na okamžik zarazili, ale pak jejich oči se zase věsily na nás, kteří jsme se však vzdalovali neodvratně . .

To byly jen letmo zachycené okamžiky. Ale z takových skládala se celá naše strašlivá pouť kolem ostrovů, neboť bylo zde na sta těchto nešťastníků, kteří leželi v chatrčích z proutí a rákosí uvnitř ostrova, kam byli zavedeni se slibem, že bude o ně co nejlépe postaráno. Ale turecké úřady neměly času se o tyto ubohé lidi starati, a to tím méně, že styk s nimi měl do

sebe tolik nebezpečí! A pak turecké úřady v posledních dnech obležení měly zcela jiné starosti. Vždyť nebyly ani s to, aby poskytovaly svému vojsku nejnútnejšího a tohoto vojska potřebovali, kdežto nešťastníci na ostrovech odsouzených byli jim jen na strašlivou závalu. A nedostalo-li se chleba a potravin vůbec vojínům v poli a těm, kteří se utíkali po dobytí pevnosti nepřitelem do města, dostalo se ho tím méně těmto nebožákům, kteří byli skutečně odsouzeni ku smrti hladem.

Co to pro ty ubohé lidi znamenalo, když přirazila hned v zápětí za námi k ostrovu loďka s bulharskými vojíny, kteří na břeh vysadili několik pytlů chleba a kusy sýru a spěšně zase odjeli. Bylo viděti, jak nebožáci jako divá zvíř s napětím posledních sil plazili se k této kořisti, o níž sváděny byly půtky — zápasy bez síly a jen ze zoufalství! —

Jubilejní cyrillomethodějské slavnosti na Velehradě 1913.

Ad. Jašek.

(Pokračování.)

Neděle byla vyhrazena naší mládeži — omladině. Nádherné počasí dovolilo, aby ukázala bohatost krojů našich, jež zpestřily celé nádvoří velehradské. Mládež slovanská se sešla a podala si ruce ku svorné práci, k sbratření. Srdečné procítěné pozdravy tryskaly z nadšených srdcí jejich. Ukázkou uvádím slova Jakova Pavloviče Šapolova, absolventa hospodářské školy z Charkova v Rusku: »Svjatyje bratja Kirill i Mefodij! Jmenem velikago i blagočestivago (nábožného) naroda russkago blagodarjo (děkuji) Vás za to, čto (co) Vy přinesli i dali slavjanskomu narodu. I narod teper (nyní) polučaet (dostává) vše neobchodimoje (potřebné) dlja nastojaščej (přítomné) i buduščej věčnoj žizni (života) iz istočnika (pramene) Vami dannago. Vy izobrelí (vynalezli) nam azbuku, dali knígu i v něj posvěščenje (osvětu) i naučili narod naš molítsa Bogu i vzdavat chvalu jemu. I teper (nyní) celyje tysjači i milliony ljudej moljatsja Bogu, proslavjaja Vas. A potomu my, kak zaščitnikov i zastupnikov naroda christianskago, prosím Vas: molíte o nas Boga i blagoslavjajte nas.«

* * *

Pouť omladiny byla velmi zdařilá, nadšená, srdečná.

Původně zamyšlený a řečníky většinou již zamluvený IV. sjezd unionistický pro rozhárané poměry politické, kdy na Balkáně řinčely zbraně a na severovýchodě zhušťovaly se hrozivé mraky, byl odložen na dobu vhodnější.

Za to však přece myšlenice unionistické byla věnována význačná pozornost. Všichni slavnostní kazatelé dotkli se naší idey cyrillomethodějské, a při každé slavnosti, zpravidla po

eucharistickém průvodě, byl vyložen účel »Apoštolátu«, jeho úkoly a vylíčeny bídné poměry katol. missií mezi Slovany, hlavně na Balkáně, od probošta dra Stojana a katechety Ad. Jaška. Po jejich promluvě byl proveden zápis členů »Apoštolátu«. Zapsáno jich bylo několik tisíc.

Mimo to byly věnovány dny 25. a 26. červenec zvláštním poradám velehradských spolků, a to: tiskového, Apoštolátu, Velehradu a Akademie Velehradské.

Zahájil je v proboštském pokoji na Velehradě dr. Stojan, jenž předsedal.

Po věcných debatách o tiskovém spolku byl přijat konečně návrh redaktora P. Světlíka, aby v dohodě s Lígou kněží arcidiecése olomucké, spolkem duchovenstva diecése brněnské a spolkem katol. žurnalistů byl zřízen sekretariát, který by se úplně věnoval snahám tiskového spolku cyrillomethodějského a uvedl jej v čilý život.

O »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda« podali zprávy a návrhy hlavně P. Jašek, P. Voňavka a P. Kříkava. Proslovy prvního a posledního budou uveřejněny v časopise. P. Voňavka podal zajímavou zprávu o missiích českých v Německu, hlavně v Berlíně, Hamburku, Bremách, průmyslových městech západního Německa a dále v Londýně (žije tam asi 3.000 Čechů) a Paříži, kdež jest sice české divadlo a český hostinec, ale není tam českého kněze. Čechové za hranicemi nedostatkem českých kněží propadají nevěrectví a anarchismu. Časopis »Český Vystěhovalce« jest též tímto směrem veden. V Německu jest na 70.000 Čechů. V poslední době podařilo se založit v západním Německu 12 katol. spolků a rozšířit tu časopis »Apoštolát«. V Německu, kde katol. duchovní správa vede se velmi horlivě a pečlivě, starají se biskupové i o české vystěhovalce vzorně, povolávají české kněze, a starají se, aby se naučili němečtí kněží česky, kde žijí Čechové. V seminářích vyučuje se češtině, polštině a rusínštině. Čeští vystěhovalci ovšem v druhém pokolení se už poněmčují.

Po četných debatách byl přijat konečně návrh P. Světlíka s dodatkem msgra dra Schneidra, aby příspěvek do »Apoštolátu« byl dvojitý, a to 2 K a 24 h ročně. Členové se 2 K by dostávali též časopis »Apoštolát« zdarma. Red. Světlík a prof. dr. Tauber žádali, aby »Apoštolát« byl šířen též mezi mládeží školní a studentstvem. Farář P. Hřiva doporučoval, aby v každém děkanství byli ustanoveni kněží horlitelé, by se starali o zájmy »Apoštolátu« v dotyčném děkanství. Kapít. děkan dr. Schneider přál si oživení krajinských sjezdů »Apoštolátu«. Vzpomíná práci, kterou v této věci vykonal nynější kardinál dr. Bauer jako biskup brněnský, který takové sjezdy krajinské na Brněnsku zaváděl a sám na nich řečnil. Poslanec Juriga slibuje pracovat pro »Apoštolát« i mezi Slováky uherskými. Žádal a bylo mu od redakce časopisu slíbeno, že »Apoštolát« věnuje dvě stránky v každém čísle příspěvkům v jazyce slovenském. Na Velehradě chtěl by mít »Slovenskou izbu«, světnici, kterou by si upravili

výšivkami, mapami, obrazy, památkami a starožitnostmi ze Slovenska.

Dr. Stojan přimlouvá se za vzkříšení odboru paní a dívek při »Apoštolátu« na zhotovování bohoslužebných rouch hlavně pro katol. slov. missie.

Zvěsti o náboženském životě a misiích u Slovanů.

Z Bělehradu. (S t a v k a t o l. c í r k v e v S r b s k u.) Uskutečnění konkordátu mezi Bělehradem a Vatikánem nebylo tak snadnou otázkou, jak se zdálo s počátku. Vedle množství církevních záležitostí byla to hlavně politika, jež dělala více obtíží než věci církevní. Rakousko žárlivě střežilo své dosavadní postavení na Balkáně a chtělo si osvojiti protektorát nad katolíky nejen v Albánsku, nýbrž i v Srbsku a snažilo se uplatniti svůj vliv v Římě. Na druhé straně Černá Hora chtěla mítí též prvenství nad katolíky v Srbsku, nabízejíc zřízení samostatného nového semináře ku vzdělání katol. kněží pro území národnostně srbská. Rusko opětne zdůrazňovalo pravoslavný ráz balkánských Slovanů. Srbská vláda ráda by uspokojila všechny. By se jí nevytýkala nesnášenlivost, hlásá, že konkordát bude pro katolíky výhodnější nežli na Černé Hoře, ale aby si nerozhněvala pravoslavného Ruska a nepopudila svých církevních hodnostářů, uzavírá prý konkordát jen pro katolíky obřadu latinského, kdežto o unii nechce ničeho slyšet. Největší překážky jsou již překonány, tak že možno pokládati výsledek jednání za úspěšný a očekávati brzy jeho ukončení. Zajímavý jest nejnovější projev srbského ministra osvěty Ljub. Jovanoviče o stavu katol. církve v Srbsku. Slova jeho jsou vzácná, jen dlužno čekati, zda se osvědčí dle nich konkordát pro katolíky a jaké stanovisko zaujme Srbsko ku sjednoceným. Ministr osvěty se projádl: »Katoličtí kněží, kteří v době osvobození nalézali se v našich nových provinciích, zůstali do dneška na svých místech. Projevili svou oddanost a vyslovili přání, že chtějí zůstati ve svých farnostech. Srbská vláda šetřila jejich přání a katoličtí kněží — jako též duchovní ostatních vyznání — dostávali po celou tu dobu stálý plat, a to vyšší, než dříve od konsulátů sousedních říší. Tak bylo též na Černé Hoře, vyjma P. Paliče. — V říšském rozpočtu pro osvětu jest obsažena do konce běžícího roku jen položka pro katolický biskupský stolec v Prizrenu, a to po 1000 dinarech na měsíc. Co nejdříve možná se rozřeší též otázka o arcibiskupu, který bude mítí své sídlo v Bělehradě, a bude biskupem katolické diecese, která bude obsahovati staré hranice Srbska. Mimo něho bude ve Skoplji, anebo případně v Prizrenu, druhý katolický biskup, jehož diecese bude obsahovati hranice nového Srbska. Ukázala-li by se pak později potřeba ustanovití nové katolické biskupství, nebude se Srbsko protiviti náboženským potřebám svých poddaných. — Co se týče vyjednávání s Vatikánem, o tom povím, jak doufám, v krátkém

čase něco více. Pro dnešek jen zdůrazňuji, že v Srbsku není pro upravení katolické otázky žádné překážky. Svého času byl na mém nynějším místě (ministra vyučování) můj krajan, katolík Jovan Djaja. a nikomu nepřišlo na mysl ohražovati se, aby katolík řídil školské a církevní záležitosti v pravoslavném Srbsku. Od nynějška bude se ještě méně kdo vzpíratí proti katolíkům a jejich církví. Tvrdím, že vzdor všem neurovnaným poměrům od osvobození, nebylo v nových územích po celou tu dobu až do dneška ani nejmenšího případu, který by uváděl do nebezpečí dorozumění s tamnějšími katolíky. Podobně zdůrazňuji, že též katolíci v Bělehradě a ve starých hranicích Srbska byli vždy náležitě spolehlivými poddanými a není pochybností, že budou pak ještě oddanějšími, až obdrží svého arcibiskupa. Co se týče zvláštní otázky budoucího arcibiskupství v Bělehradě, jest dnes ještě předčasným o tom mluvit. Možná, že bude jmenován biskupem františkán P. Radič, (který musil svého času jako novojmenovaný biskup z Bělehradu se vrátiti), možná též některý dalmatský kanovník, anebo někdo ze středu katolických kněží v Charvatsku, mezi nimiž jest mnoho úctyhodných mužů.

Rozmanitosti.

Katolické hnutí v Bulharsku pro sjednocení. — Dle zpráv ze Sofie učinil již před měsícem Jeho Excellence nejdůstojnější pan arcibiskup Rob. Menini patřičné kroky u všech příslušných činitelů v Bulharsku, jakož i u synodu pravoslavné církve, který tehdy měl svou schůzi, aby bulharský národ přijal co nejdříve unii. — Schůze horlivců bulharských pro unii konaly se již častěji v minulých měsících. Na třetí schůzi dne 2. listopadu byla přijata tato usnesení: »1. Po celém Bulharsku ať se konají schůze pro sjednocení; každé bulharské město a každá vesnice ať se usnese, že sobě přejí a přijmou sjednocení. 2. Exarcha, všichni biskupové a kněží ať se stanou sjednocenými a ať své poddané uvádějí na tuto jak pro církev tak pro národ spasitelnou cestu. 3. Bulharská vláda ať začne opravdově se zabývatí s tímto přáním bulharského národa a ať vše potřebné ustanoví, aby unii přijal veškerý bulharský národ a jeho církev. 4. Odbor Národní Jednoty se splnomocňuje, aby tato usnesení předložil vládě i exarchovi a rozeslal všem obcím i spolkům ve městech i vesnicích s prosbou, aby svolali schůzi a na ní řešili otázku o sjednocení a svá usnesení aby poslali Národní Jednotě, která se postará, aby usnesení přišla ve známost a bude-li třeba, aby byla svolána schůze celého národa. 5. Tato usnesení ať se pošlou zástupcům cizích vlád v Sofii a konsulátům v Macedonii a cizině«. Noviny bulharské »Mír« orgán národní strany a »Bulgarija« orgán rusofilův, píší proti unii; »Drevnik« a »Večerní Pošta« se rozhodně zastávají unie a již po celý měsíc každý den přinášely zprávy o unii.

Národní světcí v srbské církvi uctívání náležejí všichni k hodnosti biskupské anebo královské. Toliko dva, sv. Petr Korišić a sv. Jovan Devičenský, byli poustevníky. Bulhaři uctívají svých 7 národních apoštolů: sv. Cyrilla a Methoda, prvoučitele slovanské, a pět jejich žáků: sv. Klementa (biskup † 916), Nahuma, Gorazda (arcibiskupa velkomoravského), Savu a Angelara.

Výstředností mariavitů. Ve Vloclavsku, Olkuši a Bloni zatkla policie devět žen, které přináležely k protikatolické sektě mariavitů. Ženy ve své střetěnosti hlásaly, že biskupům mariavitským Kovalskému a dvěma jiným, jakož i zakladatelce sekty Marii Kozlovské, má se prokazovati božská pouta

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“
Redaktoři a pořadatelé: Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa
1.5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2.5 fr.
Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Vytrvejme!

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru Apoštolátu
sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie.)

Uzavřen a skončen jubilejní rok Cyrillomethodějský. Uleh-
nul k otcům svým, aby se již nevrátil. Než nepřišel, co by
nezanechal po sobě památky, co by nezanechal patrné brázdy
v dějinách a událostech našich dějin církevních, v dějinách
Apoštolátu našeho a našeho Velehradu posvátného. Památka
jeho potrvá.

Nadšení odešli jsme z Velehradu posvátného, odešli ze
slavností tak povznášejících s písní na rtech: «Líbáme tvé svaté
prahy, s Bohem, Velehrade drahý!» A jako ozvěnou zavznělo:
«Ano, s Pánem Bohem buď a na mne pamatuj! Co jsme si při-
slíbili, při tom ať ostane!»

V započatém díle chceme pokračovati, chceme ve snahách
svých vytrvati. Po přednosti chceme apoštolovati sami u sebe
a pak býti každý ve svém kruhu, ve svých poměrech apoštolů
dle největší možnosti své.

Pamětliví budeme na modlitbách svých pobratímů svých,
zpřímá dorážeti budeme na Božské Srdce Pastýře nejvyššího,
aby splnil slovo své: «A bude jeden ovčinec a jeden pastýř».

Z očištěného a ospravedlněného srdce vysílati budeme
vroucí prosby, aby splnění došla slova velekněžské modlitby:
«Aby všichni jedno byli.»

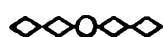
K tomu cíli požádány též od Apoštolátu řeholnice a řehol-
níci, aby ve svých klášterích a shromážděních společně s dětmi
svěřenými soukromé modlitby konali, což s velikou ochotou
a radostí činí. S nimi sjednoť i ty, milý čtenáři, modlitby své.

Takové armádě modlící sotva odolá milosrdenství boží! Mnohdy-kráte vidíme, že balvanem se hýbá. Neznáme moci, která to působí. Vidíme jen účinek. I zajisté dobře jest, býti takovou skrytou hybnou mocí. Tím větší požehnání spočívá na takové moci, neboť chvála neubírá jí zásluh.

Na Velehradě posvátném modlili se loni zástupové s vroucností o sjednocení u víře, a hle tam daleko v Bulharsku nastalo hnutí neobyčejné, aby sjednotili se s církví katolickou. Máme za to, že možno říci, že modlitby ty byly mocí tajemnou, jež pohnula balvanem.

Vytrvejme všichni ve snaze té. A málo-li nás: «Ach pojď, pojď, milý čtenáři, též mezi nás!» Rok občanský připomíná ti i církevní rok. A církevní rok nemá býti pouhým opakováním dějinným, co Pán a Spasitel pro nás vykonal, nýbrž má býti uskutečněním všeho toho, co připomíná v nás samých. — O vánocích zroditi se má Pán duchovně způsobem v nás. Obětovati se máme o velikonocích Otci svému nebeskému a v době svatodušní, upevňovati v ctnostech, jež hlásal Pán a Spasitel náš. A celým svým životem hlavně snášením protivenství a příkoří doplňovati máme dle slov sv. apoštola Pavla utrpení Páně. Vše, co učiním pro církev, považuje Pán za své pro království své, sv. církve. V tom smyslu a s tím úmyslem budeme dále kráčet. S prorokem zvoláme: «Až potud pomáhal Pán, a pomáhati bude i na dále!»

Jako u stromu každého roku nový kruh dřeva přirůstá a přibývá, podobně ať i v životě našem nový kruh různých ctností přibývá a to k oslavě boží a ku rozšíření království božího v nás, království božího vůkol nás a království božího nad námi!

Co dáme Ježíškovi v Jeho chudobě a nouzi u katolických Bulharů?

Katolický missionář v Jamboli v Bulharsku, P. Method Ustičkov, vypravuje, že mnozí z uprchlíků, kteří nejvíce pocházejí ze zničené osady Mostratli, za chladného deštivého počasí byli nuceni bydleti i nocovati pod širým nebem. V neděli přistoupilo tam v jeho kostele několik zbožných bulharských dívek ku sv. přijímání. Poněvadž jako přemnozí jiní uprchlíci musili před lupičskými vojáky utéci co nejrychleji, tedy jen v oděvu, jaký právě na sobě tehdy měly, objevily se u stolu Páně v ubohém stavu, oblečeny velmi nuzně, ve všedním již rozedraném oděvu, bosy bez punčoch a obuvi. P. Method se nad některými z těch dobrých dětí smíloval a koupil jim pak několik obleků. Jak dokládá P. Method, jest bída mezi uprchlíky tak veliká, že by se rozplakal každý, kdo by to viděl ve skutečnosti. Jak asi se vede těmto ubohým a ostatním

tisícům uprchlíků, jichž jest na 150.000 žen, dívek a malých dětí v nynější době, snad v kruté zimě? Kdo se chce nad nimi smilovati a podporovati je darováním prádla, látky na šaty a j.?

Katoličtí missionáři starají se v té příčině o uprchlíky způsobem velmi vynalezavým a také dojemným; když mají zjednatí nějaké prostředky na ulevení nesmírné bídy přečetných svých chráněnců, kteří se k nim utekli. Tak v semináři Kara-Agači dělili se s nimi bratrsky o přístřeší a pokrmy, pokud stačily, ponechávali jim postele ústavu a vše, čím se dá v nouzi přispěti.

Když pak přece za neobyčejně velké zimy leckterá ubohá matka se svými malými dětmi zimou se trásla, uchopili se důstojní otcové posledního prostředku: Záclony a draperie ze všech světnic ano i z kaplí ústavu proměněny byly v šatstvo.

Došlo k největší bídě, a nebylo naděje, že by s některé strany přišla pomoc. S jakou vroucností modlívali se zajisté všichni títo ubožáci: «Chléb náš vezdejší dej nám dnes!»

Trvá ještě doba povánoční, jež nám připomíná chudobu, zimu a všelijakou nouzi, jakou z lásky k nám dobrovolně trpěl náš božský Spasitel v jeskyni betlemské a s Ním chudičká pannenská Jeho Matka. Toto božské dítě volá k nám: «Co jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili. Lačněl jsem a dali jste mi jísti, hostem jsem byl a přijali jste mne, nah jsem byl a přiodělí jste mne.»

Jest doba, kdy se nyní více vydává na rozličné nadbytečné požitky, radovánky a zábavy i malicherností v šatstvu a jiném. Vzpomeňme si nyní častěji na ty ubohé pobratimy naše na Balkáně a upozorněme též jiné, kteří by snad i více mohli přispěti a rádi to učiní, jen když budou upozorněni. Pán zavolá i nám jednou za to: «Co jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.»

Modlívejme se často a vroucně aspoň svou členskou modlitbu na úmysl «Apoštolátu»: Otče náš a Zdravas Maria s přídavkem: Sv. Panno Maria, sv. Cyrille a Methode, orodujte za nás! Obětujme na ten úmysl někdy aspoň sv. přijímání, sv. růženec nebo nějaký dobrý skutek. Pomáhejme svým pobratimům, jak jen můžeme. Kdo může almužnou, smiluj se, ustrň se nad bídou jejich a dej jim z hojností, již Pán tobě uštědřil!

Katolické hnutí v Bulharsku.

Úvaha pro měsíc únor.

I.

Katolické hnutí v Bulharsku pro sjednocení s katolickou církví jest již po několik měsíců předmětem, jemuž věnuje pozornost zvláště katolická veřejnost. Všichni věrní katolíci, přátelé sjednocení v celém světě sobě zajisté ničeho více ne-

přejí, než aby hnutí to přineslo hojně žádoucího ovoce, jak ve prospěch duchovní i hmotný — a národní těžce zkoušeného národa bulharského, tak k radosti a zvelebení svaté církve katolické, jež by navrácením tak šlechetného, křesťansky obětavého a nadějného národa byla jaksi odškodněna za ne-tečnost, nevěru, odpad a pronásledování, jaké zakouší nevďěčně od národů jí blízkých, které byla vždy tak mateřsky pečlivě odchovala a láskou vyznamenávala. A že obzvláště náš katolický národ český tento potěšitelný ruch bratří svých na

Katolíci z Ak-Bunaru. Starosta a učitel obce se svými rodinami.

Balkáně uvítal se zájmem a radostí tak srdečnou, jak z projevů našich katolických listů a časopisů známo, kdož by se tomu podívoval?

Vždyť Bulhaři jsou nejen nám bratři jako ostatní Slované, nýbrž země, v níž hnutí povstalo, zvláště Macedonie se Soluní, nám připomíná při tom maně ihned «ono svaté dědictví» Otců, jehož mezi Slovany na prvním místě právě nám na Moravě dostalo se z krajiny té, když přinesli našim předkům světlo pravé víry v jednotě se svatou stolicí římskou svatí bratři soluňští, Cyrill a Methoděj. A obzvláštním zájmem a láskou ujímá se toho ruchu ovšem náš «Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda», neboť záležitost unie souvisí tak těsně s účelem, jež Apoštolát náš jakožto missijní spolek si vytkl, mezi jiným totiž «svatou katolickou víru mezi Slovany rozšiřovati, hájiti a

zvelebovati» Ve hnutí Bulharů k Římu se mu dává také příznivě vhodná příležitost, napomáhati účinněji k jeho požehnanému výsledku a potěšovati se blahým vědomím, že svou posavadní prací, skrze horlivé a obětavé členy též jistým způsobem již napřed napomáhal k dílu tak velikému, které dle Prozřetelnosti boží se připravuje, a že práce ta a obětavost a zvláště modlitby tak mnohých horlivých členův Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje již takto jsou nemálo odměněny nadějným ovocem.

II.

Pokládáme za svou milou povinnost v našem «Apoštolátě» věnujícím se ponejvíce ve prospěch žádoucího sjednocení obzvláště našich slovanských pravoslavných bratří se středem jednoty, sv. církvi katolickou, čtenářům jeho a všem čtenářům, příznivcům a dobrodincům našeho Apoštolátu podati v následujících řádcích aspoň nějak dostatečný přehled a výklad o tomto hnutí, které jim jde tak k srdci a jehož rozruch, postup i překážky a obtíže s velikým zájmem, nadějemi i obavami sledují.

Při tom máme na mysli nejvíce dobu nejbližší, hlavně měsíc únor z důvodů, na něž v následujícím upozorňujeme. Jest totiž ještě jiný «Apoštolát», který byl založen před 70ti lety (roku 1844) «Apoštolát modlitby», za účelem pečovati modlitbou a dobrými skutky o uskutečnění zájmů nejvyšších nejsvětějšího Srdce božského Spasitele, o rozšíření království Jeho na zemi, svaté katolické církve, dle prosby Jeho: «Adveniat regnum tuum (Přiď království tvé)», jež jest heslem spolku toho. Tento spolek ovšem dle účelu svého věnuje stále svou péči též dílu sjednocení rozkolníků s katolickou církví v jediném ovčinci, v duchu oné prosby božského Spasitele: «Ut omnes unum sint (Aby všichni jedno byli)»; proto každého měsíce, a to nyní na každý den jeho*), aspoň v časopisech (jako jest naše «Škola Božského Srdce Páně») vydávaných v jazyku francouzském a v apoštolátním kalendáři odporoučí se čtenářům modlitba a obětování dobrých skutků na úmysl: Obrácení rozkolníků s udáním čísla 9.693, což znamená, že tolik tisíc osob, členů «Apoštolátu modlitby» čtoucích ony francouzské časopisy sobě umínilo na ten den obětovati své modlitby, práce a utrpení, velkou částí i sv. přijímání, modlitbu sv. růžence na onen úmysl, který souvisí tak úzce nyní s hnutím Bulharů ku katolické církvi.

*) Den 14. každého měsíce ustanoven od generálního ředitelství Ap. modlitby proto, že jest ten den — dle kalendáře východního (julianského) prvním dnem měsíce; tedy z něžného ohledu na církev východní, aby takto byla tím patrnější blahovůle, s jakou má tento římsko-katolický spolek k obřadu východnímu a jeho starým zvykům. Dříve byl podobný stálý úmysl vřazen vždy na den 16.; změna tato stala se právě roku minulého následkem nastalého katolického hnutí u Bulharů na důkaz obzvláštního zájmu, jaký věnuje Apoštolát modlitby tomuto potěšitelnému zjevu; změna ta začala ponejprv významě dne 14. listopadu, ve svátek sv. Josafata, mučenníka pro unii a jejího patrona.

Významno při tom jest, že v měsíci únoru na tentýž den (14. února) připadá též památka úmrtí našeho sv. Cyrilla! Mimo to právě pro nastávající měsíc únor vykonati hodlá «Apoštolát modlitby» k témuž účelu letos ještě více. Generální říditelství jeho ustanovilo ve prospěch unie pro měsíc únor jako hlavní všeobecný úmysl: Navrácení našich bratří církví východních k jednotě katolické, čili — jak zní rozhodnutí apoštolské — v měsíci únoru mají členové «Apoštolátu modlitby»: Snažně se modlití za navrácení našich bratří východních. Svatý Otec vždy sám totiž hlavní měsíční úmysly «Apoštolátu modlitby» potvrzuje a svým požehnáním vyznamenává; takto dosahují ony tím větší ceny a účinnosti. Hlavní úmysly pro letoší rok Svatý Otec všechny vyznamenal ještě tím, že své schválení napsal vlastnoručně a obšírněji, než jindy se stávalo. Přípis Jeho Svatosti zní:

«Tyto úmysly úplně schvaluji, milerádi udělujeme milovaným synům, kteří jakýmkoliv způsobem napomáhají k jejich šťastnému výsledku, Apoštolské požehnání»^{*)}).

Budou tedy v měsíci únoru v celém katolickém světě nejen dne 14., nýbrž letos po všechny jeho dny členové «Apoštolátu modlitby» dle ustanoveného hlavního úmyslu konati svůj apoštolát pro náš předmět, pro sjednocení vůbec, a zvláště ovšem pro požehnání a zdar katolického hnutí v Bulharsku, na něž zajisté nejvíce úmysl ten se vztahuje. Jak veliká to pomoc, již v takové míře nikdo jiný nemůže poskytnouti, jediné «Apoštolát modlitby». A považme, kolik jest těch, kdož na úmysl tento již obětují a obětovati budou!

Neméně než 25 milionů katolických křesťanů celého světa ve všech dílech jeho ze všech katolických národův a nejrozmanitějších jazyků. Neboť tolik členů asi čítá nyní «Apoštolát modlitby» v 67.000 ústředích spojený, jakožto největší a též nejmocnější spolek modlitební, jakožto mohutná duchovní armáda církve bojující na ochranu vítězství a rozšíření království nejsvětějšího srdce Ježíšova. Největší síla a neklamná účinnost spočívá v tom, že tito tak četní členové jsou v nejužším spojení se svým prvním božským vůdcem, svým králem Ježíšem Kristem, který sám stále se modlí s nimi, za ně a pro jejich úmysly, jež jsou totožny s božskými úmysly Jeho, stále se modlí a obětuje ve Svátosti oltářní i v nebesích, pročez nazývá se spolek ten také jednotu modlitební s nejsvětějším srd-

^{*)} Svůj obzvláštní zájem a horlivou snahu pro dílo sjednocení rozkošnických křesťanů s církví katolickou osvědčil nynější sv. Otec již několikrát za svého požehnaného panování. V nejnovější době dne 4. prosince 1912, když odporučuje konání známé zászvětné modlitby papeže Lva XIII. k božskému Srdci Páně: «Nejsladší Ježíši, Vykupiteli lidského pokolení . . .», v níž modlíme se též za sjednocení rozkošníků se sv. církví, napsal vlastnoručně biskupu Fr. Zornovi ve Štrassburku: «Nejen schvaluji, nýbrž velice odporučujeme, aby kněží, řeholníci a jednotliví věřící, všichni ve spolek spojení hojnými modlitbami k Bohu, snažně se utíkali, by, kdožkoli od církve katolické jsou odštěpeni, skrze nejsvětější Svátost oltářní a obět mše svaté k Jednotě víry se navrátili».

cem Ježíšovým modlícím se (Foederatio precum una cum Sanctissimo Corde Jesu orante). Jest to spolek tím účinnější, čím méně jest okázalý svou zevnější činností, čím jest skrytější nepřátelům, a proto od nich neoceněný a nevšímaný. Spolek ten odporučil snažně již papež Pius IX. slovy: »Dejte mi zástup modlících se a já obrátím celý svět«; a nynější sv. Otec, Pius X., odporučil jej nejlépe tím, když ve svém zvláštním přípisu na generální ředitelství jeho nazval «Apoštolát modlitby» spolkem nade vše ostatní doporučení hodným, a jej novými milostmi a výsadami obdařil. A tento Apoštolát věno-

Katolický kostel v Ak-Bunaru.

vaný pobožností božsk. srdce Páně má při své výborné organizaci své časopisy, jakožto orgány spolku. Letos vychází takových časopisů 43 v 27 řečích asi v 926.775 exemplářích. V jediném Rakousko-Uhersku vychází 313.800 ex. a to dle počtu odběratelů 170.000 polsky, 53.000 něm. 35.000 chorvatsky, 20.000 rusínsky, 19.000 slovácky, 12.000 slovinsky, 4.300 maďarsky, a 4.000 česky. Ve slovanských jazycích všech v Rakousku tedy asi 309.500. V těchto časopisech jako vždy tak i v tomto měsíci jsou členové celého světa poučení zvláště o hlavním úmyslu měsíčním ve zvláštním pojednání, tedy letos v měsíci únoru o sjednocení rozkolníků s katolickou církví a potřebě i způsobu, co třeba na úmysl ten činiti. Budou tedy dle toho v měsíci tomto únoru čtenáři těchto časopisů a členové »Apoštolátu modlitby« denně především obětovati své modlitby, práce a utrpení, říkajíce každého rána aspoň v duchu: «obětuji Ti, o božské srdce Ježíšovo, a spojuji s tvými úmysly dle příkladu Panny Marie dnes všechny své modlitby, práce a utrpení na všechny úmysly, jež jsou doporučený na tento den, zvláště pak na hlavní úmysl tohoto měsíce za navrácení našich

bratří východních ku svaté katolické církvi.« Budou zajisté pamatovati při tom nejvíce na pravoslavné balkánské a především na národ bulharský.—

Jak potěšitelná to pravda pro všechny přátele žádoucího sjednocení, zvláště však pro nás! 25 millionů katolických křesťanů ve spojení s modlícím se srdcem Páně pamatovati budou každoročně na záležitost nám tak důležitou a drahou. Mimo to budou přemnozí z nich obětovati často sv. přijímání, oběť mše svaté, návštěvy Svátosti oltářní, modlitbu sv. růžence a jiné dobré skutky, jako posty, sebezapření, odřikání si jistých požitků a zábav, budou obětovati almužny, a zvláště almužny pro dílo sjednocení a pro podporu katolických misí, balkánských katol. uprchlíků atd. Tak budou jednatí katolíci, z nichž mnozí ani z daleka neznají těch nešťastných rozkolníků, zvláště slovanských, jichž počet jest tak veliký, a jmenovitě bulharských, o něž se snad nejvíce jedná. Tak učiní křesťané z národů cizích jedině proto, že jsou katolíci a že jedná se o katolickou věc, o zájmy nejsvětějšího srdce Ježíšova a jeho svaté církve.

Co máme teprv činiti my, jimž záležitost tato jest tak blízka, tak známa, a na něž tak mocně působí? Uvážíme-li právě stav věcí nynější, jeví se nám tím naléhavější a časovější pomoc rychlá a co nejmocnější, jak ji poskytnouti může právě oněmi prostředky nadpřirozenými «Apoštolát». Pomoci jest třeba bez otálení! Neboť věc jest nyní velmi vážná a dalekosáhlá co do dalšího postupu, úspěchu a zdaru onoho hnutí Bulharů k jednotě církevní. To uznáme, uvážíme-li jen krátce stav věcí dle událostí na Balkáně, které se tam sběhly v minulém roce a pod jejichž dojmy stále žijeme v napětí.

III.

Bulharský národ navštíven jest v nejnovější době velikými pohromami a při tom ještě od nepřátel nejhoršími pomluvami před Evropou a celým světem osočován a snižován jako viník všeho zla a nelidskosti ve válce první i poslední. Až teprv později a bohužel, velmi pozdě, — pravda mohla aspoň částečně vyjít na světlo a nyní ještě dále úplněji se jeví, jaké bezpráví se stalo bulharskému národu a jaké ukrutnosti a nevypsitelné ohavnosti páčány proti bulharskému, bezbrannému opuštěnému lidu od těchž nepřátel, již svalovali vše děsné a hrozné na nenáviděné Bulhary. Jen krátký přehled těchto pravdivých událostí podáme.

Ve druhé válce balkánské turecké hordy náhle vtrhly do nově dobytého území Bulhary v Thracii a nic zlého netušící obyvatele přepadli, hromadně vraždili, panny, ženy a i děti hanebně zneuctívali, ano ani Bohu zasvěcených řeholnic nešetříce; osady jejich vydrancovali a vypálili i s kostely a školami. Jen holý život zachránila část přepadených útekem do

starého Bulharska, nemohouc sebou většinou vzít do vyhnanství a zachránit téměř ničeho ze svého majetku, leč co právě kdo na sobě měl. Tak jednali hlavní nepřátelé křesťanů Turci.

Než ne menší ukrutnosti páchali proti Bulharům jejich bývalí spojenci, Řekové ano i bratři Srbové. Srbové tak činili ihned v první válce, zvláště v Mostratli, kde řádili proti katolickému obyvatelstvu, a zvláště klášteru hůře než sami Turci, kteří aspoň tehdy ušetřili kláštera a jeho řeholníků; Srbové však jeví nenávisť proti Bulharům vůbec z příčin národnostních; snaží se proto Bulhary zničit a vyhladit, nešetříce jejich práv, která měli aspoň za vlády turecké.

Nejohavnějším však způsobem řádili proti Bulharům, předně katolíkům a jejich missiím, pak z úhlavní zášti národnostní proti Bulharům v Macedonii Řekové. Známo většinou jejich hrozné řádění z listů denních, kterak v přepadených osadách bulharských obyvatele nejen hromadně vraždili a to i dívky, které Turci jinak dosti ještě šetřili, ano i katolické milosrdné sestry usmrcovali a nad to, což u Turků neslýcháno, dívkám i ženám oči vypichovali, jazyky vytrhávali, prsa uřezávali, ke stromům za nohy a ruce uvazovali; co do hanebného zneuctívání pannen a žen předčili civilisovaní Hellenové i pověstné ukrutnostmi mohamedánské Turkey, že neušetřili ani vychovávacích ústavů ženských a jejich chovanek. Celá pravda neslýchaných ukrutností řeckých na Bulharech vychází na jevo teprv v poslední době. Nyní jest známo, a sice nejen z úst macedonských uprchlíků, nýbrž z dopisů samých vojáků řeckých a z jiných hodnověrných zpráv, že vraždění a ničení Bulharů v Macedonii od Řeků bylo soustavně zavedeno a to z rozkazu nejvyššího; řecký král Konstantin vydal svému vojsku rozkaz, který důstojníci vojákům důrazně na srdce kladli slovy: «Každá bulharská osada musí býti vypálena a každá bulharská bytost musí býti ze světa zprovozena». Za to se dostalo hellenskému králi od samých jeho poddaných názvu Bulgarotonos (Ubíječ Bulharů — Bulharobijce). Tímto názvem se dal od nich též pozdravovati. Tímž jménem, jako nějakým čestným titulem jej velebí athenský tisk, ano i sám pravoslavný patriarcha řecký v Cařihradě Germanos V. A tento nejvyšší rozkolnický hodnostář sám osvědčil se nyní jakožto úhlavní nepřítel Bulharů. Neboť v nesmírné zášti proti všemu bulharskému udělila «Vele-svatost», jak se patriarcha cařihradský tituluje, každému Řeku odpuštění všech jeho hříchů, (ovšem že odpuštění takové není platno), který bude napomáhati k tomu, aby bulharský národ byl vyhuben a úplně zničen.

Tak tedy jednáno naproti národu, který tak hrdinně obětoval se v poslední době pro osvobození křesťanů ze jha tureckého. Nyní byl tak ponížěn, tak bezprávně připraven o nadějně ovoce svých neocenitelných obětí a měl býti ještě k tomu vyhlazen, aspoň tam, kde se dostal v poddanství Řekům

a Srbům — v Macedonii! A při tom nemá žádné ochrany od velmocí; mírová konference byla k němu bezohledna, jest opuštěn i od samého mocného pravoslavného Ruska.

Není tedy divu, že hledal národ bulharský spásu jinde, tam totiž, kde ji doufal nejjistěji nalézt: u katolické církve ve sjednocení s ní. Ona jako pravá matka všech národů chrání a podporuje práva všech se stejnou láskou, kdož jí synovsky se oddají.

A tak začalo katolické hnutí bulharského národa k Římu, nejdříve v Macedonii a potom i v samém Bulharsku, kam myšlenku tuto přinesli macedonští uprchlíci a ji mezi lidem a též na několika schůzích velmi četnému shromáždění vysvětlovali, doporučili a rozšiřovali. Hnutí toto nalezlo ohlas a mnohé přívržence i mezi obyvateli království bulharského; bylo podporováno čile a nadšeně i některými bulharskými pravoslavnými časopisy. Tak vzniklo heslo: « Pryč od Ruska! » «Přijměme unii!» Učiněná usnesení podporována oněmi pro unii horujícími listy, aby celý národ bulharský byl jistými cestami a prostředky, hlavně působením samé duchovní vrchnosti pravoslavné připravován a veden ku sjednocení s Římem. Bulharská vláda nebyla tomuto hnutí nepřívzná, jako vůbec ústava státní v Bulharsku dává úplnou volnost náboženskou všem vyznáním. Ministři sami uznávali prospěch unie, vidouce v ní vážný moment politický. Příznivě v té příčině působilo na vládu bulharskou zvláště jednání a blahodárné působení katolických misionářů a řeholnic v době války vzhledem k ošetřování raněných vojáků a péče o uprchlíky. Duchovní vrchnost pravoslavná na počátku hnutí toho v samém orgánu bulharského «Sv. Synodu», v «Církevním Věstníku» v čís. 46 1913, zdůrazňovala potřebu unie, poukazujíc zároveň na to, že musí se z bulharské církve vymýtiti všechny ještě pohanské názory, jaké tam vstúpil cařihradský patriarchát nakažený korrupcí a simonií.

Myšlenka pro unii vždy více se vzdmáhala, tak že dle výroku osob blízkých samému exarchovi bulharskému v Cařihradě byly pro unii již dvě třetiny Bulharů. Třeba také zaznamenati zvláště skutečnost, že při poslední schůzi, konané v Sofii pro sjednocení se sv. stolicí J. Excellence arcibiskup Robert Menini mohl oznámiti, že již 45.000 macedonských Bulharů se vyjádřilo, že chtějí se vrátiti do katolické církve.

IV.

Jest ovšem pravda, že hnutí toto původně-vzniklo hlavně z důvodů národnostních a politických a poukazuje se proto od mnohých na to, že tedy nepovede ku pravému cíli na prospěch věci katolické, jako se již stalo též v dřívějších dobách v Bulharsku, ba nazváno hnutí to v jistém listě polském «politickou komedií». Než ještě více jest pravda, že jak se vůbec již jindy stalo, tak i nyní může Bůh ve své Prozřetelnosti i takového

ruchu použití ku provedení záměrů svých ve prospěch své církve a spásy duší, jak opět mnozí uznávají a proto přece kojí se naději, že z hnutí toho vzejde přece dobré ovoce, ačkoli sotva v rozměrech takových, že by celý národ bulharský se stal v nejbližší době sjednoceným.

Avšak na to třeba vážně patřiti, že hnutí takové jest skutečně zde a že to není jen výsledek chvilkové nálady, nýbrž, že tento katolický proud, jak praví katolický sociální politik H. Desgranges, který v Bulharsku konal studijní cesty, jde do hluboka a že vývoj národa v tomto smyslu jest jistý. To jest jeho nepochybné přesvědčení. V Sofii a v Plovdivě jsou již založeny jednoty pro navrácení pravoslavných ku katolické církvi. Francouzský vyslanec v Sofii vyslovil se k témuž katolickému politikovi, že netřeba se tomu diviti, stane-li se budoucího roku 2 — 3 millionů Bulharů katolíky.

Missionář P. Pavel Christov podává zprávu, že všichni pravoslavní uprchlíci z Thracie, kteří žijí společně s uprchlíky katolickými, prohlásili, že chtějí žíti ve shodě s katolickými sousedy a řídití se dle návodu katolických missionářů. Ti se tedy již vyslovili pro sjednocení. Ve starém Bulharsku se přihlašují celé pravoslavné vesnice a prosí o katolické kněze.

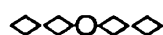
To jsou tedy aspoň některé důkazy opravdovosti a vážnosti tohoto hnutí, jež dávají naději, že ovoce jeho bude vždy hojnější a utěšenější a bohdá i trvalé.

Dle všeho toho jest již patrné, že Pán Bůh národu bulharskému v jeho časném neštěstí a velikém ponížení dává již zakusiti pravé, nehynoucí štěstí v bezpečí víry katolické, v náručí pravé a dobrotivé matky, svaté katolické církve. On ve své nevyzpytatelné Prozřetelnosti dopustil, že bulharský národ během posledního roku musil tak hrozně těžké oběti přinést a nyní ty oběti mnohonásobně chce jemu odměniti. Národ bulharský ač velikou většinou pravoslavný, hlavně v Bulharsku samém nepronásledoval katolické církve, naopak Bulhaři jsou mezi všemi pravoslavnými katolíkům nejpriznivější, jak svědčí státní ústava o svobodě náboženství, jež také skutečně a zvláště oproti katolíkům se zachovává. I proto Pán Bůh nyní odměňuje toto šlechetné a spravedlivé jednání Bulharů. Ona prolitá krev těch tisícův a tisíců chrabrých křesťanských bulharských vojinů, padlých a raněných v boji proti úhlavním nepřátelům křesťanstva, ona krev tak mnohých zavražděných obyvatelů bulharských při lupičském vpádu Turků, Řeků a Srbů, krev tak mnohých nevinných dítek vražděných jako kdysi dítky betlémské na rozkaz novodobých Herodesů, krev počestných pannen a věrných žen; nesmírný bol, nářek a slzy vdov a sirotek nad ztrátou drahých živitelů, manželů neb synů a sourozenců v boji padlých, ještě mnohem krutější, bolestnější a žalostnější nářek a srdcervoucí úpění posud tak pečlivě pěstované nevinnosti, nyní násilně vydané v šanc zhýralým netvorům v podobě lidské, nezměrná bída a strádání ve vyhnanství

statisíců uprchlých před zuřivým nepřitelem, neb jinak neznámá světu ostatnímu ještě horší bída a zkáza na duši i těle těch tisíců do tureckého otroctví zavedených žen, dívek a dětí, a zároveň též ta neohrožená statečnost, trpělivost a odevzdanost do vůle Boží v bolesti a strádání, a zvláště modlitba vroucí v dobách hrozného neštěstí, to vše volalo a volá k nebi, k Otci všech nevinných, trpících, pronásledovaných a opuštěných, nikoli o pomstu, ale o smílování pro veškerý nešťastný národ bulharský.

A dobrotivý Bůh se smíloval . . . Sklonil se k národu poníženému, aby jej opět pozvedl, občerstvil a obživil a jemu všechny útrapy nahradil statky lepšími milostí pravé víry v bezpečném přístavu svaté katolické církve. Nastává doba lepší, doba spásy a pravé svobody.

A všichni věrní katolíci dalecí i blízcí, a zvláště katoličtí národové slovanští této milosti bratřím Bulharům co nejvroucněji přejí a z ní se upřímně těší.

Turecký vpád do Thracie v měsíci červenci roku 1913.

IV

**Vypravování jiného popa o vpádu Turků do vesnice Čöp-Köju.
Uklidňování se strany bulharských úřadů.**

Dne 19. července zdržel jsem se dosti dlouho v Drinopoli, chtěje nabýti před odchodem do Ak-Bunaru nových zpráv. I měl jsem tam opět podobnou schůzku jako den před tím: sešel jsem se totiž s popem asi 50 letým, jenž byl farářem ve vesnici Čöp-Köj (v okrese Uzun-Köprü). Doprovázeli jej dva jeho farníci. Od něho jsem se dověděl nových smutně zajímavých zpráv za hovoru při šálku kávy.

«Když jsme spatřili první uprchlíky přicházející od jihu, naložili jsme něco ze svých věcí na vozy a dali jsme se bez váhání na cestu do Starého Bulharska» — tak mi vyprávěl.

Ježto jsem se podívil nad takovou pohotovostí k útěku a vyjádřil pochybnost o nebezpečí, rozhorlil se poněkud můj pravoslavný spolubratr, a pravil mi s jistotou živostí: «Mluvíte jako onen bulharský úředník v Uzun-Köprü, ten chtěl věřit jen tomu, co sám viděl! a nyní utíká mnohem rychleji než my do Sofie!»

Postřehnuv bezpochyby můj tázavý pohled, pokračoval: «Ano, horlivý tento úředník vytýkal nám, že svou nedůvěřivostí a upřílišňováním plašíme obyvatelstvo, a poručil nám, abychom se vrátili do vsí. Na oko uposlechli jsme a zastavili vozy nedaleko za městem Uzun-Köprü v úmyslu, že se v noci vrátíme

a jiným místem proklouzneme. Když jsme tu tak čekali, napadlo nám, — protože jsme měli koně — zajetí se podívat, co se děje v naší vesnici a v okolí. Vzali jsme ručnice a odjeli v počtu čtyřiceti. I já účastnil jsem se této vyjížďky. Když jsme se přiblížili k vesnici, neviděli jsme nic podezřelého; proto odvážíli jsme se vniknouti dovnitř. Ulice a domy byly opuštěny, a vše bylo na obvyklém místě, což nás zcela upokojilo. Jeden z nás, jenž byl zaměstnáním kramář (bakal), otevřel svůj «dukian» a rozdělal oheň, aby nám uvařil kávu. Přes to však rozhodli jsme se poslati mladíky na stráž na pahorek, aby pozorovali okolí. Odešli. Zatím, co jsme rokující klidně seděli, objevil se pojednou u dveří «dukianu» jezdec v bulharské uniformě a tázal se nás v čisté bulharštině, proč je vesnice od obyvatel opuštěna. Řekli jsme mu proč. «Bez příčiny jste se polekali», dí jezdec, «není nebezpečí. Přiveďte co nejdříve ženy a děti, a připravte potravu bulharskému pluku, jenž se zde dnes večer zastaví». — Pozvali jsme jezdce, by sesedl s koně, posadil se a napil se s námi kávy; než odmítl předstíraje, že má «rychlé poslání» a v trysku odejel.

Za několik minut nové překvapení: Pět jiných jezdcův, avšak již tureckých stane před dukianem. Táží se nás na totéž, jako předchozí, jen že po turecku. Odpovídáme jim . . a též oni nám poroučejí, abychom přivedli obyvatelstvo zpět a připravili potravu pro pluk, jenž prý přijde, — jen že neřekli již, bude-li to pluk bulharský, či turecký. A týmž směrem jako první, zmizelo i těchto pět jezdcův.

Tuše již lest a ustrašen jsa zlověstnými těmito příhodami, vyšel jsem se zeptat našich mladíků, kterou stranou jeli tito jezdci do vesnice. Nemohli mi povědět, protože místo, aby šli na stráž na návrší, navštívili ještě jednou své domy. Velmi jsem se na ně proto rozhorlil a řekl jim, do jakého nebezpečí nás vydali. Běželi po tom na svá místa, a já šel jsem za oněmi pěti nebo šesti vesničany, kteří mne v dukianu očekávali.

Hovořili jsme opět, a kramář nám nalil šálek kávy. Avšak než jsem vypil polovici, vyplašilo nás z dukianu několik ran z ručnic na návrší.

Viděli jsme z dola, kterak našinci urputně střílejí na rovinu. Jeden z nich brzy přiběhl, by nám oznámil, že Turci jsou už jen dva kilometry od nás a že se stále blíží.

Vyzval jsem své druhy, aby se chopili ručnic a šli za mnou. Jen jeden musil sednouti rychle na koně a jel pobídnout našich rodin, aby se opět vrátily do Uzun-Köprü; zároveň měl tam poprositi úředníka, by nám poskytl pomoci. S návrší spatřili jsme 50 až 60 bašibozuků ve vzdálenosti asi dvou kilometrův, ani sestupovali od vesnice Pavla Köj, kryjíce se stromy a skalami. Za nimi ve větší vzdálenosti byla řada pěšího vojska, jež stálo nehnutě, jakoby se dívalo na naši šarvátku. Stříleli jsme po každé, když někdo z našich nepřátel se ukázal a chtěl pokročit. Naším úmyslem bylo, zdržeti pokud možno, jejich příchod na

úpatí pahorku, aby naše vozy zatím měly kdy uniknouti. Po té jsme sedli na koně a tryskem jsme se přidružili ke svým.

Asi po třech hodinách boje viděli jsme příchazeti od Uzun-Köprü 11 bulharských vojákův: veškerá to válečná moc, již úředník vládl. Zaujali naše místo, a my vrátili jsme se do města, kde jsme našli vysokého vojenského úředníka vlády, an byl horečně zaměstnán přípravami k vlastnímu útěku. Oněch 11 vojáků vrátilo se později. Zabili tři bašibozuky, avšak museli ustoupiti, když řadové vojsko obsadilo dědinu a založilo v ní oheň. Tak drahý otče», končil pop «rozhodl se osud Čöp-Köje, a tak spatřili jsme Turky na vlastní oči, jimž jsme ještě šťastně ušli útekem na vozích a dospěli jsme takto do Drinopole.»

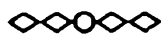
Dal jsem přinésti popovi a dvěma jeho farníkům rakije a rozloučiv se s nimi, měl jsem se k návratu do Ak-Bunaru.

Jakkoliv byla veliká má důvěřivost, že není tak zle, byl jsem přece značně otřesen vypravováním, jež jsem právě slyšel. Neodvážil jsem se proto opustiti města, dokud bych se nevyptal, jaká v tom záhada. Než místo, bych běžel za popy a vesničany, rozhodl jsem se tentokráte obrátiti se na ty, jimž se všeobecně říká «dobře zpravené kruhy». Navštívil jsem tedy guvernera Drinopole, místního velitele a několik vysokých úředníků, neb vyšších důstojníkův. Bylo k tomu třeba mnoho času a běhání, než do půl 5 hodiny večer dopídl jsem se, ač již velmi unaven, několika cenných drobtů naděje, jež mne upokojily a jimiž jsem chtěl uklidnit své farníky.

Všude mně opětovali: «Pochod Turků — toť pouhá demonstrace!» — Velmocí pohrozily Turecku konečným rozdělením říše, nebude-li šetřiti hranic Enos — Midia.» — «Turci couvají!» — «Vláda učinila nutná opatření, by odrazila útočníky!» . . . A sto podobných tajemných odpovědí, oděných leskem a vši vážností, již může jim skytnouti úřad, v jehož rukou jest telegraf — s drátem i bez drátu, pošta i dráha!

Odcházel jsem tedy s větším klidem. Do Ak-Bunaru jsem dospěl, když už nastávala noc.

(Pokračování.)

Rozmanitosti.

Polský katechismus v Bosně. Dle ústavy schválené sněmem sarajevským z roku 1912 v tak zvaných kompromisních školách, kde aspoň 40% dětí jest jiné národnosti než srbochorvatské, dovoluje se vyučovati knězi náboženství v jazyce dotyčného národa. Nejlépe se postarali Němci a částečně i Rusíni, aby do takových škol pro své děti dostali kněze znalé jejich jazyk. Poláci však mají dosud v Bosně pouze dva kněze — zmrtvých vstalce — ačkoliv mají asi deset osad čistě polských a několik s většinou obyvatelstva polského. Celkem počítají Poláci v Bosně na 10.000 příslušníků své národnosti.

Unionistický seminář v Innomosti byl letošního školního roku otevřen za vedení P. Boh. Spáčila T. J. Přes to, že bylo podmínkou tanoveno, aby posluchači měli již aspoň dva semestry dogmatiky nebo fundamentálky, přihlásilo se jich na 30, nejvíce ovšem Slovanů. Na nejnutnější knihy jako

pomůcky přispěl náš «Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda» a ministerstvo vyučování.

Číslo vyznání v Bosně. Nejvíce jest pravoslavných počtem 825.418 duší čili 43·49% obyvatelstva; na druhém místě jsou mohamedáni 612.137 duší, čili 32·25%; katolíci zauímají teprve třetí místo: 434.661 duší, t. j. 22·77 procent. — Mohamedáni jsou nejčetněji zastoupeni na východě hlavně v okolí Sarajeva a dále v okolí Tuzly jsou v počtu 41·75 procent. Živel římsko-katol. jest nejpočetnější v okolí Mostaru 41·95% a Trávníka 36·62%. Nejvíce pravoslavných žije v povjatě bosansko-dubickém s 82·94%, nejvíce mohamedánů v povjatě čazinském 78·58% obyvatelstva. Ve městech nejsilněji jsou zastoupeni mohamedané, majíce 50·76%; katolíci jsou na druhém místě s 24·49%, pravoslavní tvoří jen 19·92% městského obyvatelstva. Mohamedané mají většinu ve 46 městech, katolíci sotva v 5, pravoslavní toliko v jednom. V posledních 15 letech přibýlo nejvíce katolíků díky silnému přílivu z jiných zemí, nejméně mohamedánů, jichž po anexi mnoho se vystěhovalo do Turecka.

Obrázky z církevního hnutí na Balkáně. Již od několika let odloučil se pravoslavný farář Papas Germanos v Elbasanu s částí svých věrných od pravoslavi a uznal církev katolickou. Neměli však vlastního kostelíčka, an stávající náležel pravoslavným. Přese snahy rakouské vlády nedostalo se jim dovolení od turecké vlády postavit si nějaký kostelíček, zvláště když Rusko v té příčině to zbraňovalo Turecku. Nyní, když Rakousko má již volnou ruku, dějí se přípravy, aby na jaře mohlo se začít se stavbou kostela. Ku sjednocení přidají se nejen ostatní pravoslavní v Elbasanu, nýbrž i v celém okolí. Ovšem ihned stavějí se překážky jiného rázu. Pravoslavní biskup, pod jehož pravomoc náležel Otec Papas Germanos, pevolal si ho k sobě, připoměl mu jeho studia v Athenách a pak v Cařihradě, zaručoval mu naprosté odpuštění za odpad, slíboval mu přijetí a povýšení v církvi pravoslavné. Otec Germanos setrval ovšem při svém katolickém přesvědčení. Na to pokoušel se ruský konsul z Monastýru dostatí jej k pravoslavi zpět. Slíboval mu vymoci zdarma tříletý pobyt v Kijevě za příčinou zdokonalení studií, větší sumu peněz a pak biskupskou stolicí dle jeho vůle. Otec Germanos odvětil, že peněz nepotřebuje a že svůj krok učinil po zralé úvaze, následuje neodvratně pravdy. Pokud Srbové měli Elbasan v moci, jednali s ním dobře; jakmile však dostali rozkaz, aby vyklidili města, rozbořili jeho dům a ohrožovali ho na životě tak, že jen zvláštní náhodou z nebezpečí vyvázl.

Z Gadžilova v Bulharsku. Děkuji Vám co nejsrdečněji za mše sv., které jste mi poslali i za pomoc, s kterou tak často na naši missii pamatujete.. Jsme v hrozně bídě. Poměry dosud nejsou uspořádány, příšerné následky války dosud tíží. Později podám zprávu obšírnější. V naší farnosti zdržuje se asi na 2000 uprchlíků z Tracie, kde Turci vydrancovali a spálili jejich vesničky, aneb sami zabrali jejich příbytky. Více než plovina jest jich katolíků. Co jest nejhorší mezi nimi, jest zima, hlad a různé nakažlivé nemoci. Byl u mne nějakou dobu i kněz O. J. Bonev. Co nás nejvíce bolelo, bylo, že tak mnoho katolíků bloudí nyní bez pastýře, bez duchovní posily, opuštěných v tak hrozném postavení. Rozešli jsme se každý v jinou stranu, abychom shledávali svých věrných. Poněvadž naši jsou rozběhlí po celém širém kraji, nelze, abychom všechny navštívili a postarali se o jejich potřeby. Nacházíme případy, že mrtvé si sami pochovali, z obavy před smrtí sami si křtí — bez kněze. Jest to bolestné, ale dle stávajících poměrů nemožno to lépe zařídit. Ve své malinké světničce — má rozměr 3×3½ m a jest vysoká 1·9 m — nemohu umístiti více, než jednoho spolubratra a jiných místností nemám. Ostatně to nedovolují ani peněžité poměry. Jsme chudáci; žijeme den ode dne. Ke všemu tomu letos trápí nás i velká zima. Měli jsme již počátkem prosince i 10° C pod nulou, sníh tu leží a ubožáci uprchlíci dosud většinou bosí chodí v nuzném, často velmi chatrném a rozedraném již oděvě. Jak rád bych pomohl zapašiti aspoň jejich hlad, zakrýti jejich nahotu — utřítí jejich slzy. Mnoho se o tom píše, ale málo se pro ně činí. A jsou to v každém ohledu vzorní lidé, trpitelé pro svatou věc, v jistém slova smyslu mučenníci. Jedině mocná důvěra v Boha, všechny nás silí a udržuje. Ještě jednou volám Vám

a všem dobrodincům našim: «Pán Bůh zaplať!» Pamatujte na nás všechny aspoň ve svých modlitbách, nezapomínejte na nás! Denně shromažďujeme se ve svém kostelíčku a modlíme se za své dobrodince sv. růženec, na ten úmysl obcují věřící též mši sv. a obětují sv. přijímání. Jsme Vám nesmírně vděční. — Tomasz Przybylski, farář missionář.

Odsouzení katol. kněží v Rusku. Katolický kněz P. Mikolajan byl dle § 129. trest. zákona obviněn, že na kazatelně nabádal katol. rodiče, aby své děti neposílali do farních pravoslavných škol, nýbrž do škol ministeria osvěty. Vybízeli rodiče k tomu proto, poněvadž ve farních školách děti rodičů katol. nejsou vyučovány v jich vlastním náboženství, jelikož do takových škol nemá katol. katecheta přístupu. V tom shledaly vládní orgány »vzpouru« proti carskému výnosu, v němž se doporučuje zakládati farní církevní školy. P. Mikolajan byl soudem okresním a kasačním odsouzen na 6 měsíců do vězení. Jeho právní zástupce advokát A. J. Povolocký odvolal se k senátu, kde rozsudek dřívější byl potvrzen, když záležitost ona byla třikráte projednávána. Podobný osud stihl bereslavského faráře Leševského, který z téže věci byl obžalován. Oděsská soudní komora jej odsoudila k dvounedělní vazbě.

Poměry v pravoslavných seminářích v Rusku. Archimandrita Veniamin, bývalý inspektor pravosl. semináře v Petrohradě, v dopise zaslaném novému rektoru duchovní akademie, biskupu Anastasioví, sděluje, že mezi chovanci ústavu bují ateismus, opilství a j. neřesti. Vybízí nového rektora, aby si těch výstředností bedlivě všiml a je usilovně potíral. Upozorňuje na nového učitele Prachova, který jest čirým ateistou. Proto hyl Prachov, nastávající učitel hebrejštiny, vypuštěn ze seznamu kandidátů učitelství na duchovní akademii.

Z chelmské gubernie. Nynější chelmská gubernie jest utvořena z dřívější bubelské gubernie a to za účelem snadnějšího a rychlejšího porušování a popravoslavnění polského hlavně obyvatelstva a tamních unitů. Jak fanaticky si v gubernii chelmské počínají ruští nacionalisté, o tom píše »Kurjer Lubelski«: »Podivný pohled skýtají ulice nového guberniálního města Chelmu. Téměř na všech tabulích jsou ponechány pouze nápisy ruské, kdežto polské jsou zamazány buď černou, modrou nebo šedou barvou. Několik dnů před příjezdem nového gubernátora do Chelmu městská policie rozeslala všem obchodníkům a majitelům domů úřední předpis, aby všechny polské nápisy na štítech a tabulích byly zabarveny. Na dotazy, o jaký zákon nebo carský výnos se tento podivný rozkaz opírá, odpovídala policie — mlčením. Nařízení ono se docela vymyká z mezí zákona a mělo jedině ten účel, aby nový gubernátor byl přesvědčen o ruském rázu města a tím také potěšen. Z té také příčiny zmizely plakáty, které se dosud tiskly v jazyce ruském a polském. Zde nebylo třeba ani žádného předpisu. Chelmský policmistř jednoduše odepře svůj podpis na oboujazyčných plakátech a tím je věc odbyta. Co beze vší překážky bylo dovoleno mimo bývalé hranice království polského, jako v Kijevě a ve Vilně, to zapovídá se tam, kde kvete polská kultura.

Vzdělání pravosl. duchovenstva v Srbsku jest velmi nízké. Pro staré Srbsko mají ústřední seminář sv. Sávy v Bělehradě, krásnou moderní budovu, ale bohoslovné vzdělání podává velmi chatrné. Na bývalém tureckém území vláda turecká úmyslně se starala, aby vzdělání duchovenstva křesťanského bylo co nejmenší, neboť v něm spočívalo nebezpečnoství práce k povzbuzení lidu a tím i k odboji proti mohamedánskému křesťany utiskujícímu Turecku. Odtud lze si vysvětliti, že nejenom obyčejní kněží, nýbrž i mnozí vyšší hodnostářové, ano i biskupové srbští nemají vzdělání středoskolského, ba jsou mezi nimi i takoví, kteří neznají ani čísti a psátí. Listy charvatské jmenovaly poslední dobou takové analfabety: Nikefora, biskupa prizrenského, Vincence, biskupa ve Skoplji, Sergeje, biskupa v Šabaci, Michala, archimandritu kláštera Bohorada, Tihona, archimandritu kláštera Trnoše, Melicije, archimandritu kláštera Buchova a j.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“
Redaktoři a pořadatelé: **Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec,**
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa
1.5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2.5 fr.
Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv.
C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

Král Saul zahynul v bitvě s Filištinskými se 3 syny svými, mezi nimiž byl i Jonathas, kterého David král tak vroucně miloval. Když uslyšel neblahou tuto zvěst David král, tu zapomněl na vše příkoří, které mu Saul učinil. Rozpomněl se, jakž pravá láska a šlechetná mysl činívá, toliko na dobré vlastnosti Saulovy. I bědoval a naříkal nad Saulem a Jonathasem. Pln jsa hoře, roztrhal roucho své, plakal a volal: »Hory Gelboe, ani rosa ani déšť nepadej na vás! Kterak padli rekové v bitvě! Saul a Jonathas, milí a krásní v životě svém, také při smrti nejsou rozloučení«.

Co David o Saulovi a Jonathasovi ku chvále pronesl, vším právem kazatelé obracejí na sv. Petra a Pavla. Ano mnohem slavnější, milejší a krásnější byla apoštolská knížata, kteřížto po mnohých pracích apoštolských, kteréž s neunavnou horlivostí ku rozšíření sv. evangelia konali, po mnohých nesnázích a protivenstvích, kteráž pro Krista a jeho pravdu milerádi snášeli, konečně jednu mučnickou smrt podstoupili. A tudíž jako v životě svém byli spojeni, také při smrti ano i po smrti nejsou rozloučení. Těla jejich odpočívají v jednom hrobě, památka jejich koná se jednoho dne, jména jejich oslavují se jedním způsobem a sláva jejich je rovněž veliká a vznešená. A zdaž co tu proneseno od Davida o Saulovi a Jonathasovi a co tu od kazatelů hlásáno o sv. Petru a Pavlu, nemožno vyznávat i o sv. Cyrillu a Methodu, našich sv. apoštolech? O ano, vším právem. Milí a krásní byli v životě, hned od mladosti, milí a krásní hned při přípravě společné ku velikému dílu apoštolskému, převzácní

u vykonávání díla tohoto Bohu milého! Kdož vylíčí šlechtnost, kteráž jeví se u nich krácejících nivami slovanskými? Kdož ocení obětavost, s kterouž hlásají pravdu přinášející mír a pokoj? Posvátný Velehrade, Mariánská poutní místa potem a kroky jejich posvěcená, hlásáte, že milí a vzácní byli v životě svém. Ty věčný Říme, svědku nad jiné povolanejší, vy vatikánské síně svaté, ozvěnou se ozýváte, jak milí, krásní a vzácní byli v životě svém.

Nezemřeli sice spolu, než i při smrti jsou milí a šlechtní, majíce na paměti toliko časné a věčné blaho národů svěřených! Ano i po smrti jsou nerozloučení ve slávě nebeské.

Pokračujeme-li v porovnávání, třeba připomenouti, co sv. Lev dí o sv. Petře a Pavle ve své chvalořeči: »O zásluhách a ctnostech sv. Petra a Pavla, kteříž všecku výmluvnost převyšují, nelze něco rozdílného souditi, aniž lze je od sebe dělití, jelikož zásluhy jejich činí je oba sobě rovné a podobné u konce života stejné«.

I tuto chválu možno též o sv. Cyrillu a Methodu pronést. Vždyť tak rádi na znamení toho jako protějšek soch sv. Petra a Pavla stavíme sousoší sv. Cyrilla a Methoda.

Zmíněný sv. Lev porovnává srdce sv. Petra a Pavla se zahradou ozdobenou rozmanitými květinami. I vybízí posluchače, aby vešli do zahrady té, v ní se procházeli a na památku nějaké kvítka, jakž zvykem bývá, si utrhlí.

Zahrádkou krásnou ano převzácnou bylo také srdce sv. Cyrilla a Methoda. Tamo zkvétala božským zahradníkem zasázena a zvlažována semena různých ctností. Tam vše bylo, co kráší a příjemnou činí zahrádku. Tam odpočíval Pán jako v oslaveném hrobě v zahradě převzácné. Květinami ozdobené.

Vyzýval-li sv. Lev posluchače své, by vešli do zahrady — srdce sv. Petra a Pavla, i my prosíme čtenáře své milé, aby vcházeli do srdce sv. Cyrilla a Methoda, do zahrádky, kterou nazvati chceme »zahrádkou Cyrillomethodějskou«. Do ní po únavě vcházeti chceme, bychom zde pookřáli a nových sil k dalšímu dílu svému a povinnostem svým nabyli. Do ní vcházeti budeme, když nitro naše rozbouřeno bude, bychom pokoje došli. Do ní vcházeti budeme, bychom hojivého léku na rány si nabrali. Utrhneme sobě leckdy v ní nějaké krásné kvítka a přesadíme do svého srdce. My budeme sázeti a božský zahradník dle slov sv. apoštola Pavla na přímluvu Matky Boží, sv. Cyrilla a Methoda při vzývání našem vzrůstu dá.

(Pokračování.)

Katolické hnutí v Bulharsku.

(Dokončení.)

V.

Než dílo tak dalekosáhlé a spasitelné pro dobro nesmrtelných duší, jakým jest zamýšlená a připravovaná unie u bulhar-

ského národa, nalezla již též své odpůrce a nepřátele, kteří ovšem návodem odvěkého nepřítelů pokolení lidského snaží se je překaziti a znemožniti. Pravoslavné Rusko, které na počátku katolického hnutí v Bulharsku tvářilo se, jakoby jemu na věci té pranic nezáleželo a jemu váhy nepřikládalo, již dalo pocítiti svou tajnou agitatorskou činnost proti hnutí k Římu a pro udržení pravoslaví, pro něž se cítí býti povolaným ochráncem a šířitelem. Následek vlivu ruského již se jeví zvláště ve smýšlení a jednání Sv. synodu církve bulharské, v čele s exarchou (nejvyšší hlavou samostatné, od patriarchátu řeckého v Cařihradě odloučené církve bulharské). Exarcha bulharský *Josef* byl u příležitosti svého přesídlení z posavadního sídla Cařihradu do hlavního města Bulharska Sofie vyznamenán od ruského cara, v čemž viděti také již jistý úmysl Ruska proti katolickému hnutí Bulharů k Římu. Velmi patrným jeví se tento ruský vliv v okružním listě, který Sv. synod vydal právě za příčinou toho hnutí a v němž rozhodně a rozhorleně se staví úplně proti unii a před ní své věřící varuje, kdežto před krátkou dobou dříve ve svém úředním orgáně »Církevním Věstníku« uznával sám potřebu jednoty. Vliv Ruska jeví se také ve volbách do sobranje a jest obava, že při nově vypsanych volbách bude agitace ruská ještě větší a to nejvíce na škodu unie. Vláda nynější nebyla unii nepřiznivá. Možná změna vlády následkem nových voleb ve prospěch Ruska by znamenala velké nebezpečí pro unii. Též snahy revoluční, mířené hlavně proti panovníku, který jest rozhodným katolíkem, ohrožují jinak utěšeně se vzdávající ruch pro sjednocení. Socialisté bulhařští již dříve vyslovili se proti němu.

VI.

Nastala tedy nyní pro hnutí katolické v Bulharsku — doba vážná, kritická. Úspěch ten bude však záviseti nejvíce od požehnání božího, od pomoci boží, tedy od modlitby. Proto ochotně a rychle přispějme na pomoc, dokud jest čas příhodný!

Zajisté též u nás najdou se horlivé duše, které na týž úmysl mnoho vykonají; jen třeba je upozorniti a jim dáti k tomu nějaké pokyny. Dovolujeme sobě tak učiniti na tomto místě a prosíme snažně o další doporučení a doplnění návodu toho dle místních poměrů. Členové našeho Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda budou zajisté předně konati denně co nejhorlivěji svou spolkovou modlitbu: Otče náš a Zdravas Maria s přídavkem Svatá Panno Maria, sv. Cyrille a Methode, orodujte za nás.

Členům Apoštolátu modlitby a všem ctitelům božského Srdce Páně, kteří konávají k jeho cti pobožnost prvního pátku neb první neděle v měsíci, se odporoučí, aby na ten den obětovali na úmysl týž své sv. přijímání a to usmířovací (nahrazující) zvláště za urážky božskému Srdci Páně činěné právě od nepřátel a pronásledovatelů unie a škůdců katolických missií a za urážky pro všelijaké hříchy a bezpráví spáchané ve válkách po-

sledních naproti ubohým křesťanům. Ano třeba se modliti a usmířovati nejsvětější Srdce a milost osvícení, poznání a obrácení vyprošovati také těm posud zaslepeným nepřátelům katolické církve; takto se obzvláště odstraní pak ty největší překážky, které činí tomuto božímu dílu zaslepenost a zloba lidská. Ano vzývejme proto nejsvětější Srdce snad známou odpustkovou modlitbou: »Sladké Srdce Ježíšovo, smiluj se nad námi a našimi zbloudilými bratry«. (Odp. 100 dní. Pius X. 13. srpna 1908).

Roku letošního slaví se 60letá památka prohlášení dogmatu. o Neposkvrněném Početí Panny Marie, což jest pro horlivé ctitele Panny Marie povzbuzením, aby Marii Pannu pod tímto tak vznešeným a čestným názvem co nejvíce uctívali a příležitosti té použili ku častému vzývání Neposkvrněného Početí za obrácení bratrů našich rozkolnických.

Ctěme a vzývejme horlivě též svaté naše patrony, v první řadě sv. Cyrilla a Methoda. Prosme je, aby pamatovali stále svojí přímluvou u nebeského Otce za odštěpené syny od sv. církve právě v onom kraji v Macedonii, odkudž pocházejí a odkud přišli k nám a aby vyprosili jim onoho sjednocení se sv. Otcem, jemuž sami tak věrně byli oddáni v dobách nejtěžších.

Modleme se a povzbuzujme též jiné, aby se modlili a konalí uvedené neb jiné pobožnosti. »Modlete se, a povzbuzujte k modlitbám duše zbožné, aby nebeské Srdce Ježíšovo slitovalo se nad námi a vysvobodilo nás co nejdříve z našeho smutného stavu ku cti a chvále své a ku spasení duší«. Tak prosí sjednocený katolický arcibiskup Michal D. Mirov ve svém listě z Cařihradu.

»Bratři, o bratři, bratři Slované, podejte nám ruku, ať vstaneme. Slitujte se, slitujte se aspoň vy, přátelé naši«, volají k nám prosebně, předně tak těžce zkoušení bulharští katolíci, jejich missonáři, ale též oni, kdož touží po onom sjednocení s námi ve víře katolické. Všichni prosí nás o jedno hlavně, o modlitby.

A s nimi spojuje se ve svém milosrdenství sám božský Spasitel, Ježíš Kristus, Pastýř Dobrý a prosí ve svém božském Srdci, opakuje slova svá: »Otče, přišla hodina, oslav Syna svého, aby Syn oslavil Tebe. Prosím za ně, aby všichni jedno byli, aby byli v jednotě dokonalé, by svět poznal a uvěřil, že jsi Ty mne poslal«. (Jan 17, 20 . .). A s božským Srdcem Páně spojuje se úzce nejsvětější Matka boží a s ní sjednocují se v modlitbě svatí a andělé na nebi, spravedliví na zemi, jednotlivě i společně v modlitebných spolcích, zvláště v obou »Apoštolátech«, a obětují své skutky, utrpení, dobrodiní, odříkání a sebezapírání na jeden hlavní a velký úmysl. za navrácení pravoslavných našich bratrů zvláště Balkáně, ku sv. naší církvi.

Co tedy učiníme my pro bratry své, jichž předkové nám ze svého kraje dali a poslali bratry solunské? Jak se odměníme?

Zajisté budeme sami pomáhati, jiné povzbuzovati a získávati, aby dílo veliké a svaté se zdařilo.

Modleme se při společné měsíční pobožnosti k božskému Srdci Páně neb sami soukromě snad častěji onu zásvětnou modlitbu Lva XIII., která následuje po litanii k božskému Srdci Páně, začínající slovy: Nejsladší Ježíši, Vykupiteli, pokolení lidského . . . v ní zvláště modleme se významná slova, jež týkají se sjednocení pravoslavných s katol. církví: »Budiž králem i oněch, jež svedl blud různý anebo odtrhl svár; i přivolej je opět do přístavu pravdy a k jednotě svaté víry, aby za krátko byl jeden ovčinec a jeden pastýř . . .«

Obětujme na týž úmysl častěji modlitbu sv. růžence. Utíkejme se na týž úmysl často k Panně Marii, již velmi mnoho záleží na tom, aby rozkolníci se obrátili a zvláště oni na východě, kde jest též od nich velmi nábožně uctívána jako pravá Matka boží a Panna ustavičná, a vzývána pod zvláštním názvem balkánských Slovanů: »Skoroposlušnica« (která rychle vyslyší).

Různé modlitby jsou obsaženy v knížce: Mše sv. podle obřadu východního, vydané od »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda« v Kroměříži.

Jednu obzvláště dojemnou pocházející od J. Em. kardinála Parocieti zde uvádíme k snadnějšímu použití:

Modlitba k Panně Marii za navrácení církví nesjednocených k jednotě víry:

Panno Neposkvrněná, která zvláštní výsadou milostí byla jsi uchována před hříchem prvopočátečním, shlédni milostivě na naše odloučené bratry, kteří jsou též tvými syny, a přivolej je ku středu jednoty. Ač jsou odloučení, přece zachovali k Tobě, o Matko, co nejněžnější pobožnost; poněvadž jsi tak dobrotivá, odměň je za to tím, že jim vyprosíš návrat.

Ty, která jsi vítězkyní nad pekelným hadem již od počátku svého bytí, obnov nyní, kdy jest toho velmi naléhavá potřeba, dávnou vítězoslávu. Trvají-li naši nešťastní bratři stále ještě nyní oddělení od společného Otce, jest to dílem nepřítelů. Ty proto odhal úklady, rozptyl řady jejich, aby konečně viděli, že není možno dosáhnouti spásy mimo jednotu s nástupcem sv. Petra.

Ty, která v plnosti darů oslavila jsi již od počátku Jeho moc, jež způsobila v Tobě tak veliké divy, oslav Syna svého a přiveď nazpět zbloudilé ovce do Jeho jediného ovčince pod vedením společného Pastýře, který jest náměstkem Jeho na zemi, a budiž slávou Tvojí, o Panno, že jako jsi vyhladila ve světě veškeré bludy, potřela jsi podobně všechny rozkoly a přinesla opět pokoj celému světu. Amen«. Odpustky 300 dní. Lev XIII. 1. února 1896.

Naše modlitba apoštolátní:

Všemohoucí věčný Bože, jenž jsi národy slovanské svatými vyznavači a biskupy svými Cyrilem a Methodem k poznání svého jména a k jednotě křesťanské přivésti ráčil, sjednoť,

prosíme, naše odloučené bratry se sv. církví katolickou, aby jako na nebesích i na zemi byl jeden ovčinec a jeden pastýř. Za to Tě prosíme zkrze zásluhy Ježíše Krista, na přímluvu blahosl. Marie Panny, sv. Cyrilla a Methoda a všech svatých svých. Amen.

Turecký vpád do Thracie v měsíci červenci roku 1913.

IV.

Ak-Bunar se připravuje k útěku. — Vystěhování obyvatelstva až na dobrovolnou «domobranu».

Všichni mne netrpělivě očekávali. Ručnice a střelivo vládou zaslané bylo už na místě. Po celý večer rozkládal jsem venkovanům, čeho jsem se dověděl od «kruhů dobře zpravených». Smutných zpráv, jež mi vyprávěli popové z Bulgar-Köj a Čöp-Köj jsem jim ovšem nesdělil. Klidně odebrali se všichni této noci ke spánku. — —

Na zejtrí 20. července, povstal ve vesnici poplach, sotva jsme se probudili. Několik vesničanů přiběhlo ke mně se zvěstí, že přicházejí uprchlíci z Drinopole a se všech stran, a že se Turci blíží. Šel jsem se podívat a viděl jsem, že v dolní části vesnice hromadily se v řadách vozy, náležející vesnicím Murad-čele a Novo-Selo, na cestě z Drinopole na hranici.

Vesničané mi pravili, že jim vláda sdělila četnictvem rozkaz, aby odvezli ženy a děti do Starého Bulharska, protože právě této noci opustila armáda turecká Kuleli-Burgas a dala se na pochod k Drinopoli.

Poněkud později přijelo několik vozů z města, doprovázených dobrovolníky, jakož i těžké vozy z vesnic sousedních Kurudži-Köj, Sofulari, Adöra a Provadia. Všichni tvrdili, že odjeli na rozkaz vlády.

Tu již nebylo možná pochybovati: Nebezpečí bylo vážné. Bylo třeba mysliti na vlastní záchranu. Po krátké poradě se starostou a stařešinami rozhodli jsme se rozdati ihned zbraně a poslati týž den ženy a děti do vesnice Derventu na hranici. Sestavili jsme potom z nejodvážnějších mladíků stráž, jež by bděla nad naším majetkem až do posledního okamžiku.

Toto rozhodnutí bylo brzo ve vesnici rozhlášeno. Ihned spěchal každý, aby připravil svůj vůz, sehnal dobytek, co mohl a snesl věci, které se daly odvésti. Nyní nastaly výjevy, jež těžko popsati. Bylo to běhání a zmatku v každém domě, nescházel tam křik, ba ani hádky a dokonce o-šem ani pláč. Otec nechtěl vzíti na vozík, leč to nejnutnější, kdežto matka by byla ráda všechno vzala, neboť opustiti každý jednotlivý předmět stálo ji mnoho vzlykání a vzpírání. Po celý den jsem běhal od domu k domu, bych těšil toho, povzbuzoval onoho, abych

radil neprozíravým a těšil nejvíce zarmoucené a povzbuzoval malomyslné. Sám bych byl arci potřeboval mnoho útěchy, neboť kromě toho, že jsem tak všechno ztrácel jako oni, viděl jsem nad to již svou drahou katolickou farnost rozptýlenou do čtyř úhlů světa, předvídal jsem, že nebude možno znovu ji kdy obnoviti v pravoslavném Bulharsku. Hořkost svého srdce vy-
léval jsem u nohou svátostného Spasitele v milém kostele, jež jsem s takovou radostí stavěl před dvěma roky a jež Turci nyní měli spáliti

Rodina za rodinou odjížděla na hranice k vesnici Derventu; v 2 — 3 hodinách před večerem bylo stěhování ukončeno a nastalo ticho. V opuštěném Ak-Bunaru zůstalo nás 40 — 50 duší.

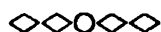
Prohlíželi jsme pečlivě zbraně a rozdávali střelivo. Bychom poněkud uspořádali svou obranu, rozdělili jsme se na oddíly po pěti mužích s desátníkem (starší). Vždy jedna skupina byla určena na stráž čtyř uhlů vesnice. Hlavní stan byl v «dukianu» u studnice. Tam bylo stále 20 ozbrojených mužů, již měli vystřídati stráž. Kromě toho byli dva dohlížitelé, konečně já s pravoslavným popem naší vesnice Georgíjem a tři jiní přední vesničané, s kterými jsme tvořili «generální štáb». Bylo ujednáno, že každý uprchlík, jenž se ukáže u vchodu vesnice, bude podroben výslechu. Mělo býti bez milosrdenství stříleno na bašibozuky a na turecké vesničany z okolí, již by se chtěli přiblížiti, by loupili a pálili. Kdyby se však blížilo turecké řadové vojsko, měla se stráž vzdáliti beze všeho výstřelu. Několik mužů bylo vysláno na obhlídku po okolí. Zvolili jsme za heslo jejich a stráží slovo «Byvolica» («Bůvolice»).

Dne 21. července vyslali jsme vyzvědače směrem k Drinopolu mého synovce Christova Stoileva a starostu vesnice Muradčeli, jenž se odhodlal zůstatí s námi. Oba se vzdálili koňmo, dobře jsouce vyzbrojeni. K poledni přivedli naše strážce uprchlíka ze Sofulare bosého, s nepokrytou hlavou a jedoucího na koni bez sedla. Na otázky naše odpovídal: Pásl jsem se soudruhem dobytek, když jsme viděli přijížděti pět tureckých jezdcův. Můj druh pokusil se zmocniti se ze zadu koně, aby co nejrychleji unikl; já však zanechal jsem tam všechno a utekl jsem do křoví vroubící naší říčku a uskryl jsem se tam. Několik ran z ručnice, jež za mnou vystřelili, mne nezasáhlo. Můj druh chycen, a já slyšel jsem na okamžik jeho křik a prosby, aby jej na živu nechali. Asi jej zabili, neboť se náhle odmlčel. Viděl jsem, kterak těch pět jezdců shromažďovalo dobytek a hnalo jej k jihu. Krácel jsem podél říčky, skrýváje se, co možná. Přišel na území vaší vesnice, spatřil jsem uprchlého koně, na němž jsem přijel sem«.

Zabránili jsme tomuto pastýři v další jízdě k Derventu, kde by byl svým výkladem našince jen poděsil, a rozkázali jsme mu, aby se odebral na hranice směrem ku Bijipli aneb na Urumbegli.

Zatím však projevila velká část našich lidí, ustrašených neblahými těmito zprávami, přání odebrati se k svým rodinám, aby se přesvědčili, zda jsou v bezpečí. Bylo třeba k tomu dáti svolení. Slíbili však, že se navrátí, jakmile poznají stav věcí. Nyní zůstalo nás na ochranu Ak-Bunaru stěží třicet mužů.

Zpráva, že jsou Turci v Sofuiare, t. j. dvě hodiny jihovýchodně od naší vesnice, nás velice znepokojovala a naplnila strachem o naše dva vyzvědače, které jsme poslali koňmo do Drinopole. Unikli snad šťastně jízdě nepřátelské? Díky Bohu, naši dva junáci vrátili se v noci a vyprávěli nám, že dostali se do města k bulharskému vojenskému veliteli, jenž je ujistil, že jest již vše lépe, avšak, že jest přece radno, ponechatí vystěhovalé tři, čtyři dny v Bulharsku. Velitelství, že dá samo pokyn k návratu. Dodali, že bulharská vojenská posádka zaručuje pořádek v ulicích a že drží na uzdě turecké obyvatelstvo. Tyto podrobnosti nás poněkud uklidnily a proto jsme pokojně mohli spáti. (Pokračování.)

Jubilejní cyrillomethodějské slavnosti na Velehradě 1913.

(Ad. Jašek.)

O 7. hodině večer v sobotu ubíral se průvod asi 600 účastníků za zpěvu písní chrámu, kdež jej uvedl předseda »Apoštolátu« prelát dr. Jan Pospíšil z Olomouce s Jeho Excell. arcibiskupem Meninim. Ve chrámě případně je uvítal velehradský farář P. Tomeček, vyzýváje členy spolku k vytrvalosti pro tak svaté a čestné dílo. Při večeri a za večerního dostaveníčka nádherně zpívaly kandidátky učitelského ústavu z Řepčína. Letos jich přijelo 35. Jejich krásný zvonivý zpěv nesl se střídavě s říznou hudbou a umělecky secvičeným sborem Cyrillské Jednoty slavkovské tichým šerem večerním a odrážel se v čistém vzduchu od vysokých zdí velechrámu. Dlouho naslouchali církevní hodnostáři a hosté s patrným uspokojením četné směsy národních písní slovanských, jež zvláště chovanky řepčínské mistrně a s velikou pohotovostí provedly.

Ráno v neděli úchvatně kázal o »Apoštolátě« známý nadšený missionář mezi českými vystěhovalci v Německu P. Voňavka. Slova jeho nesmírně dojímala. Jest mistrem slova, aby jím uchvátil a nadchl srdce lidské pro něco tak vznešeného, jako jest »Apoštolát«. Mši sv. sloužil ndp. arcibiskup Menini, při níž opět s největší pietou a mohutně v rozlehlých prostorách chrámových zpívaly slečny z Řepčína. Průvod s Nejsvětějším vedl rovněž ndp. arcibiskup, načež na podiu za veliké účasti věřících sloužil mši sv. staroslovanským obřadem Otec Kunicki, spirituál semináře lvovského.

O deváté započala valná hromada »Apoštolátu« a holdování sv. Cyrillu a Methodu. Pohoda byla nádherná. Lehounký větříček províval beze šumu zástupem. Ndp. prelát dr. Jan Po-

spíšil zahájil schůzi, přeje si, aby duch sv. věrověstů ovládl rodiny naše. Za ženy velmi nadšeně pozdravila přítomné pí. Lžičarová z Vyškova, za Slováky rozohnil se Ferdiš Hajdiš, jenž rozevřel tu své slovácky citící srdce. Chovanky řepčinské mu zazpívaly »Pod Křiváňom«. Jménem katol. studentek holdovala slečna Křenovská z Řepčína, za Cyrillskou Jednotu slavkovskou sl. Řičánková, za jihoslovany akademik Tvrtkovič, jemuž poděkovaly slečny z Řepčína zpěvným »Živio«, za Rusy Otec Werner z Krymu, jemuž zazpívaly překrásnou hymnickou píseň »Hoj dychněm«, za Rusíny majestátní postava Otce Kunického, jehož hromový hlas bylo jistě slyšet až za Cyrillkou. Pěkně a dojemně mu zazpívala slavkovská Cyrillská Jednota. Za Poláky pozdravil P. Henczl, z nešťastné Bulgarie přinesl pozdrav Jeho Excell. pan arcibiskup Menini a prosil, abychom jich neopouštěli na modlitbách v těžké jejich chvíli a pamatovali na tisíce jejich bědných sirotek a opuštěných vdov. »Milujeme-li se jako bratři, ukážme lásku tu skutkem«. Za americké Čechy pozdravil rada P. Bobal z Chicaga, jenž mluvil též anglicky. Chovanky mu zazpívaly tklivou: »Blíž Tobě, Bože můj«. Ředitelka sestra Tomáška z Řepčína holdovala jménem řeholnic prvním řeholníkům slovanským. P. kvardián z Opočna za Čechy, naduč. Dagobert Berg jménem katol. učitelů, slč. Šebíkova za katol. učitelky, Stejskal za Přerovsko a poslanec Juriga za uher. Slováky svým známým svižným temperamentem.

Assessor Vychodil podal pokladniční zprávu a vyzval členy »Apoštolátu«, aby nezapomínali na příspěvky, by stačil »Apoštolát na nové veliké úkoly, jež má plniti. Na to zase P. Voňavka kázal. Málo které oko zůstalo suché pod dojmem jeho nadšeného kázání. Pontifikální mši sv. sloužil nejdůst. p. prelát dr. Pospíšil z Olomouce. Ještě jednou rozlehly se líbezné zpěvy osvědčených zpěváček z Řepčína při obědě, načež nadšení pro »Apoštolát« loučili se většinou s posv. Velehradem po tak krásné, milé a památné jubilejní pouti. Někteří jen zůstali na pondělní sjezd katol. učitelstva a katechetů, které se konaly za hojné účasti.

Mariánský svátek Nanebevzetí rozdělil sice poutníky na obě nejvýznačnější náboženská místa Moravy, Sv. Hostýn a Velehrad, ale Velehrad — jubilejní, slavnostní — svedl zástupy opět z celé Moravy. Kromě menších hloučků malebností slováckých krojů vynikalo pultisícové processí z Břeclavy a počtem veliký průvod hanácký z celého Prostějovska i s četnými kněžími. Za všeobecného nadšení byly proneseny četné pozdravy a poprvé zazpívána lidem velehradská píseň od Lutínova: »Zvoňte zvony

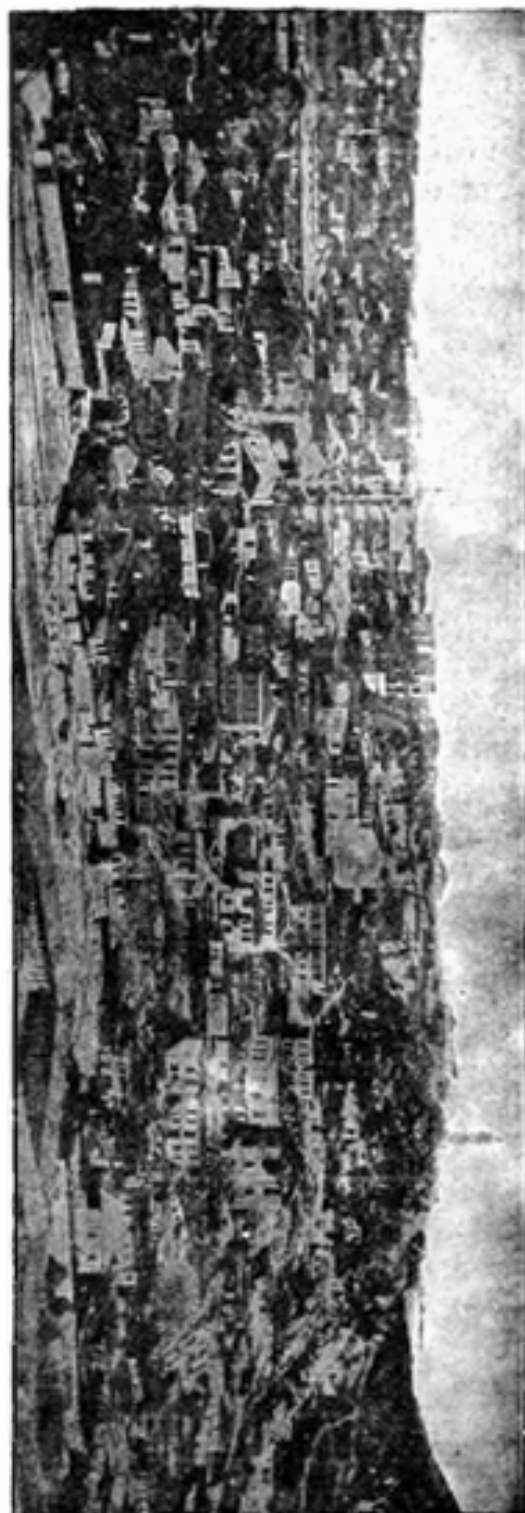
Za všedních dnů putovali jednotlivci, o nedělích větší processí přes celé prázdniny na posv. Velehrad, tak že tu bylo živo neustále.

Množstvím opět se naplnil, nádherou Velehrad zazářil o IV. sjezdu mariánských družin v sobotu, neděli a pondělí svátku

Narození Panny Marie. Dny tohoto krásného sjezdu zůstanou navždy všem účastníkům v paměti, praví o nich zpravodaj. Nebe blankytné nad námi jako plášť Marie, Matky naší, klenulo se po celé tři dny. Kolik bylo účastníků, lze usouditi z toho, že o

Plovdiv. nyníjší středisko katol. uprchlíků bulharských.

svátku bylo přes dva tisíce u sv. přijímání. Slavnosť se vyznačovala zvláště vroucí zbožností, radostným nadšením a vybranými řečmi v duchu mariánském. Vynikl tu jako slovitný kazatel světicí biskup dr. Wisnar, kanovník Janku a superior msgr. Demel.

Bedlivý pozorovatel líčí některé dojmy:

Nastává chvíle společného sv. přijímání. Na choře notí píseň: Pojď k Spasiteli. Dojemně rozléhá se tato píseň z hrdel tisíců. Pán biskup obrací se od oltáře s tělem Páně, ale není ani pomyšlení, aby mohl podávat u zábradlí. Vždyť jako vlna valí se celý ten zástup tisícový ke mříži. Nezbyvá než uspořádat od oltáře ke hlavním dveřím ulici a tak podávat. Není také možno, aby přijímali všichni z rukou pána biskupa. Asi pět kněží přichází tedv také podávat, a podávají asi hodinu. Viděl jsem zbožnost, uctivost a oddanost, s jakou duše mariánské dovedou přijímatí tělo Páně. Zdá se mi, že vidím v jejich tvářích, v celém chování stělesněna slova: Bůh a duše má, a nic jiného.

Klečím a rozhlížím se po zástupech, jak každý a každá z nich koná své díkučinění po sv. přijímání. Viděl jsem tolik sebranosti, tolik opravdovosti, že jsem se od nich učil. A tak milo, tak blaze mi tenkrát bylo — nedivte se — uprostřed rozdílných i chladné srdce chytá sv. žářem. Po oba dny, když odcházel jsem z kostela ráno po sv. přijímání, odcházel jsem s vědomím: Dnes klečel jsem uprostřed duší posvěcených. »Matičko, Královno, zachovej je!«

Později než minulé leta sešli se v tomto jubilejním roce ku své pouti, schůzi a akademii bohoslovci českoslovanští. Připojili se ku sjezdu mariánských družin, aby se ho účastnili.

Pěkné a vhodné řeči vybraných řečníků nadchly ideály opětně dorost kněžský, tak že šťastní byli, kdo účastnili se této jubilejní cyrillo-methodějské pouti. (Dokončení.)

Zvěsti o náboženském životě a misiích u Slovanů.

Z Plovdiva. (P o l i t i c k é s t r a n y.) Není divu, jestliže v Bulharsku po tolika neštěstích myslí jsou neustále rozbouřeny a jestliže v té rozbouřenosti rozněcují se prudké stranické boje a roztržky. Ve všech jiných balkánských státech by za tak osudných okolností nastala revoluce. Bulharsko však zmužile toto národní neštěstí překonává. Kdyby nebylo nyní stranického boje volebního, nebylo vůbec nějaké zvláštní rozbouřenosti. Ostatně jest jak politické tak i hospodářské postavení Bulharska mnohem příznivější, než jak to malují rozpálení a pobouření novináři. Politické strany ve vzájemném boji neustále hledají příčin nynějších pohrom. Ovšem za takových okolností v plném rozkvašeném proudu volebním nelze střízlivě a klidně řešiti cných palčivých otázek, ale přece převládá nyní mínění, že Rusko jest příčinou posledních neúspěchů a nynějšího bulharského neštěstí. V tom znamení: proti Rusku a pro Rusko vede se volební boj. Strana rusofilská nic netají, že její boj jest bojem proti nynějšímu caru bulharskému. Tím ovšem bezděky ulehčuje boj a pomáhá stranám protiruským. Lid bulharský si ovšem nepřeje nových bojův a převratů, proto úmysly stran rusofilských mu nejsou při-

jemny. Též však jest možno, že rusofilové získají několik poslancův, ale jen s pomocí socialistův a agrárníků, proto že títo stojí proti nynější vládě. Při loňských volbách vládní kandidáti myslili, že zvítězí bez práce, proto jen ve městech agitovali, nyní však ruch jest všude i na venkově živější.

(K a t o l i c k é h n u t í.) Stranický boj se přenesl úplně na pole náboženské. Jako protest proti pravoslavnému Rusku a Řecku začalo hnutí ke katolicismu. Rusko dobře vycítilo, že toto hnutí jest vážné, opravdové a vliv jeho velmi mu nebezpečný. Proto se velmi namáhá, aby udusilo toto hnutí a svrhlo nynější vládu, jež jest tomuto hnutí nakloněna. Znamý okružní list bulharského exarchy proti sjednocení jest očividně inspirován a placen z Ruska. V tomto listě okružním proslavilo se Rusko a jeho slavjanofilství velmi smutně, tak že proti tomu listu nastalo veliké rozhořčení, jež bylo tím více ospravedlněno, an okružník málo si vlastně všímá náboženství, za to tím více se plete do politiky. Tajemník bulharského sv. synodu, jenž okružník ten sestavil, musil odstoupiti. S druhé strany jest očividno, že sv. synod se chtěl pomstíti vládě, jež velmi přísně přehlížela činnost jeho. Katolické hnutí nynější mělo dosud ten úspěch, že sjednotilo se několik osad s církví katolickou a kněží její si získali sympatií a vážnosti v mnozích kruzích, kde dříve vystupovali rozhodně proti sjednocení.

(U p r c h l í c i.) Bulharsko ve dvou válkách ztratilo veliký počet pracovních sil, čímž seslabilo valně svou hospodářskou moc. Za to tím tíže přechovává veliký počet uprchlíků, kteří před Turky, Řeky a Srby přeběhli do Bulharska. Vláda věnovala na jejich zaopatření a výživu již několik milionův, avšak to vše nestačí, dokud nebudou osazeni v nových bulharských krajích, kde by obdrželi přiměřeně s dostatek půdy a mohli se sami živiti. Všech uprchlíků jest na 150.000, mezi nimi asi 10.000 katolíků sjednocených. Otázka osídlení dlouho zůstávala nerozřešenou, aniž mnozí z turecké Tracie a řecké Macedonie neustále doufali, že se budou moci navrátiti do svých dřívějších vesnic. Než ukázalo se, že Turecko nestrpí ani jediné bulharské vesnice na svém území a že žádný Bulhar nemůže se navrátiti do řecké Macedonie. Někteří uprchlíci usadili se již v nových bulharských krajích, většina dosud jest bez obydlí. Vláda totiž chce napřed ono území rozměřiti a pak teprve je rozdělit mezi uprchlíky. Úředníci však pracují velmi pomalu, tak že země v novém bulharském území jest neobdělána, a uprchlíci trpí nesmírně vším nedostatkem a umírají hlady. Bída jest nepopsatelná.

(K a t o l í c i v e v y h n a n s t v í.) Zvláště zajímá nás osud katolických uprchlíků. Povdiv jest střediskem jejich z Macedonie i Tracie. V Flovdivě po několik měsíců zdržují se též katoličtí bulharští kněží z Macedonie a Tracie. V městě samém a v okolí našlo mnoho katolíků útočiště. Na 30 katol. vesnic v Tracii a v Macedonii jest zničeno: přes 10.000 katol. ztratilo svůj domov a svůj majetek, byť rádi, že si zachránili aspoň holý život. V Ma-

cedonii Řekové zničili 12 katol. vesnic i město Kukuš. V Kukuši zničili Řekové všechny příbytky, které tam ještě po válce požárem zůstaly ušetřeny. Stojí toliko klášter sestřiček; přebývá v něm nyní na 50 bulharských rodin. Šest katol. bulharských vesnic násilím přinutili Řekové k odpadu. Z 22 bulharských sjednocených farností v Macedonii zůstaly pouze čtvři, totiž Soluň, Paliorci (sestry eucharistianky), Janica a Jünčita. V srbské Macedonii byly přinuceny násilím dvě katolické obce Pirava a Mnin k odpadu. Katolického kněze v Mnimu prý oběsili. Jest se obávají, že zaniknou ještě ukrutným srbským postupem neveliké katolické dědinky Gevgelije, Stojakov a Bogdance. Francouzský protektorát nad katolíky v Macedonii jest bezvýznamný. Francouzští konsulové nikterak neujímají se katolíků bulharských před tyranstvím řeckým, naopak očividně schvalují ještě postup Řeků, majíce při svých úřadech zaryté Řeky. Z Kukuše a Jamnice se sděluje, že Řekové sbírají veliká vojska, jako by se připravovali k válce.

V Tracii Turci zničili úplně 11 katol. vesnic, tři částečně zpustošili a vydrancovali. Mnoho katolíků bylo povražděno, mnoho jich zemřelo zimou a hladem. Zvláště umírají ženy a děti. V nynější turecké Tracii nezůstala ni jediná turecká vesnice. Turecko nechce dovoliti, aby bulharští uprchlíci navrátili se do svých opuštěných obcí. Katolické vesnice Ak Bunar, Mostratli, Derviška Mogila, Ela Gönö, Lisgar jsou spustošeny, území zabrali nadobro Turci. Pro katolické Bulhary velice se obětoval Otec Pavel Hristov. Drinopolský biskup msgr. Petkov, k jehož diecesi náležejí všichni Bulhaři sjednocení v Tracii, jmenoval jej svým generálním víkařem a zástupcem v Sofii. O. Hristov doufal, že osídlí kat. Bulhary dříve, než vládní komise skončí své práce a rozdělí osady. Záměr ten se mu však nezdařil. V okolí Dege Agače osadil na tisíc katolíkův, ale není to ještě vládou schváleno. Tisíce katolíků se potlouká dosud ve starém Bulharsku, netrpělivě očekávajíc konečného rozřešení o hladu a krajní bídě. Drinopolský sjednocený biskup msgr. Petkov byl zbit jakýmsi Turkem týž den, kdy se hotovil na cestu, aby s O. Hristovem se dohodl o osazení katolíků. Drinopolský guvernér přišel se pak omlouvat biskupovi a prosil ho, aby případu toho neuveřeňoval v listech.

O. Ivan Bonev se svými farníky zdržuje se po bulharských vesnicích mezi Jambolem a tureckou hranicí. Dlouho měl naději, že mu bude možno navrátiti se do Ak Bunaru. Nyní veškera naděje jest marna. Jeho farníci jsou v největší bídě. Jest to tím žalostnější, že ve vyhnanství všichni pravoslavní z Ak Bunaru a okolních vesnic sjednotili se s církví katol.

Hmotná škoda, již utrpěli bulharští katolíci, jde do milionů. Dlouho bude trvat, než se zacílí ony rány a než si trochu pomohou. Doufejme však, že nastávající jaro skuteční aspoň kousek naděje bulharským uprchlíkům a Bulharsku přinese nové štěstí na Balkáně.

Z Gadžilova v Bulharsku. List Váš zastal mne v Jamboli, kde jsme jednali s O. Bonevem, jenž se tam zdržuje již přes měsíc s několika rodinami. Sjedená církev bulh. na nynějším území tureckém jest zničena, nezůstalo tam skoro žádného katol. Bulhara. jiní prchli do hor před hordami tureckými, aby si uchovali aspoň holý život. Vesnice byly vydrancovány, spáleny, zničeny. Všech katol. bulharských uprchlíků jest skoro na 10 tisíc. Dosud se potulují bez domova, za kruté zimy o největší bídě, hladu, zimě v Bulharsku. Tito uprchlíci hodlají si založiti nová sídla v nově vydobytém území bulharském. Katoličtí Bulhaři z řecké a srbské Macedonie usadí se v okolí Strumnice a Petrice. Poněvadž v komisích osídlovacích nastalo nějaké nedorozumění, jest O. Bonev, jemuž jest svěřeno osídlení katolíkův na novém území, nucen čekati na nové zprávy v Jamboli. Tam jsem mu odevzdal též Váš dar pro něho.

V těch nejtěžších chvílích jest mi velmi vítána Vaše almužna. Ani neuvěříte, v jaké bídě a nedostatku všeho druhu zde žijeme. Nejen že se nám nedostává ani potravin, nýbrž jest nouze i o šatstvo a přístřeší. Každá pomoc jest nám velkým dobrodiním, za něž jsme Vám nesmírně vděční. Modlíme se za Vás, za členy Apoštolátu a všechny dobrodince naše vroucně. Více ve své chudobě než zbožnou modlitbu Vám dáti nemůžeme. Trpíme se sv. Pavlem. Měl jsem dokonce nepříjemnosti i od úřadů pravoslavných, tak že jsem musil osobně zakročiti proti nim až u ministerstva. Díky Bohu, věc se urovnala, a doufám, že budeme mítí pokoj pro budoucnost.

Poněvadž na mne neustále pamatujete jak peněžitými příspěvky tak i almužnou na mše sv., cítím se Vám jaksi zavázán podatí účet o stavu své farnosti. V uplynulém roce měli jsme sice ztráty hmotné velmi citelné, na něž dlouho budeme pamtovati, ale za to zisk duchovní je vyvažuje. Účastníků na mších sv. o nedělích a svátcích uplynulého roku bylo 16.879 duší, ku sv. svátostem jich přistoupilo 3006. Poprvé jsme přestoupili počet tří tisíc. V tomto čísle jest ovšem 79 uprchlíků z Ak-Bunarů, ale mých oveček schází 32; jsou to vojíní, již dosud se nenavrátili domů. V mé osadě přistoupilo ke katolicismu za poslední rok 12 duší, neodpadl chvála Bohu nikdo. Náboženský život jest u nás velmi probuzelý, lid plní svědomitě své náboženské povinnosti. Máte i Vy o to nemalou zásluhu. Co mne poněkud znepokojuje, jest, že jsem ve stálém nebezpečí, že mi spadne nad hlavou střecha. Všelijak jsem ji podpíral, zalátaval, ale zdá se vše marným. Při dešti stojí mi stůl i lůžko ve světničce ve vodě. Bojím se, aby se mi to vše někdy nezlomilo nad hlavou. Už 10 let pomýšlím, abych si postavil nějaký domeček o jedné světničce pro sebe, ale nestačím. Schází neustále aspoň nejnutnější kapitál. A nynější pohroma zase oddaluje naději mou. Než Všemohoucí Pán živil nás dosud, On neopustí ani v budoucnosti. On jest jistá naděje naše, v Jeho pomoc neochvějně doufáme.

Přijměte upřímné: »Pán Bůh zaplať« naší bídne farnosti s vroucími modlitbami za všechny dobrodince naše.

Tomasz Przybylski, farář-misionář.

Rozmanitosti.

O »Apoštolátě sv. Cyrilla a Methoda« měl kázání a v jeho prospěch konal přednášky se 200 světelnými obrazy z Balkánu, jež sám procestoval, (Černá Hora, Srbsko, Bulharsko, Turecko, Albánsko, katolické missie na Balkáně, výjevy z poslední války) P. Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži, v těchto obcích: Praze, Mysločovicích (dvakrát), Břestě, Těšnovicích, Kojetíně, Ratajích, Napajedlích, Tlumačově (dvakrát), Švábenicích, Tištině, Kvasicích (dvakrát), Pačlavicích, Štramberku (dvakrát), Uh. Hradišti, Starém Městě, Kroměříži (třikrát), Val. Meziříčí, Bračicích, Blučině, Syrovicích, Hulíně, Rajhradě, Val. Kloboucích, Bilnici, Brumově, Nedašově, Vlachovicích, Vel. Újezdě u Mor. Budějovic, Vel. Dešově, Třebelovicích, Záhlinicích, Bernarticích, Šelešovicích, Prasklicích, Morkovicích, Skašticích (dvakrát), Měrovicích, Poličné, Cholině, Senici (dvakrát), Zlobicích, Hradisku, Uher. Ostrohu, Milokošti, Vracově, Buchlovicích, Lubné, Polešovicích (třikrát), Stříbrnicích, Boršicích, Bránkách, Bilanech, Strukově, Hnojicích, Roštině, Pískově, Choryni, Miloticích, Vlkoši u Kyjova, Kunovicích, Zborovicích, Zdoukách, Soběsukách, Troubkách u Zdounek, Frenštátě, Tršicích, Vel. Újezdě u Olomouce, Daskabátě, Výklekách, Oseku u Lipníka, Veselíčku, Čechovicích, Dol. Újezdě u Lipníka, Louče u Lipníka, Jezernici, Piňovicích, Náměšti, Seničce, Nákle, Vel. Bystřici, Křenovicích, Věřovicích, Králicích, Přemyslovicích, Tučapech, Počenicích, Horněmčí, Vel. Ořechově, Pašovicích. (Offéry a sbírky kvitovány na obálce časopisu, výnos z přednášek v denních listech.) (Pokračování)

Rusínská církev v Kanadě. Sv. Stolica ustanovila pro Rusíny v Kanadě biskupa*), jehož pravomoci podléhají všichni Rusíni východního obřadu, ať žijí kdekoli v Kanadě. Aby urovnala právní poměr těchto Rusínů zvláště vůči obřadu latinskému, s nímž jsou pomícháni, vydala Kongregace pro rozšiřování víry dekret, jímž v 41 člancích právní poměr rusínské církve v Kanadě jest vytčen. Rusínského biskupa jmenuje výlučně sv. Stolica, již jest též bezprostředně poddán. Jest mu uloženo často visítovat rusínskou misii, již má rozdělit v kraje, a v 5 letech projíti celou Kanadu. Pokud nemá stálých příjmů, mají náboženské obce samy přispívat na jeho vydržování a to ve výši, jakou jim biskup dle poměrů uloží. Každého pátého roku má podati apoštol. delegatovi zprávu o osobním, mravním a materialním postavení své diecese a každého desátého roku klásti účet ze své činnosti u sv. stolice v Římě. Má všemožně pečovati o dostatek duchovenstva svého obřadu, pro něž má založiti v Kanadě seminář. Do té doby nechť rusínský dorost kněžský studuje v seminářích latinských. Pro výpomoc může si bráti z Haliče a Uher ve srozumění s Propagandou kněze sjednocené. Všichni však v Americe ať tam vysvěcení nebo z Evropy přibylí musejí zachovávat bezženství. Biskup ustanovuje kněžím výši služného a pensi, jež se zapravují z příjmů kostelních. Štolu a poplatky kostelní stanoví biskup. V nedostatku kněžstva rusínského mohou buď doživotně nebo na čas přijati kněží latinští obřad východní. V menšinách může přísluhovati kněz latinský Rusínům a naopak kněz rusínský katolíkům obřadu latinského. Věřící rusínští roztroušení v Kanadě mohou přestoupiti k obřadu latinskému jen z vážných příčin za souhlasu Propagandy. Vrátili-li se do své otčiny evropské, mohou opět přijati obřad východní. Žádný kněz nesmí se odvážiti přemlouvatí Rusína na obřad latinský. Ku zpovědi a sv. přijímání za příčinou zbožnosti mohou katolíci latinští k rusínským a rusínští k latinským kněžím choditi, i když mají v osadě svého kněze. Manželství mezi členy obou obřadů jsou dovolena a uzavírají se v obřadě žehnacím, děti bezpodmínečně náležejí k obřadu otcovu. I manželka za života mužova může se hlásiti k obřadu mužovu. Sv. Stolica tímto dekretem

*) Viz článek: První rusínský biskup v Kanadě. Apoštolát r. IV. str. 18.

dala plnou moc a nejvhodnější podmínky k rozvoji živlu rusínského v Kanadě. Uvážíme-li jen to, že od nás stěhují se do Ameriky většinou mužové, bude jejich sňatky s ženami obřadu latinského vzrůstati živlu rusínského, jenž zdatně bude podporován též kostelem. V Kanadě má církev rusínská a tím i národ rusínský velikou budoucnost.

Rusínský jazyk v Rusku. Velkoruský biskup Nikon z Krasnojarska, jenž jest zároveň poslancem do ruské dumy za volyňskou gubernii, přišel s návrhem, aby v zemích obývaných od Rusinů byla zavedena ve školách jejich řeč. Za to byl vyzván od sv. synodu, aby se vzdal mandátu do dumy, sice jinak že bude odstraněn se stolce biskupského.

Sjednocená církev v Rusku. Dle zpráv zůstanou marnými všechny snahy sjednocených Rusů, aby směli si otevřítí nějaký kostelíček pro staroslovanskou bohoslužbu. Vláda bojí se tu silného přílivu z pravoslaví ke katolicismu.

Ruský hlas o ruské církvi. Pravoslavný professor P. V. Věrchovskej píše v Maltzevově »Cerk. Pravdě«: »Na úředním štítě Ruska byla napsána krásná zvučná hesla: Pravoslaví, Samoděržaví, Národnost. Než za tou nádhernou okrasou skrývaly se: náboženská lhostejnost, úřední formalismus, kořalkový monopol a nevědomost (bezgramotnost). Kněži, u nichž národ se zpovídá, pochopili a vycítili, že duše národa není zdrava. Příčina té choroby dávno jest všem známa. Více než půl věku opakují naši spisovatelé, že církev pravoslavná jest oslabena, v rozkladu, není samostatná, jsouc spíše děvkou státu, že není v ní života, samostatnosti. Dávněji dvou set let už nebylo místních sněmů, volba duchovenstva přestala, dávné patriarchální vztahy biskupů k duchovenstvu a lidu od doby zřízení »Ústavy duch. konsistorií« změnily se kousavým formalismem a přísností. Nový, mnohoslibný ruch po válce ruskojaponské zajímal nejen nižší duchovenstvo, nýbrž i lid. Všichni probudili se. Mluvílo a myslielo se o všeobecném církevním sněmu. Doba byla pohnuta, neuchopili se jí, a škoda, že nevyužítkovali onoho járého nadšení v tu chvíli. Své práce začal přípravný výbor sněmovní. Kolik nadějí kladeno do něho! Možno bez jakékoli falše říci, že modlili se za zdar jeho prací, modlili se netoliko duchovní, nýbrž i laici. Pak čekali svolání sněmu. Než po krátké práci počaly tížiti rozhodující kruhy muky pochyb o nutnosti a účelnosti reform, zhrozili se jejich těžkostí a velikostí a na konec ztratily i ten nerušný klid a štěstí, jimiž tak dlouho klidně oblažovali. Mimo to, aby zdokonalili aspoň sebe samy, vrhli se na vnitřní a vnější misii. V Kijevě a i v jiných městech začali pořádati misijní sjezdy a na nich obvyklé mnohomluvení. Nepřinesly však ničeho nového, živého, v ústrojí a životě církevním vše zůstalo při starém. Přibýlo vnější přísnosti. Ozývaly se tu už několikrát těžké vzdechy, že minula doba, kdy pravoslavná církev v Rusku byla vskutku vládnoucí a, všechna světská moc se vším svým ústrojím úřednictva a policie byla vždy pohotově k úsluze hierarchie a misionářů. Za to mnozí biskupové a kněží stavivše diecese a farnosti, stanuli na politickou tribunu, chopili se politické práce v dumě a mezi lidem.« — »Za Petra Velikého světská vláda přeměnila se v policejní útvar, jenž vzal všechno pro pozemské blaho do svých rukou i náboženský život lidu. Podstatu víry, závaznost plnění příkázání, zpovědi, sv. přijímání, bohoslužebný pořádek, návštěva chrámů atd. vše bylo uspořádáno a nařizováno světskou vládou. Ano i učení o víře a mravnosti, sám církevní pořádek byly postaveny pod přísný dozor policejní vlády. — Ruská církev přestala býti samostatným, samobytným ústrojem. Hierarchie, aniž to pozorovala pro sebe, zaujala služebné postavení k světské vládě a při tom ztratila pravé ponětí o tom, komu a čemu má sloužiti. Ztratila svůj církevní program, věnujíc síly svoje vládě světské. Toliko v zátiší svých cel, v mrtvých lesklých svých archierejských pokojích pravoslavní vладыkové vzdychali a šeptali o zlých časech. Než na venek, osypáni vysokými řádami a brilantovými znaky, odměněni drahocennými náprsními kříži, sloužili toliko světské vládě pod vzhledem služby církvi. Všechna nynější činnost, celý život pravoslavné ruské hierarchie, jasně dokazují, že nemají nějakého církevního programu, nebo programu vůbec.«

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“
Redaktoři a pořadatelé: Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa
1.5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2.5 fr.
Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. Cyrilla
a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

O římské pouti Slovanů-katolíků r. 1881. byl kostel sv. Klimenta v Římě převzácně ozdobený, neb se tam konaly přepamátčné poutní a děkovací slavnosti za okružní list papeže bl. paměti Lva XIII. »Vznešený úkol« (Grande munus). V průčelí byl nápis s poukazem na místo Písma sv., že učinil Bůh dvě světla na osvětlení národů slovanských. Světly těmi míněni sv. Cyrill a Method.

Obyčejně ti, jenž stávají se útěchou, vzorem a příkladem a světlem krajanům neb rodákům svým, jenž stanou se pravým požehnáním pokolením, hned z mládí zvláštní jeví náklonost ku ctnostem, jimiž později vynikají. Život bohabojný hned z mládí je uschopňuje ku velikému dílu. Tak při zkoumání povolání ku kněžstvu rádi se přeptávají, jaké náklonosti hned v mládí utlém jevil, jenž knězem býti chce. Přeptávají se, zdaž naplňovaly ho bohoslužebné výkony radostí, v čem měl zálibu. Rádi také se vyzvídáme, za jakých poměrů uplynulo mládí v otcovském domě. —

Vším právem poukazuje se na otcovský dům. Vzpomeňme sobě, že sv. Jarolím volá ku rodičům: »Pamatujte na to, že dům váš má býti chrámem, domem modlitby a vy v tom chrámě kněžímí.« Dům otcovský našich sv. apoštolů byl tak uspořádaný, jak tomu chtěl sv. Jarolím. Rodiče jejich vynikali zbožností a ctnostným životem. Děti jim byli darem božím, nejdražším pokladem daným od Pána Boha, by mu je odchovali.

Rodiče jsou prvními, nejdůležitějšími a nejpovolanějšími vychovateli. Ve svátosti stavu manželského jim Pán Bůh k tomu zvláštní milost dává. Proto také výchovu v domě otcovském u rodičů v útlém mládí nelze ničím nahraditi. Proto také jako by něco scházelo tomu, kdož od rodičů vychován nebyl. Slovo otcovo, slovo matčino nelze hned tak něčím nahraditi. Pravdou-li, že srdce dětské jest jako vosk, co do něho vtlačí, že tam zůstane, pak měrou vrchovatou to platí o slově otcově a slově matčině, jež do srdéčka dětského se ukládá. Přepetejte se těch, kteří ve světě u různých povoláních jsou a se plahočí, co jich zachránilo v pokušení různém a oni vám s radostí vyznají, že slovo matčino neb otcovo zvítězilo nade vším rozumováním, nade všemi systémy filosofickými, nade všemi lákadly.

Přešťastní v ohledu tom byli sv. naši věrověstové, majíce tak vzácné a pečlivé rodiče. Dostačí poukázati jen na něco. — Když bylo Cyrillovi čili Konstantinovi sedm roků, spatřil ve snách sbor spanilých pannen, jež různé ctnosti zobrazovaly. I uslyšel hlas: »Vyvol si!« Když procitnul, vykládal rodičům sen svůj dokládaje, že si zvolil Sofii (moudrost). I radovali se nesmírně rodiče nad volbou tou. Vždyť prozrazovala útrobu a smýšlení srdce jeho. S veškerou něhou a láskou obejmula ho matka, prosíc ho, aby Moudrostí božské se svěřoval a tím časný i věčný život si zabezpečil, aby srdce svého nepoutal ku věcem pozemským.

O Pánu a Spasiteli v době vánoční tak rádi slýcháme slova: »Byl rodičům svým poddán a poslušen a prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí.« — Je to vážné napomenutí pro každého ale hlavně pro děti. Pán a Spasitel více a více objevoval svou moudrost a milost, tak že lidé mohli poznávati, že to není pouhý člověk. Od dětí chceme, by spolupůsobily s milostí, kterou jim Pán Bůh poskytuje, že opět nových milostí nabudou. Jako při řetězi ohnivo k ohnivu se pojí, tak podobně milost dobře prožitá přitahuje novou milost a ta opět jinou. Od dětí chceme, aby rozum svůj tříbily a užitečnému se učily a tak moudrostí prospívaly. Snahou rodičů našich sv. apoštolů bylo, by rovněž prospívali věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí.

Vizměž třebaš opět Cyrilla, kterak záhy jako jinoch oblíbil si za vzor v učení a ve zbožnosti sv. Řehoře Nazianského! Na stěnu nakreslil si kříž a pod křížem tato slova: »O Řehoří! Tělem jsi člověk, ale duchem zdáš se mi býti andělem, neboť ústa tvá jako Seraf oslavují Boha a osvěcují výkladem pravé víry celý svět. Přijmiž tedy s láskou a věrou i mne za svého učně, an před tebou padám a buď mně učitelem i osvětitelém.. Podobně si počínal i Methoděj. (Další část.)

Msgr. Dr. Jan Schneider.

(Ad. Jašek.)

Náš »Apoštolát« má již své dějiny. Mužové, již stáli v jaře mládí svého u jeho kolébky a zakládali jej, zaujímají dnes již vysoká a důležitá církevní postavení v arcidiecesi. Nerozlučně jest spojen »Apoštolát« též se jménem msgra dra J. Schneidra, nynějšího kapitulního děkana a faráře v Kroměříži, jenž spolku našemu vyznačil jeho dráhu, upevnil jeho organisaci a věnoval celý zápal mladistvé nadšené duše své.

Msgr. dr. Schneider slaví letos jubileum — své sedmdesáté narozeniny. Narodil se 19. dubna 1844 v Kyjově na Moravě. Po skončených studiích na piaristickém gymnasiu v Kroměříži vstoupil na bohosloveckou fakultu v Olomouci, ač mocně mladistvého, nadaného abiturienta lákala práva, pro něž i jako kněz jevil neobyčejný zájem. Byv 5. července 1867 vyssvěcen na kněze od kardinála Fürstenberga, byl ustanoven na krátko za kaplana do Příbora a na Vsetín. Než již na podzim téhož roku dostal se do Olomouce za adjunkta na bohosl. fakultu a lektora Písma sv. v semináři, kteréžto místo před ním zaujímal nynější pán kardinál dr. Bauer.

V Olomouci připravoval se k přísným zkouškám a byl tam též povýšen na doktora bohosloví 6. června 1871. V listopadu téhož roku byl ustanoven za kaplana a katechetu na obecných školách v Hranicích, vyučuje tu zároveň náboženství na reálném gymnasiu. Než již po třech letech dostal se na německočeské gymnasium do Příbora, ale nepobyl na něm dlouho. R. 1876 byl ústav postátněn a poněmčen, načež dr. Schneider 19. července t. r. ústav opustil, zůstáváje v Příboře kaplanem.

Téhož roku na podzim přišel do Příbora P. Stojan. A od té doby život těchto dvou mužů jakoby byl spjat, činnost jejich zvláštním způsobem zůstávala spojena. Spolu pracovali pro Velehrad a zvláště pro Sv. Hostýn, a kde byl jeden, tam brzo za ním přišel i druhý. Do Příbora dr. Stojan přišel za dr. Schneidrem. R. 1882 dr. Schneider odešel jako farář křižanovský na Vyškovsko a brzo přišel tam za ním dr. Stojan jako farář dražovský. R. 1908 dr. Stojan stal se proboštem v Kroměříži a za půl roku dr. Schneider byl jmenován farářem a kapitulním děkanem v Kroměříži. A dosud oba v mnohém směru společně pracují. —

V Příboře dr. Schneider horlivě pracoval na posílení a vzpružení náboženského života zbožných Příbořanů. Pracoval však pro ně i v životě veřejném. Jako kaplan byl členem obecního výboru, předsedou katolicko-politické jednoty, předsedou záložny a j. Tenkrát byl Příbor ještě v rukou německých. A byli to hlavně Schneider a Stojan, kteří s hrstkou nadšených mužů přivedli město do správy české.

V Příboře začala požehnaná práce obou i pro Velehrad. Vodívali sem velická processí a chopili se s farářem velehrad-

skym P. Vykydalem a kaplanem J. Vychodilem horlivě práce na obrození Velehradu a oživení a upevnění myšlenky a snah cyrilomethodějských.

S vroucím nadšením vzpomíná dosud msgre dr. Schneider oněch chvil, kdy jako věrní učenníci poslouchávali promyšlených, jadrných slov svého patriarchy P. Vykydala, jenž od oltáře velehradského ve stínu obrazu Matky boží rozplameňoval horoucí mladistvá srdce jejich. Slova se ujala, plamen vyšlehl a zachvátil celou Moravu. Ony velkolepé slavnosti, všenárodní pouti a konečně »koruna všeho«, jak dr. Schneider rád poznamenává, světové sjezdy unionistické, jsou užaté plody oněch zrněk, jež zaséval na Velehradě farář Vykydal do srdce Stojanova, Schneidrova, Vychodilova.

K Velehradu dějinnému, dnešnímu a duchovnímu přilnul dr. Schneider od té doby celým srdcem svým.

Již v Příboře s P. Stojanem zařídili velikou věcnou loterii ve prospěch Velehradu. Dr. Schneider byl jejím pokladníkem.

Když pak r. 1885 celý slovanský svět chystal se k významné oslavě velepamátného tisíciletého jubilea úmrtí sv. Methoděje na Velehradě, jež navštívilo toho roku přes milion poutníků a několik set procesí, byl to dr. Schneider, jenž sestavil důmyslně a účelně rozložitý jubilejní pořádek oslav, který se skvěle osvědčil; rozčleniv vhodně slavnosti a umístniv je případně v církevním roce, přispěl tak nemálo k utěšenému zdaru požehnaného jubilea.

Dr. Schneider jest však i spolutvůrcem našeho »Apoštolátu«. —

Již hned v r. 1885, dokud nadšení cyrilomethodějské z tisíciletých oslav bylo živé, bral na prvopočátečních poradách o Apoštolátě sv. Cyrilla a Methoda nevšední účast. Myšlenky té již nespustil se zřetele, jí věnoval se celou ideální duší svou. Dr. Stojan poznamenává ve své jednatelské knize k r. 1886: »Překážky »Apoštolátu« se stavějí nemalé v cestu, mnozí naprosto vzdávají se naděje, že stanovy podobného spolku budou schváleny. Poprosil jsem vdp. dra Schneidra, faráře v Křižanovicích, stálého spolupracovníka v záležitostech velehradských, aby sestavil nové stanovy apoštolátu«. Sestavil stanovy, které v podstatě tvoří stanovy nynější. Přes to že usílovali o schválení jejich, nemohli ničeho dosáhnouti. Než společně živili myšlenku apoštolátní a nedali jí zaniknouti, i když někteří ze spolupracovníků vypráhali.

S velehradským děkanem Vykydalem a Stojanem vydal a podepsal dr. Schneider svolání k zástupcům Slovanstva, aby sešli se ku společným poradám u příležitosti katol. sjezdu ve Vídni r. 1889. Sjezd tento byl důležitý. Přítomen byl i tehdejší biskup brněnský, dr. Frant. Sal. Bauer, a mnoho hostů od vysokých hodnostářů církevních až po kooperatory ze všech národů slovanských. Schůze ta byla pro náš Apoštolát velevýznamná a rozhodující. Na ní bylo usneseno spolek založiti.

Nevšední úkol připadl i na dra Schneidra. Byl jedním z nejnaděnějších řečníků pro Apoštolát. »Osvícená moudrost, láska i vroucnost jest dědictvím po sv. Cyrillu a Methodu«, praví odpo-

Dr. Jan Schneider

ručuje jej vřelými slovy. »Úctu k našim apoštolům papež Lev XIII. rozšířil, světu na odiv postavil i na srdce vložil. Biskup Slomšek založil bratrstvo, aby modlitbou na úmysl sv. bratří podporovalo křesťanskou víru mezi Slovany. Německý spolek sv. Bonifáce působí penězi. Náš Apoštolát spojuje oboje, má pracovat i modlitbou i almužnou«. Po těchto vroucích slovech přečetl a vysvětlil stanov Apoštolátu, jak je byl sam sestavil.

Na téže schůzi dal dr. Schneider návrh, aby každý z 9 členů Ústředního výboru ovládal kromě své mateřštiny ještě nějaký jiný jazyk slovanský.

Poněvadž při těchto poradách byla žádána některá změna stanov, upravil je s jeho Milostí brněnským biskupem, drem Fr. Bauerem, tak, jak je dnes Apoštolát má.

Stanovy byly sice hotovy, ale bylo třeba schválení jak od světské vlády tak i od vrchností církevní. A tu zase dr. Schneider, poněvadž stanovy byly jeho dítkem a nejlépe byl tudíž do organizace spolku zapracován, staral se o jejich schválení. Podal je Jeho Eminenci kardinálu Fürstenbergovi a se Stojanem vymáhali jejich potvrzení u vlády ve Vídni. Překážek bylo dost a dost. Než společnému úsilí obou těchto horlivců podařilo se konečně je překonat.

Sotva že Apoštolát byl povolen, ihned spěli dr. Stojan a dr. Schneider na Velehrad a tam o pouti akademiků první o něm řečnili. Při ustavující schůzi spolku byl dr. Schneider zvolen jeho místopředsedou a při prvních poradách Ústředního výboru a diecesních odborů Apoštolátu 29. pros. 1892 na posv. Velehradě měl dr. Schneider programovou řeč.

Působě v brněnské diecesi, kde na podnět J. E. pána kardinála tehdy biskupa brněnského Apoštolát velmi utěšeně se rozvinul, přispěl dr. Schneider nemálo k jeho rozkvětu, zlidovění a zdomácnění, účastňuje se vždy horlivě všeho ruchu jeho. Záslužně myšlenku Apoštolátu šířil i mimo Moravu, na půdě české, polské a rusínské.

Vedle Velehradu věnoval se dr. Schneider i Sv. Hostýnu. Od prvopočátku stál tu též jako věrný strážce Sv. Hostýna a horlivý, obětavý zvelebovatel jeho. Msgre dr. Schneider nescházel při žádném podniku, jenž se poutá k dějinám Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda a za posledního čtvrtstoletí k Velehradu a Sv. Hostýnu, všude účinně a zdárně přispívaje svým vroucím nadšením, bystrým, pádným úsudkem, všestranným rozhledem, bohatou zkušeností a vždy upřímnou radou. Jest nevyčerpatelným živým pramenem vzácných vzpomínek, které ho vížou k »Apoštolátu«, posv. Velehradu a Sv. Hostýnu, o jichž vznešeném významu chválou a obdivuhodným ideálním nadšením často přetékaají výmluvná ústa jeho, an jim zasvětil vzácné, šlechetné srdce své, značnou část plodného života svého.

Dne 18. ledna 1882 dr. Schneider opustiv Příbor stal se farářem v Křížanovicích na Vyškovsku. I tam rozvíjel úspěšnou činnost. Svědomitě konal zpravu duchovní, obnovil a vyzdobil chrám, opravil budovu farní a dbal i o hmotné potřeby svých farníků. Farnost jeho dvakrát byla postížena hrozným krupobitím. Dr. Schneider všemožně sháněl pomoc. V r. 1891 při druhém krupobití vymohl nouzovou stavbu silnice ve své farnosti. V roce 1899 účinně tam podporoval melioraci pozemků. Po šest let byl také členem okresní odvolací komise pro osobní daň ve Vyškově a členem okresního výboru silničního ve Slavkově.

I v Křižanovicích dr. Schneider rozvíjel širší činnost. Roku 1891 byl s dr. Stojanem spoluzakladatelem katolicko-politické jednoty ve Vyškově a na ustavující valné hromadě 31. ledna 1891 zvolen byl prvním jejím starostou. Na schůzích jednoty pilně řečnil o otázkách živnostenských a zemědělských.

R. 1894 zasloužil se o svolání katolického sjezdu v Brně a na něm byl referentem o spolicích charitativních. Téhož roku řečnil na eucharistickém sjezdu v Olomouci. Pro znalost veřejného života zvolen byl do výkonného výboru katolicko-národní strany na Moravě.

Hmotnou podporou i jinak přispěl k tomu, že do Vyškova tenkrát německého povolány byly sestry Dominikánky, které tam zřídily českou měšťanskou školu a jiné instituce na vzdělání dívek.

Roku 1907 stal se předsedou nově založené Jednoty katolických duchovních v diecési brněnské a úřad ten zastával až do svého odchodu z diecése brněnské do 14. ledna 1909.

A když ještě připomeneme, že jako farář křižanovský po dlouhou řadu let byl zpovědníkem řeholních sester »de Nôtre Dame« ve Slavkově, vypočetli jsme jen význačnější body jeho účinné a záslužné práce, a vidíme, že dr. Schneider po celý život byl mužem obětavé práce a veškery jeho snahy se nesly za Sušilovým heslem »Církev a vlast«. S jeho jménem je spojen kus dějin české katolické Moravy.

Církevní představení také práci jeho uznali a poctili jej různými vyznamenáními. Od kard. Fürstenberga za práci pro Sv. Hostýn jmenován byl konsistorním radou a assessorem, r. 1887 stal se radou biskupské konsistoře brněnské a r. 1898 biskupským radou brněnským. R. 1890 svěřena mu byla správa děkanství bučovského a na nějaký čas i správa děkanství hodonského. Děkanem bučovským byl až do svého odchodu do Kroměříže. V Kroměříži jako farář u P. Marie stal se kapitolním děkanem a ustanoven byl správcem děkanství i arcikněžství kroměřížského. V r. 1912 vyznamenal jej sv. Otec hodností papežského komořího. Za své snahy cyrillomethodějské vyznamenal jej metropolita bulharský msgr. Rob. Menini, arcibiskup sofijskoplovdivský záslužným křížem sv. Cyrilla a Methoda.

Přejeme vznešenému jubilantu, jenž do pozdního věku odnáší si ideální zápal v plné mohutné síle, aby mu Pán Bůh popřál dlouho ještě onoho zdraví, duševní čilosti a svěžesti, v jaké dočkal se svých sedmdesátin, a žehnal mu na přímluvu Matičky svatohostýnské, a sv. Cyrilla a Methoda, k jichž cti a slávě vždy věrně pracoval a jimž zasvětil plodný život svůj.

Jubilejní cyrillomethodějské slavnosti na Velehradě 1913.

Ad. J a š e k.

I když podzim počal haliti již krajinu, Velehrad pořád byl ještě slavnostně ustrojen se slávobranou, stožáry a prapory, pořád ještě vítal nové a nové poutníky.

Ve dnech 13. a 14. září dostavil se děkanát cholinský se svým duchovenstvem. Účast byla obrovská, na 900 poutníků všech stavů a věků, zvláště mnoho mládeže, tísnilo se ve zvláštním vlaku. Za to mnoho pohodlí měli na Velehradě, anť v těch dnech byl to největší průvod. O řečníky nebyla nouze. Byl tu assessor Vychodil, byl tu dr. Stožan, bylo tu tolik nadšených pozdravovatelů sv. Cyrilla a Methoda mezi poutníky, že člověk žasl, kde se to v tom obyčejném venkovském lidu bere. Při holdovací akademii, jíž předsedal děk. J. Oth ze Senice, rozhovořili se poutníci od malinkých dítek až po šedivé stařečky hanácké. Z pěkných případných pozdravů uvádím profesora P. Horáka z Litovle:

»Maje jménem učitelstva československého a profesorstva středoškolského zvláště vzdátí Vám, svatí bratři soluňští, hold nemohu jinak než tím, že vidím ve Vás, sv. Cyrille a Methoději, naše prvoučitele, že vidím a ctím ve Vás vzory všeho učitelstva slovanského. — Vy, svatí bratři, důmyslně a důvtipně, jak všechnen svět slavistů doznává, první vynalezli jste písmě slovanské, vy první přeložili jste knihu na jazyk slovanský, knihu všech knih, Písmo sv., »bychom ze studnice této zlaté, moudrost víry vezdy vážili, Bohu sloužiti se snažili«, a tak dali jste počátek literatuře slovanské! Vy hlásali jste jazykem lidu srozumitelným vznešené nauky Pravdy Božské, Ježíše Krista a zaštipili na domorodé kultuře slovanské světovou kulturu křesťanskou, Vy shromažďovali jste kolem sebe žáky vycvičivše je v syny zdatné ve vědách i umění! Ve Vašich jasných šlépějích chceme kráčet i my, po zářícím vzoru Vašem chceme mládež nám svěřenou vésti k Bohu, ideálu veškeré dokonalosti a zdroji Pravdy a krásna, za vydatné podpory dobrého a zbožného lidu hanáckého chceme českou mládež vychovávat v syny cyrillomethodějské, v syny, kteří si vážiti budou vzácného odkazu Vašeho, v syny, kteří nezapomenou této kolébky křesťanství ve všem Slovanstvu, posvátného Velehradu, a kteří rádi budou putovati k tomuto moravskému Betlému! Svatí bratři, Cyrille a Methoději, porodujte u Boha, ať se vzdálí mátoha, vždy ať v kráse zastkvívá se nad Slovany oblcha!« Chvála Bohu ve sv. Cyrillu a Methoději!

Pouť uherských Slováků na Velehradě.

Prodělal jsem všechny letošní jubilejní cyrillomethodějské slavnosti, ale tolik svéráznosti, opravdové srdečnosti, všeobecného nadšení, onoho duchovního a duševního užitku, jaký kladli

pořadatelé v jejich význam po stránce náboženského uvědomění a slovanské myšlenky přinesla asi sotva která pouť jako tato slovenská. Zde poznal's ty mohutné, cizotou ještě nedotčené, veskrz náboženské, něžné, dobré povahy slovanské. Když jsi slyšel jejich řeči, naslouchal jejich zpěvům, srdce ti pravilo: to

Jubilejní slavnostní brána „Cyrillky“ na Velehradě.

a tak může mluvit jen duše slovanská. — Dr. Žůrek vykládal, že když kdysi byv povolán k nemocnému, slyšel jeho zvonivý svatým humorem promíchaný hlas, pravil: »Ten dlouho ještě bude žít!«. Skutečně žil ještě dlouho. A tak i kdo slyšel ty slovenské řeči na Velehradě a cítil ten silný tlukot srdcí jejich, naznal, že národ ten žije zdravě, že jest schopen si něho, otužilého života, jehož nezklátí žádná zloba lidská!

Ze tří stran hrnuli se na Velehrad: ze severního a jižního Slovenska a od Vídně. Různé hloučky, jež i s četníky měly potýčky na pohraničí, očekávaly vůdců svých, posl. Jurigu, P. Tománka a faráře Rybku u hradištského nádraží. Ve čtyřstupu, napřed mužové švarně rostlí, počtem na pět set, pak veselá hudba a za ní ženský zástup jako vojsko boží ubírali se »hradskou« na posv. Velehrad. Muzika jen řinčela, země pod nohama duněla, zpěvem pole se rozléhala, novými trikolorovými prapory se sv. Cyrillem a Methodem, Matkou bolestnou, sv. Zorardem a Blahoslavem, červeným vexillem se zlatými insigniemi pohrával lehounký, svěží větříček, cesta za modlitby a zpěvu ubíhala. —

U cyrillky vítal je neúnavný probošt Dr. Stojan s vlčnovskou kapelou a národním dělem. Na nádvoří čekal průvod probošt Dr. Burian s assistencí a ostatním kněžstvem. Velebná píseň cyrillomethodějská nesla se mohutně za tichého hvězdnatého večera z rozezvučených srdcí slováckých. Ve chrámě uvítal je místní farář P. Tomeček, ukazuje, jak vzešlo símě cyrillomethodějské na luzích slovanských a přinášelo ovoce, tu sv. Václava, dědice země české, jehož svatvečer slavíme, tu sv. Zorarda a Blahoslava, světce slovenské, jichž obrazy zdobí nové prapory jejich. Po sv. požehnání oživilo nádvoří velehradské, jímž brzo rozléhala se známá řízná hudba vlčnovské kapely.

V neděli ráno kázal dp. P. Tománek o jubileu konstantinském, vhodně navazuje na slovenský život, načež poslanec Juriga sloužil mši sv., při níž skoro všichni poutníci přistoupili ku sv. přijímání.

Před devátou sloužil na nádvoří staroslovanském liturgii ivovský metropolitní kanovník Havryščák; následovalo holdování sv. Cyrillu a Methodu, jež zahájil probošt Dr. Stojan. Nadšeně je všechny přivítal probošt vyšehradský Dr. Burian a vyzval je k věrnosti k víře cyrillomethodějské a ku statečné obraně její. Za Charvaty promluvil přítomný děkan msgr. Angelko Glavinić z Trebinje — statná postava hercegovská v monsignorském lemování s prošedivělým knírem a mohutným hlasem všem imponovala. Blahořečil sv. apoštoly slovanské, že tolik práce vykonali pro národy slovanské a tak hluboce ujalo se dílo jejich, že ani největší zloba lidská, s jakou přišli Turci, nedovedla je vyrvatí ze srdce lidského. Líčil svízele národa svého pod jařmem tureckým. Kanovník Havryščák praví, že sotva kde jinde Slované jako bratři se cítí tak doma jako na Velehradě, kde dosud vane duch cyrillomethodějský. Když se vystřídalo několik pozdravů od Slováků a zapělo několik národních písní, jež zpívalo od srdce celé shromáždění, přečetl probošt Stojan pozdravné telegramy od dra Hrubana a od Slováků vídeňských. Na to byla slavná dekorace záslužným křížem sv. Cyrilla a Methoda, jež udělil Jeho Excellence bulharský metropolita msgru Fr. Snopkovi z Kroměříže a faráři umělci P. Neumannovi ze Sv. Jíří v Čechách. Katecheta Jašek přečetl slavnostně dekret Jeho

Excellence, načež probošt Stojan vylíčil nemalé zásluhy obou oslavenců o myšlenku cyrillomethodějskou. Msgr. Snopek zasvětil jí svůj život, bádaje už po třicet let neúnavně po historické pravdě o obou bratřích a umělec farář Neumann štětcem tak krásně znázornil naši ideu cyrillomethodějskou. Když dozněly zvuky slavnostních intrád, děkuje velmi vřele za významné významování, slibuje Slovákům namalovati jejich národní světce.

Akademie byla přerušena; slavnostní kázání měl venku posl. Juriga. Tak procítěně k lidu slovenskému dovedl by sotva který jiný kněz kázati jako Slovák. V utrpení bolestné Matky Páně líčil nesmírně dojemně utrpení národa slovenského. Viděl jsem ty lidi plakat jako děti. Mluvila to duše slovenská se všemi svými city zase k duším slovenským.

Po vzácném kázání hnul se zástup do kostela, kdež měl probošt Burian pontifikální mši sv.

Při společném obědě u Heroldů vesele koncertovala slovenská hudba vajnorská, s níž se střídaly dojemné písně slovenské.

Po odpoledním sv. požehnání bylo společné fotografování. Mezi pestrými kroji slováckými zvláště nádherou a bohatostí hýřily převzácné kroje děvčat a šohajů vajnorských, jež působily všeobecný obdiv. Byly jako namalované.

Poněvadž dopolední doba nestačila, bylo pokračováno nyní holdování sv. Cyrillu a Methodu. Když zazpívali několik národních písní z plna plic za doprovodu veselé hudby vajnorské, zahájil holdování msgr. Stojan a po něm poslanec Juriga. Nestací, praví, aby pouze pro duši odnesli si památku, nýbrž třeba i na venek dátí důraz svému vnitřnímu přesvědčení. Co v srdci věříme, chceme též ústy veřejně vyznávat. Mimo to chtějí se zvěčnit na Velehradě tím, že všichni účastníci vlastnoručně se podpíší v »Památné knize uherských Slovákův«, která zůstane na posv. Velehradě pod ochranou sv. Cyrilla a Methoda na svědectví všem časům, že slavně oslavovali uherští Slováci letoší jubileum cyrillomethodějské. Na tutěž památku první větší pouti dali si zhotoviti desku, již všem Slovanům chtějí hlásati svou lásku k sv. Cyrillu a Methodu a úctu k posv. Velehradu. Uherští Slováci chtějí býti na Velehradě slovanském doma. Zde chtějí žítí celou nábožnou duší svou, celým slovenským srdcem svým. Proto pomýšlejí si postaviti na posv. Velehradě sochu Pantronky národa slovenského, bolestné Matky Boží a světců slovenské krve sv. Zorarda a Blahoslava. Letoší jubilejní pouť ať jest tmelem katol. národa slovenského a slovenského Velehradu.

Velmi vtipně a žertovně pověděl poslanec Juriga celý program a účel dalších pobožností a jednání. »Dnes vlaky z Uher. Hradiště jsou pro Slováky zastaveny, proto až zítra po poledni možno Velehrad opustiti.« A všichni poslechli — vytrvali. Byl to nejradostnější svátek, jaký dosud zažili. Tolik upřímné radosti nepocítili nikdy doma. Janko Benčíč, muzikant z Vajnora, vzdává jménem slovenských hudebníků nadšený hold apoštolům slovan-

ským a prosí, aby zápal zažehnutý na Velehradě plál dále v chatách na uherském Slovensku. Adolf Máčalka, obchodník z Prešpurku, poprvé stojí na posv. půdě velehradské a nikdy nemyslí, že tu tak mílo, jak vidí a cítí. Jan Malinovský z Bystřice ještě v životě také radosti nepocítil jako o této jubilejní pouti. Všichni jsou tak nadšení, že do smrti jistě toho nezapomenou — přišli do radostného údolí slovanského, kde se cítí jen radost, láska, upřímnost. Po Štefanu Nančovi v zelenomodré uniformě slovenské mluvil Jurkovič z Prešpurku za třetí řád slovenský. Bojují zbraní Kristovou proti všem nepřátelům — láskou a trpělivostí — ty přemohly a obrodily svět. Daniševič z Bolerazu v překrásné kordulkové vestě vybízí k nadšenosti pro »Apoštolát«. Zemanovič z Dolní Suče chválí oddanost sv. apoštolů k náměstkovi Kristovu, papeži. Tutěž všem doporučuje. Jos. Polák z Vídně. Slovák se cítí všude Slovákem. Ať je kdekoli v širém světě rcztoulaný, srdcem zůstává Slovákem. Ctih. sestra Alfonsa z Řepčína vyřídila pozdrav Slovákům od moravských sester sv. Dominika. Úchvatně jí za vděk zazpívaly děvčata vajnorská slovenskou samorostlou, již samy smyslyly: »Pod slovenským srdečkem mať mne nosila, slovenskými písnami plač můj tišila.« Odrazela se v ní celá hluboká bolest a srdečnost národa slovenského. Na všeobecnou žádost přednesly ji ještě jednou s podia. Autorkou jest prostá dívka slovenská z Vajnor. To rázovitě umění lidové na Slovácku dosud neumírá. Blažiček Matěj doporučuje vřele »Ludové Noviny«: »Co je v jedné hlavě, nechť je ve všech«, volá ku shromážděným. Cyrklo Pavěcic, osvědčený obhájce slovenštiny, praví: »Ať vidí všichni, jak my Slováci jsme krásni, nadšení.« Odejde pyšný odsud na vše, co viděl a zažil.

Josef Seryš ve slovácké haleně přeje, aby celá tato pouť tak krásně skončila, jako dosud trvala.

Školní rada professor dr. Nábělek: »Na Slovensku zuří dvojí boj: za národnost a posledně i za víru. Odmítá útoky našich nepřátel na náboženství a vyzývá všechny, aby zůstali věrni víře i jazyku. Toť odkaz cyrillo-methodějský, jež přišli uctit.«

Na to provedl dr. Stojan dekoraci vdp. P. Balt. Hřívý, farář z Napajedel a P. Ant. Šaffy, farář z Boršic, záslužným křížem sv. Cyrilla a Methoda. O prvním praví vdp. probošt, že tak dlouho věnuje se již Velehradu a zvláště letos měl obtížnou složitou práci, na něho připadly nevděčné oekonomické starosti rozsáhlých slavností. Při druhém chválí jeho práci pro »Apoštolát« a obětavost. Když dolehla bída na kato! missie balkánské, byl vdp. farář boršický mezi prvními, již značnou sumou hleděli bídě jejich uleviti. Vdp. probošt připjal jim kříže, hudba zahrála slavnostní intrády a Slováci zazpívali.

Vdp. farář Hříva z Napajedel děkuje jménem obou vyznamenaných J. Excellenci arcibiskupu Meninimu za jeho obětavost, že tak rád přispěl letos ku oslavám cyrillo-methodějským na Velehradě. Zasluguje čestného titulu »arcibiskupa velehradského«, jak sám sebe nazýval. Oslavenec je z Napajedel a přeje,

aby Velehrad byl napajedlem ducha cyrillo-methodějského pro Slováky uherské. Po jeho řeči vystoupil dlouhovlasý strýček v bílé haleně, s koženou mošnou po boku a zanotil samorostlou slovenskou melodii.

Na to odebrali se účastníci k odhalení pamětní desky zasažené v řadě podle Sušilovy. Poslanec Juriga oznámil účel této památnosti slovenské na Velehradě, načež strhl s ní závoj a přečetl nápis:

»Na pamiatku

313—1913

oslavy Konštantinského rozkazu

863—1913

oslavy příchodu svätých apostolův slávského rodu, sv. Cyrilla a Methoda

1013—1913

oslavy naleznutia opatrovníka slovenského národa sv. Blahoslava a jeho súdruha svätého Zorarda

z príležitosti obetovania slovenského národa Matičke Sedmi-bolastnej, Patronke Slávskej, z vernej lásky k Otcu-Bohu, k matičke Sláve, k svojemu slovenskému národu

venovali zbožní slovenskí pútníci z uhorského Slovenska dňa 28. žiari r. 1913

Slávni Slávi Slavne Slávme Slávnu Slávu Slavných Slávov Slavnej Slávy.«

Heslo Kollárovo je rozmnoženo na počet slovanských národů. Hudba zahrála a slovenská píseň nesla se nadšeně a velebně nádvořím velehradským.

Po večeři v pivovarském sále byla dávána »Maryša«. Poněvadž místnost mohla sotva třetinu účastníků pojmouti, uspořádal katecheta Jašek pro ostatní ve slovanské dvoraně přednášku se světelnými obrazy o Balkáně.

Když ráno o páté hodině chtěli jsme s některými Slováky něco projednati, viděli jsme, že skoro všichni jsou již ve chrámě. O půl šesté kázal jim úchvatně o slovanských světcích sv. Zorardu a Blahoslavu, dp. Andrej Cvinček. Biskupskou mši sv. měl opětně ndp. probošt Burian.

Poprvé u nově zřízeného ikonostasu sloužil staroslovanským obřadem liturgii za účasti všech poutníků kanovník Havryšček. Na Slováky působila dojmem nezapomenutelným.

Po ní spěchali do slovanského sálu.

Tam zahájil řadu proslovův a řečí posl. Juriga a slovo udělil assessoru Vychodilovi, jenž z bohatých zkušeností vypravuje, jak Slováci putovali již od pradávna na posv. Velehrad. Zná se osobně s některými nadšenými slováckými kněžími a předáky, již nedbajíce překážek, vždy rádi přes hory a doly pospíchali na tuto posvátnou půdu.

Juriga děkuje a vyzývá přítomné: »Jediné si aspoň odnesme a zapamatujme ze vzácných slov assessorových: Nesestarejme! Nesestarejme v nadšení, jaké jste si u hrobu sv. Metho-

děje načerpali. Odnášejte si je domů a rozneste je po celém širším kraji, kde dýchají věrné duše slovenské».

Kanovník Havryščak praví, že země slovanská je veliká, Slovanstvo bohaté; bohaté na všechny dobré vlastnosti. Tuto bohatost srdce chtěli utvrditi a sceliti v nerozbornost sv. Cyrill a Method. Myšlenka jejich byla nedozírného dosahu. Než nepřítel sil kroukol a boural po celé věky dílo cyrillo-methodějské, až seslabil, porobil národy slovanské. Velká část odtržena cizí silou od víry cyrillo-methodějské, jen část si udržela celé dědictví svaté: víru i obřad. Přišel rád od bratrského národa rusínského, aby ukázal obřad, jaký mezi Slovany svatí bratři zaváděli. —

Kmínek ze Vsi Uherské, muž silák, drotar, jenž od ramenou všechny převyšoval a cestou vexillum nesl, velmi srdečně všechny přivítal.

Příbýlý o půlnoci na Velehrad neohrožený obránce slovenčiny, P. Andrej Cvinček, jest nesmírně potěšen, že z dolních krajín tolik set jich přišlo, ale svírá se musrdce, když pomní, že tak mnohý kraj málo, ba skoro nic, není zastoupen. Že kraj prešpurský je tak oduševněn nábožensky a národnostně, mají zásluhu hlavně »Ludové Noviny« a jejich čilí, obětaví redaktoři. Ať nescházejí v žádné katolické rodině slovenské.

Michal Došek ze Gletí, křestný tatíček Jurigův, se slzami v očích vykládá, jak se ujal sirotka bez otce, bez matky — Jurigy, nesl ho na křest a vychoval ho. Miluje ho celým svým slovenským srdcem.

Jos. Závodský, farář z Mariatalu, praví: »Na této pouti chceme vás přerodit, vzkřísit a upevnit. Zůstaňte věrní víře a národnosti, ale utužte se v nenávisti proti největšímu nepříteli národa slovenského — pálenice. Ta hubí tělo i duši, divočí celou společnost.«

Předseda vídeňské Jednoty cyrillo-methodějské Florian zve všechny, kdož navštíví Vídeň, aby přicházeli do chrámů s českou bohoslužbou a navštěvovali české spolky.

P. Lipka, jenž přišel se svými farníky ze Šišové, praví, že rád by vzkřísil všechny Slováky k životu náboženskému i národnímu. Už mnoho viděl a zkusil, ale tolik radostných slz, jako včera a dnes ještě nezažil. Pláče to radostí dobrá duše slovenská, že našla, po čem toužila, Znal Velehrad, ale že tak dovede srdce lidské okouzlit a obměkčiti, se nenadál.

P. Tománek zpívá překrásně dojemné písně slovenské. — Nadšený potlesk všech přítomných byl mu odměnou. Na všeobecnou žádost přidával ještě nové písně. Celé shromáždění zapělo pak »Na Tatrách sa blýská«. S takovou opravdivostí dovede ji zapěti jen procítěné srdce slovenské, z něhož písně vytryskly. Byl to velebný hymnus těch nadšených duší. Zase něco lidového veselého zazpěval drotar-zpěvák. Vajnorská děvčata svými stříbrnými hlásky zanotila »svou«. Na to sálem se rozlehlo několik překrásných písní s doprovodem hudby.

Stašák praví, že nepřišli pouze na pouť, ale přišli sem, aby se poznali jako bratři národa slovenského a aby se přihlásili veřejně k čeledi cyrillomethodějské. Neodcházejme, dokud si neslibíme, že věrní zůstaneme víře a řeči slovenské.

Drotár Vrabela z Píšťan vykládá, jak hotari maďarští se po nich honili, aby nechodili na Velehrad. Ani tak nezbraňovali od návštěv krajů cholerou zamořených jako od poutí na Velehrad. Z Prešpurka přinesl pozdrav Kasala Ignác.

Rudolf Staňa z Vysoké — oknar — praví: »Ať jsme z dolních, středních nebo horních Uher, jsme bratři. Sbratřeme se tu všichni na Velehradě; jsme synové a dcery jedné matky — slovenské.«

Juriga praví, že nemohou pro krátkost času už pokračovat, ale ať se rozejdou po Slovensku, roznesou věhlas Velehradu, uplatní myšlenky, které tu slyšeli a na rok si poví všechno tak srdečně, jak letos začali. Rozmlouvá o »Apoštolátě« a vyzývá všech, aby přistoupili k němu. Vykládá, jak zapomenutý Velehrad povstával k nové slávě, připomínaje zásluhy o něj dra Stojana a assessora Vychodila a doporučuje časopis »Apoštolát«. Jako Cyrill prosil Methoděje: »Bratře, neopouštěj zbožných Moravanů«, tak já prosím »Apoštolát«: »Neopouštějte, bratři, zbožných Slováků«. Tím proslovy byly skončeny.

Po sv. požehnání a úctě ostatků sv. Cyrilla většina za hudby s rozvinutými prapory, jež jim ráno posvětil assessor Vychodil, ubírala se k nádraží. Jen několik desítek s kněžími zůstalo na Velehradě, aby se vypravili na Skalku.

Kromě jmenovaných již kněží přišli se Slováky se potěšit prof. dr. Kolísek a dr. Tauber, duch. správce P. Pavlík z Kroměříže, rada Nepustil ze Zlína, rada Zavřel z Přerova. Neobvyklejše případně vše řídil poslanec Juriga, jenž oduševňoval vše, vléval život, dodával odvahy. Jemu byl nápomocen P. Tománek s ostatními kněžími. Byli jsme svědky vděčnosti a lásky toho dobrého lidu k jeho vůdcům.

Šel jeden hlas Velehradem, že korunou letoších slavností jubilejních co do srdečnosti a svéraznosti byla tato pouť slovenská. Pobylí dlouho na Velehradě a zalíbili si jej. Viděli jsme je radostí plakat, slyšeli jsme, jak hlasitě ve chrámě si říkali své »Te Deum« vděčností naplněných srdcí svých, slyšeli jsme jejich opravdové přípovědi, že opětně přijdou na svatý Velehrad, dá-li Bůh, a přivedou známé, byť maďarští hotari jim sebe více bránili. Kéž Velehrad obrodí i naše Slovensko, kéž je mu novým Betlémem v nábožensko-kulturním životě jeho. Přijďte, drazí bratia, brzo zase k nám, neboť potřebujeme též takových oas v životě, jako skýtají vaše velehradské poutě, abychom s vámi pookřáli a se posilnili!

Závěreční slavnost o sv. Klimentu.

Byl to jeden z nejnádhernejších dnů letošního krásného podzimu, v jasném čistém suchém vzduchu prázdnými poli nesly se

úderů podkov z daleké silnice až k černému lesu nad Velehradem, od něhož zase odrážely a ztrácely se kdesi až na polozmrzlých výšinách zoraných polí. Velehrad bez hýřivé zeleně jen z nastrčených holých haluzích vynikal tím majestátněji, velebněji. Prapory vlály, nádherná brána, jedno z posledních děl nebožtíka P. Šenka, naposled vítala vznešené hodnostáře.

Po 3. hodině v sobotu scházeli se již jednotliví poutníčkové mezi nimiž malebně vynikaly červenobílé úhledné kroje dítek ze sirotčince lukovského. Bylo jich na 40 i se čtyřmi sestřičkami. Za chvíli vítala beňovská hudba vznešené hosty z dalekého jihu, knížete-biskupa lublaňského dra. Jegliče, albánského biskupa Al. Bumci z Alexia a jeho průvodčí, postavou malého Františkána Ambrože Marlajského a hubeného vyšvihlého celým zjevem typického Albánce Michala Scialliho s prošedivělým knírem. —

U vchodu uvítal je delším latinským proslovem farář P. Tomeček, srovnáváje příchod jejich z jihu s příchodem sv. bratří k nám na Moravu před 1050 lety, načež byli uvedeni do kostela.

Před čtvrtou hodinou mohutný hlahol všech zvonů velehradských a střelba z děla z blízkého návrší oznamovaly příjezd nejvznešenějšího hosta, Jeho Eminence ndp. kard. dra Bauera.

Před svatyní vystoupila Jeho Eminence z kočáru v průvodu preláta dra Ehrmanna, Msgr. Kluga, arcikněze Bartáka, kapit. děkana Msgra dra Schneidra, kanovníka Msgra dra Lásky, J. J. prince Lobkovice, říš. posl. z Korutan Grafenmanna a jiných kněží a laiků. Napajedelské chovanky sl. A. Tichá a Jos. Bánovská podaly J. Em. po staroslovanském způsobu chleba se solí, načež překrásným proslovem uvítaly jej sl. M. Vojtěškova a Jos. Sehnalova rovněž z Napajedel. Mluvila velmi srdečně s procítěným přednesem, jistým zvonivým hlasem bez nejmenší tremy.

Obvyklý večerní průvod, počtem na 400 poutníků, vedl J. M. albánský biskup Bumci. Súčastnila se ho též Jeho Eminence pan kardinál, kníže-arcibiskup dr. Jeglič a ostatní přítomní hodnostářové a kněžstvo.

Ve svatyni nádherně elektricky ozářené uvítal všechny místní farář P. Tomeček, vítaje J. Eminenci, která jako kardinál poprvé překračuje prahy velechrámu velehradského. Vylíčil náboženský účinek oslav. Jen o hlavní slavnosti přistoupilo ke stolu Páně na 29.000 komunikantů. Modlili jsme se často a vroucně za sjednocení Slovanů u víře, a hle, u Bulharů počíná to mnohoslibně rašit.

Dr. Stojan oznámil pořádek, načež Msgr. Bumci udělil sv. požehnání.

Překrásné bylo večer zastaveníčko. Venku před otevřenými okny hrála hudba, dítky lukovské pěly nadšené národní písně v předsíni arcibiskupského sálu, kde byli shromážděni všichni hodnostáři, lid plnil dlouhé chodby velehradského zámku. Dítky lukovské za všeobecné pochvaly provedly i národní

rej. Jeho Eminence všechny přítomné podělila podobiznami sv. Otce. Měli jste viděti, kolik rukou se tu zdvíhalo a jak srdečně Jeho Eminenci děkovali.

V neděli ráno mohutným hlasem ovládl rozlehlé prostory chrámové při kázání děkan jevíčský P. Daněk. Časové thema jeho o potřebě sv. víry pro celý život lidský hluboce se dotklo posluchačů. Jeho Eminence sloužil tichou mši sv., při níž bylo společné svaté přijímání. Průvod s Nejsvětějším nádvořím vedl ndp. biskup albánský Msgr. Bumci.

O 9. hodině zahájena byla akademie ve slovanském sále, jenž ku konci byl naplněn účastníky.

Děvčátko z Lukova uvítalo velmi srdečně Jeho Eminenci a svolávalo všechny Slovanů k nejsvětějšímu hrobu Velké Moravy, aby si tu podali ruce ku svornosti a velikým dílům, jež jim Prozřetelnost v dějinách určila.

Jeho Eminence, ujímaje se slova, praví:

»Děkuji za slova tak srdečná a pěkná, jež mile dojmají. Byl jsem právě na hrobě sv. Klimenta, kam ho bratři solunští donesli a uložili. Nevzdáváme se naděje, že hrob jeho, či spíše onu kamennou rakev co nejdříve najdeme a doufáme, že tímto nálezem spojení Slovanů ve sv. víře se utvrdí a bohda navždy zachová. Kéž pak jsme tu shromáždění všichni na přímluvu sv. apoštolů octneme se před trůnem božím!«

Shromáždění zapělo mohutně: »Bože, co's ráčil«.

Dítky lukovské zpívaly na počest Jeho Eminenci hymnu uvítací.

Dr. Stojan zahajuje akademii navrhuje do předsednictva dvorního radu Sedláčka, říš. posl. Grafennauera, býv. poslance Chlebusa, ředitele Kořínka, profesora dra Zahradníčka, J. J. prince knížete Lobkovice a fin. radu Zborku.

Následovala řada procítěných pozdravů: Za sirotky přednesla jej Anast. Štěpánková z Lukova, za studentky sl. Anna Tichá z Napajedel, pěkně srovnávajíc Velehrad a jeho světce s velikými činy národů jiných. Lancouch z Velehradu přednesl prosbu dítek. Kotička Al. z Veselí jménem omladiny, Míková z Veselí za dívky moravské. J. J. princ Lobkovic pozdravil sv. věrověsty za šlechtu:

»Z blízka i dálav slovanských spěchají věrní katolíci na posv. Velehrad. I my Čechové z království rádi putujeme sem, neboť i my jsme poutáni k sv. apoštolům. Oni získali i Čechy Kristu. Snahy naše ponesou se, aby ta víra cyrillo-methodějská hluboké zapustila kořeny v celé čeledi slovanské. Jen tak bude se ona cítiti jako jedna rodina, posvěcena bude nejdrahocennějšími páskami«.

Učitel Krejčí z Velehradu litoval, že nemůže jménem celého učitelstva mluvit, ale sliboval, že katolické učitelstvo bude úsilně pomáhat k náboženskému obrodu národa. Tetička Králíková z Kunovic pozdravila jménem žen, posl. Grafennauer za

Slovince, přinášeje vřelý pozdrav od siné Adrie, kde úcta cyrillo-methodějská jest silně zakotvena.

Ředitel Kořínek zdůrazňoval výchovu mládeže dle zásad Kristových. Nadšeně za kat. professorstvo slíboval věrnost a oddanost víře cyrillo-methodějské professor dr. Zahradníček. Nahlédl do dílny boží a to jej jen utvrdilo a neochvěně upevnilo ve víře v Boha. Slova jeho zanechala hluboký dojem.

Za duchovenstvo promluvil nadšeně a při tom velmi tklivě msgr. Kuča z Vítkovic. Přišel z kraje, kde bílá Ostravice dělí Moravu od Slezska, jakoby chtěla hranice jejich rozdělití srdce tohoto lidu, přichází z kraje, kde Odra tvoří hranici mezi dvěma říšemi sice spřátelenými, ale kde lid podstupuje nejtěžší boj za nejdražší statky: za své náboženství a svou národnost. O tom kraji platí slova dnešní epištoly: »Mezi Vámi jsou mnozí nepřátelé kříže Kristova«. V tom kraji klene se veliký historický most mezi dvěma kmeny slovanskými, ale tam vede se též životní zápas o vše, co jmenujeme cyrillo-methodějským, co nám nejdražším. Než tento černý kraj ostravský vysílá každoročně na sta poutníků na nejsvětější nám místa, Sv. Hostýn a posv. Velehrad, aby tu načerpali posily k dalšímu boji o národnost a náboženství. Líčí nadšenými a vybranými slovy dalekosáhlý náboženskonárodnostní význam poutí velehradských zvláště pro kraj, v němž působí, a slibuje, že lásky a úcty k posv. Velehradu neukončujeme touto závěrečnou jubilejní slavností. Za zdařilý a případný tento proslov poděkovaly dívky lukovské lahodnou lašskou písničkou.

Jménem umělců pozdravil farář P. Neumann ze Sv. Jiří a poslanec Bartoň slibuje si lepší budoucnost nad touto rozháranou přítomností od naděiného dorostu našeho.

Sestřička Anna, učitelka z Napajedel, vzdala hold sv. apoštolům za řády ženské.

Dr. Stojan přečetl omluvný dopis J. Ex. ministra Trnky, jenž slibuje na Velehrad se dostavití příštím rokem.

Z Kunovic jménem dívek přinesla vzletný pozdrav holčička Jelíkova. J. M. ndp. biskup Al. Bumcí mluvil albánsky. Neobyčejnou zbožností lidu našeho jest nadšen. Velikost a svátost našich apoštolů poznává z díla jejich, které dosud nese vydatné nebeské ovoce v srdcích lidu moravského. Kníže biskup dr. Jeglič přišel odplatit návštěvu naši v Lublani. Věří, že velikou moc mají sv. Cyrill a Method u Boha a že ji vyprošují všem těm, kdož drží se neochvějně jejich dědictví. Prosí Boha, aby sloučil na jejich přímluvu odloučené bratry naše u víře. Zdůrazňuje, abychom se učili lásce a oddanosti k Římu od sv. bratří. To jest první znak pravé víry.

Na to nastala dekorace zaslužilých pracovníků na vinici cyrillo-methodějské záslužným křížem bulharským sv. Cyrilla a Methoda, jež udělití ráčila J. Em. ndp. arcib. sofijskoplovdivský msgr. Menini. Katecheta P. Jašek přečetl příslušné dekrety, načež dr. Stojan připjal kříž dvor. radovi Fr. Sedláčkovi. Dr. Stojan

chválí jeho zásluhy, že jeho přičiněním Morava si odnášela největší podpory na katolické chrámy. Dv. rada Sedláček přilnul celým srdcem ku Sv. Hostýnu, ale nezapomínal ani na posv. Velehrad, o obě tato místa má zásluhy nehynoucí.

Když dozněly slavnostní intrády, připjal dr. Stojan záslužný kříž msgru Kučovi, děkanu z Vítkovic. Bez vnějších okázalostí a pochvalné veřejnosti vždy stál při dílech, jež nesly na sobě pečeť ducha cyrillomethodějského. Když zvěděl o děsné bídě našich katol. missií na Balkáně, věnoval jim ihned na její zmírnění jako pravý mecenáš dar význačný, aby zachráněn mohl být církvi a Slovanstvu zbytek tolika pohromami postižené unie bulharské. Ve své štedrosti pamatoval i na fond poutního domu velehradského. Když vyznamenanci provolána byla srdečně nadšeným shromážděním »sláva« a dozněl hlahol slavnostních fanfar, odevzdal dr. Stojan tentýž záslužný kříž třetímu oslavenci msgru dru J. Láskovi, kanovníku v Kroměříži. Práci o cyrillomethodějské dědictví zasvětil živci svůj. Nezná dosud ve své známé ochotě a horlivosti únavy, nešetří nikdy, kde se jedná o podporu naší národnostní a náboženské věci. A neobmezuje činnost svou pouze na své nejbližší okolí, nýbrž pamatuje i na Balkán, kde bída tolik svírá naše pobratimy.

Úzký kruh vznešených hostí blahopřál vyznamenancům, jichž jménem poděkoval msgru dru Stojanovi kanovník dr. Láška s prosbou, aby tlumočil J. Excellenci, staříckému arcibiskupu bulharskému, jejich upřímný dík za tak vzácné vyznamenání.

Za zpěvu rozcházely se zástupy ze slovanského sálu, aby ihned naplnily prostory velechrámu, kde vybranými přesvědčivými slovy kázal kanovník dr. Láška. Slovitný kazatel měl vděčné posluchače.

Za velké, četné assistance sloužil na to kníže biskup lublaňský dr. Jeglič slavnou mší sv., již byla přítomna coram Jeho Eminence, ndp. kardinál, po boku nábožně klečel albánský biskup msgr. Bumci.

Po mši sv. provolal dr. Stojan sv. Otcí a císaři pánu slávu a vzpomněl všech nadšených dojemných těchto jubilejních oslav. Děkoval všem, kdož o tak skvělý zdar jejich se přičinili, zvláště Tovaryšstvu Ježíšovu, prose je, aby Velehrad nečinili pouze svým klásterem, nýbrž národní slovanskou svatyní. Když tříkráte pronesl: »Bože, spasiž národy slovanské«, skončil za zřejmého pohnutí tklivou promluvu.

Na to ujala se slova J. Eminence František kard. Bauer:

Vzpomíná světce, jehož památku slaví celá církev, sv. Klimenta. Žádného jiného papeže ostatky neprošly Moravou, leč tohoto. Má pevnou naději, že budou brzy nalezeny s ostatky sv. Cyrilla. Vzpomíná audience u Sv. Otce, jež byla první ve větším rozsahu po poslední nemoci jeho. Byl to jeden z nejkrásnějších dnů. Čeho jiným nedopřáno, měli naši poutníci, že u Sv. Otce zpívali nadšeně: »Bože, co's ráčil« za doprovodu papežské hudby. Sv. Otec je nesmírně vyznamenal. Prosí přítomné, aby

z letoších slavností upevnili se u sv. víře a vyzývá je, aby pomodlili se hlasitě Věřím.

Velechrámem velehradským mocně se nese z tisíců vděčných srdcí: »Věřím v Boha . . .«

Po skončeném děkovném »Te Deum« hrnuly se tisíce k podiu na nádvoří, aby byly přítomny dekoraci záslužným bulharským křížem sv. Cyrilla a Methoda dra Hrubana, jenž dopoledne nemoha se účastniti akademie holdovací, zatím dospěl na Velehrad. Dr. Stojan praví, že přítomní znají zásluhy jeho v národě našem o veškeré hnutí, jež spojujeme se jmény našich sv. věrověstů. Jest vůdcem tohoto hnutí. Když mu byl připjat záslužný kříž, shromáždění připravili dru Hrubanovi nadšené ovace, v něž mísil se dojemný zpěv dítek lukovských. Známou svou výmluvností vystíhl naše sympatie k Bulharům a přál jim konečného sjednocení s Římem.

Touto neobyčejně dojemnou, průběhem velkolepou, účastí nádhernou slavností, skončily letoší jubilejní oslavy cyrillo-methodějské na posv. Velehradě.

Jubilejní cyrillo-methodějské slavností byly okázalé, velkolepé, nadšené, byly veřejným vyznáním cyrillo-methodějské Moravy. Sborně podle sebe klečela tu před oltářem Matky boží celá rozlehlá čeleď slovanská, klečeli tu jako bratři jedné společné Matky, jež však věky oddálily a odcízily, kteří však cítí se dosud jako členové jedné rodiny a touží po jednotě na základě, jaký jim přinesli sv. bratři Cyrill a Methoděj.

Kéž ono nadšení, jež tu bylo zaníceno, neutuchá v srdcích dobrého lidu našeho, kéž ty dobré úmysly a svatá předsevzetí zde učiněná posvěť a v dobrém utvrdí všechny ty zbožné duše, které se tu sblížily s Bohem svým!

Turecký vpád do Thracie v měsíci červenci roku 1913.

Na zejtrší ráno, 23. července, o 8. hodinách viděli jsme přicházeti z Drinopole tři ranené vojíny. I oni opětovali, že ie město klidné a že se není čeho báti. Slova jejich dodala tolik odvahy našim mužům, že z radosti nad tím pustili se do pití »rakije« (anisová pálenka). Druh můj pravoslavný pop Georgij nemálo přispěl k tomu svým neblahým návykem k pití. Zapřísáhání a varování moje neminulo se u jiných s jistým účinkem. Poslechli a odešli na své stanoviště. Než ubohý pop neustal od pití. Tentokráte však stála její opilost život, jak to níže uhlídáme. —

V.

Poslední stěhování z Ak-Bunarů a záchrana ostatních obyvatel.

Z jitra došel jsem ku strážím a povzbuzoval jsem druhy své k bdělosti. O půl druhé hodině odpoledne po návratu se své obchůzky vešel jsem do své světničky a požil stoje malý zákusek; neboť od rána jsem ničeho neměl v ústech. Posadil jsem se potom, abych vykouřil klidně cigaretu, patře oknem k našemu hlavnímu stanu. Tu jsem viděl jezdce, jenž zastavil před dukianem a mluvil se třemi našinci. Hned na to obrátil se a jel k jihu, odkud přijel, kdežto oni tři se jali běžeti k mému domu. Ve dvou vteřinách byl jsem na nohou, uchopil ručnici a vyběhl ze světnice jím vstříc.

Zvěstovali mi, že do světnice vnikli Turci a že se skryli v jistém domě. Bulharský jezdec, jenž jím to byl zvěstoval, vrátil se, aby střežil cestu k jihu a zabránil zločincům návrat z této strany. Po několika minutách spatřili jsme onen podezřelý dům. a přichystali jsme se ku střelbě pro případ boje.

Než na první úder dvěře se otevřely a my spatřili jsme mladíka 18ti letého oděného po evropsku, který máje ruce k nebesům zdviženy, hlasitě volal: «Počkejte bratří, nestřílejte, my všichni jsme Bulhaři, uprchlíci z Drinopole». Obrátili jsme ručnice a dali vyjít těm ostatním. Jeden z nich byl voják z národní posádky vojenské z Drinopole v turecké uniformě s puškou a nábojnicí, ostatní dva byli ovčáci.

Vyprávěli nám, že utekli z města, běžíce podél řeky Tundže k severu, než se později obrátili z opatrností k východu, až k naší vesnici, kdež zpozorovali — jak se domnívali, tureckou škadronu jízdy, pročež se chtěli před ní u nás skrýti. Když ještě mluvili, spatřili jsme sjížděti od západu onu škadronu, o které uprchlíci mluvili. Byli to však na štěstí Bulhaři a ne Turci.

Bylo jich okolo 30 mužův. Důstojník asi zdaleka poznal naši skupinu, neboť v okamžiku byl u nás. I on jal se vyptávat našich čtyř uprchlíkův, avšak sotva jím dal tři otázky, když ze všech úst se vydral výkřik a zraky všech se upřely k jihu. Tam na hřebenu pahrbu, vypínajícího se nad Muradčeli, sotva čtyři kilometry od nás, objevila se právě četa jízdy. První její řady právě sjížděly po svahu k vesnici; když bulharský důstojník se tam též byl podíval, dal ihned svým jezdcům rozkaz, aby seskočili s koní, sám pak prohlížel několik okamžiků tuto skupinu svým kukátkem, ničeho neříkaje.

Stál jsem vedle něho a netrpělivě očekával výsledek jeho zkoumání. Domníval jsem se, že mi řekne «jsou to Bulhaři». Netrvalo dlouho, obrátil se ke mně a prudce vece k mému zděšení: »Otče, hleďte, by lidé vaši ihned se dali na útěk ku staré hranici, neboť je to turecké vojsko, jež blíží se k vesnici a pravděpodobně přijde sem. Jest též možno, že byly vyslány oddíly předních stráží různými směry. Jste tedy v

nebezpečí. Počkám tu ještě 10 minut, bych vás kryl a provedím vás kus cesty za vesnici. Než pospěšte si!« Já jsem nechtěl tomu uvěřiti a proto jsem namítal: «Jak je to jen možné, že tak četné vojsko mohlo až sem přijít, aniž nám to bylo oznámeno? Není to snad omyl? Dovolte, bych se sám podíval vaším kukátkem.» «Když vám pravím, že jest to turecká jízda, myslíte že ji neznám, nebo se domníváte, že mám úmysl vás klamati? Opětuji vám, že vám zbývá jen 10 minut, byste shromáždil své muže. Déle nebudu zde čekati.» Nebylo tedy kdy k dlouhým úvahám. Poslal jsem tři z vesničanů, aby zpravili o tom naše stráž a sám běžel jsem vesnicí oznámit to všem, kdož tam ještě dleli. K velké bolesti našel jsem popa Georgije a tři jiné vesničany úplně opilé a marné bylo mé přemlouvání, by opustili krčmu; pili dále a vysmívali se mým smutným předpovědím. Podobně jsem vyřídil u tří stařen, které na žádný způsob nedaly se pohnouti k tomu, aby opustily své chalupy. Běhal jsem ještě ode dveří ku dveřím, když jsem zaslechl hlas poručíka, jenž na mně hlasitě volal: «Pospěšte si; my již chceme odjetí.»

Prosil jsem, by poshověl dvě minuty ještě, abych mohl vzíti své věci a běžel jsem k faře. Obratem ruky vložil jsem účetní knihy kostelní do tašky a nádobku s nejsvětější Svátostí, již jsem vyňal ze svatostánku. Pomodlil jsem se na kolenou «Bogorodice Děvo» («Zdravas Maria») před naším kostelíčkem a odporučil P. Marii vše, co jsem opouštěl. A nyní jak jsem právě byl oblečen, s puškou na rameni, s taškou v ruce, běžel jsem, abych dohonil tlupu bulharských jezdců, kteří již opouštěli vesnici. Útěkem byl jsem celý spocen a hrozně unaven, než ještě více útrap mi působilo to, že jsem nemohl s sebou vzíti a tak zachrániti již ničeho jiného z kostelních věcí a ze svého majetku. Očekávalť jsem právě na tento den slíbený vůz a koně, abych mohl odvésti posvátné nářadí a hlavní předměty kostelní, avšak povoz nedojel. Byl jsem tedy přinucen utéci rychle v největším zmatku, nemoha zachrániti ničeho z těch věcí, jež mi byly svěřeny. S velikou bolestí v srdci obrátil jsem se naposled, když jsem ztrácel z dohledu drahý svůj Ak-Bunar, kde jsem dlel přes 5 let, a jež jsem neměl už spatřiti; i poslav mu poslední «s Bohem», ubíral jsem se dále ku hranici. Jen dva naši občané zůstali u mne. Všichni naši ostatní druhové byli už daleko před námi a brzo zmizeli. Neboť já krácel jsem nyní pomalu, poněvadž puchýře, jež se mi utvořily na nohou, působily mi bolest při každém kroku. Čím více jsem se blížil ku staré hranici, tím více mi přicházely na mysl ty důležité předměty, které jsem musil opustiti, a kterých bylo přece třeba sebou vzíti; než bylo již pozdě. Já jsem se kojil ještě stále nadějí, že bude možná někomu z našich později dostati se do naší vesnice, a zachrániti ony věci, které mně tak velikou starost působily. Než běda! Tato naděje, jak později uvidíme, se již nemůže splniti. —

VI.

Na útěku. — Vypravování uprchlíka z vesnice Muradčeli o tamnějším přepadení a loupežení tureckém.

Bylo nám odpočinouti trochu u turecké vesnice Don-Köj. Zde dohonil nás uprchlík z Muradčeli a vyprávěl nám, kterak do této vesnice vrazila těžká turecká jízda, jižto jsme z daleka pozorovali a před níž jsme utíkali. Zpráva jeho zněla: «Zůstalo nás 15 hlídat naše domy. Někteří pásli dobytek na polích, jiní byli před dukianem, když tu přijelo tryskem deset tureckých jezdcův. Dva z nich zastavili se u nás, a jali se nás vyptávat; než sotva že začali, vtrhla do ulic veliká tlupa pěti až šesti set jezdců, v jichž čele jel skvostně oděný důstojník, nepochybně paša. Když nás tento spatřil, tázal se, proč je vesnice od lidí tak opuštěna. Odpověděli jsme mu, že měli strach a utekli do Bulharska. «My nejsme jako Bulhaři, abychom pálili a vraždili, kdekoli se octneme. — Běžte, přiveďte ženy a děti, by připravily jídlo statečným vojínům, než přijdou. Není se naprosto čeho báti! A kdo vám dal tyto zbraně?» připojil ukazuje na pušky. «Vláda bulharská, vážený pašo, abychom se bránili proti lupičům a lotrům.» «Nemáte toho už zapotřebí, jsme tu my právě proto, bychom vás sami hájili;» I dal znamení, by nás odzbrojili. Potom tázal se nás na cestu do Atup-Köj. Když paša zmizel, přiblížil se k nám mladý důstojník z jeho štábu, jenž zůstal pod jakousi záminkou po zadu a šeptal nám: «Chraňte se přivést sem obyvatelstvo, než uplyne aspoň 5 — 6 dnů; neboť vojenské tlupy, jež jdou za námi, jsou sebránka Čerkezů, Lazův a Arabů, kteří nešetří ničeho, kamkoli přijdou».

Poděkovali jsme mu pohledem; on pak bodl koně a dohonil ostatní.

Když jsme ještě hleděli jako vyjevení za vzdalující se tlupou, dorazilo do naší vesnice ještě asi 10 jezdců, již tvořili asi zadní stráž. Tři z nich seskočili s koní a blížili se k nám s vytasenou šavlí. Zbledli jsme a zůstali bez hnutí, jako přimrazení. Nejprve nám dali několik políčkův, pak strlí nám kalpaky (čepice), roztrhali je a pošlapali. Na to prohledavše nám pásy a kapsy, zmocnili se všech našich peněz. Po té kopáním a hlavní svých pušek vypáčili dvěře dukianu a jali se rozbíjetí sklenice malé i velké, berouce, co se jim zdálo nějak cenným.

Zatím se jejich druhové vrhli na touže práci v domech sousedních. Mysleli jsme, že nás zabijí, než Bohu díky, odjeli brzy na to, aniž se dále starali o nás. Nyní šel jsem hledat svého koně, sedl na něho a tak jsem se dostal k vám.»

Tento výklad dal nám podnět k mnohým starostem o stavu oněch několika nešťastníků, již zůstali v Ak-Bunaru. Bohužel jsme jim nemohli pomoci! Zároveň s tímto venkováním z Muradčeli brali jsme se nyní pomalu vždy blíže k Derventu, kamž jsme dospěli teprve za soumraku.

VII.

Můj příchod do starého Bulharska. Noc v Derventu.**Rozmluva s plukovníkem bulharského vojska u Čataldže.**

Dervent je malá bulharská dědinka, tak dobře skrytá mezi horami pohraničí, že jest ji viděti teprve, až se k ní přijde. Byla tehdy tak naplněna vozy s příprazím koňským a hovězím, že stěží jsme mohli projíti. Kráčeli jsme skoro v úplné tmě; já snažil jsem se poznati dle hlasu, kde asi mohli by býti moji farníci. Než má snaha byla marna. Únava konečně zvítězila. Sedl jsem si do kouta na zemi u zdi a prosil dva své druhy, by šli sami vyhledat našich lidí. Vrátili se brzy se zprávou, že lidé z Ak-Bunaru táboří daleko odtud v lese a že by bylo tudíž nemožno v noci je dostihnouti. Odeslal jsem tam jednoho z nich a zůstal sám se synovcem Christem. Konečně jsme se dopídili místečka k přenocování. Byla to kupa obilí v jakés sýpce; ale nalézti aspoň kousek chleba na utišení hladu bylo nemožné.

Nahradil jsem večeri jednou či dvěma cigaretami, jež jsem, jak se praví v Turecku — «pil» na volném vzduchu před dukiánem. Zde u čadivého světla spatřil jsem skupinu důstojníků, kteří vespolek hovořili.

Když ráno procházeje se, přiblížil jsem se k světlu, jeden z důstojníků mě poznal, a promluviv šeptem s ostatními, zavolal mě. Bylť to býž poručík, jenž se svými vojáky napomáhal nám k útěku z naší osady. Vybídl mě, abych se posadil na lavici mezi ně a dobrácky si mne dobíral, proč jsem mu nechtěl uvěřiti, že by Turci mohli tam přijíti.

»Věřím vám již, pane poručíku«, pravím mu, »a to tím více, protože jsem se později dozvěděl, jak si tyto Turci počínali v Muradželi«. A vyprávěl jsem mu, co jsem slyšel od venkovana z oné vesnice, který nás na útěku dohonil. Vypravování, jak se zdálo velice zajímalo důstojníky a rozpředla se rozmluva o taktice, již Turci při novém tomto vpádu užili.

Mezi jinými byl tu jeden důstojník z posádky odřínské a plukovník, jenž velel posádce u Čataldže. A zvláště velice mne zajímalo, co tento vyprávěl o počátku nového tureckého vpádu, při kterém byl právě přítomen.

»Až do poslední chvíle«, vyprávěl »jsme žili v dobré shodě s Turky; táhli jsme vždy zároveň podél nové hranice Midia-Enos. Turci chovali se k nám velice úslužně, ano předcházeli si nás, prokazujíce nám nejednou dobré služby při picování a utáboření. Nikdy nedošlo k hádkám při stanovení ohraničení . . . »Tady jest nové ohraničení, říkával mi nejednou turecký velitel přátelsky, «tam až jest vaše — sem až jest naše, bude nejlépe, když se spokojíme každý se svým«.

Avšak, místo by vyslali několik oddělení, by zaujala nové ohraničení, viděl jsem, jak od Čataldže táhnou pryč: seskupení v mohutné massy, po stranách jízdecko, v zadu veškeré dělo-

střelectvo. I tušil jsem, co se děje! Ale co učinit? Bylyť, bohužel, veškeré naše pluky zaměstnány na západě! Postavil jsem řadou podél ohraničení malé hlídky; avšak rozkázal jsem, aby se uvarovaly všech provokačů a půtek.

A tu jednoho krásného jitra dostal jsem zprávu, že několik pluků tureckých překročilo v noci hranici. Poslal jsem vyptati se na to u nejbližší hlídky; odpověděli mi: »Nechápeme nikterak, co se přihodilo; musí v tom vězeti nějaké nedorozumění, protože čára ohraničení není ještě zřetelná; ale co nevidět to urovnáme!« Podal jsem o tom zprávu do Sofie; sotva že jsem tak učinil, bylo mi oznámeno, že ještě pět pluků jízdy chystá se překročit ohraničení na několika místech a že hlavní velitel ottomanský táhne osobně na první bulharskou železniční stanici, kde byla naše posádka.

Tak tedy překročili Rubikon! Sedl jsem na koně a jel bez rozpaků tureckému veliteli vstříc. Otázal jsem se ho, co míní takovým chováním.

A chladně mi odpověděl: »Dostal jsem z Cařihradu rozkaz, překročit se svými pluky nové ohraničení. Co na to říkáte?«

Protestoval jsem rozhodně jménem své vlády a připomněl jsem mu velikou zodpovědnost, již na sebe bere před velmocemi, jež podepsaly usnešení v Londýně. »Co se týká zodpovědnosti«, odpověděl důstojník turecký, »spadá na ty, kteří mi dali rozkaz: dávám Vám o své újmě lhůtu jedné hodiny, byste se rozhodli: buďte se vzdáti nebo bojovatí. Po lhůtě této potáhnu v před!« Vzdálil jsem se, abych záležitost telegrafoval vládě. Odpověděli mi: Hleďte zachrániti prachárny a skladiště«. Já na to: »Všecko jest už v moci nepřátel, jsem zcela obklopen!« Na to rozkázala mi vláda, bych odtáhl bez bitvy. A tak jsme také učinili, ustupovali jsme kus za kusem, majíce vojsko turecké v patách.«

Mezitím co jsem napjatě naslouchal, přiblížil se ve tmě starý venkovan, zatáhl mě za rukáv a prosil, bych poodstoupil stranou. Na to vložil mi tajně do rukou velikou skývu černého chleba a kus sýru. Moji drazí věřící uhodli totiž, že jejich duchovní otec má asi hlad a poslali mu jeho podíl od večere! — Snadno si každý představí, jak mě pozornost tato dojala; poděkoval jsem dobrému starci a spěchal jsem, abych sdílel neočekávaný dav s Christem, jenž odpočíval již v kupě obilí.

Spánek můj byl krátký, ale pevný. Při svítání jsem se probudil a vykonav svoji ranní modlitbu na kolenou vedle spícího druhá, s úctou vyňal jsem nejsvětější Svátost oltářní, již jsem v malém sáčku nosil, a, pokloniv se Synu Božímu, přijal jsem sv. přijímání a ukončil svou modlitbu. Na to vzbudil jsem Christa a vyšli jsme ze svého přístřeší, bychom pokračovali na své cestě.

Slunce již vycházelo, když jsme vstoupili do lesa derventského. Tu však nevídané divadlo objevilo se nám na úsvitu nového dne! Více než dvacet vesnic hledalo na útěku útulku ve stínu tohoto lesa. Vozy své postavili uprchlíci do mýtin. Na ti-

síce ohňů hořelo tu a tam, udržovaných suchým roždím; malé děti spaly ještě na trávě a vedle nich připravovaly matky chléb v »tavě« (panvi) nebo v přenosných malých dížích (neckách). Mužové a hoši chystali vozy, snášeli suché větve anebo zabývali se s dobyt看, pásoucím se mezi stromy. Bylo tu slyšení jen řvaní, štekání, řehtání, přerušované voláním pastýřův. Nikdy nezapomenu této podívané na stěhující se lid. Nepřišli-li právě tak nevzdělaní (»barbarští«) naši předkové do země této, z níž nás nyní vyháněl jiný národ barbarský?

Celé ráno jsem chodil po lese, vyptávaje se zástupů, jež jsem potkal, na své farníky; avšak nikdo neviděl lidí z Ak-Bunaru; měli za to, že jsou dále na sever směrem k vesnici Ilimenli. —

Na štěstí setkal jsem se s jednou katolickou rodinou z Indže Kőj, sousedící s Ak-Bunarem. Otec rodiny této, Dimitrij Kondilov, jež jsem znal a si vážil, byl hodným křesťanem. Usedl jsem vedle něho na trávu a vyprávěli jsme si své příhody. Dobrý venkovan uhodl hned mé »žaludkové« postavení; neboť za chvíli vstal pod záminkou jakési nutné práce a necháváje mne pokračovati v rozmluvě s jeho rodinou, zmocnil se bez mého vědomí mého malého zavazadla a naplnil je chlebem a velkým kusem »kachkavalu« (venkovského sýru) a pěti vejci na tvrdo uvařenými; na to položil brašnu na své místo, aniž bych byl co zpozoroval. Matka a děti, mezi tím co mne poslouchaly, provázely očima počínání otcovo, dávajíce tvářením a kynutím na jevo svou radost, jejíž příčiny jsem nechápal. Až teprve odcházeje poznal jsem z nápadné tíže své brašny, že mi chtěli připravit příjemné překvapení. Nyní ovšem následovaly výbuchy radosti a smíchu, na nichž braly účast i rodiny z vozů sousedících, zvláště když jsem se měl k tomu, otevřít brašnu a navrátit alespoň část pokladů. Avšak tu všechny děti mne rychle obklopile a uchopivše mne, zabránily mi tak učiniti.

Hluboce jsa dojat přestínkou dobrotou chudého toho lidu, prosil jsem Boha, by jím požehnal a se odměnil. Políbili mi ruku a já pokračoval na své cestě k severu. Cestou snědl jsem několik soust, neboť jsem mimo sv. přijímání toho dne ještě ničeho nepožil.

K polednu musil jsem se zastaviti, jelikož mé rozbolavené nohy nechtěly mne dále nésti. Sedl jsem si k vodě blízko mlýna a jal jsem se pomocí trnů, jež jsem cestou nasbíral, propíchnouti vodnaté puchýře na nohou; a když z boulí byla voda vytlačena, pocítil jsem ihned značné ulevení. Umyl jsem si pak nohy a asi hodinku sobě odpočinul. Zotaviv se poněkud, ubíral jsem se dále směrem k Ilimenli.

O dvou hodinách dorazil jsem do Ilimenli a našel tam skutečně několik rodin z Ak-Bunaru; avšak byly to rodiny pravoslavné; moje — katolické — bylo mi řečeno, zašly o hodinu dále až k vesnici Lalkovo směrem k východu. Dal jsem se proto na další cestu, brašnu v ruce, ručnicí na rameni a patnáct balíků

nábojů (patronů) v kapse. Krajina ta pozůstávala z malých údolí a četných návrší porostlých stromy, jimiž se křížuje na sta stezek. Úplně jsem zbloudil a myslím, že bych byl asi musel noc ztráviti v lese, kdyby mne nebyl — právě v příhodném okamžiku, kdy jsem se zády obrátil od svého cíle — náhle upozoroval hošík z Ak-Bunaru, jenž mne poznal a co mu síly stačily, volal: »Otče, otče, my jsme tady!« Poznal jsem jej po hlase; zastavil jsem se a povzdéchl sobě: Chvála Pánu Bohu! A skutečně byli naši na blízku. Sedl jsem na osla, jež hošík byl vedl k potoku napojit, a před nocí ještě vjel jsem slavnostně do Lalkova, kde mě všichni s výkřiky radosti přijali.

Nežli jsem šel spát, zosnovali jsme se starostou Lalkova, jenž se zdál býti mužem rozumným a rozhodným — plán na obranu. Mimo to sestavil jsem pro den zítřejší malou výpravu, jež by nás zpravila o stavu naší vesnice a zachránila nejvzácnější předměty z našeho kostela.

VIII. Pokusná výprava naše do Ak-Bunaru.—Žalostný pohled na naši právě hořící vesnici.

Zaopatřili jsme si koně a 24. července ráno odjel jsem se šesti svými katolíky dobře vyzbrojenými. Bylo nutno vyžádati si souhlasu důstojníků v Derventu umístěných a zpravit o tom hlídky na hranici, nechtěli-li jsme se vydávati v nebezpečí, býti při návratu pronásledováni ranami od svých vlastních krajanův. Bylo nám jeti pouze v noci, ve dne však se ukrýti a býti stále na stráži. Když jsme dorazili na návrší, kde jest stará hranice, vyšplhali jsme se na strmý vrch, Jajla zvaný, bychom odtud lépe pozorovali okolí. Avšak jaké smutné divadlo naskytlo se tam očím našim! Veškerá rovina k jihu a východu naplněna ohněm a kouřem. Zraky naše hledaly ihned místo, kde jest Ak-Bunar. Brzy jsme jej uviděli, avšak v jakém stavu? Spatřili jsme tam sloupy kouře zvědati se ze středu vesnice, pět nebo šest ohňů v části západní, tam právě, kde jest náš kostel a škola. Poznenáhlu zachvacoval požár celou vesnici. Po půl hodině poskytovala drahá naše vesnice pohled ohnivé pece, šléhající tisíci ohnivými jazyky k nebi!

Výše ostatních zvedaly se plameny šířící můj drahý nový kostel; střecha, jen prozatím na zimu zřízená, shořela asi za $\frac{3}{4}$ hodiny. Na to zmizely plameny a místo nich objevil se náhle hustý, černý dým, zvedající se pozvolna k oblakům: zřejmé to znamení, že vazba se sesula.

Jest třeba poznamenati, že jsme všichni slzy prolévali, patříce na toto hrozné divadlo zkázy.

S vrchu Jajly možno patřiti na topografii (místopis) země jako na nějaké mapě. Odtud mohli jsme, arcí s tajnou bázní, přesvědčiti se, že požáry řadí již za hranicí Starého Bulharska. Hordy turecké již ji překročily a bylo nebezpečí, že budeme obklopeni od západu. Nám po pravici byly v plamenech Sudžak, Vakov, Srēm a nad údolím řeky Tundžy směrem k Tatar-Köj, na silnici k Jambolí, stály už sloupy dýmu.

Takový pohled valně otrásl odvahu našeho malého zástupu. Usnesli jsme se proto, že se ihned vrátíme do Lalkova a postaráme se lépe o záchranu svých rodin. Přišedše tam, vypravovali jsme, co jsme na vlastní oči viděli. Nedovedu popsat výbuchy nářkův a výkřiků, za kterých přijata byla naše zvěst o požáru Ak-Bunaru. Za hlasitého nářku spěšně přerušeno bylo ležení v lese a odstěhovali jsme se do samé vesnice Lalkova, na jehož obranu jsme se připravovali, vyzbrojujíce ony venkovany, kteří dovedli nejlépe s puškou zacházeti.

Dne následujícího, 25. července, vystáli jsme mnoho strachu: došla zpráva, že nepřítel obsadil vesnice Bojalaku a Ilimenli, které byly nám po straně východní. Byli jsme v nebezpečí tím větším, protože vesnice poslední jest sotva hodinu vzdálena od Lalkova. Obyvatelstvo řecké, dosti četné v krajích těchto, loupilo a pálilo zároveň s Turky. Večer uzřeli jsme příchazeti hlasatele pašova (parlamentáře), jenž nesl sebou »výzvu« ku vzdání se. Zněla takto: »Obyvatelé Lalkova a všichni, již se tam utekli, nechať složí své zbraně na hromadu a je hned vydají. Nechať nachystají potravu pro vojsko otomanské. Na zejtrí nechať vyjdou mu vstříc, nesouce bílé praporce na znamení, že se vzdávají. Nebude-li některý z požadavků vyplněn, nezůstane zítra na místě ani jediné živé duše!«

Poručík bulharský, se šedesátí jezdci tu přítomný, odpověděl, že sám »přinese pašovi žádané zbraně«. A v skutku se vydal na cestu, provázen jsa našimi venkovany, ozbrojenými, by napadli nepřitele. Na štěstí přišlo na pomoc sto bulharských jezdců z dědiny Arapli a dva oddíly pěších, takže jsme mohli toho dne zahnat Turky z Ilimenli.

Dne 26. byli Turci od našich napadení v Bojalöku a Odža-Köji, kde si počínali tak zbaběle, že pro rychlý svůj útěk zanechali své stany a věci. Při této příležitosti vedli si naši občané s chladnokrevností starých vojáků, tak že se jim dostalo od důstojníkův zasloužené chvály. Tehdy odtáhly nepřátelské hordy konečně z území bulharského a my jsme si mohli oddýchnouti. Poznenáhlu byla i stará hranice obsazena jako prve hlídkami bulharskými. S bezpečností vrátila se nám i odvaha. Poslední pohled očitých svědků na zříceniny naší vesnice.

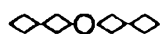
IX. Opětná výprava do Ak-Bunaru.

Vrátili jsme se k svému úmyslu, jehož provedení nám bylo znemožněno, navštívití totiž trosky Ak-Bunarské. Dne 29. července odvážili se čtyři nejstatečnější z našich jinochů, jsouce dobře vyzbrojení, přes hranici; dva jiné zástupy, nabádány jsouce jich příkladem, připojily se k nim, aby navštívily jiné vesnice. Po dva dny jsme je očekávali, plní jsouce obavy, jak se jim vede; konečně se vrátili. Jeden z nich, Jiří Stanev, vypravoval mi co spatřil následovně:

»Dostali jsme se na území turecké malou chvíli před západem slunce. Já šel jsem jako vyzvědač padesát kroků napřed; druhové následovali v řadě ve vzdálenosti deseti kroků od

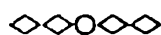
sebe. Sestoupili jsme do řečiště Don-Köj, kde jsme chtěli čekat až do noci. Odtud zpozorovali jsme za sebou ve vzdálenosti dosti značné, zástup asi dvaceti Turků, kteří nás před tím neviděli. Činili zákopy jistě za tím účelem, aby přepadli bulharskou pohraniční hlídku. Jakmile se obrátili k nám zády, slyšeli jsme zřetelně, jak začínají palbu. Ale hned na první rány odpověděli jsme my ze zadu, jsouce spolehnuti na příkrý břeh řeky. Jsouce překvapeni pátrali Turci odkud rány přicházejí. Poznavše však, že se na ně střílí ze zadu, dali se co nejrychleji na útěk.

Nejprve jsme se smáli, kolik strachu jsme Turkům nahnali. Avšak uváživše věc blíže, uznali jsme, že naše rány snadno mohly dátí poplašné znamení vojákům aneb bašibozukům, a přivést je na naši stopu. A málo již scházelo, byli bychom se vzdali svého úmyslu. Odvaha však zvítězila a my jsme pokračovali na své cestě. (Pokračování.)

Zvěsti o náboženském životě a missiích u Slovanů.

Z Velehradu. Na posv. Velehradě budou se roku 1914 konati duchovní cvičení dívek 14.—18. dubna, 27. dubna až 1. května, — žen 11.—15. května, — dělníků 30. května až 2. června, — paní a slečen 15.—19. června, — kněží 20.—24. července, 3.—7. srpna, — intelligence 10.—14. srpna, — studujících vyšš. tříd 24.—28. srpna, — akademiků 31. srpna až 4. září, — rekrutů 28. září až 2. října, rolníků 23.—27. listopadu, — omladiny 11.—15. prosince. Dotazy a přihlášky přijímá Kollej Tovařystva Jež. na Velehradě.

Rozmanitosti.

Na úmysl a za živé a zemřelé členy a dobrodince Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda odslouží se na posv. Velehradě mše sv. ve výroční úmrtní den sv. Methoděje 6. dubna.

IV. unionistický sjezd se bude konati letos v prvé polovici srpna opět na Velehradě. Přípravy jsou k němu již zahájeny a většina řečníků zajištěna. Jsou to většinou theologové věhlasného jména. Sjezdu účastní se mezi jinými opětně metropolita rusínský, arcibiskup hrabě Szeptycki, primas srbský, arcibiskup barský, dr. Dobrečić, poprvé bude zastoupeno i Rumunsko vyslancem arcibiskupa bukurešťského, dra Netzhamra. Ruský Cerk. Věstník, orgán sv. synodu petrohradského, dosud choval se záporně k dřívějším sjezdům, zrazoval vloni od účasti pravoslavných na našich jubilejních slavnostech cyrillomethodějských, avšak v prohlášení ku IV. sjezdu velehradskému vyzývá pravoslavné bohoslovce, aby připravili své referáty na sjezd a tam objasnili své stanovisko.

Bulharský car Ferdinand a pravoslaví. Ruské a rusofilské listy vytýkají caru Ferdinandu a jeho vládě poslední dobou malé porozumění ano i nepřátelství k pravoslaví. Nehledě k tomu, že strana vládní podporovala sjednocení s Římem veřejně, posledně zapověděla, i činnost bulharských

pravoslavných misijnářů mezi bulharskými Pomáky v Thracii, kteří za panství turského stali se mohamedany. Část jich už přistoupila k pravoslaví a ostatní měli býti brzy získáni. Vláda udává za důvod, že si nepřeje jitření mezi mohamedány.

První křesťané. V Rusku dosud bují sektařství. Jak mariavité, již ode dne upadají, dokazují, nejsou ho ušetřeni ani Poláci. Nyní opět Václav Žebrovski, odpadlík od mariavitů, a bývalý katolický kněz Bortkiewicz založili v ruském Polsku novou sektu pod názvem »první křesťané«. Žebrovski odštěpil se před několika roky se svými stoupenci od mariavitův a utvořil novou sektu. Vláda ruská, která nechce uznati sjednocených katolíků ve své říši, ihned uznala a povolila novou sektu, nadávajíc se, že jest k oslabení katolicismu v samoděržaví.

Postup ruského pravoslaví v Palestině. Rusové usilují uplatniti se v celé Malé Asii. Jejich palestinský spolek, původně založený na výpravy a podporu poutí ruských do Sv. Země, vydržuje nyní celou síť ruských pravoslavných škol v Malé Asii, jichž počet žáků přestoupil už přes 11.000. Ruské mnišství rovněž jest tam na postupu. Získali nedávno jeden z pěti patriarchálních klášterů sv. Heliho na Libanonu. Klášter ten úplně nezávislý, má býti východiskem postupu ruského mnišstva a uplatnění se moskevských zásad v Syrii a Palestině.

Patriarchát v Rusku. Přes to že se vede v přednáškách i listech neustále jakýs takýs zájem pro obnovení patriarchátu v Rusku, přece rozhodní činitelé nemohou s místa. V »Ruském Sobraní« v Petrohradě předčítal nadávno professor bohosloví Preobraženskij o vzniku, významu a obnovení ruského patriarchátu a dokazoval, že jeho znovuzřízení by bylo silnou podporou samoděržaví. Přítomný arcibiskup volyňský Antonij nadšeně se ho zastával.

Strossmayer a Bulhaři. Zájem velkého biskupa ďakovského o probouzející se právě národ bulharský byl veliký. Sledoval každé hnutí jeho, pomáhal osvětovým a politickým snahám jeho, hleděl jej pozvednouti a těsně přimknouti k ostatním jihoslovanským národům. Když roku 1860 založil Jihoslovanskou akademii v Záhřebě, pamatoval tu Strossmayer též na Bulhary. Akademie věrně plnila přání vznešeného zakladatele svého, vydávala spisy o Bulharsku a čítala několik učenců bulharských v řadách svých. Když pak r. 1860 vzniklo v Bulharsku ono mnohoslibné hnutí ke katolicismu, byl Strossmayer jeho nejoprávněnějším podporovatelem. Viděl v něm osvobození jihoslovánů od pultisíciletého jha tureckého, sblížení slovanských kmenů na jihu a posílení jejich kulturního postavení. Zahájil důležité jednání se všemi vlivnými osobami v té záležitosti, podporoval sjednocené peněžně ku zřízení kostelíčků, knihami, opatroval jim bohoslužebná roucha a zamýšlel vydržovati několik bulharských jinochů ve sjednoceném semináři záhřebském. Horoval pro vzdělané domorodé kněžstvo. Bohužel že moc a peníze ruské překazily mu tyto jeho ideální snahy. Za osvobozující války 1877—78 vynasnažoval se vymoci Bulharům co nejvíce samostatnosti. Sv. Stolici psal o tom v delší zprávě mezi jiným: »Ubohý národ bulharský jest velmi dobrý a nesmírně přičinlivý; zasluhuje vši přízně a požehnání. Největším jeho neštěstím v nekonečné řadě jeho běd bylo, že byl odtržen od středu církve katolické. Budiž mně dovoleno podati mé pozorování. Bulhaři dnes byli by pravdě podobně už dávno spojení s církví katolickou, kdyby ti, již ze západu projednávali ony záležitosti, byli bývali mužové jednak církvi katolické a Stolici apoštolské upřímně oddáni, jednak Slované, jimž duch, smýšlení a citění národa více přirostlo k srdci a jest pochopitelnější. Nemožno vypsati, kolik běd tento národ vytrpěl od Řeků. Myslím, jestliže moudře a prozřetelně bylo se tu postupovalo, snadno bylo by lze Bulhary přesvědčiti a přivésti k jednotě katolické . . . Dlužno vše tak uspořádati v Bulharsku, aby svobodné činnosti církve katolické nikdy se nemohlo překážeti . . . , aby budoucí kníže byl katolík . . . biskupové nikdy cizinci . . . aby Rusy nebyly obsazovány biskupské stolce bulharské. Církev bulharskou tak nutno uspořádati, aby byla volna a nezávisla od vlády světské«. Přál si, aby domorodé kněžstvo bulharské mělo ústřední seminář v Bulharsku a pro vyšší vzdělání jeho aby byl založen v Římě.

Bulhaři vážili si též Strossmayera, viděli v něm velikého podporovatele svého národa a jejich Akademie vědecká počítala mezi svými členy též biskupa ďakovského.

Náboženské poměry na Sibíři. Rozlehlé širošíře kraje sibiřské se velmi rychle zalidňují. Dědinek přibývá četně, stávající proměňují se v městečka, která rovněž vůčihledě rostou. Ovšem není zvláštností, jestliže dědinka od dědinky jest vzdálena mnoho mil a farnost má své příslušníky vzdálené i 50—70 km. Duchovní správa pravoslavná slabá a nedostatečná ve vlastním Rusku jest na Sibíři velmi zanedbána. Zvláště se jeví citelný nedostatek duchovenstva. Jsou rozlehlé farnosti čítající i tisíce duší, a spravuje je jediný kněz. V mnohých zapadlých odlehlých dědinkách kněze nevidají po celý čas. Sami si křtí, sami pohřbívají. Není divu, že za takových poměrů náboženská nevědomost jest tak úžasně veliká. Není často ani, kdo by je vyučoval základním pravdám křesťanství a něco pověděl z bible. Že sektaři tu mají žně, jest očividno. V Tomsku na př. mají sektaři i svého biskupa. Jest to prostý kupec, který na trhu prodává v usmolené kazajce jako každý jiný. Na své visitační cestě přišel do dědiny čítající toliko tři rodiny sektářské. Vybral z nich muže a vysvětil na kněze, ač se proti tomu s počátku zpěchoval, ale pak si dal říci a přijal svěcení. Ihned vypravil se do svého nového úřadu. Starou svou kolnu přestavil v chrám. Vše sdělal sám. Urobil a ustrojil oltář, na němž umístil i pět hrubě natřených ikon (obrazů). Nad vchodem zavěsil zvonek, tak že jednoho krásného dne dědina byla probuzena jeho hlasem. Začal ve své kůlní bohoslužby. Muži se mu s počátku smáli, přicházely pouze ženy ze zvědavosti, přiváděly s sebou i děti, daly »knězi« žehnatí nad nimi, později — poněvadž jiného kněze tam nebylo daleko široko — počínali konati u něho i své náboženské potřeby, přišli i mužící, a dnes skoro celá dědina náleží jeho sektě. Aby odpomohli citelnému nedostatku duchovenstva pravoslavného, zamýšlí sv. synod zříditi na Sibíři duchovní akademii v Tomsku.

Příliv a odliv k pravoslaví. Jest jisto, že ruský lid jest velice náboženského ducha, ale jeho náboženské vědění jest velmi chatrné, náboženský cit a život vrcholí mnohdy toliko v několika vnějších formách. Odtud též pravoslaví nevžilo se v duši ruského lidu hluboko, bývá jen plytké, tak že různí sektaři mají tu nejlepší půdu pro svou působnost. »Cerk. Věstník« přiznává se k tomu a píše: »Ruské církvi vzniká veliké nebezpečí, že sektaři rozvinuli v Rusku neobyčejnou činnost a, co jest nejsmutnější, jest, že činnost jejich jest nad obyčej úspěšná. Sektářské obce rostou ne dnem, ale hodinami a vše na účet — pravoslaví. V »Epar. Vědomostech« přinášejí se zprávy o jednotlivých přechodech k pravoslaví z rozkolnictva, sektářství, mohamedanství atd., ale tytéž »Vědomosti« zamlčují, kolik jich pravoslaví opustilo. A mezi těmi jest číslo daleko větší a počet odpadlíků od pravoslaví každým rokem stoupá. Nedávno psal profesor tomské university, že r. 1912 přistoupilo jich k pravoslaví v tomské diecési 12, ale dodává, že jich odpadlo na 500, ačkoli všechny případy odpadu nejsou zaznamenány. Oduševnělé věrou sektářské obce starají se usilovně a všestranně o rozšíření svého učení; vysílají řady svých stoupenců a misionářů do měst, dědin, možno se s nimi potkatí na ulici, v továrně, v chaloupkách, na železnici i na lodích, slovem všude, kde mohou najíti posluchače. Takový misionář vyndá z kapsy Nový Zákon, čte ruským jazykem a četbu doprovází živým výkladem. A pravoslavní lehce uvěří, jdou do jejich modliteben, účastňují se jejich náboženských písní, které se jim líbí, poněvadž jest vše v jazyce ruském tak přístupno a milo jejich srdci. Pravoslavný počíná tihnout k sektářství, činnost a vlídnost jejich misionářů a peníze (?) už ho odluzují od pravoslaví. Jejich obec, to živé společenstvo, a nikoli naše mrtvá farnost. Půjde-li to tak dále, úspěchy sektářů v 30 letech budou nedozírného dosahu. Jest mnoho příčin, proč se jim tak dobře daří. Jest to především národní temnota vůbec a náboženská zvláště. Mnoho projde ještě času, než probudí se naše vesničky. Ačkoli tolik věků jest Rus pokřtěna, přece dosud se na venkově zachovává mnoho obřadů pohanských a modlitbám k Bohu a svatým věří se namnoze jen jako zařikáním a pověrám«. Máme tedy doklad z úředních úst ruské církve, že pravo-

slaví není s to, aby probudilo a vedlo oduševnělý, náboženský život intelligence a širokých vrstev lidových.

Ženský pravoslavný bohoslovný ústav v Rusku. Sv. Synod ruský potvrdil založení bohoslovného ústavu pro pravoslavné dívky. Pokud nebude úplně zařízen, mají se konati vychovatelské kursy jako příprava pro vstup do nového ženského ústavu. Rusko má několik desítek diecesních středních škol hlavně pro dcery pravoslavného duchovenstva, ale nemá školy, v níž by pokračovaly po jich ukončení, aby zaokrouhlily své vzdělání. Nový ústav má tomu odpomoci. Takové bohoslovně vzdělané dívky mají býti jako ženy lepší oporou duchovenstvu a mohly by pak čteněji působiti na diecesních školách, kde jest dosud takových sil nedostatek. Peněžně jej má vydržovati stát.

Soud nad ruskou činností mezi uherskými Ukrajinci. Již několikrát jsme se zmínili v našem časopise jak ruské pravoslaví snaží se všemi prostředky uchytiti se na půdě rakouské. V letech šedesátých minulého století rozpadli se haličtí Rusíni na dva tábory, na Moskvofily či Starorusy a národovce či Ukrajince. První vidouce slabost vlastních sil rusínského národa a tíhnouce již dříve sympatiemi k národu ruskému, počali hledati pomoci za hranicemi, u ruské vlády a ruské veřejnosti. Strana moskvofilská jest mnohem slabší než rusínská. Vláda rakouská nerada viděla směr velkoruský na půdě rakouské, proto podporovala Ukrajince, moskvofilové za to tím účinnější pomoci hledali za hranicemi říše, zvláště když viděli, že sami upadají. Mnozí do rámce snah politických přijali též náboženskou myšlenku — pravoslaví. Řečí, náboženstvím a kulturou chtěli se přimknouti co nejbližší k Velkorusům. Nás zajímá nejvíce otázka náboženská. Moskvofilové zakládali stipendia a vydržovali studenstvo obojího pohlaví v ruských ústavech, aby mladá intelligence tam načerpala ducha a přinesla si zápal pro snahy velkoruské v Haliči. Přes to však v Haliči samé čím dále tím strana velkoruská upadala. Hleděli se posílniti Rusíny příkarpatskými v Uhrách. Kolem polovice minulého století měli tamní Rusíni své uvědomělé duchovenstvo, své školy, své časopisectvo a svou literaturu lidovou. Po r. 1867 však nastoupil obrat. Školy všechny byly zmaďarisovány, na biskupské stolice v Munkači a Prešově byli dosazeni biskupové maďaroni, tak že upadl naprosto národní duch, poklesla vzdělanost. Nastal silný proud vystěhovalecký do Ameriky. Tam Rusíni propadali většinou pravoslaví. Mělo to částečně, zpětný vliv na sjednocené Rusíny příkarpatské. Za ruské pomoci připravovala se tu půda pro pravoslaví. Vyjednávalo se se srbským karlovickým patriarchou Brankovičem, s rumunskými biskupy, ale když to nevedlo k cíli, poněvadž vláda tomu nepřála, vrhli se úplně do náručí Ruska. Lid národnostně byl velmi neuvědomělý za poslední vlády maďarské. »Kdyby byli mluvili k němu pro Rumunsko, byli by se stali Rumuny, kdyby byli rozvinuli činnost pro Turecko, byli by přijali mohamedanstvo«, praví o tom neuvědomělém (má mezi sebou 85 proc. neznajících čísti a psátí) lidu kritik. Proto práce rusofilská byla snadná. Ve sjednocených obcích si vyhledali nějakého člověka, který pro hmotné výhody zastával se a šířil pravoslaví. Tak dostali i Alekseje Kabaljuka. Byl sjednoceným Rusínem uherským. Sloužil ve vojstě; tam seznámil se s velkoruskými průkopníky pravoslaví a dal se svést k myšlence, že stane se mnichem a šířitelem pravoslavné víry mezi svými sourodáky. Byl 4 měsíce na Athosu, přijal svěcení diakona, pustil se též do Ameriky, pobyl na krátko i v Kijevě, ale hlavní činnost věnoval přece svým uherským krajanům, šíře tu pravoslaví slovem, tiskem i penězi. Byl podporován peněžně z Ruska, aby missie jeho se dařila. Oveček mu přibývalo. Že uznávali cara ruského za svou nejvyšší církevní hlavu a modlili se za něho, dodávalo to činnosti kabaljukově a jeho pomocníkům náteru politického, zvláště když do toho byli zapleteni političtí lidé z Ruska a obviňovali je, že pracují na přivtělení zemí obývaných od Rusínů k říši ruské. Maďarské soudy předvolaly do Marmarošské Síhaty 95 uherských Rusínů, z nichž 32 byli odsouzeni pro pobuřování proti náboženství a státu do státního vězení, ostatní byli osvobozeni. Nejvyšší trest 4 roků a 6 měsíců stihl Kabaljuka, ostatní odsouzení dostali tresty vězení od 6 měsíců do dvou a půl roku. Mimo to každému byla vyměřena peněžitá pokuta.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezálepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“
Redaktoři a pořadatelé: Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec,
Ad Jašek, katecheta v Kroměříži.

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa
1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2·5 fr.
Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv.
C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)
(Další část.)

Semo tamo nadhozena bývá otázka, co lepšího: snad zhřešiti — nemyslíme tu na hrozné přečiny — a pravým pokáním vše napravovati, v čem bylo pochybeno, aneb kráčetí ustavičným sebezapíráním cestou nevinnosti a při tom v duchu kajicnosti žiti. Odpověď na otázku tu je zajisté snadná a rozluštění její není těžké. Apoštolé naši štítili se všelikého hříchu, rozhodli se záhy Bohu, Tvůrci svému sloužiti; od Boha vyšli, k Němu pospíchali, jejich celý život spleten a propleten láskou k Bohu všemocnému. Věděli, že jsou od Něho, skrze Něho a pro Něho, že od Něho vše mají a že Jemu přináleží v každém věku a ve všech poměrech života svého. V srdce i v paměť jim vryto, že Boha milovati mají z celého srdce svého, z celé duše své, ze vši mysli své a ze vši síly své. Toužili po nejvyšším, po nejlepším!

V úmyslu tom zvláštní událostí na oko pracbyčejnou hlavně Cyrill čili Konstantin utvrzen. Dle tehdejšího zvyku při mládeži zavládlým a oblíbeným bavíval se rád lovem. Jistého dne vyšel s jinými společníky na pole se svým ptákem sokolem, jehož si velmi oblíbil, by jím chytal ptáky. Z pravidla mívali sokolíky uvázané, by je opět mohli dolů stáhnouti. I vypustí sokola do povětří. V tom jej vítr uchytí a odnesl jej. Zármutku a hořekování nad tím nebylo konce. I dal se žalostí tou měrou uchvátiti, že pro žalost dva dny ani nejedl. Než v tom dotknula se ho milost Boží. I poznává, jak nebezpečno k nějakému tvorů aneb k nějakému předmětu celým srdcem přilnouti a nějaké náklonosti

neodpíratí, nýbrž jí se úplně oddávati. Dí sám k sobě: »Hle, takový jest tento život: na místo radosti přichází žalost! Ode dneška dám se jinou cestou a nebudu více trávití dnů svých ve všedním hluku tohoto života.« I objevil se mu život ve veškeré vážnosti.

Svět prachem poskvrněný byl našim apoštolům hned v mládí, doby to setby, doby klíčnící, jara života příliš nízkým, toužili, jak již praveno, po nejvyšším, po nejlepším. »Pamatuj na Stvořitele svého ve dnech mladosti své«, (kazat. 12. 1.), byloť heslem jejich. V překrásné době mládí poznali, co znamená: »Ty's pro Boha!« Seznali, že mají Boha chváliti, Jeho velebiti, Jemu sloužiti. Proniknutí byli vznešenou myšlénkou: »Od Boha, pro Boha, k Bohu.« Věrou jsouce osvícení věděli, že Bůh, největší nestvořená Moudrost, jenž vše ve světě tak krásně uspořádal a všemu vytknul cíl a účel, i jím určil cíl a účel. Zřejmo jim bylo, že nejsou zde ku pohodlí a marnivé kratochvíli, snad jen ku hře a rozkoši. Vesele a klidně žili v mladosti své, vždyť vešli do svatyně moudrosti a lásky Boží. Přistoupili k Bohu, jenž obveselil mladost jejich. (Žalm 42. 4.)

O. Ivan.

Jak vzácný dar je víra sv., jak vděční máme býti za ni a jak usilovati o sjednocení našich pobratimů u víře.

(Kázání o jub. slavnostech na posv. Velehradě 5. července 1913).

»Bez víry nemožno libiti se Bohu.«

Dříve než počnu mluvití na oslavu Boha Trojjediného o Jeho svatých Cyrillu a Methoději, jest mi prositi Vás, zbožní ctitelé Cyrillo-Methodějsí, za laskavé prominutí, že se vůbec osměluji promluvití k Vám s tohoto místa posvátného. Nikdy jsem na to nepomyslel, nikdy jsem se nenadál, že bych měl kdy kázati na Velehradě a to zrovna o slavnosti našich sv. apoštolů slovanských. Proto jsem byl sám nejvíce překvapen, když mě ještě na dalekém jihu — právě na konci války balkánské — našla žádost slavnostního výboru, abych byl dnešním velehradským kazatelem. Abych se upřímně přiznal, zarazil jsem se v první chvíli nad došlou mi žádostí i rozmýšlel jsem se, co učiniti. Konečně jsem se rozhodl a odpověděl: »Necítím se sice k tomu povoláným, ale když jsem byl vyvolen — poručeno Pánu Bohu!«

A podobně jest mi i dnes Vám, drazí v Kristu shromáždění, opakovati a otevřeně vyznati: Necítím se povoláným, necítím se

hodným, schopným a dostatečným pro úkol tak vznešený a ne-
snadný, ale když padl los na mne, poručeno Pánu Bohu, poru-
čeno i lásce a shovívavosti Vaší. A poněvadž věříme, že není
vůbec žádné náhody, nýbrž že Prozřetelnost boží všechno na
nejvýš moudře a dobrotivě řídí a spravuje, spatřuji i v tom ří-
zení boží a podrobuji se mu v pokoře. A čím slabší a ubožejší
jest to lidské, které na sobě pociťuji, tím více a tím lépe se může
ukázat i vyniknouti síla a moc boží. Proto jedině v naprosté
důvěře v pomoc Nejvyššího chci se dnes pokusiti, abych Vám
krátce vyložil:

- I. **Jak vzácný je dar víra sv.,**
- II. **jak vděční máme býti za ní a**
- III. **jak usilovati o sjednocení našich pobratimův u víře.**

I.

Kdož by z Vás, drazí přátelé moji, neznal životopisu na-
ších po Pánu Bohu největších dobrodinců, sv. Cyrilla a Metho-
děje?! Nechci Vás proto unavovati opakováním a vypravová-
ním věcí tak známých, nýbrž se jen letmo dotknu hlavních udá-
lostí ze života jejich, pokud totiž nutno, aby co nejvíce ozřejmila
pravda právě pronešená, že jsou totiž oni skutečně našimi nej-
většími dobrodinci a to proto, poněvadž nám přinesli poklad
víry svaté. —

Jejich domovina byla v době nedávné dějištěm velikých,
krvavých převratů. Město Soluň, kde stávala jejich kolébka,
octlo se po stech a stech letech opět v rukou křesťanských, —
pyšný Cařihrad, kdež se našim sv. bratřím dostalo vzácného
vychování a vzdělání na dvoře císařském, chvěl se se svým půl-
měsícem před vítězným sv. křížem. A byl to právě hrdinný ná-
rod bulharský, o jehož utvrzení v křesťanství mají svatí bratři
a jejich žáci zásluhu nesmírnou, který se blížil ku branám caři-
hradským, aby učinil konec panství tureckému v Evropě. Neda-
leko pole válečného leží také Chersones na moři Černém, kdež
sv. Cyrill zvěstoval sv. evangelium Chazarům a kdež našel
ostatky sv. papeže Klimenta.

Když se o tom všem krátce zmiňuji, činím tak pouze proto,
abych Vás, zbožní ctitelé Cyrillo-Methoděští, upozornil na
zvláštní shodu událostí, že právě v našem roce jubilejním, kdy
oslavujeme 1050letou památku příchodu sv. bratří k nám a osvo-
bození našeho národa od bludů pohanských, — jejich krajané,
naši pobratimové jihoslovanští, osvobozují se válkou »**za kříž
svatý a svobodu zlatou**« **od krutého jářma tureckého.**

A nepozorujete i jinou nápadnou souvislost mezi dějinami
na slovanském jihu a u nás? Nemyslíte, že skvělé vychování
sv. Cyrilla a Methoděje na císařském dvoře cařihradském, že
jejich další studijní a rozjímavý život v zátíší klášterním, že jejich
pozdější apoštolské působení mezi Bulhary a Chazary bylo
vlastně **přípravou na veliký úkol životní**, který jim Prozřetelnost
boží svěřila u nás — totiž **obrácení našich předků na víru
Kristovu?!**

Nikdo z nás, drazí přátelé, zajisté nepochybuje, že není roku v dějinách naší milé vlasti památnějšího nad rok 863, rok to požehnaného příchodu sv. bratří Soluňských k nám. V žádosti prozíravého knížete velkomorav. Rostislava k císaři řeckému Michalu III. o křesťanské věrověsty spatřují oni zrovna pokyn s nebes, aby všecken ostatní život svůj obětovali a zasvětili apoštolské práci na vinici Páně ve vzdálených, neznámých a přece jim příbuzných krajích slovanských. Loučí se navždy se svojí rodnou zemí, opouštějí všechno, co jim na tomto světě milého a drahého, a vydávají se se svatou odhodlaností na cestu dalekou, aby národu našemu, v temnotách ještě bloudícímu rozžali světlo sv. víry, aby v úrodnou půdu srdce moravského zasévali símě slova božího. Není snad místčka v širé vlasti naší, kde by nebyla stanula jejich apoštolská noha, není snad hroudy země, která by nebyla skropena potem jejich. A namáhání jejich přináší také hojného cvoce — v brzku celá Morava přijata do lůna církve svaté.

Než jaké se jim za všechno to dostává odměny? Nařknuti jsou z bludařství, obžalováni v Římě! Vědomí jsouce své neviny, ubírají se s důvěrou k Otci křesťanstva, ospravedlňují se skvěle — schválena jejich činnost apoštolská, a oni posvěceni na biskupy, aby s tím větším zdarem mohli pokračovati v započatém díle svatém. Ale nevrácejí se již oba spolu k nám. Sv. Cyril! končí ve věčném městě svoji pouť pozemskou a poslední prosbou zapřísahá bratra svého, aby neopouštěl dobrého lidu moravského, ale aby ho dále vyučoval pravdě boží. A sv. Methoděj, ačkoli dobře předvídá, co jej očekává, vrací se k další, těžké práci na moravské vinici Páně. A vskutku netrvá to dlouho, opět jest osočován, pronásledován, ano i trýzněn a žalářován. Než všechno to ho nezlomí, přes všechna utrpení zůstává jako dobrý pastýř věren stádcí svému až do posledního dechu života, až svoji svatou duši odporoučí, odevzdává a vrací do rukou svého Stvořitele na Velehradě dne 6. dubna r. 885. —

Proč jsem Vám to vypravoval, zbožní ctitelé Cyrillo-Methodějští?

Zamysleme se aspoň poněkud nad těmito pro nás tak důležitými a významnými událostmi!

Proč asi Prozřetelnost boží tak podivuhodně připravovala naše sv. věrověsty na dílo apoštolské u nás?

A proč sv. bratří všeho se zřekli, proč námahy nešetřili, proč jim nic nebylo těžko trpěti a snášeti, proč se ani žaláře a okovů nelekali, jen aby národ náš Kristu získali?

V tom právě jest odpověď na otázku:

Jak vzácný je dar víra svatá.

Ano, všechno to oni vytrpěli, všechno obětovali, ani života svého nelitovali, jen aby nás sv. věrou oblažili, šťastnými učinili.

Necítíte zrovna, jakou cenu má víra svatá, že se s ní nic na tomto světě srovnati nemůže?

Ano, víra sv. není pozemská květina, ona vyrůstá z rajské zahrádky, jejím **Vštěpitelem a Pěstitelem** je sám **Duch sv. a Jeho vyslanci, Jeho pomocníky, Jeho spolupracovníky** byli naši sv. apoštolové.

II.

A jsme my také v děčni za tento tak vzácný dar nebeský? Vážíme si, jak náleží, tohoto pokladu největšího, tohoto odkazu drahého, tohoto dědictví cyrillo-methodějského? Žijeme dle sv. víry soukromě i veřejně, proniká sv. víra život náš celý? Nezapomínáme, co praví sv. apoštol Jakob: **»Víra beze skutků jest mrtva?!** Nejsme snad katolickými křesťany jenom dle jména? Pamatujeme na výstražný výrok Páně: **»Ne, kdo mí říká: »Pane, Pane«, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, Jenž jest v nebesích, ten vejde do království božího!?**« a **»Kdo mě vyzná před lidmi, toho i Já vyznám před Otcem svým v nebesích;?«** — Vyznáváme také skutečně vždy a všude svého božského Spasitele? Nechlubíme se v ničem jiném, nežli v kříži Pána našeho Ježíše Krista? Jest vskutku naší největší chloubou, že jsme katolickými křesťany?

V které si obci stavěl se kostel a občané milerádi přispívali dle své možnosti na stavbu. Když pak duchovní správce nechtěl od jisté ženy přijati milodaru, poukazuje na její velikou chudobu, praví mu tato: **»Co že, velebný pane! Já že jsem chudobna? Jak pak bych byla chudobna, když jsem katolická křesťanka a dcera nebeského krále? Moje sv. víra je můj největší poklad na zemi a jméno »katolická křesťanka« je moje největší chloubu!«**

Smýšlíme, drazí moji, a jednáme také my podobně?

A dále, hájíme také vždy neohroženě, kdykoli toho třeba, sv. víru? Nedáme nikdy a nikým tupiti a hanobiti ten poklad náš nejdražší? Odrážíme vždy statečně útoky nepřátel proti naší dobré matce, církvi svaté?!

Kdysi o prázdninách cestovala jistá matka s malou dceruškou, která právě rok chodila do školy. Na svých cestách vešly ve větším městě do výstavného hostince, aby tam s ostatními hosty společně u velkého stolu poobědvaly. Stůl byl již skoro úplně obsazen a společnost rozmanitá. V čele stolu seděl a velkomožně se roztahoval nějaký mladý pán, který také hlavní slovo vedl. Všechno věděl, všemu rozuměl, a nejvíce brousil svůj rozum o sv. náboženství a církev sv., kterou tupil a zlehčoval. Přítomným to sice nebylo milé, v duchu s ním nesouhlasili, ale netroufali si mu zjevně odporovati z liché bázně, aby snad nebyli prohlášeni za »tmáře« a »klerikály«, jak tomu obyčejně bývá. — Naše děvčátko z počátku zaraženě poslouchá, poslouchá, — potom se udiveně a zaraženě rozhlíží po všech, zdali se kdo ozve a rouhače napomene, — ale nikdo se nemá k tomu. Tu najednou nikomu nic neříkajíc, ani mamince, zdvihne se ono, jde okolo celého stolu, postaví se uměle před mladého pána, zdvihne hrozivě prst a praví: **»Ale jak to škaredě mluvíte? Tak se přece nemluví**

o Pánu Bohu!« — Rouhavý posměvač se zarazí, neví, co by odpověděl, a v tom už se ozývá starší pán: **»Ano, pravdu díš, milé dítě! Tak se nemluví o Pánu Bohu.«** A nyní celá společnost svůj souhlas se statečným vystoupením dítěte hlučně na jevo dává. A co mladý pán? Ten malým dítětem zahanben a poražen — co nerychleji zmizel, hanbou utekl.

Tak jednalo dítě. A jak si počínáme my staří, dospělí, když špatní lidé sv. náboženství před námi tupí a hanobí? Nejsme my bázlivějšími? Nejsme zbabělejšími? Nedáváme se zahanbiti oním 7letým děvčátkem?

Co nám odpovídá svědomí na tyto otázky? Zpytujeme se! A co praví božský Spasitel: **»Kdo mě zapře před lidmi, toho zapru i Já před Otcem svým v nebesích.«**

Snazme se tedy, dokud čas, napravit i nahradit, co jsme v té příčině zanedbali a zameškali.

III.

A když jsme sami tak šťastní, že jsme v lůně církve sv. katolické zrozeni a vychováni, zdaž není pro nás zrovna **příkázáním lásky, usilovati a pracovati** k tomu, **aby štěstí toho účastnými se stali** také jiní a to především ti, kteří jsou nám krví, rodem nejbližší, totiž **naši slovanští pobratimové**, naši pravoslavní bratři, kteří bloudí mimo ovčinec Petrův! Plní také každý z nás věrně tuto svoji povinnost? Výmluva, že jsou od nás daleko — v Rusku a na Balkáně —, že k nim nemůže, že jim nemůže pravdu hlásati, že jich nemůže osobně zváti a přiváděti do společenství církve sv. katolické, tu neplatí. Či nemůže každý z nás se modlití za jejich obrácení a sjednocení u víře? Nemůže každý z nás své dobré skutky, na př. skutky sebezapírání — což přece nestojí hmotných obětí — na ten úmysl obětovati? Nemůže každý aspoň malou almužnou — několika halíři — přispěti na sv. misie mezi nimi? **Nemůže každý z nás býti údem Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje**, jehož úkolem je právě pracovati o sjednocení všech Slovanův u víře? **Jak snadny jsou povinnosti tohoto díla apoštolského a jak veliké výhody, jak mnohé milosti s ním spojené!** Obsaženy jsou krátce na zápisném obrázku, který každý se přihlásivší u svého farního úřadu obdrží. —

A jsme také skutečně my všichni, jsou členy tohoto Apoštolátu všichni naši příbuzní, přátelé a známí, které bychom mohli získati? Ejhle, jak rozsáhlé pole působnosti pro naši apoštolskou práci. Ano apoštolovati mezi našimi pobratimy, usilovati o sjednocení Slovanův u víře může každý z nás.

A věříte-li, drazí přátelé, že na tuto službu lásky, na tuto naši pomoc oni zrovna čekají?

Za svého delšího několikaletého pobytu na slovanském jihu měl jsem příležitost seznámiti se s tamnějšími náboženskými poměry i vnikl jsem dosti hluboko do jejich duševního života. A co jsem shledal?

Ukážu Vám to na příkladech, které se sběhly právě v době poslední.

V dalmatském městě Kotoru, které leží skoro v nejjižnějším cípu našeho mocnářství a kde je asi polovice obyvatelů pravoslavných, kázal letos v postě dominikánský provinciál z Dubrovníka, můj dobrý známý, P. Markolín Knego. Jak se podivil, když jeho kázání pravidelně poslouchal zástup pravoslavných a s nimi i jejich duchovní, mladý to ještě »pop« (tak se totiž nazývají jejich kněží), kteří všichni pozorně sledovali výklad kazatelův. Když pak se tázal, proč přicházejí, dostalo se mu vysvětlení, že tak činí s úmyslem dobrým, čistým, aby se totiž poučili, aby pravdu poznali. —

V témže městě je biskupský kostel zasvěcen sv. mučelníku Tryfonu, jehož ostatky se na jeho svátek vystavují na hlavním oltáři. Při té příležitosti visejí před oltářem po obou stranách dvě skvostné kaditelnice. Když se o slavnosti té zpívají k sv. Tryfonu kněžské hodinky, což trvá asi dvě hodiny, přichází do kostela celé město, klerici (chovanci semináře) sypají do kaditelníc na žhavé uhlí kadidlo, a světští hodnostáři — bez rozdílu, jsou-li katolíci nebo pravoslavní —, počínaje nejvyššími, přistupují a střídavě — každý chvíli — uvádějí v pohyb kaditelnice, za velikou čest si to pokládajíce.

Jak Vám bezpochyby známo, odchyluje se církev pravoslavná od naší sv. víry katolické mimo jiné též v tom, že učení o neposkvrněném Početí nejbl. P. Marie nepovažuje za článek víry a dále že římského papeže neuznává za nejvyšší hlavu církve.

Stalo se, že v rozhovoru o těchto otázkách jistý pravoslavný, prostý to člověk, vyjádřil se takto: **»Jak pak by nebyla P. Maria bez poskvrny počata, když jest Matkou boží? A jak by římský papež nebyl hlavou církve, když je nástupcem sv. Petra, kterého Pán Ježíš ustanovil za nejvyššího pastýře všech věřících?!«**

V jisté osadě, kde působil pravoslavný duchovní, usadil se katolický farář na odpočinku. Brzy se seznámili a sprátelili. Po čase onemocní pravoslavný pop a katolický kněz jej v nemoci navštěvuje. Jednoho večera praví k němu nemocný: **»Prosím Tě, příteli, vyzpovídej a zaopatři mě!«** — **»Jak?«** překvapen namítá náš farář, **»jak to mohu učinit, když jsi Ty přece pravoslavný?!«** — **»O ne!«** odpovídá nemocný, **»v srdci jsem dávno katolíkem«**. Učinil potřebné vyznání víry, vyzpovídal se a téže noci skončil. —

Když jsem dlel na bojišti — dobrotivý Pán Bůh udělil mi totiž tu velikou milost, že jsem se mohl účastnit nedávné války černohorsko-turecké a poslední služby prokazovati raněným a umírajícím — tam na poli válečném před Skadrem pod Tara-bošem otevřelo se srdce pravoslavných přede mnou dokořán i poznal jsem nejtajnější jeho záhyby. A jinak nemohlo ani býti, vždyť jsme se sprátelili a sdružili jako bratři, žili jsme vespolek

jako jedna veliká rodina, družně snášejíce všechny útrapy válečné. Neměli přede mnou žádných tajností, svěřující se mi se vším, s důvěrou odhalovali přede mnou i svoje svědomí, sdělující se mnou i svoje pochybnosti u víře. Ano i mezi pravoslavnými duchovními našel jsem duše dobré, upřímně pravdu hledající, a z otázek náboženských, které mi kladli, vycítil jsem jakýsi žal, že nejsou s námi za jedno u víře.

Můžete si, drazí moji, pomyslet a představit, jaká to byla pro mě radost a útěcha, když mě všichni bez rozdílu náboženství považovali za svého, když mě všichni nazývali »Otče! Náš Otče Ivane!« Jak mně bývalo blaze u srdce, když mě pravoslavní prosívali o požehnání, když pravoslavní a to i vysocí důstojníci, generáli, ano i jejich duchovní se vzornou nábožností bývali přítomni našim katolickým službám božím.

A co se stalo, když nastal všeobecný útok na Skadar?! Shromažďuji na bojišti, když se boj již byl rozpoutal, naše čtyři katolické, abych s nimi vzbudil lítost a zkroušenost, abych jim udělil rozhřešení a co vidím? Vojínové pravoslavní účastní se naší pobožností, modlí se s námi, ano jsou ochotni přijati moji službu, moji duchovní pomoc ve chvíli poslední, v hodinku smrti.

Co na to říkáte? Jak o tom všem soudíte?

Nevidíte, jak blízko, co se týká soukromého smýšlení, co se týká náboženského citění, jsou nám pravoslavní u víře? Neshledáváte, že u mnohého z nich není vlastně žádných rozporů vnitřních, není žádných překážek náboženských, nýbrž že jsou to na mnoze jenom poměry a okolnosti zevnější, které je udržují v pravoslaví, které jim brání vrátiti se do lůna církve sv. katolické?!

Ano duše tak mnohých pravoslavných jsou vlastně duše katolické, které žízní a touží po pravdě, po spojení s pravou církví Kristovou.

Nuže, drazí přátelé! Dopustíme, aby ubozí pobratimové naši toužili a vzdýchali na darmo? Nepřispějeme jim ku pomoci? Nebudeme ze všech sil svých pracovati k tomu, aby touha srdce jejich v brzku byla splněna?

Ano, spojme se všichni jako praví ctitelé Cyrillo-Methoděští k tomuto nad jiné potřebnému a záslužnému dílu apoštolskému! A **spojenými silami** vysílajme k nebesům prosby vroucí, **prosme** o přímluvu u trůnu Nejvyššího Rodičku boží a naše sv. věrověsty, kteří byli apoštoly i našich pravoslavných bratrů, **přístupme** nejen my všichni za údy **Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje pod ochranou nejbl. P. Marie**, nýbrž získávejme i jiné členy a dobrodince — především však, ano především — poněvadž jedině odtamtud může přijíti pomoc, nepřestávejme — abych se tak vyjádřil — **útočiti** horlivými modlitbami **na to božské, láskyplné Srdce Ježíšovo** v nejsv. Svátosti oltářní a činně tak obzvláště, když po sv. přijímání spočívá v srdci našem, aby se Ono smílovalo nad pravoslavnými bratry

našimi, aby je přivedlo k poznání pravdy, aby odstranilo všechny překážky, které jim brání sjednotiti se s námi u víře. aby takto co nejdříve zatím aspoň o naší veliké rodině slovanské se naplnila slova Páně: »A bude jeden ovčinec a jeden Pastýř!« Amen.

Turecký vpád do Thracie v měsíci červenci roku 1913.

(Dokončení.)

Úplně v noci došli jsme k Ak-Bunaru. Avšak neodvážili jsme se vejíti do vesnice, nevědouce, je-li ještě obsazena nebo ne. Obešli jsme ji a ukryli se na jižním okraji v obilí ještě nepořádkem; byla tam přirozená jáma vroubena křovím. Z tohoto úkrytu měli jsme na očích vesnici a mohli jsme zároveň pozorovati na levo silnici vedoucí z Odřína, vzdálenou asi 200 metrů od nás. Po celou noc neslyšeli jsme žádného hluku aniž jsme mohli pro tmou předměty v osadě rozeznávat. Všude bylo ticho. Svítání však počalo nám odhalovati poznenáhlu nejstrašnější podívanou. Znenáhla zřeli jsme všechny smutné podrobnosti, jednu po druhé. Ani jeden dům nezůstal v Ak-Bunaru ušetřen. Všady jen začernalé a polozřícené zdi!

K deváté hodině ranní spatřili jsme od Odřína příjížděti mnoho vozů, tažených voly i koňmi. Turci příjížděli na loupež! Patřili jsme po celý den na jich drancování; když vozy byli naplnili, odjeli. K páté hodině odpolední byla vesnice opět pustá. Tehdy vyšli jsme ze svého úkrytu a sestoupili v řečiště naší vesnice.

První co jsme spatřili, byli psi a kočky, shromáždění v houfech u vody proti nám, by nám zabraňovali cestu. Psi štěkali a cenili zuby, kočky mňoukaly a chystaly v pohotovost svoje drápky. Necháпали jsme nejprve ničeho z tohoto neočekávaného zjevu. Avšak krácejíce vpřed, zpozorovali jsme, že oba břehy jsou pokryty zabitými vepři, jež psi a kočky již načali. Tu se všechno vysvětlilo: psi a kočky obraňovali totiž před námi svoji kořist. Všichni vepři z venice leželi tady prohnání kulkami nebo bajonety. (Známoť, že vepř jest mohamedánům zvíře nečisté, před nímž mají velikou ošklivost.).

Čím více jsme se blížili k vesnici, tím nesnesitelnějším stával se zápach, takže museli jsme si zacpat nosy. Přišedše dvacet metrů za studnu, našli jsme v řečišti samém, ležícího k zemi, mrtvého Theodora Tulumbadževa; hlava jeho dělila proud vody ve dva. Kolem pasu byl hrozně naběhlý a zmodralý. Puškami jsme jej obrátili: měl tři zející rány na prsou a velikou ránu na krku se strany pravé, v níž se hemžili červí. Ale ještě hroznější

věci jsme spatřili! Břicho a části okolní byly ukrutně popáleny! Katanští Turci jej asi mučili, aby nabyli jeho peněz než jej usmrtili.

Pět metrů dále ležela mrtvola popa Georgije, oděna ještě v »rasso« (plášť se širokými rukávy užívaný u kněží východních). Až po kolena vězel v písku, jež naň nanasla voda; rámě levé bylo skrouceno pod tělem, rámě pravé pod hlavou; též jemu pálili skráně žhavým železem; vous byl spálen; na krku a na pravé straně na prsou měl několik ran bajonetem. Zápach z mrtvoly byl tak silný, že jsme nemohli u něho déle vytrvat.

Nalezli jsme také mrtvoly dvou starcův a tří stařen, jež zůstali ve vesnici. Avšak oheň je tak zohavil, že jsme nemohli poznati, kdo asi jsou.

Z domů zbyla pouze hromada trosek, popelu a ohořelých trámů. Jen zdi nového kostela katolického zůstaly celé státi, z fary však a ze školy opět jen trosky. Kde stával chrám pravoslavný, bylo stěží poznati z několika zdí na polo zřícených. V celé vesnici nezůstal ani plot ni strom ni stéblo trávy, by označovaly, kde byly dvory a kde zahrady: Ak-Bunar byl mrtvý!

Malou útěchu nám poskytovala jedna okolnost: Turci nezapálili totiž stojícího obilí, jež bylo jen z polovice požato, a kupy snopů, jediná ochrana před hladem, na polích zůstaly, čekající své majitele. Když se vrátili druhové naši z Provadie a z Adöry dověděli jsme se, že hůře jest tomu u nich, kde bylo všechno bezohledně spáleno, nejen vesnice nýbrž i obilí na polích«. —

Tak zněla zpráva našeho statečného posla!

Dny následující rozděloval jsem svoje zbědované stádce po několika vesnicích, abychom nebyli všichni na obtíž šlechtetným Lalkovjanům. Všude nás přijali laskavě a ochotně.

Také já jsem našel bratrské přijetí, nejprve u P. Tomáše Příbilského, svého katolického spolubratra v Gadžilovo, později u Otců řádu Nanebevzetí Panny Marie v Plovdivě. Jsem tady ještě s mnohými jinými nešťastníky, kteří se sem utekli, z Thracie a Macedonie.

V trpělivosti a modlitbě očekáváme všichni konec dnů zlých a milosrdenství Boží.

X. V Plovdivě u Assumptionistů.

Dne 19. července (dle římsk. kalendáře dne 6. srpna) ustanoveno, že nemají všechny naše rodiny zůstat v Lalkově, poněvadž tam bylo mnoho uprchlíků též z jiných vesnic, nýbrž že se mají ubytovati v okolí, zvláště pak okolo Gadžilova, kde jest katolický kostel, a kde jest proto našim katolíkům možno, plniti své křesťanské povinnosti. Proto ještě téhož dne jeden vůz hnul se do vesnice Čatalova, druhý do Urum-Begli, třetí do vesnic Araplí a Gadžilova. V Lalkově však zůstali jen ti, kdož měli tam své příbuzné.

Po takovémto roztrídění našinců odebral jsem se následujícího dne do vesnice Gadžilová ku tamnějšímu katolickému faráři P. Tomáši Přibílskému*) a prosil jsem jej, aby se ujal našeho lidu. On přes všelikou nouzi, jaká tísnila jej i jeho osádu, připověděl všemožnou podporu. Prostřednictvím místního starosty docílil jsem toho, že pro dvacet našich rodin bylo obstaráno přístřeší a zaměstnání (práce); pro naše nemocné rozdál můj spolubratr potřebné léky a obstaral pro ně léčení. Dokud neměli vlastního výdělků nějakou práci, neváhal dělit se s nimi o svůj skrovný chléb. Já pak sám jsem jemu nemálo díky povinen předně, že mne tak laskavě přijal, a pak ještě více, že se o to postaral, aby moje prádlo a šatstvo dostaly se do patřičného stavu.

Než mezi mým stádcem byly též tak velice chudé rodiny, že trpěly nouzi ve všem. Abych jim v jejich žalostném postavení zjednal nějakou pomoc a úlevu, odebral jsem se do Jambolí. Toto město, které jsem spatřil poprvé, zdálo se mi jakoby mrtvým. Obchody ponejvíce zavřeny, poněvadž majitelé jejich byli ještě u vojska. Obyvatelstvo samo bylo plno strachu před možným vpádem tureckým. Nechtěl jsem se zde proto dlouho zdržovati i opustil jsem Jambol a odebral jsem se do města Plovdiva (Philippopolis); zde mne přijali velmi laskavě Otcové Assumptionisté (zvaní bulharsky, či lépe v církevním starosl. jazyku, Uspenci, od slova Uspenije (Nanebevzetí) Panny Marie) do svého kláštera. Kdybych věděl, že neublížím jejich skromnosti, řekl bych bez upřílišování, že jsou oni nedostižní ve své dobrotě a v horlivém zastání pro spravedlivou bulharskou věc. Učeliště jejich shledal jsem přeplněno uprchlíky; u stolu jejich vidíval jsem každého dne několik vojáků, buď důstojníků buď lékařů: jedni z nich pečují o uprchlíky, jiní mají na paměti plovdivské sirotky, jež štědře podporují.

Ne dosti na tom; jsou ještě důležitější věci, v nichž tito dobrotiví řeholníci osvědčili svou přízeň k našemu bulharskému národu.

Když jsem dospěl do Plovdiva, bylo Bulharsko od celé Evropy osamoceno (isolováno). Ani pošta ani telegramy nemohly býti do cizozemsku vypravovány. Věrolomní nepřátelé Bulharska, — Řekové a Srbové naplňovali cizozemský tisk pomluvami a smyšlenkami o »zhovadilostech a ukrutnostech« jakých prý se Bulhaři dopouštěli. Současně stranická (bulh. rozbojničeskata) mírová konference v Bukurešti, nejen že zadržela mocnou ruku Bulharska, jíž by mohlo zasaditi poslední rozhodující ránu svým nepřítelům, nýbrž k tomu ještě je oloupila o nejkrásnější země. Proto na všech tvářích zračila se hrozná bolest a beznadějnost. Kohokoliv jsi potkal, s kýmkolí jsi se dal do

*) Jest to též jeden z oněch katol. kněží bulharských, kteří jsou členy bratrstva sv. Cyrilla a Methoděje, jak patrno z ilustrace v Ap. sv. C. a M. 1913 č. 12.

řeči, vždy jsi uslyšel jednu a touž odpověď: Jest to hrozné postavení; veliká nespravedlnost; jsme ztraceni. (Grozno polohy; golema nepravda, izgubeni sme).

Uprostřed tohoto všeobecného — řekněme — pessimismu, přece ještě aspoň v tomto francouzském klášteře, nebyly ani zbraně složeny ani prapory svinuty«. Jen zde ještě jest pevná naděje, že toto bezpráví brzy přestane a že Bulharsko též z toho zápasu vyjde čestně a slavně. Takové city vštěpovali šlechtitní Otcové svým hostům a návštěvníkům; v tom smyslu zastávali se neunavně též před Evropou ctí a práva Bulharů. Přes Cařihrad a Oděsu putovaly jejich zprávy o pravém stavu věcí do Německa a Francie, v nichž opravovaly a osvětlovaly všeobecné mínění o Bulhařích, které bylo tak velice porušeno a zmateno lstivostí řeckou a srbskou.

Tento šlechtitný příklad důstojných Otců působil též na mne, tak že jsem se odhodlal podati veřejnosti tyto své poznámky, aby pravda vyšla na jevo«.

Hnutí ku sjednocení s katol. Církví v Nové Albanii.

(Unie v Elbasanu. Statečný konvertita důst. O Germanos. Zpráva z Albánska o katol. hnutí v Bulharsku.)

Také v Albánsku začalo mezi rozkolníky (pravoslavnými) hnutí ku sjednocení s katolickou církví. Ačkoliv není ono ani zdaleka tak veliké jako v Bulharsku, přece bude jeho ovoce jak se zdá, tím jistější. Hnutí začalo v městě Elbasanu, tedy v samém středu nového Albánska, kde je již před několika lety turecká vláda násilně potlačila, avšak ono nyní znova se objevilo. V římském, svaté Stolice velmi blízkém listu »Civiltà Cattolica« uveřejněna o tom ze dne 6. prosince r. 1913 následující zpráva jistého dopisovatele z Albánska:

V Elbasanu se pracuje nyní o velmi vážné věci, totiž o sjednocení se rozkolníků s římskou církví. Jest tomu již celý rok, kdy rozkolnický kněz (pop) jménem Germanos s částí svých oveček se odtrhnul od rozkolu a spojil se s římskou Církví. Avšak neměl kostela; neboť jeho dřívější chrám Páně jemu odňali jakmile se stal katolíkem. Ani Rakousko nemohlo nikterak dosíci od turecké vlády dovolení, aby mohlo jemu postavití nový kostel. Vždy tomu překážel nátlak ruské vlády na tureckou. Dnes, kdy Rakousko může svobodněji zde postupovati, již naříděno, aby bylo obstaráno potřebné stavivo by mohlo se započítí se stavbou kostela již na jaře.

Mluví se o tom, že se pak sjednotí s Církví všichni onino rozkolníci v Elbasanu a jeho okolí, kteří totiž toho posud ještě neučinili. Poněvadž byli totiž nad tím rozmrzení, že jim bylo tak dlouhou dobu nadarmo čekati, až by se stavěl nový katolický

chrám — nechtěli učiniti posledního rozhodného kroku, dokud by neviděli, že se jim přání jejich opravdově vyplní. Nyní tedy nadešel konečně onen toužebný okamžik. Též sami mohamedáni přátelsky se chovají k těmto krokům svých spoluobčanů a je v tom i podporují. Než neschází při tom také všelikých překážek.

Dřívější rozkolnický biskup zmíněného kněze Germana pozval tohoto svého bývalého poddaného k sobě, aby jej od římské Církve odloudil a nazpět pro pravoslaví získal. Pěkně jej přijal, připomněl mu jeho studia v Athenách a Cařihradě i sliboval mu, že jemu nejen vše promine, vrátí-li se ku pravoslavné víře, nýbrž že s ním bude co nejlépe zacházeti a jemu svou přízeň osvědčovati. O. Germanos odpověděl na to krátce a rozhodně, že proto přestoupil do římsko-katolické Církve, poněvadž ona jest pravá Církev Kristova a že nechce více víru svou měniti.

Když biskupovi se úmysl takový nezdařil, pokoušel se o to ruský konsul v Bitolji (Monastíru). Poslal k němu za tím účelem zvláštního zprostředkovatele. Ruský náhončí slíbil veliký obnos peněz (a totéž již biskup dříve učinil); činil i návrh, aby O. Germanos odebral se na tři léta do Kijeva, by tam doplnil svá studia, potom že jej učiní biskupem v biskupství, které sobě sám vyvolí.

O. Germanos odpověděl, že jemu není potřebí ničích peněz, že on jen pravdu hledal a jí se drží.

Srbové za svého několikaměsíčního pobytu v Elbasanu (po jeho dobytí za první války) dobře zacházeli s důst. O. Germanem. Když však došel rozkaz, že mají město opustiti, vnikli násilně do jeho příbytku a drancovali jej. Nějaký srbský voják s vražedným úmyslem dorážel již na ctihodného kněze s bodákem na pušce nasazeným, avšak v té chvíli vrhl se mezi něho a O. Germana nějaký Rumun, jehož samého by byl bodák probodl, kdyby se nebyl zadržel na dvojitém řemení nábojnice. Jiný srbský voják vída obraz papeže Lva XIII. a domnívaje se, že jest to obraz císaře rakouského, chtel jej probodnouti, než zabránil mu v tom důstojník, který mu pravil, že to není císař.

K tomu připojuje též dopisovatel tuto zajímavou zprávu o katolickém hnutí v Bulharsku. Nedávno projížděl Elbasanem nějaký vyšší bulharský důstojník a zůstal v městě nějaký čas. Tu vypravoval důst. O. Germanovi, že hnutí ku sjednocení s Římem v Bulharsku jest rozhodné a všeobecné. Pravil, že důvodem protivníků tohoto sjednocení jest jen výmluva: »Učiníme-li tento krok, pak nás Rusko opustí.« (Dle »Glasniku presv. Srca Isusova č. 5 r. 1914.) Katolické hnutí tedy nejen v Bulharsku na dále trvá, nýbrž se rozšiřuje i v zemi sousední, Albánsku, kde lze očekávati hojného úspěchu. Katolíci albánští uctívají horlivě božské Srdce Páně. Vydáván pro ně v albánském jazyku ve Skadaru i zvláštní časopis pro rozšíření pobožnosti k nejsv. Srdci Páně, zvaný »Elcija i Zemers Jesu Krišit«. To dodává naději, že započaté hnutí ku katolické

církvi mezi rozkolnickými Albánci bude utěšeně prospívati. — Božské Srdce Páně, král a středisko všech srdcí tam vroucně vzývané se jistě smiluje. Vzývejme proto i my toto přelaskavé Srdce, aby rozšířilo své království po celém Balkáně.

Srdce Ježíšovo, králi a středisko všech srdcí, smiluj se nad námi a nad našimi bratry! Přijď království tvé!

Pro Balkán.

Slyšel jsem přemnoho o chudobě chrámu na Balkáně, jakož i o nedostacích různých v náboženském ohledě. Nezapírám, že jsem si pomyslíl někdy, že to asi nebude tak hrozným, že se upřílišňuje a nadsuzuje, aby se mohlo aspoň něco dosáhnouti. Než nyní netoliko všemu tomu věřím, ale s jistým misionářem i já dím: »Volil bych na kolenou od chrámu ke chrámu choditi, abych jen stý díl věcí zbytečných pro chrámy na Balkáně si vyžebal. Čeho ve svatyních u nás ani si nepovšimnou, bude tam považováno za veliký poklad.«

Bylť jsem několik dní v Bosně a Hercegovině a na vlastní oči viděl tu bídu a ten nedostatek všeho. Aní to líčiti a vypravovati nebudu, neboť to srdce rozrývá a naplňuje zármutkem. Nebudeme uvažovati, jak se tak státi mohlo, vždyť staletá turecká nadvláda a turecké jařmo při úžasné bídě vše objasňuje. Úvahy také zde nepomohou. Tu třeba jednatí a skutky účinné lásky soucit a soustrast projevovati.

A což říci teprve o sjednocených Bulharech, jenž v Macedonii žili, pro něž tak úpěnlivě se pomoci dovolává P. Cyprián Deliani? Kterak prosí o kalichy, ornáty pro zbylé kněze, by mohli sloužiti mši sv. a vyhověti tak horoucí tužbě sjednocených, jimž vše zničeno! Prosí o almužnu pro duchovní, by měli z čeho žíti a souvěrcům v neuvěřitelné bídě mohli čím tím pomoci!

Proto prosíme paní a panny, jenž horlí pro čest Boží, pro okrasu chrámů, ať nížádné příležitosti neopomenou, dobré a šlechetné podporovati, by věnovaly ten který okamžik na zhotovování a vyšívání kostelního prádla a paramentů. — Prosíme, by prohlédnuty byly schránky kostelní a kde něco je, čeho se už neužívá a jinak ceny umělecké nemá, aby pro cenu uměleckou se uschovávalo, by nám to poslali. Dáme to opravití a pošleme na Balkán, k němuž ovšem i Dalmacii připočteme.

Všechny ale prosíme, by nápomocní byli dárky na ornáty, kalichy, na opravu a zbudování chrámů.

Po přednosti chceme postavití aspoň nějaký chrám v Lukovaci v Bosně, o který tolik prosí Jeho Exc. ndp. sarajevský biskup Stadler. Nesmírně bolně mně došlo, když za mého pobytu v Lukavaci přišla žena, již zemřelo děvče, a velmi si stěžovala, že není ani zvonka, kterým by se děvčeti mohlo při pohřbu vyzváněti. Odepřejme si leccos zbytečného a věnujme to svým spoluvěrcům a bratrům ke cti Boží. Oběť taká zajisté bude Bohu milá a dojde hojné odměny.

Dr. Ant. Cyr. Stojan.

Pro sjednocení národů slovanských u víře. Apoštolátu ss. Cyrilla a Methoděje dali na slovanské misie katolické na Balkáně, popředně v Bulharsku K: Zikova Leopoldina v Jičíně 10, farní úřad ve Střelčicích u Brna 64, farní úřad v Renotách, p. Unčov, pro seminář v Kara Agači 3, Myslivec František, prof. nábož. v Příboře 2, Nejmenovaní z Wiesenberku 10, Studený Frant., farář ve Slavičíně 2, Přídálek František, kat. v Přerově 5, Mikolajek Fr., koop. v Hradisku u Kroměříže 20, Omladina v Ketkovcích u Náměště n. O. 23, Machynková Anna ve Chvalkovcích u Ivanovic 10, Knopová Anna, majitelka domu v Turnově (Čechy) 20, farní úřad ve Francové Lhotě, p. Horní Lič 10, farní úřad ve Chvalkovcích u Sv. Kopečka 5, Kurečka Rud. ve St. Vsi, p. Istebník 1, farní úřad v Hor. Bojanovicích u Hustopeče 6.50, Kvapilová Alžběta v Ponikvi, p. Jesenec 10, Žváček Jan, farář v Domaželicích, p. Dřevohostice 15.50, farní úřad v Černotíně, p. l. 12, farní úřad ve Štítně, p. l. 40.06, Šindel Jan, farář v Bochoři u Přerova 15, Nejmenovaná poslal Josef Záborský, koop. ze Zábrdovic 10, Mrázek Jan, děkan v Třešti, za kat. spolek 10, Zatloukal Jar., farář v Buchlovicích, sbírka 30.06, Stromer Bohumil, farář v Piňovicích 2, Ševčíkova Marie z Uh. Hradiště pro kněžny Bulharské 5, farní úřad v Senici 50, administrace »Našince« od Ant. Přecechtěla, koop. z Morkovic 10, admin. »Našince« od nejmenovaného 10, redakce »Dne« v Brně 1 zás. 90, Faksa Jos., kaplan v Újezdě u Unčova 30, Stejskal Ant., výměník v Čechovicích 8, úroky 6.89, celkem 546 K. Mimo to darovala Al. Daňková z Domamyslic u Prostějova vzácnou plachtu oltářní, kteráž hodí se zvláště na Mariánský oltář; jest to vlastní práce ruční jak krajky tak vyšívání, a jest určena výslovně »pro Bulharsko« samou štedrou dárkyní. Ošťádal Frant., farář, Městýs Trnávka od dobrodinců 10, Blažej Jan, viceděkan na Rusavě 1, Zajíc Jan Nep., farář v Charvátch u Olomouce 1, Lužný Aug., farář ve Stud. Louče 5, Spisar Ferd., farář v Rybím, p. Štamberk 1, Farní úřad v Loukově, p. Svojaný-Podolí 2, Farní úřad v Kněžmostě pl. 1, Láska Jan, arcikněz v Hor. Moštěnici 10, Spořitelní a záloženský spolek v Kopřivnici 1, Farní úřad Větrkovice pl. 6, Praněk Aug., farář, Starč 12.64, Baďura Jan, farář v Oseku 1, Farní úřad v Ohrozimí 1, Ševčík Josef, farář, Popelín 2, Dědeček Ant., zámeč. kaplan, Svijany 2.50, Far. úřad Hor. Ročov, Čechy 1, Farní úřad v Libuni 1, Farní úřad v Ritounicích, p. Domousnice 1, Fährich Jan, farář v Krnsku 1, Houška Václ., admin. v Peruci 2, Farní úřad v Pustějově u Bílovce 1, Syrový Josef, farář v Dol. Slivně 1, Bařinka Cyril, děkan v Kelči 5, Kyselý Boh., farář v Raketnici 5, Farní úřad v Mor. Budějovicích 10, Šíp Jindřich, farář v Budči, Morava 1, Hošek Met., farář v Líšni 4, Dunda Kašpar, farář v Moravci 1, Struhal Ant., farář v Spisklicích b. M. Neustadt 10, Farní úřad v Čučicích u Oslavan 2, Vévoda Ant., farář v Radkově u Telče 1, Vitásek Frant., farář ve Vel. Karlovicích 5, Kříž Jan, farář v Noutonicích u Prahy 1, Grossman K., farář ve Víticích, p. Čes. Brod 5, Müller Alois, farář ve Strašicích 2, Brázda D., vikář v Dražno-Újezdě, p. Zbiroh 2, Jančík Jan, farář ve Veselí n. M. 2, Mlčoch Frant. farář v Rymicích, p. Všetuly 20, Kašpárek Alois, děkan v Č. Brodě 5, Kebrle Jos., arcikněz a kanovník v Přistoupimí, p. Č. Brod 5, Síma Vojt., farář v Hlavně Kostel, p. Dřísy 2, Riedl Ant., far. v Mladějovicích u Šternberka 5, Jarolímek Ferd., far. v Roubaníně, V. Opatovice 0.50, Farní úřad v Přespeřích 1, Tichovský Josef, farář v Bratrovicích, p. Unhošť 1.20, P. Tuma L., kvardián-farář v Jihlavě 1, Jeřábek Jan, far. v Žeranovicích, p. Holešov 5, Farní úřad v Heralticích via Okřiško 3, Hloušek Jan, far., Doubravník 5, Farní úřad Nížkov 2, Petržilka, farář ve Mšeči 2, Soukop Adolf, farář v Pozdni pl. 3, Januša Josef, farář v Petrovicích ve Slezsku 5, Farní úřad v Pusté Polomi 10, Dušek Mat., farář v Charvátch, p. Mšeno u Budyně 2, Farní úřad v Tvarožné 10, Tošnar řaver Parroco povero Kaidling b. Znaim 1, Černý Fr., farář v Trnavě, p. Zbraslav 1, Růžek J., farář v Hradci, p. Staab 1, Farní úřad v Kateřinkách u Opavy 14, Moravčík Vinc., farář v Rudicích 3, Kaláb J., farář a děkan v Hrušce 10, Farní úřad v Nížboru 4, Farní duchovenstvo v Třebotově, p. Radotín 2, Farní úřad v Bouzově 20, Motál Theod., farář, Zděchov, p. Hovězí 1, Kučera Frant., farář Znorovy 2, Farní úřad v Čejkovicích na Brněnsku, ošera 95, Štěpán F., farář, Rešihlavy 1, Farní úřad v Sebranicích, Čechy 2.70, Farní úřad v Troubkách u Přerova

10, Pfarramt Nieder Rohlitz, Böhmen a. Iser 1, Duchov. správa pod Hukvaldy, Beneš Frant., zámec. kaplan 82.60, Farní úřad ve Slatěnicích 70, Pernica Jan, farář ve Vsechovicích 2, Kučera Josef, farář v Seči u Chrudimi 2, Svatoš Frant., farář v Nov. Strašecí 2, Far. úřad v Cetechovicích, p. Střílky 22.18, Far. úřad v Lipovci u Vyš. 74, Bojislav Flum, farář ve Vlákni u Golč. Jeníkova 2, Bažant Otomar, farář v Mlíkosrbech 1, Ptáček Josef, farář v Přerově n. L. 1, Hejtmánek Jan, b. v. v Bystřem u Poličky 3, Zámorský Frant., farář v Svěbohově 4.50, Něníček Josef, exposita v Pobuči 1, Doležel Dom., farář v Hradčovicích 127.50, Starý En., c. k. rada a farář, Roveň 5, Dvořák Štěpán, děkan ve Skutči 4, Láš Ant., farář v Lomnici n. Pop. 2, Peměkl Al., farář, Zruč 2, Novák Aug., farář v Dobřenicích 3, Bouchal Josef, os. děkan v Třebenicích 2, Farní úřad v Konici 20, Zlámál Al., farář v Myslovicích, p. Určice 4.06, Janoušek Fr., farář ve Vápně, p. Kladruby n. L. 2, Pořízek Frant., farář v Dol. Bojanovicích u Hodonína 2, Zikova Leop. v Jičíně, p. Záhoří n. L. 3, Farní úřad Nebužice, p. Veleslavín 1, Holba J., farář v Letovicích 5, Balík K., děkan v Černovicích, Čechy 1, Kathol. Pfarramt Tschenkowitz, Čechy 4, Farní úřad v Rožně n. P. 4, Farní úřad ve Veteřově u Kyjova 8.20, Konorza Vilém, kons. rada v Želeticích 16, Nýclt Ant., farář v Činěvsi, p. Dymokury u Kyjova 5, Farní úřad v Habrech 2, Brkovský J., farář Hrusice, p. Senohraby 2, Alíger Em., farář v Písečné, p. Žamberk 2, Pecháček Vinc., farář v Újezdě u Vizovic 3, Koncer Ludv., farář v Halenkově 3, Klapálek Jos., farář ve Sloupnici 5, Farní úřad v Solopiskách 1, Farní úřad v Popovicích, p. Rapotice 6, Večeřa Frant., koop. v Jarkoticích, Slezsko 2, Svoboda Frant., farář, Rovečín, Morava 2, Farní úřad v Podhradní Lhotě, Rajnochovice 1, Kašták Frant., farář v Ronově n. Doubravkou, Čechy 2, Krihl Jos., farář v Hoříčkách p. l. 2, Kouba V., farář, Soutice, Čechy 2, Nováček J., farář, Nové Hradky 1 K, Fiala Em., farář v Tetíně, p. Beroun, Čechy 1, Červenka Mart., admin. ve Slavonicích 2, Farní úřad Markvartice 2, Vojnar Václav, farář, Slavoňov, p. Nov. Město n. M. 2, Bauer Jan, farář v Krouně 1, Farní úřad v Prusánkách, Mor. N. Ves 60, Eller Vladimír v Blížkovicích 5, Novák Josef, farář v Šubířově 1, Farní úřad v Dražovicích 55.77, Beránek Jan, farář v Moravanech 10, Krátký Josef, farář ve Ptení 20, Nitsche Berta, Muttergottesberg b. Grulich 6.45, Černý Frant., farář v Kyselovicích 2, Mrázek Albert, farář v Král. Poli 2, Škrabal Josef, farář v Měrotíně a) dobrodinci 35, b) děti z Měrotína a Hradečné 6, celkem 41, Jareš Al., farář v Dubenci 5, Hlaváček Ed., farář v Bystřici, Čechy 1, Klus Fr., děkan v Košicích 1, Farní úřad v Jablonci n. J. 1, Farní úřad v Unhošti, Janos Fr., kaplan 10.40, Jannal Aug., farář v Dol. Počáplích, Čechy 2.12, Farní úřad v Mohelnici 2, Salfický Fr., farář v Pecce 1, Tomášek Jan, farář ve Studénce, Slezsko 1, Hrabinský Jak., farář, Chvalnov 1, Farní úřad v Malenovicích 22.09, Farní úřad v Oděradech, Č. 31, Farní úřad v Paskově 33, Dostál Arnošt, farář ve Veřovicích 7.64, Novotný Jan, děkan v Nov. Městě n. M. 2, Vepřek Jos., farář, St. Moletín 1, Laštovička Jos., auditor a farář, Město Žďár 1, Okrouhlický Josef, farář v Roubousích 0.50, Farní úřad v Charvátch u Olomouce 30, Raška Jan, farář, Hustopeč n. B. 5, Vondra Frant., farář, Častochovice 1, Oliva Jan, farář ve Svratce, Čechy 1, Nitsche Berta, Muttergottesberg b. Grulich 1.60, Farní úřad v Husovicích 2, Novotný Cyriak, farář ve Zhoří 3, Arnošt Sládeček z Dřevohostic 5, Berková z Brna na mši sv. 4, Čujanova Antonie z Brna 10.

IV. unionistický sjezd se bude konati letos v první polovici srpna opět na Velehradě. Přípravy jsou k němu již zahájeny a většina řečníků zajištěna. Jsou to většinou theologové věhlasného jména. Sjezdu účastní se mezi jinými opět metropolita ruský, arcibiskup hr. Szeptycki, primas srbský, arcibiskup barský, dr. Dobřečič, poprvé bude zastoupeno i Rumunsko vyslancem arcibiskupa bukurešťského, dra Netzhamra. Ruský Cerk. Věstník, orgán sv. synodu petrohradského, dosud choval se záporně k dřívějším sjezdům, zrazoval v loni od účasti pravoslavných na našich jubilejních slavnostech cyrilomethodějských, avšak v prohlášení ku IV. sjezdu velehradskému vyzývá pravoslavné bohoslovce, aby připravili své referáty na sjezd a tam objasnili své stanovisko.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“
Redaktoři a pořadatelé: Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa
1.5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2.5 fr.
Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv.
C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)
(Další část.)

Bůh můj původ můj, mé všecko, můj účel a cíl.

Vstoupili jsme jen na kraj do zahrádky Cyrillo-Methodějské, do srdce sv. Cyrilla a Methoda, a již jsme se pokochali na vzácné růži, na mládí Pánu Bohu zasvěceném. Jest to jako slunečnice, která obrácí se stále ke slunci a po slunci. Podobně vše u oslavenců našich směřovalo k Bohu. Bůh byl jejich původem, Bůh byl jim vším, posledním účelem a cílem hned z mládí. Tak tomu i u nás býti musí.

Bůh jest sám od sebe nejdokonalejší bytost, která má nejdokonalejší rozum a nejlepší vůli.

Různé jsou důkazy o jsoecnosti Boží, to jest důkazy, že Bůh jest. Dle slov sv. Pavla rozum, i když věrou není osvícený a ani věrou poučený, z toho, co ve světě vidí, Boha poznati musí. Jen povrchně když uvažuje, odkud život a pohyb na světě, odkud vše se tu vzalo, na konec přece i kdyby připustil různé výklady o vzniku tohoto světa, přijde na bytost, která první počátek všemu dání musila. Lecjakým způsobem mnozí vznik světa vykrucují, než chtějí-li důsledními býti, musí za původce připustiti bytost, která je neodvislá, která sama od sebe jest. Toto prý z toho a z toho povstalo, a toto zase z toho a z toho. No dobrá! A to poslední, ať je to cokoliv a v jakékoliv způsobě, od koho to vznik a původ má? Tu se odmlčí a pokrčí ramenoma, aby nemusili přiznati, že musí býti bytost mimo tento svět, která život všemu dala aneb vše stvořila, kteroužto bytost nazýváme Bohem.

Často stojíme na některém nádraží čekající na vlak. I stojí dlouhý vlak nákladní v nádraží. Najednou vůz na vůz narazí a vůz za vozem se pohne. I musel odněkud první pohyb vyjít. Tím, že nevidím parostroje aneb vozu prvního, kterým bylo hnuto, zajisté rozum můj se nemate, že by bez veškeré příčiny a podnětu, bez prvního pohybu, řekněme bez ruky neviditelné, vozy v pohyb se uvedly.

Objeveno na nebi souhvězdí. I pozorován při něm jistý neobyčejný zjev, jistou odchýlku. Dlouho vše bylo tajným. Najednou mladý učený hvězdář objeví posud neobjevenou skrytou hvězdu, která onu odchýlku, onen neobyčejný zjev, způsobila. Viděli tedy účinek, avšak příčiny neviděli, ale zjev tu byl. I nevidím ve světě první příčiny všeho, Tvůrce, avšak působení, všudy zříme a vidíme. A nyní jenom letem pohlédněme na účelnost a pořádek, na soulad čili harmonii všeho tvorstva živého; Jaký tu postup od nižšího k vyššímu, od nedokonalého a dokonalého k dokonalejšímu a od toho až k nejdokonalejšímu mezi tvory k člověku! Na cokoli jenom patříme, jesti divem opravdu divoucím. Popatř na oko své, jaké to mistrovské dílo!

Jistá zvířátka přichází na svět v tu dobu, když pro ně přiměřená potrava roste a nastává. Vyzbrojená a ozbrojená jsou řekli bychom přístroji a prostředky, by mohla potravu svou dobývat. Vizme dlouhé nohy ptáků, kteří v bahně vyhledávají potravu svou, dlouhý krk těch, jenž pod vodou slídí po kořisti, ostrý zobák těch, jimž různí brouci potravou jsou, bystré oko těch, jenž vdálce vítaný pokrm zří! Uchopme se kousku trávníka. Co tu jenom divotvorného života, co tu tvorčiků, jeden vzácnější než druhý; Rozum, jak říkáváme, zůstává státi, patříme-li a uvážíme-li uspořádané ústroje ať červíčka ať květinčky.

A což říci o veliké dílně boží, jak dí hvězdář Newton, o neživotných tvorech, nepočetných hvězdách, hvězdnatém nebi. Tu teprve z úžasu a z údivu nevychází člověk. Jak vše tu uspořádáno, jak miliony hvězd ani na píd, — což divu na píd, ani o nejtenší vlásek se od dráhy neodchylují, ani o vteřinku se nepředbívají ani se neopozdívají. A ač se závratnou rychlostí dráhy své probíhají ve vesmíru, proti němuž naše země »kapkou na okově«, jedna o druhou nezavadí. Jaký zmatek by tu nastal ve vesmíru, kdyby jen jedna z hvězdiček odchylila se od dráhy své. Za své by vesmír vzal při jediné odchýlce sebe nepatrnější.

Vše, vše v božím světě, v boží přírodě, hlásá, že je pořadatel, který vše to tak vzácně a tak účelně urovnal. Ký div, že hvězdář na slovo vzatý, v posvátném úžase na konci knihy své, v níž světy hvězdnaté popisuje, dí: »To není popis, ale chválozpěv skrovný díla tvého o Stvořiteli a Vládce světa!«

Nevystíhne péro nejdovednější při veškeré snaze ani v malé části účelu pořádku v celém tvorstvu, v celém světě. A dobře tak, že nedostatečen člověk k tomu naproti moudrosti a všemohoucnosti Boží.

IV. unionistický sjezd na Velehradě.

Bohoslovná a církevní Evropa, jež pracuje o obnovení jednoty u víře mezi východem a západem upírá opět zraky ku slovanskému Betlému, našemu posv. Velehradu. Po čtvrté, svatyně jeho bude slyšeti modlitby nadšených učenců za »jeden ovčinec s jedním pastýřem«, po čtvrté rozlehlé prostory jeho budou hostiti muže věhlasné, již sejdou se řešit otázky, které ztížila nepřízeň dlouhých věků, rovnat cesty ku smíru a trvalé lásce rozešlých se dvou rodných sester.

Letoší slavnosti velehradské budou méně hlučné a rušné, jsou věnovány vážné vědecké práci. Odpoledne 11. a dopoledne 12. srpna budou míti bohoslovci svou pouť a akademii a porady. Téhož dne 12. srpna odpoledne o 3. hodině započne pod protektorátem Jeho Eminence pána kardinála dra Frant. Bauera, knížete - arcibiskupa olomouckého čtvrtý sjezd unionistický a skončí 14. srpna v pátek dopoledne. Účast vynikajících osob jest zajištěna.

Přednášky budou každý den ráno i odpoledne. Budou je konati: Jiří Goyau: »O účasti laiků na životě náboženském«. Někteří východané nám vytýkají, že u nás živel laický jest pramálo zastoupen v církvi, kdežto na východě mají laici značný podíl na všem církevním. Jiří Goyau jest bývalý professor, znamenitý spisovatel francouzský, ohnivý působivý řečník a neunavný agitator katolický. Narozen v Orleanu r. 1869, stal se r. 1891 professorem dějin a členem École française v Římě. Za svého pobytu v Římě získal si důvěry papeže Lva XIII. a byl jedním z představitelů politiky katolického vzkříšení na základě zásad křesťanskosociálně demokratických a národních. Velmi ostře vystupoval proti svobodnému zednářství a internacionalismu. V katolickém životě Francie hrál důležitou významnou roli. Za manželku měl dceru bývalého presidenta republiky francouzské Faurèsa, paní vysoce vzdělanou a nadanou spisovatelku. Na poli literárním jest jedním z předních autorit v otázce sociální.¹⁾

Professor Karel Viller z Enghieny bude míti přednáku »O stycích mezi theologií východní a západní církve v 17. věku«.

Věhlasný náš kritický cyrilomethodějský badatel archivář msgr. Frant. Snopek: »Jak dlužno vykládati bullu Jana VIII. Industriae Tuae u liturgii slovanské«. Dokazuje výkladem bully, že týž papež nařídil slovanskou liturgii u všech Slovanů, zvláště pak v říši velkomoravské.

»O pokladu zásluh« bude pět přednášek, aby látka byla vyčerpána a vědecky všestranně objasněna. Dogmaticky ji objasní De Maistre, z řádu sv. Benedikta, bývalý professor v

¹⁾ Jmenuji jen důležitější z četných spisů jeho: 1) *Le Pape, les Catholiques et la question sociale*, 2) *L'Allemagne religieuse* (3 svazky), 3) *Autour du catholicisme social*, 4) *Bismarck et le Kulturkampf*, 5) *Le Pape Léon XIII.*

»Řeckém ústavě« v Římě, častý odborný spisovatel v unionistickém časopise »Bessarione«; historicky ji proběře náš známý bohoslovný spisovatel P. Jos. Pejška, redemptorista z Obřístě; eticky ji podá professor morálky Prešeren, jesuita z Innomostí, exegeticky Louis Delporte, professor university lovaňské, vynikající hebreista přítomné doby. Se stanoviska pravoslavného bude o témž předmětu přednášet A. Vl. Kerenskij, professor kazaňské duchovní akademie, jeden z neplodnějších bohoslovných spisovatelů ruské církve.²⁾

Rusín dr. Malyniak, jenž napsal latinsky dějiny sjednoceného národa rusínského: »O překážkách sjednocení«.

Známý horlivec z dřívějších sjezdů professor dr. Hadziega: »Osud spravedlivých po smrti dle sv. Jana Zlatoústého«.

Pravoslavný spisovatel, farář z berlínského ruského vele-vyslanectví Goeken: »Pravoslavná nauka o přímlově svatých«.

Sjednocený Rumun probošt dr. J. Balan z Bukureštu: »O potřebě a významu jednotného vědeckého ústavu bohoslovného pro Východňany«.

Sjezdu se účastní ze vzdálenějších hostů metropolita rusínský, hrabě Szeptycki, primas srbský, arcibiskup černohorský dr. Mikuláš Dobrecić, český biskup americký msgr. Koudelka, delegáta vyšlou J. E. kardinálové pražský Lev ze Skrbenských, belgický Mercier, arcibiskup mechlínský, dr. Netzhammer, arcibiskup bukureštský a j.

V pátek odpoledne někteří účastníci i se vzácnými hosty odeberou se z Velehradu na Sv. Hostýn, kde se bude konati památka na předloňské slavné korunování Matky boží.

Slavnostní dny na Sv. Hostýně jsou:

15. srpna, v sobotu o svátku Nanebevzetí Panny Marie, výročním to dnu korunovačním je reprezentační pouť se zakončením unionistického sjezdu a **poutí Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda.**

16. srpna, v neděli, valná hromada »Matice Svatoho-stýnské«.

17. srpna, v pondělí, pouť mariánských družin;

18. srpna, v úterý, pouť dětí, matek a oslava narození Jeho Veličenstva.

19. srpna, ve středu, pouť duchovenstva.

²⁾ Kromě četných článků v různých časopisech a hojných brožurek napsal pozoruhodnější díla: 1. Amerikanskaja episkopal'naja cerkov. 1908 (2·5 rublů); 2. K starokatoličeskému voprosu 1904; 3. Na Zapadě Očerki vnutrennjago sostojanija sovremennago l'juteranstva. 1899. (1 r.); 4. Reformirovannaja rimskokatoličeskij seminarija po ustavu 1908 goda; 5. Starokatolicizni, jego vnutrenneje rozvitiije preimuščestvenno v věroispovědnom otno-šeniji. 1894 (2 r); 6. Tri mjesjaca v centrě starokatolicisma v Bonné a Berně. 1899; 7. Škola ričlianskago bogoslovija v l'juteranstvě, 1903. (4 r.); 8. Čto roz-děljal i rozděljaet vostočnopravoslavnuju i zapadnuju starokatoličeskiju cerkvi. 1910. (1 r.); 9. Starokatoličeskij vopros v novějšej vremja. 1897. O posledních mezinárodních sjezdech starokatoličských vydal obšírné knihy.

20. srpna, ve čtvrtek, pouť omladiny.

21. srpna, v pátek, pouť terciářů.

22. srpna, v sobotu, pouť studujících, akademiků, učitelů a profesorů.

23. srpna, v neděli, pouť mužů a nejstarších poutníků a poutnic svatohostýnských.

Poutě počínají vždy večerem dne předešlého.

Každodenně je o půl 6 hod. kázání se zpívanou mší sv. za dobrodince Sv. Hostýna se společným sv. přijímáním, o 8. hodině schůze s holdováním Panně Marii. O půl 10. hodině je opět kázání s desátkem: Který Tebe Panno na nebi korunovati ráčil, s vyzváněním a druhá zpívaná mše sv. rovněž za dobrodince Sv. Hostýna. O 2. hodině je promluva na rozloučenou a sv. požehnání.

O 7. hodině večer je řeč uvítací, klánění se Nejsvětější svátosti oltářní se sv. požehnáním; o 8. hod. průvod se světly.

Velehrad bude v těchto slavnostních dnech kolébkou bohoslovné vědy v duchu cyrillomethodějském, Sv. Hostýn oltářem vroucích modliteb zbožného lidu našeho.

Víra — dar boží.

Řeč o pouti akademické na Velehradě, 12. července 1913.

Alois Hlavinka.

»Řekli apoštolové: Pane rozhojní nám víru«. Luk. 17, 5.

Člověk vlastně je ze s a m ý c h d a r ů dobroty a moudrosti boží. To sice žádnému jen trochu křesťanovi nic není neznámého, nového, ale když se to připomene ve svou chvíli, opět to překvapí a znova působí. Sv. P a v e l, apoštol národů praví: »C o m á š, č e h o b y s n e b y l p ř i j a l? A k d y ž j s i v z a l, p r o č s e c h l u b í š, j a k o b y s b y l n e v z a l?« (I. Kor. 4, 7.) Apoštol to psal Korínťanům, tedy křesťanům, kteří nedávno teprv přišli do církve, a všelico u nich ještě šlo po pohansku. Avšak i nám, v křesťanství zrozeným a vychovaným, zvláště za našich dob, kdy každý až chorobně se domáhá neb aspoň domýšlí samostatnosti, nezávislosti i vůči Bohu, třeba při tom a právě proto s druhé strany byl v nejpotupnějších otroctví zlatého telete a mávivé frase, také nám, pravím, třeba připomínati slov apoštola J a k u b a (1, 17), že »v š e l í k ý d a r d o k o n a l ý s h o r a j e s t, o d O t c e s v ě t e l«.

Člověk dvojích darů potřebuje; a jako duše neskonale vzácnější jest těla, tou měrou i dary duševní jsou vzácnější, a tou měrou více máme se snažiti o ně. Víme to od samého Ježíše; když byl uvedl péči o časné věci na pravou míru, napomíná: »H l e d e j t e n e j p r v k r á l o v s t v í b o ž í h o a

spravedlnosti jeho, a toto vše bude vám přidáno» (Mat. 6, 33). Všimněme si: »adjicientur« vobis, časné věci budou vám jako přívazkem přihozeny, přidány.

Tuto štědrou lásku boží připomíná Spasitel co nejčastěji, zajisté za tím účelem, aby ji jako velmi důležitou dobře vštípil; ba činí to až i argumentem ad hominem: bude-li kdo lidského otce prositi za chléb, zdali dá mu kámen? nebo za rybu, zdali dá mu hada, nebo místo vejce dá-li mu štíra? Spasitel pak končí: »Když tedy vy, zlí, umíte dobré dary dávat synům svým, čím více Otec váš nebeský dá ducha dobrého těm, kdož ho prosí«. (Luk. 11, 13). Všimněme si opět: lidé dávají dary světské, Bůh dává ducha dobrého — těm, kteří ho prosí.

Tažme se teď přímo ku věci: Jest víra tak potřebna, je dosti důležitá, aby zasluhovala býti darem božím? Co jest víra? Je ctnost, božská ctnost. A co je ctnost vůbec? Jest nadpřirozený od Boha vlitý dar, který nás činí trvale schopnými a ochotnými činiti dobré. Víra tedy jest podmínkou a základem náboženského života; mám-li býti nábožensky živ, musím v Boha věřit.

Než pouhým rozumem Boha poznati jest velmi nesnadno. Známa jsou o tom slova velkého filosofa pohanského starověku, Platona. Má-li se tedy člověk přibližovati Bohu, bylo třeba, aby se Bůh přiblížil člověku. Kristus Ježíš se nazývá světlem světa, kteréž »světlo osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět« (Jan 1, 9) Bůh dává víru, ale člověk má se o ni snažiti, a Bůh mu i v té snaze, hledati Boha, pomáhá. »Nikdo nemůže přijíti ke mně, praví Spasitel, leč koho Otec přitáhne«. (Jan 6, 44.). Přirozený rozum uznává, že člověk sám ze sebe ničím si toho nezasloužil, že tedy Bůh nebyl povinen, aby mu posvítíl na pravou cestu. Víra jest milost.

Ba což více, víra při tom, že jest darem, ještě má býti člověku příčinou, že zasluhuje odměny! Proto dána jí také moc: »Amen, pravím vám, dí Spasitel, budete-li mítí víru jako zrno horčičné, řeknete této hoře: jdi odsud tam, a půjde: a nebude vám nic nemožného.« (Mat. 17, 19.) Proto mluví apoštol o víře tak pevné a mocné, že by hory přenášel. Všem nám zní v uších stereotypní slova Páně: »Doufej synu, dcero, víra tvá tě uzdravila; jdi, a jak jsi uvěřil, staniž se tobě.«

Podivný jest případ u evangelisty Matouše (15, 22—28). Pohanská žena kananejská přišla prosit Ježíše, by ji uzdravil dceru. Pán zprvu jako by jí neslyšel, neodpověděl ani slova; jako bychom po našem řekli, že ji ignoroval. Šlo se dále. Ona prosíc pocházela za nimi. Byla to asi trapná scema, neb apoštolé přimlouvali se za ni. Ježíš odpověděl, že jest poslán toliko k ovčím domu israelského. Žena však neustávala prositi, až Ježíš odpověděl: »Není dobré vzítí chléb synům a hoditi psům.« Za tehdejších poměrů, názorů, významu slov a způsobu řeči

znělo to sice poněkud mírněji, ale ještě ta odpověď ostávala velmi tvrdou. A co žena? Pokorně pravila: »Pane, i štěňátka jedí drobtý, jež padají se stolů pánů jejich.« — To byl velikánský autodafé, actus fidei, a jen proto možný, že pocházel z pravé nálad srdce, z pokory. Proto také hned přišla pochvala, odměna: »O ženo, veliká jest víra tvá; staniž se tobě, jak chceš. I uzdravena jest dcera její v tu hodinu.« Ježíši Kriste, nyní rozumíme, proč jsi se tak zatvrdil: to pokorné srdce mělo být rozmělněno, aby jako kadidlo vydalo tím libější vůni víry. Vidíte již pravou cestu k víře? Nebezpečně by bloudil, kdo by myslil, že prokáže Bohu čest, když uvěří v Něho. Ba právě naopak! Apoštol sv. Petr píše (I. 5, 5): »Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost.«

Jiný obraz. Přišel Ježíš do Cesareje Filipovy otázel se apoštolů, kým ho lidé praví býti, za koho jej mají? Apoštolé odpovídali, že jedni za Jana Křtitele, jiní za Eliáše, opět jiní za jednoho z proroků. Na to Ježíš: Vy pak, kým mne býti pravíte? Odpověděv Šimon Petr řekl: Ty jsi Kristus, syn Boha živého. A odpovídaje Ježíš, řekl mu: »Blahoslavený jsi šimone, synu Jonášův, nebo tělo a krev nezjevily toho tobě: ale otec můj, který jest v nebesích.« (Mat. 10, 13.) Zase velké vyznání víry, u něhož na trojím nám tu nejvíce záleží: za prvé, že Otec nebeský to Petrovi vnuknul, za druhé, že Kristus Pán nazývá Petra blahoslaveným, t. j. blahorečí, po našem gratuluje mu, patrně k zásluze za jeho spolučinnost ve víře, a za třetí, hned také odměna: Petru slíben primát v církvi. Ejhle, opět, víra darem božím za spolučinnost lidské.

Vizme jen ještě, co praví apoštolé o víře. Apoštol lásky sv. Jan, jenž projev svůj o víře měl z přímého styku s Ježíšem Kristem, píše: »Kdo věří v něho, nebude souzen; ale kdo nevěří, již jest odsouzen, neb nevěří v jednorozeného Syna božího« (3, 18). Marek, učeník sv. Petra, dí: »Kdo věří, spasen bude; kdo pak neuvěří, bude zatracen« (26, 16). Pavel apoštol, nádoba vyvolená, píše Římanům: »Bez víry nemožno jest Bohu se líbiti.« (6, 11.) Oblíbenou myšlenkou jest mu výrok prorocký, že »spravedlivý z víry živ jest«, tak oblíbenou, že jej píše Římanům, Židům a Galatským.

Když tedy víra tak jest bohumilá, že Kristus tolikráte ji pochválil a odměnil; když své láskyplné srdce zatvrdil nad ženou kananejskou, jen víru aby její ještě více oživil a utvrdil. Když apoštolu Petrovi gratuloval pro jeho mocný projev víry a odměnil jej; když učeníky své za projev víry nazývá bratry a každému, kdo v něho věří, slibuje život věčný; když apoštolé v živém dojmu z osobního obcování s ním takový důraz kladou na víru; tažme se pokorně a zbožně: může Bůh odepřítí daru víry člověkovu, který ho v pravdě hledá, týž Bůh, jenž »tak mило-

val svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný?» (Jan, 3 16.)

Však zanechme již Písem, a obraťme se k nynějšímu dobám a lidem. V Anglii byly dva benediktinské kláštery anglikánského vyznání, v Caldech mužský a v St. Bride ženský. Anglikáni nemálo si na nich zakládali, neboť prý jejich víra též může nadchnouti k životu řeholnímu, jako katolická. Letos však obojí klášter vrátil se do katolické církve, ačkoli utrpěl za to velikou ztrátu majetku. Zajisté že v klášterním zátíší pěstovali pravou, pokornou modlitbu, a hle, Otec nebeský »dal ducha dobrého těm, kteří ho prosili.«

Ach ano, modlitba, nikoli rozumové hloubání jest pravá cesta k víře. »Nicht im Grübeln, nein, im Beten wird dir Offenbarung kommen«, praví přední katolický básník Bedřich Vilém Weber v »Dreizehnlinden«. Přesvědčení o víře přijde pak s věrou samo: »Kdo věří v Syna božího, má svědectví boží v sobě.« (Jan I, 5, 10.) Opět: »Toť jest vítězství, které přemáhá svět, víra naše.« (ib. 5, 4).

Kdyby však tu přece někdo byl, kdo by se z jakékoli příčiny nedovedl pomodlití za dar víry, ať zachová v srdci aspoň místečko, jaké bylo v areopagu »Neznámému bohu«, nebo jako zahrádku »před naším«, kam mu nesmí každý. Snad tam, do té zachovalé půdy padne horčičné zrnko víry. Ale pak poznatí čas navštívení svého! Bůh, jenž tě bez tebe stvořil a vykoupil nespásí tě bez tebe, dí velký filosof křesťanský, sv. Augustin. A Písmo sv. praví: »Do zlovolné duše nevejde moudrost.« (Moudr. 1, 4.) —

Pomím tu všechny ty významné konverse, návraty vzácných mužů do církve, kteří poznali a uznali pravdu ve svůj čas. Jen jednoho z poslední doby připomenu: Alberta von Ruville, profesora dějin na universitě v Halle. Ze všech oborů vědy historie nejblíže se dotýká náboženství. Písma sv. jsou většinou dějepisná. Jak nadšeně, a hned poznatí, že důvodně a proto pravdivě píše Ruville ve svém nejnovějším díle »Der Goldgrund der Weltgeschichte« o katolickém náboženství, že bez církve vlastně není dějin, není dějinného pojetí a měřítko, že Ježíš Kristus jest pramen a pán dějin, zlatý oblouk, jenž jakožto vrchol spojuje oba pilíře pravdy, víru a vědu, že člověk může se pravdě blížiti, pravdu poznati jen modlitbou a eucharistií. Mníte, že slyšíte »doktora andělského« ze 13. století, sv. Tomáše akvinského, o němž známo, že na nejtěžší záhady svého filosofického zkumu připravoval se modlitbou, postem a eucharistií. — O jak přece jest to naše svaté náboženství prosté a důsledné, protože je věčné a božské. Nám katolíkům přišel to říci protestant, zlačnělý a vypráhlý po pravdě, kdežto my katolíci, v blahobyti víry, často si nevážíme, co máme. Zvedejte v pravém vědomí hlavy, katoličtí akademikové!

Díky Bohu, na vědeckých výšinách již opět svítá, třeba zatím jen na vrcholcích. Kdyby tak bylo všude, věru bylo by také za našich časů radost býti katolíkem. Ale v prostředních polohách bohužel ještě jsou namnoze šeré mlhoviny, a odtud to zvláště budiž Bohu žalováno, padají těžké, otravné chmury až do těch kdysi v jádře zdravých údolí a širých rovin. — Buďme tedy na věrné stráži svého lidu, jenž právě, že tak dobrý jest, zkazí-li se, snad horší bude než kterýkoli jiný. *Corruptio optimi pessima*. Proto tím více běda, z koho pohoršení pochází!

Pracujme též o návrat bratří odštěpených, fraude deceptorum, o víru ošizených, ut resipiscant et redeant ad veritatis unitatem, by se zpamatovali a vrátili k jednotě pravdy.

Přede vším pak sami mějme péči o svou vlastní víru. Bývá zde mnoho nedostatku. »Kdo se domnívá, že stojí, hleď, aby nepadl.« (I. Kor. 10, 12.) Kde jest třeba jen praktické křesťanství, ten starý zbožný zvyk, modlívati se za dar Ducha sv.? Či snad již nepotřebujeme darů moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, pobožnosti a bázně boží?

Modlívejme se s apoštoly: Domine adauge mihi fidem, Pane rozmnož mi víru; Svatí Cyrille a Methode, věrověstové naši, dárcové katolické víry, orčujte za nás! Amen.

Vzpomínky z katol. misií mezi českými vystěhovalci v Německu.

Ad. Jašck.

»Slovan všude bratry má«, nadšeně a radi zpíváváme, než mnohdy nám zplodila bratry ty v daleké cizině bída a nedostatek doma. Mním tu mnohé vystěhovalce, kteří za lepším chlebem opustili drahou vlast a volili cizinu chladnou.

Tisíce pracovních sil vysířebává a pohlcuje nám Německo. Úžasný rozvoj německého průmyslu svádí dělné ruce téměř z celé východní a jižní Evropy a z cizího potu bchatne, roste a množí se.

Porýnsko a Westfálsko odloudilo několik tisíc našich krajanů, ponejvíce z Čech a část z Pruského Slezska, kteří jsou zaměstnáni jako horníci v uhelných dolech a v koksovárnách, méně ze Slovenska. Necelé sto uherských Slováků od Prešpurku a z dolního toku Moravy jest zaměstnáno jen v Rauxlu jako dělníci v různých dehtových továrnách. Semo tamo mezi těmito krajany, ač zřídka uchycuje se i český řemeslník. Hledání jsou čeští hudebníci se svými kapelami známi jako Oesterreicher.

Čeští vystěhovalci sdružují se i v nepolitické spolky, většinou sociálně demokratické, zásluhou českých misionářů a německých kněží znajících česky i v katolické.

Někteří němečtí kněží totiž, aby i těmto zapadlým Čechům mohli býti užitečnými dobrými pastýři a mohli jim duchovně posloužiti, naučili se namáhavě česky. Kážou jim, zpovídají v jejich mateřském jazyce, organisují je v katol. českých spolcích

Kapela Čechů v Německu.

a jsou jim nápomocní ve všech potřebách, zvláště v úředním styku s domovinou a Německem. Jejich apoštolská horlivost zasluhuje opravdového uznání našeho a vděku českých vystěhovalců.

Při roztoulanosti našich lidí nestačí těchto pět (tři noví v diecesi monastýrské budou letos vysvěceni) česky znajících kněží pro celou jejich duchovní správu, proto volají biskupské ordinariaty německé na výpomoc pro velikonoční dobu kněze naše. Pokud mi známo, orali již tuto těžkou missijní brázdu

v zatvrdlé půdě: P. Blafák, P. Vcňavka, dr. Žůrek, opat Drápalík a Zavoral, probošt Kotrch, P. Křikava, poslanec Stanke z Hulčína, letos probošt dr. Stojan a pisatel těchto řádků.

Jsou to každoroční misie pro naše krajany. Český kněz misionář zpravidla je navšíví v bytě, v kostele pak mají česká kázání denně dvě (trvají ty misie obvykle dva, tři, čtyři dny), české pobožnosti s čes. písněmi a příležitost v mateřském jazyku se zpovídají. Pro diecesi monastýrskou a paderbornskou má jeden kněz plné tři měsíce práce bez oddechu.

Za svého téměř tříměsíčního pobytu na Porýní a ve Westfálsku navštívil jsem skoro všechny obce, v nichž čeští dělníci jsou usazení, konaje jim sv. misie. Počet jejich neustále se mění. Našel jsem někde třeba jen pět rodin, jinde opět až tisíc duší. Stěhují se často s místa na místo, ncví přicházejí, nespojení vracejí se zase do vlasti.

Radostně a toužebně jest očekáván, mile a srdečně jest vítán český kněz, kde jsou čeští vystěhovalci sdružení v katolických spolcích. Jsou to především mohutný s živým katolickým uvědoměním »Spolek sv. Cyrilla a Methoda«, »slezských Moravanů« v Bottropu, dobrými jistými rukami česky znajících kaplanů zdařile vedené spolky »Sv. Václav« v Hambornu (kaplan Theisselmann), »Sv. Václav« v Suderwichu (kaplan Zumloch), »Sv. Václav« v Hochheidě, »Sv. Jan Nepomucký« v Meerbecku (pro oba kaplan Birkenfeld) »Sv. Václav« v Selmu (rovněž kaplan Theisselmann) a osířelý spolek »Sv. Cyrilla a Methoda« uherských Slováků s pravou slováckou zbožnou duší a zpěvným srdcem v Rauxlu. Kromě jmenovaných kněží ovládají češtinu ještě kaplan Fehlker v Recklinghausenu a Stier v Rünthe v diecesi paderbornské. V těchto spolcích pěstí se česká řeč, konají se české přednášky, divadla, cvičí se české písně, tyto spolky jsou podmínkou a zárukou zdu českých pobožností a kázání. V nich kvete i náboženský život, neboť členové jejich dle stanov třikráte do roka přistupují společně ku sv. svátostem, ale soukromě činí tak častěji, se svými spolkovými prapory — jsou obvykle provedeny velmi vkusně — účastňují se společně církevních průvodů a slavností.

Pěkné ušlechtilé zábavné večírky prožil jsem v katol. spolcích v Meerberku, Hochheidě, Hambornu, s neobyčejným úspěchem zahráli divadlo v Suderwichu a velmi tklivě a dojímavě působila měkká řeč při zábavě, písních a divadle »slezských Moravanů« v Bottropu. Mají mezi sebou i svého básníka (p. Chlopka), jenž jim skládá a harmonisuje písně a upravuje divadla v jejich nářečí. Pravou slováckou povahu poznal jsem v Rauxlu. Třeba že cizina svlekla jejich národní pestrý kroj a nastrojila je po městsku, přece ryzost ducha slováckého jim neseťřela. Mezi těmito dobrými lidmi cítí se člověk jako někde doma u nás. Český zpěv tu hlaholí, česká mluva mile zní, česká

hudba řízně hraje, dívky vinou se ku svým matičkám se sladkým slovem českým. V té chvíli člověk zapomíná — nestraší-li někde v koutě uniformovaný pruský policajt — že jest daleko, daleko od domoviny někde až u břehů »nejněmečtějšího toku« Rýna.
(Pokračování.)

„Hnutí“ proti unii v Bulharsku.

»Okružní list sv. Synodu«. Jeho zklamání. Další nádejný vzrůst unie.

Když v posledních měsících minulého roku katolické hnutí ku sjednocení s římskou Stolicí nabývalo vždy větších rozměrů, nechtěla pravoslavná církev bulharská, posavadní, téměř neomezená duchovní vládkyně nad celým Bulharskem skoro bez výjimky rozkolnickým¹⁾ zůstatí netelečnou. I postavila se naproti unionistickým snahám a zosnovala protihnutí, a to patrně na popud pravoslavného Ruska, které na počátku katolického hnutí sebevědomě sice se vyjádřilo, že zjevu tomu jakoby bezvýznamnému nepřikládá žádné váhy, avak nyní chtěla u dosti nepatrné části svých »věrných« přívrženců v Bulharsku uplatnění svůj vliv na »záchranu ohrožovaného pravoslaví« a tudíž i obnovení své bývalé nadvlády v bulharském království.

Proto »sv. synod« rozkolnické církve bulharské v čele s exarchou J o s e f e m II., který po uzavření cařihradského míru přesídlil do Sofie, vydal před vánoci r. 1912 za tím účelem zvláštní »okružní list«²⁾, aby bulharský národ odvrátil od unie. Aby účelu svého tím snáze dosáhl, vzpomíná předně veliké obětavosti a hrdinského sebezapření, jaké osvědčil národ bulharský v poslední válce za právo a svobodu, čímž podali Bulhaři příklad udatností a obětavostí, jakého v dějinách před tím nebylo.

¹⁾ V celém Starém Bulharsku bylo před válkou jen asi 1020 unitů (sjednocených) v 10 farnostech a filiálkách s 10 kněžími bez vlastního biskupa. V samé Sofii čítalo se jen 62 unitů, kteří neměli žádného kostela a žádného kněze. Katolíků latinského obřadu (cizinců rozličných národností) čítá se v celém (Starém) Bulharsku okolo 28.000 pod správou J. M. arcibiskupa Roberta Menini.

²⁾ Titul a oslovení okružního listu jakož i podpisy nasvědčují tomu, že vlastně sv. Synod jest jeho původcem; začátek zní: **Svatý Synod Bulharské církve N. 4804.** 19. prosince 1913 v městě Sofii. Okružní list (Okružno poslanije). »Ctihodní kněží, ctění starší a ostatní nábožní křesťané, žijící v Bohem chráněném (Bogochranimo-to) království, naše dívky v Hospodinu vroucně milované, milost vám a pokoj od Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista, od nás však pokorných (smirených) modlitbu a požehnání.« Zakončení listu a podpisy členů sv. Synodu: »Svoláváme na vás milost Boží a zůstáváme Vaši, za Vás srdečně se modlíci (molitstvovateli). Předseda sv. Synodu † Exarch Bulharský: Josif. Členové (sv. Synodu): †Dorostovský a Červenský: Vasilij. † Sofijský: Partenij. † Trnovský: Antim. † Plovdivský: Maxim.

Lidstvo prý zná jen dvě osvobozující války — onu r. 1877 a r. 1912 a zná též obětavost za bližní jen u dvou národů ruského a bulharského.

A nyní okružník velebí a vynáší »pravoslaví« jakoby jen ono jediné bylo schopno tak veliké oběti. Zjev takový prý jest chloubou »sv. pravoslavné Kristovy církve«, této jediné chra-
nitelky čistoty evangelické lásky a učení na zemi. A od takové

Frant. Bilík z Bottropu Westfalsko.

církve, ve které Rusové a Bulhaři dospěli k oné evangelické dokonalosti, v níž se obětovali za blaho bližních, chtějí prý dnes někteří vlastní synové národ bulharský odloučiti a připojiti ku katolické unii.

Aby se tak nestalo, a věřícím pravoslavným snad na vždy zašla všeliká chuť ku sjednocení s Římem, líčí okružní list nyní unii a katolickou církev vůbec způsobem, který prozrazuje celou onu zavilou nenávist a zášť, jež neštítí se vynášeti na světlo staré pomluvy a předsudky — líčí ji jako největší nepřítelkyni a škůdkyni národů vůbec a zvláště slovanských, která prý nemá smyslu pro právo a svobodu a křesťanskou lásku.

Spojiti se s katolickou církví bylo by prý největší potupou památky bulharských hrdinů, kteří dali svůj život a zanechali

své kosti v Thracii za právo a svobodu otroků, za právo balkánských národů a za vítězství největší evangelické ctnosti — lásky a obětavosti pro bližní.

Těchto vlastností prý nadarmo by hledali u národů, kteří jsou v lůně římské církve! To dosvědčují prý dějiny. Dle nich Řím neosvobozuje, nýbrž podmaňuje, nepodporuje národní vědomí a je nezdokonaluje, nýbrž ubíjí; jeho věřící jsou prý předně katolíky a unity a naposled teprv křesťany. Církev katolická neuznává prý národnosti a nutí dnes Čechy, Poláky, Chorvaty, Dalmatince a j., aby konali služby Boží jazykem latinským .

Spojití tedy národ bulharský s touto církví bylo by prý morální sebevraždou, nesmírným náboženským a mravním úpadkem. Národ, který prý se obětuje za bližní a který po deset věků bojuje za vítězství své pravoslavné církve a svého práva, nesmí a nemůže prý spáchatí takovou samovraždu, nesmí připustití takový pád.

A poněvadž horlitéle pro unii poukazují národ bulharský právě též na dějiny, dle nichž jeho slavní cárové na př. Boris Simeon († 927, říše jeho sáhala až k Cařihradu), Katojan (1196—1207) byli spojeni s Římem, namlouvá okružní list věřícím, že to tehdy nebylo žádné spojení s Římem jakým jest unie, nýbrž, že tam byla jen snaha založití v carství bulharském církev nezávislou jak od Říma tak od Cařihradu a zároveň zachránit slovanské bulharské písemnictví (literaturu) a slovanskou čeleď Bulharů (slavanskata knížnina i slavanskata rasova obosoba.) A ode dnů Chrabra mnicha (černovizca), který prvý prý vydal hlas pro slovanskou literaturu a slovanský (bulharský) národ jako zvláštní samostatnou čeleď, též po dnes bulharská církev (pravoslavná) prý udržuje jedno jak druhé. To prý jest smysl dějin. V tomto smyslu a znamení stalo prý se znovuzrození bulharského národa v minulém věku; v tom znamení veden boj za církevní nezávislost, když apoštolové z Říma prý se objevili se svým »sváděním« k unii. To prý jest i smysl onoho vzkazu, který prý učinili oni velicí hierarchové z lodi, která je nesla do Asie do vyhnanství: ani k Římu ani k Feneru (cařihradské církvi řecké, patriarchální), nýbrž na pravou cestu čistého učení pravoslavné Kristovy církve. Tato svatá závět prý tehdy zachránila národ bulharský před sváděním oněch, kteří jej chtěli připojití k Římu. Této závěti prý národ bulharský, a jen jí děkuje i nynější své osvobození.

Posledním pak a zajisté nejhlavnějším důvodem, odvrátití národ bulharský od unie — a z toho poznatí nejpatrněji rusofilský ráz okružního listu a ruský vliv na vydavatele jeho — jest »sv. synodu« to, že prý unie snaží se utvořití mezi Ruskem a Bulharskem na vždy propast a nepřátelství. A toho se nesmí dopustití. Přátelství velikého Ruska nutno zachovatí. A proto ruské noviny si příchvalovaly, že okružní list exarchův prý rozptýlil všechny malicherné důvody pro zavedení unie se strany její příznivců a horlitelů.

Než protivníci unie se zklamali, nadáli-li se nějakého patrného výsledku od tohoto protihnutí proti unii jaké chtěl vyvolat sv. synod okružním listem a svými strannickými časopisy. Okružní list otiskli téměř jen časopisy Rusku příznivé, kdežto jiné listy (nacionální) jej zcela otevřeně odmítly, ano proti němu i psaly. Tak na př. časopis »Kambana« zpřímá obrací se na exarchu Josefa, předsedu sv. synodu s výtkou a odsuzuje jeho nepřátelský směr proti unii a názory jaké okružní list jeho obsahuje a věřícím vštípití se snaží: »Měj se«, píše, »Vaše Blaženost (V. Blaženstvo, titul exarchy) na pozoru. Oni Bulhaři, kteří mluví o spojení s Římem nejsou méně vlastenečtí než biskupové synodu a cizopásníci, kteří jej obklopují . . . Okružní list by byl velmi pěkný, kdyby nebyl v nejkřiklavějším odporu oproti událostem, které se u nás nedávno staly a které ještě dnes bezbranné Bulhary v rumunské Dobrudži (Bulharům na konferenci bukureštské tak násilně odňaté) a v řecko-srbské Macedonii pohřbíží do moře utrpení«.

Poslední slova poukazují totiž na ony známé ukrutnosti a bezprávi, které způsobili »pravoslavní« Řekové a Srbové oproti Bulharům. Nejvíce ovšem utrpěli pronásledování katolíci Bulhaři, jichž osady missijní byly od Řeků a Srbů zničeny ne méně ukrutně než ony v Thracii od Turků. Ale též právě ona národnost »slavjanskata rasova obosoba a b'lgarskata kníza«, již záštitou a ochranou dle okružního listu bylo vždy jen pravoslaví, zkusila zde na sobě příliš patrně a citelně, jak »upřímnou a pravdivou jest ona evangelická láska a obětavost pro svobodu bližních a jejich národnost u parvoslaví, které církvi římské v témž listě se odvažuje upíratí všeliký smysl pro práva a svobodu národů.

Kdo zná tyto události nejnovějších dějin a zároveň vzpomíná mimoděk na smutné ba hrozné ty »důkazy dějin«, jak rozumí se té lásce a obětavosti pro jiné národy v Rusku, ve smyslu pravoslaví, tu připadá nám na mysl, že právě opak toho jest pravdou, co ještě ku konci okružního listu napsáno krásnými slovy na chválu pravoslaví:

»Milovaní synové v Hospodinu! Spása zbožného bulharského národa bulharského jest v pravoslaví a ve Slovanstvu; v pravoslaví, jehož pokladem jest neporušená a čistá pravda Spasitelova, a jehož základem jest láska a obětavost pro bližní, a pro Slovanstvo, jehož evangelicko-kulturním úkolem jest: **ani jeden slovanský národ ať neutiskuje druhý.** (— ni jedin slavjanski narod da ne pritěsujava drug). V r. 1912 bulharský národ rozvinul prapor této ideje a obětoval za ni své nejideálnější syny . . . Neměli-li pro tyto čisté a vysoké ideje porozumění někteří cizinci a neporozuměli-li jim také někteří vlastní jeho synové a se proti nim prohřešili, proto nemají se ony (ideje) opouštět, poněvadž nejsou j e n j e h o povinností, nýbrž celého Slovanstva, v jehož čele stojí veliké Rusko, povinností celého člověčenstva, v jehož čele stojí nejvzdělanější národové. Ve 20.

století Bulhaři rozvinuli na Balkáně prapor práva, lásky, bratrstva a svornosti. A to jest praporem pravoslavné církve, jejího čistého učení. Za ně jest Bulharsko roztrženo a potupeno. Za ně nosí též trnovou »korunu«.

Úsudek o pravém stavu věcí a o tom, co v poslední době způsobilo ono neštěstí a pokoření bulharského národa byl však u národu ostatního, který velkou větinou dle výsledku voleb nechce býti dále pod vlivem »velikého Ruska«, zcela jiný než u přívrženců rusofilského sv. synodu; a tento úsudek zůstal nezměněn i po uveřejnění okružního listu. Sv. Synod nedosáhl nikterak svého účelu, jak asi doufal. Orgán Synodu »Cerkoven Věstník« sám toho doznává a sobě trpce stěžuje, kterak očekával, že lid nyní po vydání okružního listu přestane se svojí propagandou pro unii s Římem; avšak, bohužel, prý, se tak nestalo. A proto brojí list ten zvláště ve člancích pocházejících od nějakého obzvláště úporného nepřítele unie, mnicha Antima Šivačeva proti sjednocení s Římem a líčí pomlouvačně horlitele pro unii (unijatstonvašti) jakožto obchodníky kupčící s vírou. — Obrací se též na vládu a její hlavu. S bolestí prý třeba doznati, že dnes poměry dvou nejhlavnějších činitelů v životě bulharského království — církve a vlády — se značně změnily na škodu pravoslaví. Vláda prý, místo aby národní církev podporovala, chce ji zničiti a takto podlomiti tohoto mocného činitele v osudech Bulharska. Část vládního tisku prý odsuzuje církev pravoslavnou pro okružní list k bulharskému národu jen proto, že tuto církev nemůže a nesmí kupčiti s národním a náboženským svědomím. List vytýká vládě, že nezakročila proti hnutí katolickému a nechá vsévati do obecenstva odnárodňující a cizácké ideje, protivné bulharské říšské ideji. Tuto ideu ať prý svatě chrání a neoblomně udržuje přede vším panující hlava, poněvadž dobře ví, že pravoslavná víra jest nerozdílná od národnosti Bulharů. Ta prý posiluje a vyvyšuje národ a sílí též říši.« — Této výtky nynější vláda bulharská sotva bude dbáti, již z politických ohledů. A že car Ferdinand přes všechny tyto výtky a pokyny — ovšem návodem Ruska činěné — nemíni stav těch věcí změnití dle přání pravoslavných horlivců, patrně z toho, že jeho strana vládní veřejně podporovala sjednocení s Římem, a posledně zapověděla i činnost bulharských pravoslavných missionářů mezi bulharskými Pomáky (poturčenci) v Thracii. On chová i na dále »malé porozumění, ano i nepřátelství k pravoslaví«, jak jemu a jeho vládě vytýkají ruské a rusofilské listy. —

A co činí »pravoslavný lid« na vyzvání a výstrahu představitelů své církve? Ten asi nejméně sdílí smýšlení rozkolnických zástupců a obhajců církve pravoslavné. On věří více právě oněm katolickým misionářům v okružníku tak křivě odsuzovaným a pomlouvaným; neboť toho zkusil, kterak právě oni ku všem Bulharům, bez rozdílu náboženství, osvědčili opravdovými skutky lásku a obětavost, s jakou se pravoslaví neprávem

tak velice vychloubá a je katolické církvi úplně nespravedlivě upírá. Lid ten toho byl svědkem, sám toho i zkusil, kterak tito katoličtí kněží — od pravoslavi jako kramáři s vírou očerňování — dokázali ve válce a ještě více po ní v pravdě otcovskou péčí a obětavostí pro bulharský lid v dobách ukrutných vpádů tu-

Spolek sv. Cyrilla a Methoda v Bottropu.

reckých, řeckých i srbských, a pak na útěku jeho, ve vyhnanství, kruté bídě a opuštěnosti. A oni vděční chovanci z pravoslavných rodin, kteří v rozličných katolických ústavách řízených katolickými kněžími jak v Bulharsku tak Thracii a Macedonii, kteří poznali blíže své vychovatele a vzdělavatele, jejich víru osvědčovanou životem svatým plným strádání a obětí, zajisté jako zachovají správný a proto i co nejpříznivější úsudek o ka-

tolické církvi, tak sami budou napomáhati, aby pravda o katolické víře, o unii, její šlechetných snahách pro pravé blaho národa vnikla jak mezi inteligenci tak i do širších vrstev lidu; aby zastaralé předsudky a pomluvy proti katolíkům přestaly a připravena byla vždy více cesta ku sjednocení s Římem, jež jediné zachránění může Bulhary jak duševně tak i národostně.

Oproti pomluvám a svěcením rozkolnického duchovenstva, které i na dále všemožně pracuje proti unii, nelení ovšem katoličtí misionáři. Používají doby příhodné a poučují lid a obecnost vůbec o pravé podstatě a oprávněnosti a potřebě unie. Tak na př. vydal jeden z nich, známý nám P. Method Ustičkov v Jambolí populární spisek, zpracovaný podle francouzské brožury: *Le schisme Gréco-russe et la Primaute pontificale* par Albert Duont. Reims, pod názvem »B'lgarska-ta Crkva i Papsko-to Glavenstvo (Bulharská Církev a papežský Primat (Prvenství))«. ³⁾ Po uvedení důvodů pro božské ustanovení papežského primátu v církvi poukazuje spisovatel na nesjednocenost těch mnohých »církví pravoslavných«, odštěpených od nejvyšší viditelné hlavy církve, na ty mnohé rozkoly v rozkolu a pak dle dějin dokazuje, že právě bulharský národ původně od svého pokřesťanění byl v jednotě s Římem a to za doby slavných svých časů, z nichž car Kalojan byl korunován od papežského legáta. Vypočítává řadu bulharských biskupů, kteří jsouce velikými vlastenci byli zároveň nejoddanějšími syny římského papeže, uznávající vždy jeho Prvenství.

Ku konci spisku uvádí spisovatel slova samého rozkolnického katechismu schváleného od ruského »sv. Synodu« — odsuzující rozkol: »Rozkol jest hřích proti prvému Božímu přikázání, jehož se člověk dopouští, když dobrovolně se odděluje od jednoty bohoslužby a Boží Církve katolické a pravověrné (pravoslavné = orthodoxní)«. I táže se spisovatel v posledních řádcích: Kdo chce býti spasen, jest možno, aby byl ve hříchu? »Kojto iska da se spasi, može-li da stojí v grěch?«) Zdaž se Kristus nemodlil, aby všichni jeho věřící odstranili své různice a žili v Jednotě jeho Církve, »aby všichni jedno byli v nás?« (Jan, 17. 21.)

³⁾ Spisovatel této brožury, P. Method Ustičkov, pocházel sám z rodiny rozkolnické. Zvláštním řízením Božím dostalo se jemu toho štěstí, že byl přijat jako hoch do katolického semináře řízeného OO. Asumptionisty na vychování a tam poznáv pravost katolické církve stal se záhy katolíkem a pak i knězem. Vypracoval jsa r. 1911 na Velehradě, kterak zakusil na sobě a své rodině neštěstí a neutěšenost víry rozkolnické a s vroucnou vděčností vzpomínal na milost, které se jemu dostalo od Boha dobrotou katolických misionářů, u nichž našel pravou cestu ku spáse. Tato vděčnost k Bohu jakož zároveň i soucitná láska ku nešťastným v rozkolu žijícím krajanům; jej zajisté pobádala, aby jak pastýřským působením tak i tímto spiskem přispěl k tomu, by Bulhaři poznali jako on pravý ovčinec katolické církve a v něm našli svou záchranu.

Katoličtí misionáři nejlépe vědí, že dobrý, zbožný a tak oklámáný a ještě klamaný lid bulharský uznává a hledá upřímně spásu duší v jednotě s katolickou církví, a proto křivdí jemu a prohřešují se na něm nepřátelé unie velice, když jej od spasitelného úmyslu zdržují, jemu překázejí, jej dále klamati se snaží způsobem tak nečestným jak úlisným. Avšak pravda přece zvítězí. Unie se nedá již v proudu svém zadržeti. Byla sice zničením tolika utěšeně zkvétajících katolických misíí (osad) v poslední válce velmi poškozena, avšak po všech těch bolestných ranách a pohromách opět se křísí k novému životu. Rozptýlené stádce opět se shromáždí ze svého vyhnanství okolo svých věrných pastýřů a jdou za nimi ochotně na nová místa kde jim nový útulek vyhledali a zakládají již nové katolické osady, zvláště na jihu v Novém Bulharsku. Dle nejnovějších zpráv P. Christova a právě neúnavnou péčí jeho byla tam vyhlédnuta příhodná místa k trvalému se usazení. Při přesídlení z pohostinného St. Bulharska dostalo se katolickým vystěhovalcům od bulharské vlády ochotné podpory a prostředků ku přestěhování (na železn. dráze) lidí i dobytka a ostatního jejich statku. Vše odjíždělo neb odcházelo ve velkých a malých karavanách do slunných krajín v okolí Dedeagače. Vláda sama poskytla jim pro první dny výživu a přislíbila novým přistěhovalcům, že bude je i nadále moukou opatrovati.

Zakládání nových osad po prvních počátcích již šťastně pokračuje; nových osadníků stále přibývá. Též známí nám katoličtí obyvatelé z Ak-Bunaru se tam stěhují se svým zachránitelem P. Bonevem; a za nimi přijdou obyvatelé ze všech rozkolnických osad z okolí Ak-Bunaru a chtějí se státí katolíky. A to jest zvláště významno a důkazem, že mezi lidem trvá nadále hnutí k unii a dodává naděje, že unie bude dále zkvétati a se vzmáhati přes všecken odpor rusofilské církve pravoslavné, poněvadž mnoho pravoslavných rodín ba celé osady chtějí státí katolickými. Tak na př. v Gadžilově (ve St. Bulharsku), odkudž mnozí katolíci se také chtějí přestěhovati s P. Tomášem Přibylským do jižního (Nového) Bulharska. Jiný chce se navrátiti do katolické církve devadesát rodín. Dvě bulharské osady v okolí, žádají podobně, aby směly býti přijaty do církve naší. Jen ovšem jest k tomu třeba, aby se všem mohlo dle přání jejich vyhověti, třeba nových katolických vzdělaných kněží, a pak kostelů a škol. K tomu všemu nutná hojná podpora hmotná a ještě více podpora modlitbou, od níž bude nejvíce záviseti všechno požehnání nové práce pro obnovení katolických misíí a další rozkvět katolické unie mezi Bulhary. Bude takovéto mocné podpory duchovní tím více třeba, čím více »brány pekelné« budou ještě své náhončí mezi nepřáteli katolické církve podněcovati, aby i nadále překáželi rozšíření Ježíše Krista a právě jeho Církve.

Proto se modleme horlivě; prosíme nejsvětější Srdce Ježíšovo jak za katolíky bulharské a bratry jejich po sjednocení

upřímně toužící tak i za pobloudilé jejich krajany. Srdce Ježíšovo, smiluj se nad Bulhary. Přijď království tvé.

O Maria, Matko všech křesťanů, oroduj za nás;
Sv. Cyrille a Methode, orodujte, orodujte, a za nás se přimlouvejte, ó svatí Otcové!

Ze života polských kněží vyhnanců na Sibiři.

A. Karpovicz. Přeložil Vincenc Vaněk. Autorisovaný překlad.

Uprostřed bezměrných prostor Východní Sibíře, jižně od Bajkalského jezera skrývá se vesnická osada Tunka, rozhozená v rozsáhlé kotlině Sajanských hor. Hory ty dělí ji z jihu od čínských stepí mongolských; od severu též týčí se obrovské štíty horské pokryté věčným sněhem. Celou kotlinu pokrývají lesy, a sem tam vykučovaná pole vypadají jako černé skvrny po různu rozprsknuté. Na celém světě není smutnějšího, není tak ponurého pohledu jako na takovou osadu. Chaloupky od sebe vzdálené, bez zelených zahrad, bez pěstěného stromku. Stojí tu nahé, samotné, černé kupky, — to mají býti lidská obydlí.

Zde není vesny ani jeseně, toliko zima trvající osm měsíců, ukrutná, a nazejtří po zimě léto. Celá kotlina tato byla asi velkým jezerem kdysi; proto tam zůstalo množství vodstva, ohromné a bezedné bažiny nikdy nezamrzající. Bařiny ty vydechují hnilobné výpary, jichž vítr nerozvane, protože tam vítr nezaťouká pro nebetyčné hory věncem rozestavené. A tak jsou tu domovem ustavičné nemoce, škorbut, horečka, tyfus, krtice a podob.

Tento kraj odvěčně obývaný Burjaty, plemenem to mongolským, byl právě posledním bojištěm jejich války s Rusy. Burjaté před vpádem Rusů zaujímalí celé prostranství až po Nerčinské hory. Na sever dosahovali břehů Tunguzky a Leny a hraničili s Tunguzi a Jakuty, na jihu opírali se o pohorí Sajanské. Rusové dlouho válčili s Burjaty a když konečně v XVII. století založili si tam Rusové město Irkutsk, zlomili poslední jejich odpor.

Tenkrát povstala jistá odvážná Burjatka v čele rozprášených sourodáků a pokusila se posledně o štěstí. Po několika nezdařených potýčkách ohradila se na jedné hoře, ale v boji tom zahynula. — Na její památku dosud Burjaté lámou větvičky, kdykoliv jdou cestou kolem, a skládají je na místě, kde padla. Již dvě století od té doby minula, ale zvyk ten dosud se udržel, oživuje památku národní hrdinky.

Tam kde poslední bitvu svedli Rusové, vystavili ihned dřevěný hrad, obyčejně zvaný »Ostrog«, a založili tam osadu. Za

osadníky tam poslali lidi ze zemí staré Polsky, o čem svědčí dosavadní způsob kroje.

Tuzemským obyvatelstvem jsou tu Burjaté, obývající v jurtách, roztroušených po celém kraji. Není jim dovoleno usazovati se po vsích leda těm, kteří přijali křesťanství. Burjaté jsou vyznání lamijského; mají zde též svůj chrám pro modloslužbu. Už ode dvou věků jich obracejí ruští misionáři na pravoslaví, ale vzdor tomu nedodělali se nijakých lepších výsledků. Žádný takřka Burjat nepřijímá pravoslaví z přesvědčení, ale toliko z hmotného zisku, poněvadž nově obracení jsou sprostěni daní a požívají ještě jiných výhod. A tak pokřesťanění Burjaté chovají ve svých obydlích vedle církevních obrazů také své bůžky, navštěvují pohanský chrám a dávají se pochovávatí po smrti dle dávných pohanských zvyků.

Vedle zmíněných obyvatelů ruská vláda vysílá sem za osadníky zločince v Rusku odsouzené do vyhnanství a vojáky za trest propuštěné od vojska. Leč trestanci tito pobývši nějaký čas, unikají a vydávají se na zpáteční pouť tak zvanou »brodnia-žičestvo« (toulka). Na celé zeměkouli nenajdeme něco podobného jako zde. Úřady vyprovázejí takové trestance s největší pílí a ostražitostí do vyhnanství na vykázané místo, ale jakmile je tam dovedli, popřávají jim naprostou volnost; trestanci také ihned se vracejí zpět. Celou Sibiří na zpáteční cestě nikdo jich nezdržuje, — ba ještě jich podporují. Cestou přicházejí do těchže stanic vojenských, ve kterých před tím byli nejprísněji střeženi, vítají se s vojíny, kteří jich vyprovázeli do vyhnanství a jdou si zase dále. Cestovatel nepřejde snad ani jedné míle, aby nepotkal po dvou, po třech i více takových utečenců »tuláků«. A tak se vracejí obyčejně až do Permské gubernie. Tam je úřady znovu loví a odvádějí znovu pod stráž.

Utečenci většinou při té příležitosti změni svá jména. Někteří dokonce tvrdí úřadům, že si nepamatují ani odkud pocházejí ani jak se jmenují. Úřady nazývají takové »něpomějaščími« (zapomětlivými), a odtud výraz »něpomějašči« stává se jich názviskem a tím názvem je zapisují do knih.

Pro tyto různé zločince, vojenské trestance a »něpomějašči« utečence bylo v Tunce asi 10³ domků v jedné ulici. Ale když ti z nich poutíkali, všechny spustly. Kdo co mohl a chtěl, posbíral z těch domků; jednomu se sešly dvěře, jinému okna, podlaha, cihly z kamen, ba i ze střech vytáhali desky.

Po posledním povstání r. 1863 ruské vojenské soudy svým výrokem vykázaly velký počet polských katolických kněží do Sibíře. Někteří, odsouzení k těžkým pracím, umístěni byli ve státních dolech anebo v solivarech, jiní určení k osídlení Východní Sibíře, jiní zase do Západní Sibíře. V r. 1866 byli všichni kněží, osazeni ve Východní Sibiři, posláni do Tunky; a když v r. 1868 carským Ukazem uvolnění byli kněží vyhnanci od těžkých prací v dolech, najednou se octlo v Tunce 154 polských kněží. V těch opuštěných a spustlých domcích měli se

kněží ubytovati. Domky sice měly býti spraveny, ale nákladem kněží; z obnosu totiž, jež jim dávala vláda na výživu. měli měsíčně na opravy domků odváděti polovinu. Tak místo určených 6 rublů (15.24 K) měli měsíčně dostávat na stravu pouze 3 ruble (7.62 K). Zřejmě, že za takových podmínek nemohli si zjednat domků, samými zločinci opuštěných. Volili raději naši kněží zřici se domků a přijímat celý měsíční plat. Dostávali tedy měsíčně 6 rublů, ale vždy až na konci měsíce. Někdy však úřady prodlévaly s výplatou po 2, 3 i po 4 měsíce, takže kdo neměl vlastních peněz, octl se v největší bídě, a to tím více, že »stravné« vypláceli toliko těm, kteří nedostávali odnikud jiných podpor. Kdo však dostal nějakou podporu, tož mu to srazili z jeho stravného. Kdo na př. dostal od přátel svých 6 rublů, nedostal toho měsíce »stravného« od vlády. Kdo dostal odjinud podpory 72 rublů, nedostal od vlády po celý rok nic.

Tyto hrozné poměry nutily kněze, co nejvíce se uskrovnovati, hospodářsky se organisovati a zařídit různé podniky, jež by aspoň nejhorší bídu zahnal. První léta byla neslýchaně těžká. Bylo třeba žít z vlastních peněz, jichž nebylo. Sotva několik kněží mělo nevelké obnosy, a kdo měl, musel šetřit, nevěda, jak dlouho se protáhne vyhnanství. Než ani sebevětší šetrnost nevedla k ničemu, když časem i větší obnosy se vyčerpaly. Třeba bylo nutně přemýšlet o účinných prostředcích, jak tomu odpomoci. Chápali to i sami úředníci, dohlížitelé nad těmito kněžími, uznávající, že vládou určený obnos byl tak nepatrný, že naprosto nebylo lze z něho se obživiti, zvláště když také ono stravné po celé měsíce se nevyplácelo. Tak plukovník Kupienko, vyslaný z Irkutska do Tunky, aby zde dozíral na kněze vyhnance, radil jim, aby obdělávali pole, jediný to prostředek, jenž by jim v tom zapadlém kraji mohl velice prospěti. Kněžím však bylo nevýslovně těžko smířiti se se svým osudem a chopiti se pluhu. Vždyť v duších jejich stále ještě zněla píseň naděje; ještě každý myslel o svém návratu do otčiny, o svém vyšším povolání. Proto též mladý missionář Otec Kamiński odvětil se západem plukovníku: »Pane, my jsme zasvětili život svůj úpravě rolí srdcí lidských a nikoliv úpravě pozemské hroudy«. A opravdu, každý, kdo přicházel do Tunky, ihned ocital se pod vlivem vyšších myšlenek. Spanilá kolem příroda, nebetyčné hory, čarovný rozhled, konečně sám význam a hodnota vyhnance,*) samo místo uprostřed pohanského národa, to všechno povznášelo člověka nad všední život pozemský.

Když však tyto chvíle nadšení mýjely, nouze rozvála vznešenější myšlenky a volky nevolky byla třeba chápati se práce.

* Polskou říši dělily se sousední státy po třikráte, až úplně zanikla. Polští vlastenci častěji povstávali, aby obnovili svou otčinu, samostatnou Polsku, naposledy v r. 1863. Byli však poraženi a schytaní povstalci krutě potrestáni, mnozí i smrti. Ostatní ztrátou majetku a vyhnanstvím. Polský národ však ctíl tyto vyhnance jako národní hrdiny a mučenníky. Pozn. překladatele.

Otřelejší první se jali výdělků, najali se kousek země a z počátku zřizovali si zeleninové zahrady, později už také orali a seli. Dařilo se jim nad očekávání dobře. A po nich dali se do práce též jiní, ale ovšem ne všichni. Ještě úprava zelinářských zahrad byla snažší, a po čase téměř všichni měli svou zahrádku, ale co se týče pěstování obilí, k tomu bylo třeba i nákladu i síly i schopnosti a zvláště znalosti. Proto bylo zapotřebí vymýšlet jiné prostředky pro celek. Sešli se tudíž kněží, aby se poradili a založili hospodářské družstvo zvané »artel«.

Hlavním účelem tohoto artelu bylo, aby nakoupili potřeb v příhodnou dobu, kdy bylo nejlaciněji, jež potom rozprodávali spotřebitelům za stejnou cenu po celý rok. Kdo měl nějakou jistinu, vložil ji do pokladny jako dočasnou půjčku a každý kdo přistoupil k artelu, platil ze svého stravného ze svých 6 rublů měsíčních 3 procenta (= 18 kopíjek = 45 hal.) a tak si skládal »železný kapitál«. Určen byl hospodář, jenž měl nakupovati, pomocník, který měl zboží vydávati, dále pokladník a dohlížitel. První dva úředníci za svou práci dostali byt s otopem a po 3 rub. měsíčně, ostatní byli neplaceni. Zařídili si vlastní obchod, v němž bylo lze dostati všechny potřeby. Kdo měl peníze, bral zboží za hotové, kdo jich neměl, dostal na úvěr až do výplaty »stravného«, z něhož pak zapravil dluh. Poněvadž častokráte stravné nebylo vyplaceno po kolik měsíců, tu kněží bez vlastních prostředků našli v tom způsobu jedinou svoji záchranu. A protože se zvláště dobře vyplácel směnný obchod s vesničany, od nichž brali různé potřeby, tak zakupovali potřebné zboží ve větším množství a přenechávali je místním obyvatelům ovšem že za vyšší cenu než svým členům. Touto zvýšenou cenou kryly se pak všechny správní výlohy, a čistý zisk jako dividenda připočítáván každému členu k jeho »železnému kapitálu«, který stále vzrůstal skládaným procentem ze stravného. Vždy za tři měsíce konali spolkové schůzky, kde čtena zpráva a konány volby spolkových úředníků; každý měl právo prozkoumati účty a vše ověřiti. Celé zařízení spolku vedli vzorně, a takový ve všem panoval pořádek, že se toliko třeba diviti, jak lidé, jimž to vše bylo dříve naprosto cizím, dovedli tak vzorně si to zařídit a vésti.

Toto zařízení osvědčilo se znamenitě v trudném postavení vyhnanců a zajišťovalo je před bídou, ale opíralo se úplně o »stravné« vládu poskytované. Než úředníci, kteří přicházeli prozkoumat poměry vyhnanců, ustavičně je vystříhali, aby společníci artelu budoucně nepočítali se »stravným«, jež jim spíše či později může býti odňato. Museli se tudíž připravovati i pro tento případ. K tomu cíli po artelu čili hospodářském družstvu pomýšleli na rolnické družstvo. Za tím účelem vybrali si kněze Malewicza, který se vyznal v selské práci, a každý přistouplý člen nového družstva složil mu jistý obnos, aby najal, obdělal a zasal $\frac{1}{4}$ desjatiny půdy pro každého spoluúda. Kdož neměli peněz, ty založili soudruzi. Podnik se znamenitě zdařil, zásev se každým rokem zmáhal a časem vzrostl na tisíc pudů osevu.

Avšak čiperní naši kněží nespokojili se pouze tím, že si zajistili vezdejšího chleba. Věděli dobře, že se neobejdou též bez knížek, časopisů, bez duševní zábavy, mají-li zdolati všechny trudy, jež je čekaly, a nemají-li zdivočeti. A jestli člověk v obyčejném životě potřebuje povyraziti napjatého ducha a znavenému tělu uleviti, jak teprve v postavení, v jakém byli naši kněží vyhnanci. Vyzvání od povinností svého povolání, přinucení změnití způsob života, v nějž celou svou minulostí se vžili, oddálení od celého světa, s ustavičnou touhou za rodným krajem, ztrápení zármutkem, uprostřed různých prací, jež nejednou i přesahovaly jejich síly, potřebovali nutně oddechu a vzájemné útechy ve společných schůzkách. Vyhovující této potřebě a konečně z naprosté nutnosti, aby měli pro spolubratry, roztroušené až na dvoumílové prostore, nějaké společné místo volné, kam by bylo možno přiiíti bez překážky v každou chvíli a odpočinouti si, zařídili si hostinec. Zde zařídili knižnici, zaopatřili různé noviny a hry, a vzácný kněz Piešlak ujal se v něm vlády. Večerem scházeli se hromadně zvláště v neděle a svátky. Někteří hráli rozličné hry, jiní četli časopisy, jiní opět si vykládali. Někdy též bavili společnost překrásnou hrou na houslích kněží, Stecki a Rohozinski.

Všechna tato zařízení zajišťovala vyhnancům snesitelnější život, dokud jim zdraví sloužilo. Avšak když někdo onemocněl, kdy bylo třeba více vydávati, lepší stravy, léků, obsluhy, nastaly nové nesnáze. Odpomohli tedy tomu tím, že si založili nemocenskou pokladnu, ustanovili ošetřovatele nemocných a zařídili lékárnu, z níž nemajetní dostávali léky zdarma. Nemocenská pokladna vznikla dobrovolnými skladbami jakož i tím, že pokaždé, když obdrželi »stravné«, odkládali z něho k tomu účelu po několika kopejkách dle toho, kolik se každý zavázal. Z těchto peněz zřídili lékárnu a z města nakoupili do ní nejnutnějších potřeb. Irkutský farář O. Szwernicki daroval cenný elektrický přístroj. Jeden z vyhnanců O. Pisanko byl dříve kdysi farmaceutem, proto si ho ustanovili teď lékárníkem. Za svou námahu dostával z pokladny měsíčně 3 ruble. Vystudovaných lékařů neměli, ale dva kněží O. Rafael Drewnowski a kanovník O. Ludvík Czajewicz, oba dříve před příchodem do Tunky meškající ve vyhannství jako »osadníci« v Jenisejské gubernii, seznámili se tam s polskými lékaři, taktéž žijícími tam ve vyhannství a využivše vhodné příležitosti, přiučili se od nich lékařskému umění. Poněvadž znali latinsky, snadno se obeznámili s recepturou. Velké svoje schopnosti sobě vrozené pro lékařství zdokonalovali častým léčením nemocných, z počátku ovšem pod lékařským dozorem, až konečně tak se do toho vpravili, že sami se zdarem léčili a zjednali si v tom pěknou pověst. Proto samotná ruská vláda svěřila kněží Drewnowskému nemocnici v Minusiňsku v Jenisejské gubernii a kanovníku Czajewiczovi, aby mohl léčiti v okolí usedlé Burjaty, dovolila dokonce i z Tunky vyjížděti, ač žádný kromě něho nesměl odtud ani nohou vykročiti.

Co se týče ošetřovatelů, tož za tím účelem rozdělili Tunku na pět obvodů a v každém ustanovili ošetřovatele nemocných; nade všemi pak byl hlavní ošetřovatel. Úkolem jejich bylo, když někdo onemocní, aby místní ošetřovatel ihned přivedl pro chorého lékaře, a bylo-li by třeba, aby stanovil ku ošetřování nemocného ve dne i noci střídavou službu denní, aby přinesl léky a po poradě s hlavním ošetřovatelem, aby zaopatřil nemocného vším, co jen mohlo ochorelému prospěti.

Hlavním ošetřovatelem byl stále Otec Kluczewski, kněz to rozumný, horlivý a pln nejvřelejší lásky k bližnímu. Znalecky řídil celou službu ošetřovatelství a oživoval svojí srdečností všechno a všechny.

Když tak se postarali o nemocné, pomýšleli také na to, by prokázali poslední úctu těm, které sám Pán Bůh uvolnil z tohoto vězení, volaje jich k sobě, — to jest aby upravili poslední místo odpočinku, hřbitov. Místo pro hřbitov vybrali na návrší u řeky Irkutu. Poněvadž místní pravoslavný hřbitov nebyl ohrazen, a dobytek volně po něm přecházel, válelo se tam všude plno lidských lebek a kostí. Pohled ten plnil člověka hrůzou a odporem. To přimělo naše vyhnance, že si umínili tak opatřiti hroby svých druhů, aby jich nepotkalo podobné zneuctění. Zvláště zvolený výbor sebral sbírkou značný obnos a dal ohraditi důkladně náš hřbitov, ozdobiv jej krásnou branou.

Na tomto hřbitově odpočívá již několik kněží.

Pohřeby konaly se pokud možno s největší okázalostí. Scházeli se na ně všichni bez výjimky. V čele průvodu šel s křížem stařeček kapucín Konrad Peszyński, lysý, s dlouhou, sivou bradou. Za ním kráčeli ve dvou dlouhých řadách sto a koliknáscte kněží, zpívajících vážným hlasem žalm »Miserere mei Deus«. Toliko za rakví bohužel nebylo nikoho; svojina byla vzdálena, a místní lid, jež cestou potkávali, uctivě sice ustupoval, ale k průvodu se nepřidružil.

Když odprovodili svého druha k místu dočasného odpočinku, každý kněz sloužil za zemřelého mši sv. Bylo to tak zvykem, ač někdo jich k tomu nevybízel. Denně sloužovalo se v Tunce několik přes sto mši sv. v četných kapličkách k tomu účelu na rychle upravených, takže kotlina tato, ověncena ze všech stran nebetyčnými horami, mohla se pokládati za přirozenou spanilou baziliku s množstvím kaplíček. Hned po mši sv. uschovali bohoslužebná roucha, a nezbylo ani stopy po tom, že před chvilkou chaloupka byla kostelem.

S počátku, kdy ještě v Tunce nebylo mnoho kněží, byla tam pouze jedina kaple později pro pohodlí a zároveň, aby neobrátili na sebe pozornosti, sloužival každý mši sv. doma. Bohoslužebná roucha si většinou kněží sami šili, svaté ostatky přiváželi s sebou, mísály opsali, pateny si udělali ze zeští (z plechu). Kalichů nebylo, proto užívali obyčejných skleněných pohárků, jimž připevnili plechový spodek. Podobně též železa na pečení hostií si v místě vyrobili. Všechno to odbývalo se

v úkrytě, tiše, spokojně a jaksi divně, na podiv tklivě. V Tunce obnovil se život prvotních věků křesťanských, dob katakomb. Než slavily se také určité svátky a dokonce i starobylé hostiny.

Tak slavnostně slavili 50tileté výročí kněžství 80letého kněze. Slavná mše sv. byla s assistencí. Krásnou promluvu měl proslulý svého času kazatel kanovník Polkovski. Poněvadž oslavenec byl chudičký, tož jeho zámožnější soudruzi srdečně a hojně pohostili všechny po bohoslužbách.

Druhé slavné bohoslužby konali ve 300letou ročnici Lubelské Jednoty.^{*)} Byly dvě promluvy. Jednu jménem Koruny (Polska) měl příslušník polský, druhou jménem Litvy měl šedivý Litvín. Třetí slavné bohoslužby konali v den, kdy začal církevní sněm Vatikánský (8. XII. 1869), a po celý průběh tohoto sněmu sloužil každý kněz dle řady denně mši sv. za zdar jeho.

Než bohoslužby tyto třebas slavnostní, přece konaly se skrytě, aby jich snad vláda nějak nepřekazila. Ale byly také církevní slavnosti veřejné jednou ročně, a to když do Tunky přijížděl Irkutský farář, jehož povinností bylo jednou ročně navštívit celou svoji rozsáhlou farnost, která zaujímal dvě největší Gubernie Irkutskou a Jakutskou. Když tedy přijížděl farář O. Swernicki, kněz to veliké svatosti, upravovali kapli už veřejně a to co nejozdobněji. Tenkrát byly mše sv. se zpěvem. Nedá se ani vypsati, jak byli všichni dojati, když jim bylo možno již hlasitě zpěvem vylíti všechno náboženské nadšení, v srdci tak dlouho tlumené.

Po odjezdu vdp. faráře zase se všichni vrátili ke svým denním pracím. Ticho, na chvíli přervané, znovu zalehlo Tunku. A zase starost o chléb vezdejší nutila každého, aby zapomněl na svou důstojnost, na své vyšší povolání.

Všechny vznešenější myšlenky, všechny tklivější dojmy znovu se kryly tam kdesi v zákoutku srdcí a duší lidských. Před chvílí přes sto kněží v slzách spolu shromážděných u oltáře tonulo. Oblečení kněžským rouchem stanovili jakoby posvátný průvod Pána zástupů — a za chvíli k nepoznání převlečení, rozprášení, každý stával při své robotě jak prostý dělník: u pluhu, jiný s lopatou, s jehlou v ruce, se sekyrou, jiný zase s dratví a šídlem anebo s rylem v zahradě. A čas letěl. Dni a léta mýjela, a nic se nezměnilo. Naděje odnikud nebylo. bylo tedy třeba

^{*)} Litevský velký kníže Jagiello oženil se v r. 1386. s polskou královnou Jadvigou. Jejich rod potom vládl nad oběma samostatnými státními celky, nad Litvou a nad Korunou, čili říší Polskou. Ale teprve poslední potomek tohoto Jagiellonského rodu, Zygmund II. August (1548—1572) spojil velké knížectví Litevské a Korunu Polskou v jediný celek, který měl odtud společně voleného panovníka, jeden společný sněm a stejné peníze. Tuto jednotu obou dosavadních států prohlásil král na sněmě v Lublíně r. 1569., odtud se tato událost nazývá jednota čili unie Lubelská. Litvíní schválili tuto jednotu a 4. července 1569. všichni na ni přísahali ve františkánském kostele v Lublíně a zapěli radostné »Tebe Boha chválíme«. (Poznámka překladatele.)

pracovati. A celá Tunka pracovala a opravdu v potu tváře svou skývu požívala. Ale i chléb bylo nutno upéci. Uměli tedy kněží i chléb péci i oběd připravit. Téměř všichni měli své vlastní zahrádky a v těch zahrádkách jejich vlastní rukou upravených na záhoncích pečlivě vypletých zelenina byla tak pěkná, že kněží zahradníci směle by mohli ukázky na výstavu posílati. Semeno kupovali z vlasti. Nevzpomínajíc už zemáků, buráku a zelí, což dokonce prodávali též místním vesničanům, tož pěstovali též květák, salát, pór a jiné. Sázeli také tabák. Mnozí zamílovali si květiny; O. Chodkiewicz, kapucín samých nejpěknějších levkoníj měl na 200 kusů před okny.

Vzpomeňme tu aspoň zběžně různého zaměstnání, jakému se věnovali naši ubozí vyhnanci. — Byli tu kněží krejčí, ševci, stolaři, zámečník, kožešník, zlatník, hodinář, knihař, tesař i továrnu na cigarety a doutníky si zřídili; měli též továrnu na lojové svíčky. Jiní se obírali rybolovem ve velkém a to sítěmi nebo na udici lovili. Jeden byl dokonce i cukrářem a tak dobře se ve svém oboru vyznal, že netoliko Tunku zaopatřoval svými sladkými výrobky, ale i v samém Irkutsku budil podiv svými výtečnými cukrovinkami. A poněvadž byl též výtečným řezbářem, tož si sám vzorky vyřezával a umělé kousky z cukru odléval.

Bylo však též dosti takových, kteří se nehodili zhola k žádnému řemeslu a vůbec k žádné tělesné práci. Ti se buď odávali úplně zbožné modlitbě nebo se obírali vědou. Třeba však spravedlivě přiznati, že ani oni kněží při svých namáhavých pracích neztrávili celý svůj život ve vyhnanství pouze při krbu a samovaru, ani v polních aneb zahradních pracích, ani snad pouze v řemeslnické dílně. Ale po celodenní těžké námaze, kdy znavené tělo potřebovalo odpočinku, a to zvláště za dlouhých zimních večerů chutě chápali se knížek a četli, studovali, učili se a spisovali.

A tak Szmajer pracoval o rostlinopise, zakládal velký bylinář místních rostlin. Felix Kowalenski založil si krásnou a nad míru zajímavou sbírku vzácných ptáků. Kulaszyński studoval mudrosloví, psal filosofické rozpravy a přeložil dvou-svazkové dílo Dölingera: »Pohanství a židovství«. O Polkowski krásnou polštinou přeložil knihu filosofickou a předčítal ji četně shromážděným posluchačům. Jiní přeložili znamenitou tří-svazkovou knihu Lescoeuera »O pronásledování sjednocené církve v Rusku« a své překlady četli ve schůzkách. Kluczewski psal výtečné články různého obsahu. Nowakowski sepsal dějiny starožitné diecese Lucké a napsal stručný výtah velkého díla Irkutského archijereje Nila o Buddhismu. Taktéž napsal obšírnou rozpravu o sjednocení Brzckém*) a Lubelském. Narkie-

*) V r. 1595. prohlásili ruští pravoslavní vladykové (biskupové), že i se svým lidem připojují se opět ku katolické církvi. A protože toto sjednocení národa ruského s katol. církví stalo se na sněmě v Litevském Břešću, odtud se tato památná událost nazývá sjednocení Břeské neboli »unie Břeská« (Pozn. překladatele.)

wiez napsal vzpomínky o řeholnici Dąbrowské ve Vilně. Czajewicz psal zdravotnické rozpravy. Kowalewski, Malewicz, Klimkiewicz psali společně satyricko-filosofické rozpravy pod názvem »Szubrawiec« (nezbeda). Jiní zase vydávali noviny »Wygnaniec«. Karel Nowakowski, malíř, jsa tu pod jménem svého bratra, jemuž se podařilo utéci za hranice, kreslil mnoho pěkných pohledů na místní krajinu, některé maloval olejovými barvami. Kněz Narkiewicz zabýval se řezbářstvím. Vyráběl z mamutí a slonové kosti a z ebeny kříže, mistrná pouzděrka, tabatěrky, šachy atd. (Pokračování).

Nynější stav církve katolické v Bulharsku.

Dvě jsou katolické diecése v Bulharsku: jedna na severu, jejímž biskupem je Monsgr. Boubach, sídlící v Rustčuku s 15.000 věřícími, druhá v jižním Bulharsku a Ex. Rumelii tvořící tak zvaný apoštolský vikariát sofijský a plovdivský, řízený Msgr. Robertem Meninim, titul. arcibiskupem, a Msr. Vincencem Pejovem, světícím biskupem, oběma z řádu kapucínského. Věřící jsou obřadu latinského, 500 pouze náleží obřadu východnímu.

Zde podáváme krátký statistický náčrtek katolíků patřících k vikariátu sofijskému a plovdivskému. Je jich okrouhle 15.000. Z nich 3000 bydlí v Plovdivě a asi 2500 v Sofii. Ostatek tvoří obyvatelstvo vesnic z okolí plovdivského. Kostelů a kaplí mají 40. Kněží z řádu kapucínského je 23, kněží světských též 23. —

Otcové Assumptionisté mají kolej v Plovdivě, v níž je 15 kněží, 15 bratří a 350 žáků.

Bratří křesťanských škol mají kolej v Sofii se 17 učiteli a 400 žáky.

Sestry sv. Josefa mají školu v Plovdivě s 220 žačkami a 13 učitelkami, v Sofii s 420 žačkami a 21 učitelkami, v Burgasu se 100 žačkami a 7 učitelkami.

Jsou též v Rakousku 2 nemocnice katolické: v Sofii 14 sester sv. Kříže, v Plovdivě 10 sester B. lásky ošetřuje nemocné.

Sirotčince jsou: v Sofii s 9 sestrami a 56 sirotky, v Plovdivě s 25 sestrami III. ř. sv. Františka, jež ošetřují 30 sirotek a zaměstnávají se též domácími pracemi. Máme také 2 asyly pro malé děti.

Jiné školy katolické navštěvuje asi 1700 žáků a tolikéž žaček. —

Obyvatelstvo je velmi zbožné a plní svědomitě své náboženské povinnosti.

V Sofii je mnoho katolíků cizích, jimž bývá kázáno bulharsky, česky, německy, francouzsky a italsky.

Missie vydržovány jsou dobrovolnými příspěvky obyvatelstva a almužnami docházejícími z Francie, Rakous, Čech a Bavor. Vláda poskytuje též nějakou podporu a úplnou svobodu náboženskou.

Modlíme se vroucně k Bohu, aby se sjednotila církev bulharská s církví katolickou podržujíc obřad východní. Kristus založil jedinou církev a přál si, aby jeho učenci byli spojeni jednou vírou, aby byli jedno, jeden Kristus, jedno stádce, jeden pastýř.

Kéž nám blahoslavená Panna a svatí Cyrill a Method vyprosí u Boha žádoucí jednotu.

† **Robert Meníní**, ř. k. arcibiskup bulharský.

Rozmanitosti.

Členům a dobrodincům »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«. Na posv. Velehradě slouží se na svátek sv. Cyrilla a Methoda 5. července mše sv. za ně a na úmysl spolku. V ten den anebo v kterýkoli následující den oktávy mohou získati plnomocné odpustky, přistoupí-li ku sv. přijímání a pomodlí se na úmysl Sv. Otce.

Na posv. Velehradě budou se r. 1914 konati duchovní cvičení: dělníků od 30. května do 3. června (na svátky svatodušní); paní a slečen od 15. do 19. června; kněží od 20. do 24. července a od 3. do 7. srpna; intelligence od 10. do 14. srpna; studujících vyšš. tříd od 24. do 28. srpna; akademiků od 31. srpna do 4. září; rekrutů od 28. září do 2. října; rolníků od 23. do 27. listoapdu; omladiny mužské od 11. do 15. prosince. Dotazy a přihlášky přijímá Kollej Tov. Jež. na Velehradě.

Misijní myšlenka v Německu. V Německu vzplanulo poslední dobou veliké nadšení pro katol. misie. Spolek katol. učitelstva zakládá právě oddíl pro katol. misie po příkladě již dříve založeného a úspěšně pracujícího spolku protestantského. Členové platí ročně nejméně 1 marku na podporu německých misí. Hlavní věcí jest, že tito učitelé stanou se hlasateli myšlenky misijní i v poslední vesničce. Na první výzvu přihlásilo se jen z Porýnska na 300 učitelů ke spolku. — Podobně utvořili misijní kroužky bohoslovci ve všech německých seminářích v Německu a v Rakousku a katoličtí akademici při svých spolcích. Ze Sv. Hypolitu píše člen tamního misijního kroužku: »Skoro ve všech rakouských diecesích našlo se několik posluchačů bohosloví, již chtějí pracovati spojenými silami ku blahu katol. misí. Snahou jejich jest zasvětit se do misijní činnosti a pak pracovati na vinici Páně mezi lidem pro dílo misijní.« Odebírají časopisy misijní, studují knihy z toho oboru, sbírají příspěvky mezi sebou, konají přednášky o misích a tak roste mezi nimi porozumění, nadšení a láska pro sv. misie. Kdo jest povolanejší ujmáti se katol. misí než katol. kněz, kdo má větší příležitost o nich mezi lidem se zmiňovati, pro ně rozplameňovati srdce lidská než kněz soukromě i veřejně, tiskem i ústně, na kazatelně, ve spolcích atd.?

Obětavost katolíků německých pro misie. Misijní časopis (Kath. Missionen) vykazuje za jediný měsíc květen sebraných darů došlých na redakci listu pro katol. misie okrouhle přes 26.000 korun.

Církevní otázky v Macedonii. Srbská vláda uspořádává právě náboženské a církevní záležitosti jednotlivých vyznání na macedonském území, jež mírem bukureštským připadlo Srbsku. Ona pravoslavná biskupství, jež dříve byla podána přímo řeckému patriarchovi v Cařihradě, budou mu odňata a přivtělena k církvi srbské. Tato ovšem není tak samostatná jako církev srbská v Rakousku, bulharská nebo ruská, nýbrž jest podřízena patriarchovi cařihradskému, proto jen prostředně v novém poměru budou mu cna biskupství podána. Jsou to celkem čtyři eparchie (biskupství): Ůsküb, Prizrend, Dibra a Monastir. V prvýchdvou byli srbští biskupové již před válkou, v posledních dvou však dosud sídlili biskupové bulhařští. Monastir jest sídlem též řeckého metropolity. Bulhařští biskupové ihned po válce opustili svá místa a utekli se do Bulharska. Řecký metropolita dosud sídlí v Monastiru. Srbská vláda však chce bezpodmínečně tuto državu proměnit v srbskou a dosavadnímu metropolitu dáti buď pensi nebo jednou pro vždy nějakou summu peněz. V eparchii monastirské žije mnoho bulharů, již uznávají bulharského exarchu a platí za rozkolníky u církve srbské. Mnozí ovšem vlivem politiky srbské odloučili se od exarchatu. Pro ty jest určen nyní zvláštní kněz se slovanským obřadem. Srbové takto

chtějí bez okatého násilí Bulhary dostatí pod svou církevní moc. Ovšem musí tu zmizeti napřed jazyk řecký při bohoslužbě, aby na jeho místo přišel slovanský. Řekové násilím budou vytlačeni, Bulhaři neobstojí. Jediné na sjednocené se neodvažují dosud sáhnouti, poněvadž bojí se tu rakouského vlivu a neradi by si rozezlili Řím, pokud jednání o konkordát není u konce. Dle udání obývá v území bukureštským mírem Srbsku přiřčeném na 80.000 katolíků. Konkordátem vliv Rakouska by úplně setřáslí se svého území, ba koji se nadějí, že mohou nabýti vlivu i na slovanské katolíky v Bosně a Hercegovině. Nyní připomínají časopisy, že v Bělehradě sídlili katol. biskupové od r. 1334—1709 a v Semeredu od 1544—1624. Před vpádem Turků měli Františkáni v Srbsku na 50 klášterů. Nyní ovšem vše jest potlačeno, tak že katol. církev v Srbsku přirovnávají životu v katakombách.

Vzrůst katolicismu. »Čerkoven Věstník«, orgán pravoslavné církve bulharské vycházející v Sofii, uveřejňuje v 20. čísle ročníku XV. ze dne 17. května 1914 o vzrůstu katolicismu za poslední století (1800—1900) v různých státech evropských tyto údaje čerpané z knihy, jež vyšla z Vatikánu a podává tudíž statistiku přesnou. V Anglii vzrostl počet katolíků ze 120.000 na 2.200.000; v Holandsku z 300.000 na 1.830.000; v Bulharsku z 1000 na 20.000; v Bosně 320.000 na 400.000; v Rumunsku z 15.000 na 150.000; v Řecku ze 14.000 na 50.000. V Rusku za posledních 10 let přešlo z pravoslaví ke katolické církvi římské 300.000 duší. V Turecku za posledních 5 let vzrostl počet katolíků o 25.000 duší. Pravoslavný list připojuje k údajům poznámku, kde veřejně chválí organizaci, pevnou a přísnou disciplínu římské církve jakož i krajní obětavost a neunavnost jejího kněžstva v duchovní správě. —

Stálí vojenští kněží v celém srbském vojsku jsou pouze dva. Dříve měla každá divise svého vojenského kněze, ale později »ze šetrnosti« to zrušili. Nehledě k tomu, že tímto nedostatkem trpí zbožnost i mrav vojska, tož pocítili následky těchto neupravených poměrů sami kněží v minulé válce. K výzvě opustili své farnosti, jež tím osiřely, a dostavili se k vojsku. Ale potřeby pro bohoslužbu, potřeby pro sebe i pro svého koně museli si opatřiti sami. Teprve později, když duchovní vrchnosti zakročily, dána byla oněm kněžím nepatrná náhrada.

Srbské duchovenstvo v minulé osvobozovací válce se pěkně vyznamenalo a plnilo věrně svoji povinnost, kterou jim ukládá sv. víra i vlast, ač jejich postavení ve vojsku není upraveno, takže na vlastní útraty se vypravili, do války. Velká to oběť, uvážíme-li, že opouštěli svoje rodiny, beztoho již ve stísněných poměrech žijící. V této válce za obnovu Dušanova carstva i za slávu srbského jména padlo též mnoho srbského kněžstva. Tak padl vojenský protojerej Sava Kezić, vojenští kněží Miloš Terzić, Michajlo Jevrić, Boosav Kovačević, Mileta Stojanović, Ljubomir Radivojević a jiní. Kněžské sdružení srbské vyzývá všechno kněžstvo, aby se ujali osiřelých rodin po padlých kněžích, neboť tito svojí nadšenou službou ve válce velice přispěli k tomu, že srbský národ s větší úctou vzhlíží na svoje vlastenecké kněžstvo.

Srbský metropolita Dimitrije se souhlasem ministerstva osvěty a církevních záležitostí upravil církevní poměry v nově nabytých zemích tím způsobem, že v biskupstvích, opuštěných od biskupů podřízených cařihradskému exarchovi, ustanovil prozatím okružní protojereje (arcikněze), náležitou plnomocí opatřené. Až bude uzavřen mír s Tureckem, nové kraje kanonicky se sloučí se srbskou církví, a vyvolí se řádní biskupové pro u prázdňená biskupství.

Veliká oslava milánského edikta Konstantína Vel. v Nišu, jeho to rodišti, konána neobyčejně slavně 28., 29. a 30. prosince 1913. Súčastnili se jí jak zástupci srbské vlády, tak též četní význační hosté z Ruska.

Katolíci v Novém Bulharsku rozvinují za poslední měsíce živou činnost. V Suflu u Drinopole zakládá se nová katolická osada s kostelem a školou. Sídlo sjednoceného bulharského biskupa Michaela přeloženo bude z Drinopole do Dedeagače, kdež Augustiniani vybudují velkou školu ve slohu bulharských gymnasií a s pensionátem. Sjednocení Bulhaři, kteří prchli z Macedonie, dostali od vlády opuštěné turecké vesnice, v nichž

všude staví se kostely a školy. Také v Gymylždině a Xanthi vznikly katolické osady. Vláda bulharské snahy katolíků ochotně podporuje.

Svátek sv. Cyrilla a Metoděje v Srbsku. Po dohodě mezi královskou vládou a srbským metropolitou Dimitrijem byl 11. den května (dne našeho kalendáře 24. května) zasvěcen sv. Cyrillu a Metoději, věrověstům a učitelům slovanským. Stává se tudíž tento den v Srbsku církevním i státním svátkem národním.

Pravoslavné duchovenstvo v Srbsku dostávalo plat do r. 1882. v přírodních. V tom roce byl však plat upraven tak, že duchovní dostával z každé hlavy 2 dinary (1.90 K) ročně. Zákonem tím však nebylo kněžstvu mnoho spomoženo, poněvadž se poplatek ten nedbale odváděl a vybíral, a ještě i tak shromážděný obnos neodváděli duchovenstvu, nýbrž opravují z těch peněz cesty, mosty a zapravují ještě jiné obecní a okresní potřeby. Tak skutečný plat, jež dostávají duchovní, jest velice nepatrný, a hmotné postavení kněžstva dosti ubohé. Proto v novém státním rozpočtu má býti kněžstvu zajištěno aspoň 80% jeho platu, jež má dle zákona dostávat. I tento »blahodárný úmysl« svědčí o výjimečném postavení srbského kněžstva v Srbsku, kdyžť i každý vesnický úředník dostává celý plat zákonem jemu přiznaný, ať se už daň k tomu účelu zcela vybere či ne.

Blíže Kristu! Neupravené poměry pravoslavné církve v Srbsku nutí její pracovníky, aby zkoumali trochu hlouběji dosavadní činnost srbské církve i její postavení ve státě. Zajímavý článek o tom napsal profesor Milan Mitic. Mezi jiným píše: Známý i uznávány jsou oběti srbských kněží z oněch dob, kdy oni v pravdě duši svoji kladli za svoje svěřené stádo docházeli mučnické koruny před Bohem i národem. Ale neznámý a neuznávaný jsou oběti téhož kněžstva po osvobození v době nového státního života. Nynější oběť jest těžší než ony krvavé žrtvy někdejších národních kněží na oltáři národních svobod. Srbští kněží obětují dnes ve službách státních zájmů svoje křesťanské i kněžské svědomí. Oni se odřekli vznešených zásad a myšlenek svého Božského Učitele a jeho prvních učenníků. Srbská církev není ani apoštolská ani všeobecná, ani vatikánská ani byzantinská. Ona je pouze přepokorná, osamocená státní služba. Ve službě státní a národní myšlenky kazatelna pravoslavného církevního kazatele v této zemi byla a stala se, o to bez výjimky, politickým řečníštěm, odkud se věřící jen pro stát vychovávají, povzbuzují a rozněcují. A opustiv kazatelnu kněz bez rozdílu hodnosti vykonává všechny choulostivé i méně delikátní záležitosti až do těch nejmenších prací ve službě státní správy a statistiky.

V náhradu za ony služby a oběti stát velkomyslně nazývá srbskou církev státní církví a víru, již hlásá, státní věrou. Jako taková těší prý se ochraně vladařově, všech zemských úřadů i zákona. V pravdě však je církev přezíraná pastorče ve státu a nepožívá ani tolik pozornosti a podpory, kolik snad i svaz obecních písařů; a třebas že bezplatně pracují pro stát, srbští kněží tak si stojí, že sotva mohou býť jen pomysliti na svoje další vzdělávání a na duchovní správu, hlavní to úkol svého vznešeného povolání.

Chování všech směrodatných činitelů v otázce o úpravě kněžského stavu může se nazvati praobyčejnou nestoudností vykořisťovací. Jestli ještě srbští kněží z té strany něco vážného očekávají, tož hledají na západě východ slunce. Jsou špatně poučení, jsou to dětinští srbští duchovní. K východu se třeba obrátiti k živé církvi Kristově.

Náš lid nežije myšlenkami svobodných myslitelů na ministerských, poslaneckých a professorských stolicích, on žije věrou v Boha. Lid, na první pohled nábožensky lhostejný, chová v sobě utajenou sílu a náboženskou horlivost, která by se dala přetvořiti v činnou a to tak mohutnou, že by byla s to, aby rozřešila dalekosáhlejší křesťansko-společenské a církevní otázky než je taková záležitost o úpravě kněžského platu.

Naše kněžstvo je špatně orientováno, tvrdím znovu. Svoji sílu špatně uplatnilo. V tom pochybeném směru zapomnělo, odkud přišlo, kdo je poslal, a čím je.

Zpět ke Kristu, bratři kněží a zůstaňte při něm! Jest-li u mne zůstanete, i slova moje u Vás ostanou, praví On. Cokoliv chcete, hledejte a naleznete.

Konkordát mezi Vatikánem a Srbskem jest již uzavřen, třeba ještě, by jej národní skupština schválila. Obsah její se v Srbsku ještě tají, a jen sem tam něco tiskem proskakuje o jeho obsahu. Dle toho nastanou pravidelné diplomatické styky srbské vlády se sv. Stolicí, v Bělehradě bude arcibiskup s platem 16.000 dinarů (15.200 K), ve Skoplji a Prizrenu biskupové s platem 12.000 din. (11.400 K), v Bělehradě bude stát vydržovati katolický kněžský seminář, bohoslužba latinská (dle jiných přece jen slovanská), smíšené sňatky uzavřené před katolickým knězem jsou platny i státně, postavení katolických biskupů bude stejnoprávné s postavením pravoslavných, biskupy jmenuje po návrhu vlády sv. Otec, kněze ustanovuje si biskup. (Je v celém Srbsku i s novým územím asi 20 katol. kněží a asi 27.000 katolíků dle srbských pramenů.) Pravoslavné duchovenstvo projevilo své stanovisko ke konkordátu ve svém »Věstníku srbské církve«: »Potřebí, abychom opět prohlásili, že srbská církev případně její duchovenstvo v zásadě ani nebylo ani teď není proti konkordátu s Vatikánem. Naopak, ono je pro to, aby se každé vyznání zabezpečilo zákonem, pokud to ústava a zemské zákony připouštějí. Pravosl. duchovenstvo vždy bylo pro to, aby se přesně znala a jasné vymezila práva i povinnosti jak jeho vlastní tak i druhých. Pouze tím způsobem, že ctí cizí práva, může se nadati, že i jeho práva budou u vážnosti, a jen tak může s úspěchem splnit svůj úkol.« — Pravoslavní znepokojují se jen tím, že prý při takové ochotě, s jakou vyšla srbská vláda sv. Stolicí vstříc, bude se katolická církev v Srbsku rozvíjeti na úkor pravoslavi. A hlavně jim jde o to, že k poradám mezi Vatikánem a Srbskem nebyl přibrán žádný duchovní pravoslavné církve. — V. Vaněk.

Z Albánie. Arcibiskup z Durazza v Albánii dovolává se pomoci všech šlechtických lidí pro své věřící. Katolíkům v Albánii byla nyní poskytnuta svoboda vyznání a je tudíž vhodná příležitost zájmy katolické církve v Albánii podporovati a jim prospěti. Arcibiskup hodlá stavěti školy, zakládat nemocnice, ustanovovati kočovné katechety a pros o vydatnou podporu svých dalekosáhlých snah. Darovali: Františka Příkrylová pro Balkán z Luskova 2 alby, milosrdné sestry sv. Karla z Lerkova štolu, Mariánská družina z Lúkova rochetu, Kasilda Černá z Kostelce u Prost. od nejmenované albu, vlp. farář Frant. Hájek v Pittarně od své sestry velum a pláštík na ciborium, vlp. arcikněz Jeřábek z Nezdenic kalich, Anežka Podmolíková z Čechovic plachtu a albu, nejmenovaná paní z Kojetína skvost, jenž má býti zpeněžen na balkánské missie, vdp. farář Fučík z Kojetína ofěru 14.50 K, pan kanovník Dr. Láska na různé účely 50 K, Šulaková Marie, Břest, 2 K balkánským sirotkům.

Pravoslavný exarcha pro Halič. Ruské Novoje Vremja píše: »Rakouská Halič náleží do pravomoci cařihradského patriarchy, jenž nemůže starati se o záležitosti církve pravoslavné v Haliči, aniž mu lze zjednatí si tam platnosti k pravomoci. Proto cařihradský patriarcha přenesl svá práva a povinnosti vůči Haliči na volyňského arcibiskupa Antoniusa jako na nejbližšího Haliči. Antonius použije všech práv jako pravoslavný exarcha a bude též světití duchovní pro haličské pravoslavné.« Vězí v tom veliká propaganda ruského pravoslaví v Haliči a v Uhrách. Nejbližším pravoslavným arcibiskupem Haliči jest přece v Rakousku metropolita bukovinský, ale tento nechtěl se postaviti do služeb Ruska. Pravoslavná propaganda jest z Ruska silně podporována. Na ruské ústavy lákají rusínské jinochy a dívky, tam jim dávají stipendia, zdarma vydržují a pro účely pravoslavné a velkoruské vychovávají. Dosud neměli pravoslavných kněží ruských z Rakouska, a agitatorů z Ruska naše vláda netrpěla. Ale dovedli si pomoci. Zlákali několik jinochů rusínských, na svůj náklad je dali vystudovati, vysvětili na kněze a poslali zpět do Haliče. V několika dědínkách za ruble získali aspoň desítku duší, vystavěli pravoslavnou kapličku, usadili pravoslavného kněze, příslušníka Rakouska, proti němuž se nedá nic namítati, a tak šíří propagandu velkoruskou a pravoslavnou. Rusínské sjednocené kněžstvo se proti ní zpěčuje, ale ideální snahy jeho jsou někde ruským vlivem seslabovány.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma.
Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže
v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“
Redaktoři a pořadatelé: Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa
1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2·5 fr.
Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv.
C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)
(Další část.)

Mohli bychom pokračovati a různé důkazy o jsoucnosti Boží uváděti, než třeba vyznati, že pro mnohé sebe zřejmější důkazy a doklady nemají váhy. I může někdo velmi dobře o všem přesvědčen býti, a přece nemá přesvědčení to tolik vlivu na něho, aby dle tohoto přesvědčení žil. Rozum vše uznává a také přisvědčuje, než srdce se vzpouzí a nedá se vésti od rozumu. Kdož objasní záhadu tu? Písmo sv. dí: »Do duše zlé-volné nevejde pravda — moudrost, aniž bydleti bude v těle, které poddáno jest hříchům.« (I. 4. Moudr.)

Jest tedy zapotřebí, by duše čistá byla, prostá hříšného života a dle pravdy žila.

Kdysi Pán opět poučoval posluchače. I nastal rozvrat a rozpor mezi nimi. Jedni pravili: »dobrý jest«, — druzí zase pravili »zlý jest«. I dí jim Pán Ježíš: »Hlásal jsem vám pravdu života věčného a neuvěřili jste. Učinil jsem div a též jste neuvěřili. Když tedy nechcete uvěřiti ani slovům mým ani divům a zázrakům, tak konejte to, co hlásám, aspoň nějakou chvíli a vy zvíte, že učení mé z Boha jest«.

Žádá tedy přísně Pán a Spasitel, bychom dle pravdy po-znané též život zařídili, hříchů a vášně se varovali, a pak vejde pravda do duše naší a pak budou mítí váhu též důkazy o jsoucnosti Boží.

Nesmíme Boha zaměňovati za svět. Krásně o tom dí ve svých vyznáních sv. Augustín (Confession. I. X. kap. 6.) »Toužil jsem věděti, kdo a jaký jest můj Bůh, Ten, Jemuž jsem povinen

se kláněti a ho milovati. Ptal jsem se země a každé bytosti žijící na povrchu zemském: Jste vy mým Bohem? A odpověděly: My Bohem tvým nejsme, my bytosti všechny se měníme, ale Bůh se nemění. Ptal jsem se moře a všeho, co kryje ve svém lůně: Jsi ty mým Bohem? A oceán svým šumem odpověděl: Jsem hlubokým a nesmírným, avšak Bohem tvým nejsem. I pozdvihnul jsem zraku svého k nebesům a zvolal: Hvězdy lesknoucí se na obloze, luno tak líbezná a ty slunce tak zářivé, jste vy snad Bohem mým? A hvězdy i slunce a měsíc odpověděly: My nejsme Bohem tvým. Co tedy víte o Bohu? My vypravujeme jeho slávu, neb On nás stvořil!«

A na jiném místě dí: »Obdivuješ stavbu? Miluj Stavitele. Nemáš se tak zaměstnávat stvořením, až bys se vzdálil proto od Stavitele!«

Pravili jsme, že marná jest výtká, že Boha jsme neviděli. Převzácně nám na to odpovídá ve své básni »Bůh« v »Moudrosti otcovské« Bol. Jablonský:

Jestliž jedna velká hlava v oboru nebeských těl, my vidíme její divy, jí však nikdo neviděl. Jestliž jedno jasné oko v oboru nebeských těl, my to víme, že nás vidí, je však nikdo neviděl. Jestliž jedno bystré ucho v oboru nebeských těl, my tušíme, že nás slyší, je však nikdo neviděl. Jsoutě jedna moudrá ústa v oboru nebeských těl, my slyšíme, že k nám mluví, jich však nikdo neviděl. Jestliž jedno mocné rámě v oboru nebeských těl, my cítíme, že nás vodí, je však nikdo neviděl. Jestliž jedno velké srdce v oboru nebeských těl, my slyšíme jeho tlukot, je však nikdo neviděl. Jestliž jedna svatá noha v oboru nebeských těl, my vidíme její stopy, jí však nikdo neviděl. Jestliž jeden veškerenstvem svobodně vanoucí duch, my cítíme jeho vládu a jej s úctou zovem Bůh. (Pokračování.)

Papež Pius X. a sjednocení církví.

(Ad. Jašek.)

Když válečný požár zachvátil celou skoro Evropu, povolal Všemohoucí mocného orodovníka za mír z krvavené země k trůnu svému — nejvyšší hlavu církve sv., papeže Pia X. Hoře nad vypuknutím války zkrátily život jeho pozemský.

Není účelem těchto řádků vypisovati svatý život Pia X. ani rozebíratí jeho velikost ve správě církve, pro niž více vykonal než mnohý všeobecný církevní sněm, obmezíme se pouze na snahy jeho o sjednocení církví.

Praví-li, srovnávaje poslední dva zemřelé veliké papeže prelát Antonín de Waal: »Jestliže strom církve za Lva XIII. mocně rozepjal korunu svou, pak za Pia X. zapustil hlouběji svoje kořeny, jeho kmen a haluze vnitřně sesílily«, pak slovy těmi vystihl i činnost a rozvoj snah o sjednocení církví za obou papežů. Jest nesporno, že papež Lev XIII. žil myšlenkou

přivést do lůna církve katolické ať rozkolem ať bludem odvedené členy stáde Kristova, známý jsou jeho snahy o Rusko a naděje kladené do Anglikánů. Lev XIII. veliké myšlenky v tom směru budil, sil, Pius X. je živil, zaléval.

Ve svých rozhovorech o snahách unionistických v Karlových Varech 1911 s jedním z nejvážnějších hierarchů Východu, pro svou učenost a spisovatelskou činnost dobře známým a vysoce ceněným v Evropě Ign. Efremem II. Rahmanim, syrským patriarchou v Antiochii, tázal jsem se na poměr Říma ku snahám těm za obou posledních papežů. A tu ctihodný patriarcha mi děl: »Za Lva XIII. otázky sjednocení stály v popředí, povadž papež osobně se o ně nesmírně zajímal a byl zasvěcen často i do nejmenších podrobností, uměl si vyhledatí muže vhodného, kteří by pracovali v jeho duchu, kdežto nynější sv. Otec (Pius X.) přišel z nenadání a pro jiné směrodatné práce pontifikátu svého nemá pokdy, aby se zasvětil do věcí těch jako Lev XIII. Než nemyslete, že snahám těm nepřeje nebo že jest jejich překážkou. I za něho se víc než kdy jindy pěstí a utěšeně rozvíjejí, a kde se naskytne příležitost, je podporuje všemožně«. Za celého svého jedenáctiletého papežování ukazoval, že i jemu leží vážně na srdci snahy unionistické a, kde mohl, věnoval jim péči.

Za jeho pontifikátu byly uskutečněny naše velkolepé světové sjezdy unionistické na posv. Velehradě: Pius X. byl dostatečně zpravován o sjezdech a snahách našich, osobně se o ně zajímal a jim přál. Ke druhému sjezdu zaslal předsedovi J. E. metropolitu Szeptickému list tohoto znění:

Ctihodnému bratru Ondřeji, arcibiskupu Lvovskému,

Pius X., papež.

Ctihodný bratře, pozdrav a apoštolské požehnání! Cokoli snah, námah a studií se vynakládá, aby spojili nesjednocené s římskou Stolicí, věz, že to vše nese se za tou příčinou, o níž máme neméněší péči nežli kterýkoli z předchůdců našich. Jest přáním nejmilejšího Spasitele, jež bez našich zásluh zastupujeme, aby kdožkoli Jej ctí, všichni jedno byli. Rozumíš zajisté, jakou chceme bratrskou vzájemnost snah a povinností mezi našimi i Východňany, kteří od Stolice sv. Petra, t. j. od středu katolické jednoty příliš dávno se odloučili — vzájemnost to, která by předsudky poznenáhlu odstranila, církev východní pak přesvědčila, že se žádnou ztrátou, naopak s prospěchem přednosti a povýšeností své důstojnosti opět obnoví spásonosné spojení s námi. Radujme se, že se daly o tom porady a úvahy na onom sjezde bohoslovců, jenž se konal minulého roku (1907) na Velehradě za Tvého předsednictví. My chválíme po zásluze milované syny, již takový úmysl pojali, přece však nebude od místa je povzbuditi, jak činíme, aby se stejnou pílí jak bratrské lásce tak

i pravdě sloužili; pravíme to, aby snad někdo přednášeje nauku katolickou, se nedomníval, že jest mu dovoleno něco popustiti méně zdravé novotě v míněních, třeba i za tím úmyslem, aby odloučeným usnadnil přístup k matce naší, sv. církvi. Ježto ostatně zvláště v té věci marné byly by snahy lidské, jestliže by milosrdný Bůh nepřispěl, vypošujeme Ti přispění Ducha sv. a na důkaz naší přízně Tobě, ctihodný bratře, a všem, kteří náležitě s Tebou na tom svatém díle pracují, udělujeme apoštolské požehnání.

Dáno v Římě u sv. Petra 8. července 1908, pontifikátu našeho roku pátého. Papež Pius X.

Zasvěceným kruhům jest dostatečně známo, že sv. Otec na druhý sjezd unionistický hodlal vyslati i delegáta, a byla k tomu vyhlednuta již i vynikající osoba. Než osočování našich sjezdů z panslavismu v liberálním tisku zhustilo v politických kruzích hned po prvním zdařilém sjezdě mlhy o snahách našich, tak že i papežský delegát v poslední chvíli byl zadržen doma.

Pius X. vyhověl též prosbě sjezdů těchto, již přednesl J. E. pán kardinál olomucký, protektor sjezdů, aby na posv. Velehradě ve velechrámu směl býti zřízen ikonostas pro východní obřad. —

Jak z onoho otcovsky psaného listu předsedovi sjezdu, tak i z celého jednání jest patrné, že Piu X. neušla pozornost našich sjezdů velehradských a že hnutí naše se zájmem sledoval.

Jako papež na nejvýš praktický ukázal tolik lásky a činů ku sjednoceným východňanům, buď háje jejich postavení, buď je vyznamenáváje a o ně otcovsky pečuje, že nesjednocení patřice na činnost jeho, mohou dobře poznati, že ze spojení s církví katolickou by jim vzešla nová svoboda, zrodila nová sláva a rozproudil by se nový náboženský život.

V listě vydaném kardinálu Vinc. Vanutellimu, jímž nařizuje oslavy patnáctistoletého výročí úmrtí sv. Jana Zlatoústého v r. 1907, chvále ctností tohoto světce vyrostlého v církvi východní, vyjadřuje několikráte touhu po opětném spojení obou církví a ukazuje lásku a úctu církve západní k obřadu východnímu. (Pokrač.)

Prosebné a kající pouti na Sv. Hostýně a posv. Velehradě.

Ad. J a š e k.

Jsme svědky nejhroznějších chvil, jaké kdy lidstvo prožívalo, současníky nejrozsáhlejší a nejstrašnější války světové, jež kosí a mrzačí nejvíce životů lidských, co znají dějiny. Požár válečný zachvátil skoro celou Evropu a šlehá daleko i za hranice

její, a všechna kultura, na niž klassicismem odchovaná Evropa byla tolik hrda, a všechny soustavy novodobé filosofie, kterými chtěla Evropa oblažiti a napojiti lidstvo, mizí z myslí lidstva, stávají se neužitečnými, nicotnými a zapomenutými ve všeobecné hrůze, jež neúprosně doléhá a citelně tíží. Lidstvo pozvedá zraků svých k Tomu, jenž řídí osudy všech národů a v jehož rukou jest život jednotlivcův i celku, a srdcem skroušeným a kajícím prosí o milosrdenství a zastavení trestající metly, již šlehá nás Hospodin za proviny naše. Odtud konají se na všech stranách u všech národů válkou postižených mimořádné pobožnosti, a přicházejí i takoví, již byli lhostejní ku sv. náboženství, smířit se s Bohem a modlívali se tak vroucně a upřímně, jako snad nikdy před tím v životě. Posvátná a milostná místa osvědčená tolika vyslyšenými prosbami na Pánu Bohu jsou četně navštěvována a bývají svědky neobyčejně vroucích modliteb a četných opravdových záslubů.

I naše největší dvě poutní místa moravská, Sv. Hostýn a posv. Velehrad, jsou v těchto strastiplných dobách útočištěm tisíců zbožných poutníků, již přicházejí sem se pomodlit, potěšit a načerpat důvěry a posily pro svou ulekanou a rozbolněnou duši.

O druhém výročí slavné korunovace Panny Marie svatohostýnské lid četně shromážděný sám žádal, aby se konala veliká hromadná kající a prosebná pouť, by milostivý Bůh ustál na pokání našem a odvrátil od nás trestající metlu války i s jejími hroznými následky. Pouti ty uspořádal Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda s Maticí svatohostýnskou na Sv. Hostýně v sobotu 12. září a v neděli na to, a na posv. Velehradě Apoštolát sám v sobotu 26. a v neděli 27. září. Vydáno a po Moravě a Slezsku rozesláno bylo toto svolání:

Prosebná pouť na Sv. Hostýn a posvátný Velehrad.

V těžkých chvílích utíkali se vždy zbožní předkové naši o mocnou pomoc shůry na Svatý Hostýn k Matce boží, která divy tvoří, a Panna Maria nikdy neoslyšela vroucích proseb ctitelů svých, zůstala vždy Matkou lidu svému. I letos za válečných hrůz putují tam četně k Vítězné Ochráně Moravy.

Podobně i posvátný Velehrad byl útočištěm předkům našim v dobách strastiplných. I zde u svatých Cyrilla a Methoda docházeli útěchy, zmužilosti, odhodlanosti, důvěry a odevzdanosti do vůle boží.

Skoro po celé říši konají se veřejné pobožnosti a prosebné průvody za vítězství naše. Na četně projevená přání koná se na Sv. Hostýn v sobotu dne 12. a v neděli dne 13. září prosebná kající pouť s veřejnými modlitbami a pobožnostmi za Jeho Veličenstvo císaře a krále, za vítězství, za šťastný návrat vojinů našich, za nebeskou ochranu pro drahou vlast a milostivé odvrácení hrůz válečných.

Pouť započne v sobotu k večeru 12. září a bude se konatí v neděli na to. Na naznačený úmysl s pobožností za padlé a raněné vojíny kromě sv. zpovědi a spol. sv. přijímání budou se konatí veřejné modlitby, slavné bohoslužby a prosebný průvod s Nejsvětějším v neděli dopoledne.

Podobná prosebná pouť bude se na týž úmysl konatí na posv. Velehrad 26. a 27. září.

Býval-li milosrdný Bůh pokáním usmířen a milostiv, zajisté shlédne i na pokorné prosby kajícího lidu našeho, když je bude veřejně lítostivě vysílati u trůnu korunované Královny nebeské na Sv. Hostýně a u hrobu apoštola Moravy sv. Methoda na posv. Velehradě.

Odporučujeme v těžkých chvílích drahou vlast a své věrné, kteří obětují za ni to nejdražší, do ochrany Matky boží svatohostýnské a apoštolů svých sv. Cyrilla a Methoda!

**Výbor Matice svatohostýnské.
Ústřední výbor Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje
pod ochranou bl. Panny Marie.**

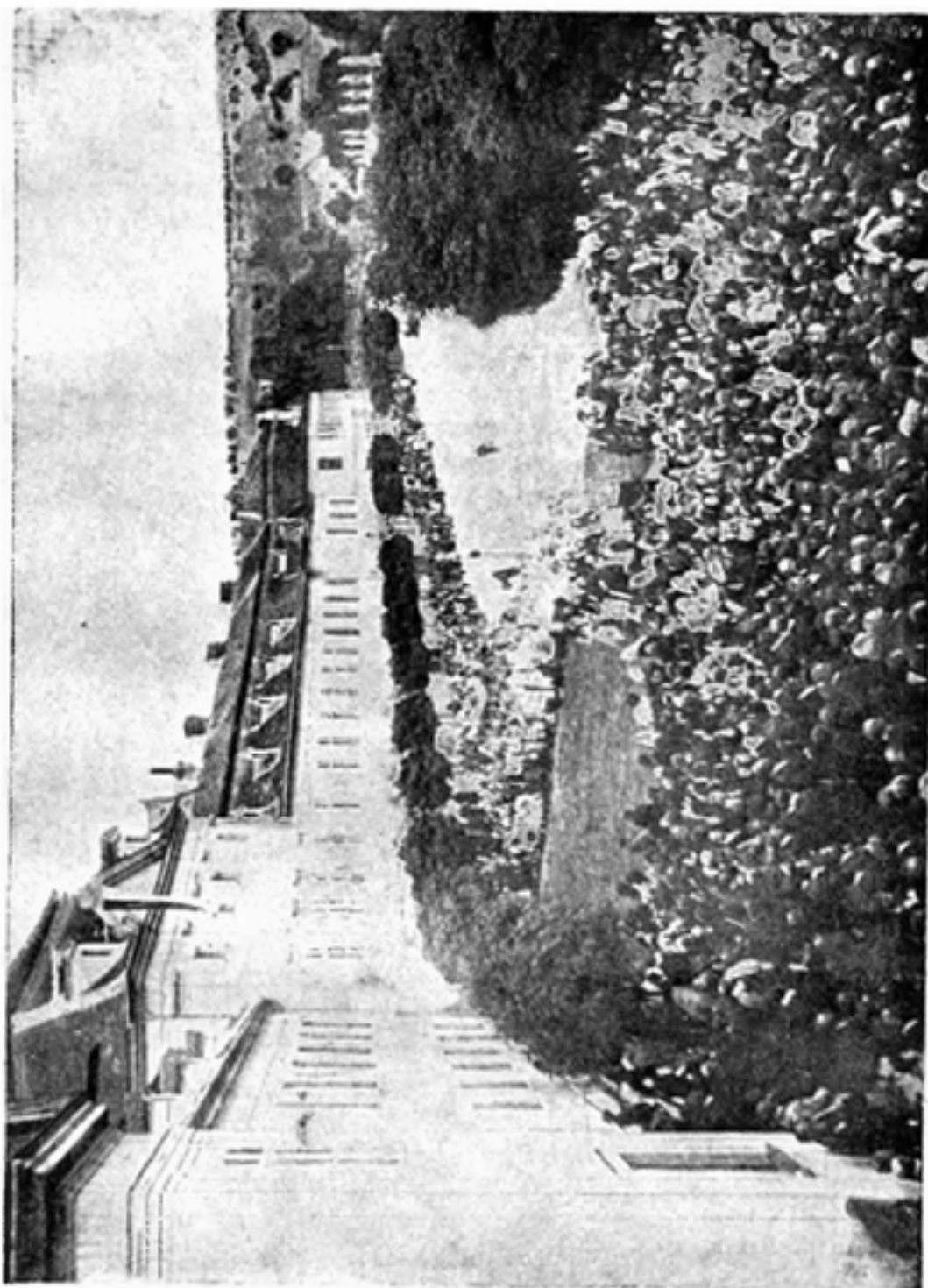
Pouť svatohostýnská počtěna přítomností J. M. nejdůst. p. světicího biskupa dra Karla W i s n a r a z Olomouce byla mohutným náboženským projevem lidu našeho účastněného skoro z celé Moravy, jenž přes veliké nesnáze shromáždil se nad očekávání četně u prestolu korunované Vítězné Ochrany Moravy, aby v neochvějné důvěře k ní vyprosil si ochrany a pomoci shůry ve chvílích nejtěžších. Na 20.000 účastníků bylo přítomno v neděli, když vedli průvod s Nejsvětějším po kopci nejdůst. p. biskup a probošt dr. Stojan. Úchvatnými slovy v kázáních v kostele i venku k vroucí zbožnosti, opravdové kajícínosti a pevné odhodlanosti do vůle boží vybízeli nejd. biskup dr. W i s n a r, dp. superior P. O s t r č í l í k T. J., vdp. probošt dr. Ant. C. S t o j a n, vdp. děkan D a n ě k z Jevíčka a katecheta Ad. J a š e k z Kroměříže. I mše sv. se sloužily i podávalo se sv. přijímání venku, an kostel nestačil. Tisíce a tisíce se jich smířilo a spojilo se svátostným Spasitelem a volalo k Matce boží svatohostýnské o pomoc pro drahou vlast a naše vojíny. Na prostranství u románské kaple měl nejdůst. p. biskup dojemnou promluvu k poutníkům prosebníkům a všichni vykonali před vystavenou venku velebnou Svátostí společně vroucí modlitby za Jeho Veličenstvo, za vlast, bojující, raněné a padlé vojíny naše jakož i za odvrácení válečných hrůz.

V duši očistění a usmíření, myslí posílení a potěšení rozcházel se zbožní poutníci do domovů svých, aby upokojovali a konejšili v neklamné důvěře k Matce boží ty, kdož děsili se doma budoucnosti nejbližší.

*

Před sv. Václavem konala se podobná pouť a pobožnost na posv. Velehradě. »Kolik to bouří nad vlastí se sneslo, o život bylo zápasit nám v boji«, nesčetněkrát rozléhalo se ve velebné

písni nádvořím velehradským, ale o pouti té přiléhala slova ta k hrozně přítomné skutečnosti: děsná bouře světové války nesla se nad vlastí naší a tisíce našich bratří stálo v poli proti mocnému nepříteli v zápase o život.

Prosebná pouť za vojiny na posv. Velehradě. Průvod s Nejsvětějším ubírá se nádvořím.

Skoro celé sobotní odpoledne hrnuly se hloučky i větší procesí se všech stran, tak že svatyně velehradská počala se k večeru plnit. Kolem šesté hodiny byl uspořádán od Cyrillky obvyklý průvod; konal se již za hvězdnatého krásného nebe a

možno jej připočísti k nejimposatnějším, jaké kdy Velehrad v předvečer slavností vídal.

U brány očekával jej s asistencí místní dp. farář P. T o m e č e k T. J. a ve chrámě hustě naplněném od hlavního oltáře až po vchod uvítal poutníky neobyčejně vzácným náboženskými a vlasteneckými myšlenkami prodchnutým proslovem kroměřížský probošt dr. A n t. C. S t o j a n. Mluvil za napjaté pozornosti tisíců velmi tklivě. Byl si vědom, že stojí na kazatelně velehradské před zástupci skoro celé Moravy v historické chvíli, kdy Evropa otřásá se v základech svých, a kdy zbožný lid náš shromáždil se u hrobu apoštola Moravy, sv. Methoděje, aby si tu vyprosil pomoci boží v době strastiplné. Za příkladem předků přišli jsme sem, k otcům svým, svatým apoštolům, abychom jim přednesli prosby, jež tísní a bolí zarmoucené srdce naše a vyprosili si na nich posily v těžké chvíli, přišli jsme pomodlit se v hrozných bouřích za nejvyšší hlavu církve sv., aby Pán Bůh zachovával náměstka svého na zemi, by moudrostí boží naplněn dlouho vládl a svedl národy křesťanské zase k pokoji a míru, za staříckého mocnáře, by Všemohoucí ho sílil v přítomné těžké zkoušce a dopřál mu želaného vítězství, přišli jsme pomodlit se za drahou vlast a národ, aby věrně splnil úkol Tvůrcem mu v dějinách určený, za hrdinné naše vojíny bojující, raněné a padlé, již přinášejí největší oběť, kladouce svůj život na oltář ohrožené vlasti. Mistrnými slovy vylíčil lásku vojska našeho k domovině a k drahým v ní pozůstalým. Mocným apelem, aby z očistěných kajících srdcí našich šlehalý vroucí modlitby naše, končil úchvatně dojemný proslov. (Pokračování).

Ze života polských kněží vyhnanců na Sibíři.

A. Karpovicz. Přeložil Vincenc Vaněk. Autorisovaný překlad.

(Dokončení.)

Měli i svou vlastní hudbu. Měli zastoupeny skoro všechny hudební nástroje.

Beze zpěvů se neobešly žádné schůzky, žádné jmeniny. Slavnosti u zámožnějších bývaly okázalé, na nichž se sešli všichni.

Štědrý den jakožto svatvečer božího Narození slavili nevýslovně tklivě. Když lámali a dělili se oplatkem, téměř nikdo se nemohl zdržeti slzí. A teprve, když zanotili »Aniol Pasterzom«, tu jejich překypující cíty najednou se prolomily mohutnou písní, až konečně se zase pomalu uklidnili. Než bylo třeba brzy se ukládati ke spánku, by zase zavčas vstali k jitřním hodinkám a by odsloužili tři mše sv., jak to zvláštní výsadou dovoleno. Kolik to mší sv. se sloužilo v určitý den božího Narození v tomto neznámém zákoutí světa. A bylo by se jich najednou ještě více sloužilo, kdyby se byli řídili stejným kalendářem. Ale protože kněží latinského obřadu řídili se gregoriánským kalendářem,

sjednocení však juliánským (jsou o 13 dní pozadu), bylo příčinou, že ani tyto nejmilejší svátky jaksi plně neuspokojovaly, kdyžťe jich všichni neslavili stejnou dobou.

Zástupcem kněžstva u vlády byl z úřední vůle »starosta«, jehož si museli zvoliti. Starosta zastupoval všechno duchovenstvo. Jeho prostřednictvím jednala vláda s vyhnanci, a každý vyhnanec prostřednictvím jeho vyřizoval své záležitosti u vlády. Poněvadž »starosta« byl představitelem všech ostatních, tož samozřejmě, jakým byl starosta, takovým bylo též v očích vlády všechno ostatní kněžstvo, a postup a jednání vlády vždy se řídilo dle toho, kdo byl starostou. Pro vše to nebylo potřebí si stěžovati na úředníky dozírající na vyhnance. Ba naopak nutno přiznati, že oba, totiž Kupienko, který řídil záležitosti vyhnanců ve Vých. Sibíři, i druhý Plotnikow, který dozíral výlučně na vyhnance v Tunce, oba vždy se chovali ke kněžím s největší zdvořilostí a upřímností.

Těžko rozhodnouti, byla-li jim tato zdvořilost nakázána svrchu aneb zda jen svědčila o jejich vzorné výchově.

Konečně r. 1868 byl ohlášen carský Ukaz, dle něhož z Tunky mělo právo 60 osob se vrátiti do Ruska; ale nepustili nikoho. Teprve když byl vyhlášen nový Ukaz r. 1871, použito bylo pro Tunku dřívějšího Ukazu z r. 1868 a povolili návrat 30 osobám místo šedesáti. Carský Ukaz, vydaný r. 1871, výslovně vylučuje z omilostnění duchovenstvo, takže kdy jiní vyhnanci stejného provinění nabyli práva ku návratu do vlasti, kněžím toho odepřeli. Teprve v prosinci r. 1871 povolili 30 kněžím na základě Ukazu z r. 1868 odejiti z Tunky do Ruska. Několik jich bez průtahu odejelo na vlastní útraty, jiní nemajíce prostředků, museli čekati ještě celý rok a teprve když se místní úřady dojednaly s Petrohradskou vládou v roku 1872, byli odesláni do Ruska postupně po jednotlivých stanicích, takže teprve v srpnu r. 1873 přibyli do nové stanice svého vyhnanství, do Spasku v Tambovské gubernii (v Rusku). Čekali tudíž 5 let, než se mohli státí účastnými dobrodiní Ukazu z r. 1868. Někteří omilostnění ani se nekočkali tohoto návratu, — zemřeli; několik jich v beznadějnosti sešilelo. Tak hrozný byl osud nešťastných kněží, shromážděných ve vyhnanství v Tunce. V pravdě, aby v takových útrapách neklesli a by vytrvali na výši svého povolání, k tomu bylo zapotřebí nesmírné síly, ctností opravdu hrdinských.

Vyhnaní z rodinné země, vyjati z pod vlády a kázně církve, s níž byli sloučení nerozvížitelnými pouty, potom shromáždění spolu v počtu jednoho sta a několika v daleké prabídné vesnici, zbavení prostředků k živobytí, bez útěchy, vydáni sami sobě na pospas vzájemného rozhořčení, místo nezadržitelného úpadku na duchu, jak by se očekávalo v takových hrozných poměrech, místo všeobecné spustlosti vidíme, jak se slučují, shromážďují ke společné těžké práci, jak se organizují v jediný pevný kruh a jak projevují takové zásoby sil hmotných i duševních, o nichž se jim před tím ani nesnilo: vydělávají hojnost vezdejšího chleba,

učí se, čtou, píší, vzdělávají se a pokračují a ani okamžik nezapomínají o posvátných závazcích svého povolání. Nejdivočejší sibiřskou kotlinu proměňují v nejkrásnější zahradu o evropské kultuře a v tom zastrčeném koutě sibiřském tvoří opravdovou oázu nejkréštanštější vzdělanosti.

Šlechetný úředník ruský ve svých zprávách o věznicích v Tunce vyjadřoval se velice pochlebně ano dokonce je vychvaloval. Za to nadřícené úřady ho propustily z úřadu. Když odcházel ze svého místa a loučil se s Plotnikowem, při té příležitosti vyhnanci z Tunky věnovali mu krásný zlatý prsten na památku, aby ukázali, jak velice cení spravedlnost a šlechetnost jeho.

Jedinou toliko výjimkou v tom počtu 154 kněží shromážděných v Tunce, výjimkou pro všechny nad míru bolestnou byl kněz bernardin Roch Klimkiewicz, který se zřekl katolictví a prohlásil, že náleží k tak zvaným »solidárným«, a to když byl ještě zaměstnán v Akatuji jako trestanec v dolech. Za to však kolik to bylo v tomto sboru znamenitých kněží nadšeného ducha a ctností v pravdě evangelických, (abychom aspoň některých tu vzpomněli) jako O. Konstantín Piwarski, představený kláštera Filipínů v Studzianném, který v Polsku vyjednal, když Filipíni byli rozeznáni, že klášter byl opět vrácen klášterníkům a tak obnovil řád a založil tam lidovou školu pro 40 žáků. Když někteří kněží v Tunce zapomenuvše své hodnosti, začali půjčovati peníze Rusům a Burjatům na vysoké úroky, tu O. Piwarski překazil takovou nepřístojnost tím, že dlužníkům nabídl své vlastní peníze a to bezúročně. A jak s jedné strany odstraňoval zlé návyky vlastním dobrým příkladem, tak s druhé strany se staral, aby své soudruhy přiměl k tomu, by lahodněji zacházeli s provinilci. Vyhnanci totiž velmi přísně trestali lichvaře, odstraňovali je ze svého středu a to z obavy, aby jejich provinění neuvrhlo hanbu na všechny. O odstranění takového provinilce ze svého středu uvědomovali místní úřady prohlašující, že za jeho činy nepřejímají žádné zodpovědnosti. O. Piwarski jednak takový příkrý postup zmírňoval, jednak takové druhy, nakloněné k lichvaření napravoval. — František Szmajter, vysoce vzdělaný professor semináře v Pultusku, znamenitě hrál na pianě i pracoval v přírodních vědách, přednášel soudruhům lučbu i založil bylinář, sbírku to místních rostlin. — Duší nadšenou nacističtí básnickou byl O. Rafael Drewnowski z Varšavy, nad míru ode všech milovaný. A zvláště u vesničanů těšil se veliké úctě. Byl oblíbeným žákem professora Putiatického a později sám professorem mudrosloví ve Varšavském semináři. V Tunce obíral se léčením. Vyznal se v chorobách a užíval tak vhodných prostředků, že znamenitý lékař Dr. Lagowski v Irkutsku, když prohledl jeho recepty, prohlásil veřejně, že O. Drewnowski léčí dle nejnovější a nejlepší metody. O. Bartoloměj Grykietis, učenec v bohoslovných vědách a zároveň důkladný znalec přírodních nauk, oddal se v Tunce výlučně zbožnému rozjímání a žil životem kajícím. O. Vincenc Kocháński z Litvy, nanejvýš úcty-

hodný kněz vedl život klášterní, ale náležel ke všem spolkům. Všichni si ho velice oblíbili a nazývali ho andělem v lidském těle. — A jaký to kněz onen O. Onufryj Syrwid z Litvy! Jeho věrný soudruh ve vyhnanství, kněz E. ze S., jemuž se podařilo utéci z vyhnanství do Krakova, takto o něm píše: Nenalézáme slov, jimiž bychom vyličili vlastností tohoto nejvzácnějšího a úctyhodného kněze. Toliko svatý může pochopiti celou hloubku svatosti. Vždyť jakže popisovati ty výše ducha, kam jsme nedospěli a pak možno vystihnouti a vyjádřiti ty dojmy, jichž jsme nezakusili? U vědomí své neschopnosti, abychom vyličili věrně jasnou postavu kněze Syrwida, můžeme toliko obdivovati, velebiti a uctívati ty ctnosti, které člověka už na zemi mění v anděla. Jest to kněz stařeček, dobrý sedmdesátník, ale ač jest již velice chatrných sil, dle tváře nezdá se býti starším 50ti let, spokojený lahodný, nevýslovně milý a jakkoliv hlubckých vědomostí (vždyť vystudoval vilenskou universitu), na podiv pokorný, přístupný, neumělkovaný, a jednoduchý ve styku, tak tklivý, že když zpovídá, každého až k slzám pohne. A jakou zas úctu budí k sobě v druhých a lásku, ba dokonce i nadšení, o tom nechť svědčí nám několik známých jednotlivostí z jeho života.

Když byl ještě farářem ve Wasiliszkách v Lidském okrese za času povstání v r. 1863, předčítal kněz Syrwid veřejně s kazatelný Ukaz nové národní vlády, jímž se obyvatelstvo sprošťovalo poddanství, a přiznáno lidu vlastnictví půdy. Ihned také byl za to do žaláře uvržen a výrokem ruského vojenského soudu odsouzen k smrti olovem. Jakmile se to rozneslo, tu povstalec Klimontowicz, bývalý kapitán ruského vojska, aby zachránil O. Syrwida, dostavil se před soud. Tam prohlásil, že přinutil O. Syrwida k ohlášení onoho Ukazu tím, že mu pohrozil okamžitou smrtí. Tím O. Syrwid byl zachován životu a oba dva byli odsouzeni ku těžkým pracím ve státních dolech. Ale tím to ještě neskončilo. Co se stalo u soudu, o tom nepřišlo žádné zprávy do Wasiliszek. Tam ještě pořád se domnívali, že jejich farář O. Syrwid bude zastřelen, jak bylo z počátku již rozhodnuto. Občané lnouce nad míru ku svému faráři a též ostatní farníci počtem asi na 4000 sebrali se u cesty s tím úmyslem, že vyprovodí svého faráře, anebo s ním zároveň zahynou. Shromáždění kolik dní a nocí vyhledali a nerozešli se dříve, až se na jisto přesvědčili, že výrok smrti byl změněn.

Zatím 60letý tenkrát kněz Syrwid, odsouzen do státních dolů, byl spoután okovy a s hlavou zpola oholenou, ve vězeňském šatu odcházel na Sibiř. Když přišel do Petrohradu, místní generál gubernátor kníže Suvarov, chtěl si prohlédnouti Poláky ubírající se hlavním městem do Sibíře. Sotva se ukázal mezi vyhnanci, postřehl našeho stařečka a překvapen jsa jeho divně milým výrazem tváře, kázal ho ihned rozpoutati a hlavy mu nadále neholiti.

V dolech soudruzi nepustili O. Syrwida k těžkým pracím, ale vyjednali u vlády, že místo namáhavé práce určili ho za hlí-

dače. Vedle toho též zametal byty vězňů. Aby ho i této práce sprostili, k tomu už nesvolil. Nejednou pisatel těchto řádků chtěl za něho vykonati určenou práci, ale nikdy mu toho nedovolil.

Syrwidův soudruh v dolech a později ve Spasku a jeho vroucný ctitel Julian Kętrzyński tak nám ho opěvuje básní:

Kněz ten — vojín Kristův, vytrvalý, statný,
pokorným vždy býval, v lásce však zas zdatný.
Psanec, — přece vůdcem stával bratřím časem
svojím pravým slovem, svého čela jase.
Zraněné on hojil polské duše Láskou,
věčnou Vlast nám zblížil svaté víry páskou.
Jak kříž spásy Kristus, snášel pouta tiše
kněz ten, vojín Kristův, zrozen v polské liše.

Podobným knězi Syrwidovi byl O. Kochański taktéž z Litvy. »Byli to dva andělé strážní našeho vyhnanství, dva štíty, o něž se rozbíjely všechny rány dopadající na nás. V jejich přítomnosti nebylo možno ani pocítiti vlastního utrpení a hanbou bylo je vzpomínati a zlořečiti těžkému osudu tak píše o nich E. ze S.

Celých 10 let ztrávil kněz Syrwid v Tunce. Konečně byl odveden do poslední stanice svého vyhnanství, do Spaska, nevzhledné to a blátivé osady v Tambovské gubernii a s ním zároveň několik jiných kněží. Práce, jež konal ve státních dolech, kde čistil stále špinavé cely, nezůstaly bez škodlivého vlivu na jeho zdraví; začal pomalu ztráceti zrak, takže do Spaska přivedli ho už napolo slepého. Ve Spasku ubytoval se s ním vzácný a poměrně mladý kněz Kulaszyński a horlivě staral se o osleplého 80letého staruška. Přísluhoval mu denně při mši sv. a zjednal pro něho drahý misál o vypouklých písmenách, aby mu tak usnadnil čtení modliteb, jichž už vlastnímá očima nemohl postřehnouti. Tak se věnoval Kulaszyński po celých 10 let sešedivělému knězi Syrwidovi, zatím co ten, vždy nevýslovně milé povahy, vedl si ještě vždy statně a jen pořad tíse tesknil po milované otčině a choval už jen jediné přání, aby mohl své ztrápené kosti složit v rodné Litvě na hřbitově ve Wasiliczkách, kde před 40 lety byl ustanoven farářem. Avšak nebylo mu popřáno dožítí se této poslední potěchy. V Petrohradě, kde stále jeho přátelé za něho orodovali, aby mu vymohli povolení k návratu do vlasti, konečně po dlouhém dopisování otevřeně jim řekli, že O. Syrwid náleží mezi nejtěžší provinilce a může vděčiti pouze velkomyslosti vlády, že ho stihl tak mírný trest v poměru k jeho provinění.

V r. 1887 zhasl tiše tak, jak tichým byl jeho pěkný život zasvěcený úplně lásce k Bohu, lásce k vlasti a ku bližnímu. Jeho soudruzi ho pochovali na místním hřbitově pravoslavném, a jeho věrný přítel O. Kulaczyński postavil prostý, černě natřený kříž na jeho vyhnanské mohyle. Potom nemaje už tam nic na práci, vymknul se úkradkem ze Spaska a po dlouhé tu-

lačce dospěl konečně do Lvova. Většinu těchto vyhnanců kryjí rovy v sibiřské zemi.

Povinností naší jest uchovati jejich čestnou památku.

Vzpomínky z katol. misíí mezi českými vystěhovalci v Německu.

Ad. Jašek.

(Dokončení.)

Národnostě zachráňují české spolky mezi vystěhovalci přítomnost, ale nemají tolik odrazivé síly v moři německém, aby odolaly silnému příboji se všech stran a zachránily i budoucnost, ba na ni i málo působí. Kdo z vlasti si přinesl úplnou znalost mateřského jazyka, udržuje a posiluje se v těchto spolicích, rád do nich spěje, poněvadž mu nahrazují jaksi aspoň částečně ztracenou domovinu; ale děti zrozené neb aspoň vyrostlé v nové půdě německé úplně se přizpůsobují a vžívají v poměry tamní, jazyku otců svých se ani nenaučí, neboť zpravidla neslychávací více než výrazy nejužší domácnosti. Škola, společnost, celé okolí je získávají bez násilí samovolně pro sebe. Český misionář má význam jen pro dospělé vystěhovalce, nikoli pro jejich děti.

Nejenom technické výrazy úplně z němčiny přecházejí do jejich rozmluvy, nýbrž i nejběžnější slova jsou často cizí s českou koncovkou. »Musím holovat syna z krankenhausu, neboť se mu tam nelíbí ani kost, ani cimry ani ty besuchy z venku, tam by überhaupt ještě více okrankoval než v naší familii«. Tato věta jest ukázkou z obyčejné mluvy ženštiny již delší dobu žijící mezi okolím německým.

Kostel zachovává a poskytuje nejvíce jazykové svobody. Kde si přejí, dostávají vedlejší pobožností jako růženec, křížovou cestu, litanie, jež si konávají sami, ve svém jazyku, občas kázání, zpověď, zpěv při mši sv. tam, kde mají kněze znajícího jejich řeč. V tom ohledu jsou kněží němečtí samostatní, svobodomyšlní a svědomití aspoň vůči Čechům.

České a slovinské písně (polské rozumějí se samy sebou) nejsou zvláštností v některém kostele v Poruří.

V náboženském a mravním ohledu jest život českých vystěhovalců velmi žalostný. Jedině u členů českých katol. spolků jest dobrý. Příčiny vyložil můj předchůdce na misiích dp. P. Voňavka v Apoštolátě III. Aby se nezdálo, že jen my kněží na to hledíme tak černě, uvádím slova dopisovatele Lidových Novin ze dne 27. února t. r., kde v článku: Slovanský Berlín píše:

»V Berlíně je už tolik českých hospod a jiných veřejných místností, že spolky ztrácejí na významu jako jediné středisko krajanského hovoru a krajanské zábavy. A tyhle hospody mají na svědomí mnoho z dnešní upadající kulturní i mravní úrovně česko-berlínské. Opravdová i tak zvaná (kastovnícká) inteligence do nich ovšem nejde (jako nejde do spolků), ale vrstvy

řemeslnické a živnostenské odvádějí jim daň více než krvavou. Zejména pro mladší generaci jsou opravdovským zabíjákem. Karty, pitky a nanejvýš křiklavý zpěv jsou tady domovem, v neděli mimo ně ještě tanec. Jinak českých zábav spolkových, jichž nepořádají tedy hostinští přímo, mají berlínští krajané takovou nadvýrobu, že mnohdy případnou i tři na jeden den«.

Co napsáno o Berlíně, platí měrou ještě vyšší o vystěhovalcích porýnských. Zábava neohlízející se na vkus, ušlechtilost a mravnost, muzika, tanec, lehký bezstarostný život, toť pravidlem, touhou jejich života. Že při takovém stavu věcí o náboženském životě nemůže býti ani řeči, jest samozřejmo. Odtud též možno pochopiti těžkou práci českého misionáře, jenž sotva jednou za rok mezi nimi se ukáže, aby nebi získal za dva nanejvýše tři dny, zatím co peklo pracovalo všemi prostředky soustavně a nepřetržitě po celý rok. A přece i ta práce několikadenní přináší ovoce a seje požehnání v duších zbožných pro spásu věčnou. To cítili všichni kněží, již misionářsky tu působili. Proto msgr. dr. Ant. C. Stojan, probošt v Kroměříži svolal v dubnu t. r. do Wanne ve Westfalsku na konferenci německé tamní kněze znající česky a pisatele těchto řádků, aby se uradili o soustavnější duchovní správě mezi čes. vystěhovalci. Bylo usneseno, aby za dohody a podpory českého a německého episkopátu byli ustanoveni pro západní Německo dva čeští kněží jako misionáři a aby pro vystěhovalce byl vydáván český list v duchu katolickém.

Válka ovšem změnila velmi mnoho na tamních poměrech, pročež dlužno nyní vyčkati, jak budoucnost vše vytvoří.

Rozmanitosti.

Členům Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda. Na svátek neposkvrněného Početí Panny Marie (8. prosince) mohou získati plnomocné odpustky za známých podmínek. Dne 14. listopadu slavíme svátek sv. Josafata, mučedníka za rusínskou sjednocenou církev. A tu prosíme, aby nyní vůbec zvláště pak o tomto svátku pamatovali členové Apoštolátu ve svých modlitbách na rusínskou sjednocenou církev v jejím těžkém zápase s ruským pravoslavím.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pro raněné a nemocné vojíny. K loňským rozsáhlým cyrillomethodějským slavnostem na posv. Velehradě přikoupily velehradské spolky zařízení do spáren, hlavně lůžek se vším příslušenstvím v ceně skoro za 10.000 K. Všechno toto a dřívější své zařízení na posv. Velehradě nabídl Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pro raněné a nemocné vojíny naše. Mimo to zahájil sbírku knih českých, německých, polských, rusínských, slovinských, chorvatských, maďarských a rumunských, jež se posílají do nemocnic skoro po celé říši, aby si mohli ranění dobrou četbou ukrátiti a zpříjemniti tak mnohou trpkou chvíli. Knihy ty zaslali: Vdp. Jos. Kubánek, děkan v Tovačově, V. Doležel v Bučovicích, Mat. Pupíková na Modré, Lud. Kašpárková, učitelka v Rajnovicích, P. Kulfánková v Kojetíně, M. Smolková v Tovačově, Bohumila Spurná, choť c. k. soud. rady

v Kyjově, Štěpán, droguista v Příbrami, M. Hulenová ve Velvarech, Ant. Kaplan v Lysé n. L., Anna Procházková, choť c. k. soud. rady ve Strážnici, J. Krepl, c. k. soudní official v Prostějově, dp. Dom. Němčický, vikář v Kroměříži, Nejmenovaný v Kroměříži, Okresní pomocný sbor válečný v Hořicích, M. Pokorná v Ivanovicích, Barb. Loudová, choť obuvníka v Chlumci, M. Jiříčková v Hořicích, Ad. Schrötter v Rohatci, Ant. Kačaba v Michli, Am. Dosoudilová ve Chvalkovicích, Gabr. Kloučková v Hradci Králové, Vinc. Fajkus v Prušánkách, Růž. Doležalová v Poděbradech, Kar. Hacker, c. a k. důchodní ve Zvoleněvsi, K. Zounková, učít. v Sadské, Nejmenovaný z Král. Vinohradů (Kalendáře Sv. Josefa a Přítel opuštěných dětí), Ant. a Mar. Kýbalovy ve Slaném, Olga Erlebachová, dcera správce školy v Třešti, veliké zásoby zaslali Dědictví sv. Cyrilla a Methoda v Brně, Dědictví sv. Jana v Praze, Papežská knihtiskárna Benediktinů Rajhradských, kníže Sapieha, biskup v Krakově, Towaryzstwo Szkoły Ludowej v Krakově, Marya Bilinska v Czernichově, Stanislav Barleckij, Witold Nussbaum v Krakově, slovinský básník Franc Silvestr ve Vipavě, Ivan Kešir, vikář ve Vedrijanu, dr. E. Lampe, kanovník v Lublani, redakce Slovence v Lublani, Književno društvo sv. Jeronima v Záhřebě. Katech. Ad. Jašek, redaktor Apoštolátu, navštívil v alpských zemích některé nemocnice s českými a polskými vojiny, aby jim poskytl duchovní útěchu a dodal po případě četbu raněným v rodném jazyce. Knihy zaslané po upotřebení — pokud se zachovají — budou uloženy v cyrilomethodějské knihovně na posv. Velehradě. Všem šlechtným dárčům vyslovuje upřímné: »Pán Bůh zaplať!« a o nové knihy prosí dr. Ant. C. Stojan, probošt a poslanec v Kroměříži.

Odstranění cyrilského písma. Na obecných a měšťanských školách v Bosně, Hercegovině a v Dalmacii má se vyučovati pro příště pouze písmu latinskému, kdežto dosud čítanky a učebné knihy byly promíseny písmem latinským a cyrilským. Toliko dětem pravoslavného vyznání má se dáti možnost, aby se naučily písmu oběmu.

Katolicismus v Bulharsku. Cerkoven Věstník, orgán bulh. sv. synodu, přináší štvavý článek proti činnosti katol. kněží v novém Bulharsku. Vytýká vládě, že katolíkům dala nejkrásnější místa v novém území v okolí Dege-Agače a že volně trpí úspěšný rozvoj katolicismu na bulharské půdě, zatím co utiskuje a zatlačuje činnost pravoslavného kněžstva srbského, řeckého a rumunského. Ačkoli v celém Bulharsku nepůsobí ani jediný jezuita, přece misionáře katolické nazývá jesuity a mluví o »bezhraničném« papeži. V očích inteligentních Bulharů, kteří ač pravoslavní rádi navštěvují katol. ústavy doma jako prvořadí nebo znají katolicismus z pobytu v cizině, takové články umenšují jen vážnost jejich k vlastní církvi. Nic nezákonného nebo nevlasteneckého ani misionářům ani katol. lidu bulharskému nepřátelé nemohou vytknouti. Článek jest psán patrně z rusofilského tábora, jenž ovšem vidí nepřátele v misionářích a sjednocených, kteří smýšlením stojí na straně našich zásad.

Vzájemná pomoc ruského a bulharského pravoslaví. Jako přede dvěma roky mohamedáni rozhlašovali, že válka balkánská jest namířena na zničení půlměsíce, tak nyní svět pravoslavný věc Srbska a Ruska považuje za osudy pravoslaví a válku tudíž za náboženskou. Jest dostatečně známo, že hlavně ruské ruble zastavily v Bulharsku nadějný postup ke katolicismu, a proto nyní ruské pravoslaví žádá o součinnost bulharského pravoslavného kněžstva ve prospěch Ruska. Přes štědré podplácení a horlivé sliby v politice Rusové se nemohou dodělati úspěchů, ač si v Bulharsku platí své stoupence a agitatory a vydržují rusofilské listy; vyšší církevní kruhy z ohledu náboženského vyslovují ruskému pravoslaví své sympatie a sv. synod bulharský poslal 15.000 fr. na ruské nemocné a raněné. Ruský sv. synod přijal tyto peníze jako pomoc v boji »za svobodu slovanského světa«. V jiném okružním listě vyzývá sv. synod, aby chrámy, jež mají ročních příjmů nad 500 fr., dávaly 5 proc. příjmů ve prospěch ruských raněných a v některý svátek, aby zahájili sbírku v kostelích na týž účel. Není to nic jiného než nezdravá církevní politika neprohledané bulharské pravoslavné hierarchie. Prozíraví rozvášní politikové jinak soudí než sv. synod.

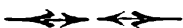
Ruský sv. synod a válka. Ihned po carském ukaze o válce vydal i sv. synod okružní list pro celou církev ruskou, v němž vítězství vojsk ruských prohlašuje za vítězství pravoslaví a válku tudíž za svatou. Nařizuje se, aby carův ukaz byl čten ve všech ruských pravoslavných kostelích, všude aby se konaly modlitby za vítězství pravoslaví a věřící aby byli vyzváni k obětavosti pro válku a k součinnosti ve prospěch bližních. Přeje si rozsáhlá opatření pro nemocné a raněné. Jiný okružní list sv. synodu volá všechny pravoslavné Slovary (počítá k nim i »ruské obyvatelstvo na otecké půdě knížete Vladimíra v Haliči«) k boji pro pravoslaví proti jeho nepřítelům: protestantismu a katolicismu. Na otázku, jsou-li hotovi k tak velikému úkolu, vyzývá všechny, aby odřeknouce se zlých nákloností a očistíce se od hříchů zahájili napřed urputný boj proti nejzhoubnějšímu nepříteli ruského národa, proti — alkoholu. Důraznými slovy klade na srdce všem duchovním pastýřům, aby celou váhou svou vyléčili lid od tohoto hrozného návyku. Očekává, že národ ruský bude slaviti dvoje vítězství: nad svými nepříteli a nad demonem alkoholem. — Jest známa malá ochota podpor na osvětové a lidumilné potřeby se strany ruského duchovenstva, proto sv. synod diktuje a ukládá dosti značné povinnosti kněžstvu bílému i černému pro válečné potřeby. — Aby duchovenstvo v nynější válce pracovalo pro stát, vydává za tím účelem sv. synod nový list »Prichodskij (farní) Listok«, v němž je poučuje a nabádá, kde a jak by měli přiložiti kněží ruku k dílu.

Kněz v ruském vojsku má úlohu nejen kněze našeho, nýbrž i psal a předčítat dopisy vojínům, zvláště v nemocnicích, a nemocným předčítat a řídit četbu, poněvadž značné procento vojska jest negramotno, totiž nezná ani čísti ani psát.

Hockenmaier Fruct., Zpověď katolického křesťana. Vydali O. O. Salvatoriáni ve Valaš. Meziříčí 1914. Str. 673, cena váz. 3 K. Způsobem zcela všem srozumitelným podává spisovatel, zkušený praktický zpovědník z řádu sv. Františka, poučení, s nimiž v mnohé dosti obšírné mravouce tak snadno se neshledáváme: o hříchu a různých jeho druzích, o pokušeních a příležitostech k hříchu, a vysvětluje na vhodných příkladech, dle nichž snadno čtenář dovede pak i své vlastní pochybnosti a nejasnosti vnitra svého rozhodnouti, načež se podává návod, kterak možno vykonati dobrou sv. zpověď. Jest snad málo tak prakticky mravoučně psaných knih tím méně v literatuře naší, jako jest kniha P. Hockenmaiera. Kdo zpovídá často z řad inteligentních a dělnických, ví, s jakými chatrnými vědomostmi o chříchu a slabou přípravou přiklekají mnozí k zpovědnici. Proto bylo by si přát, aby především v těchto kruzích byla s oblibou pilně čtena, ač četba její prospěje všem laikům a knězi poskytne mnohý pokyn pro naučení ve zpovědnici nebo leckterý pěkný příklad pro katechesi. Rozšíření její přispěje jen ku spáse nesmrtelných duší.

Přátelům dobré četby doporučujeme, aby do knihoven pro nemocné vojíny a j. objednávali též známou výbornou knihu poučnou »Víra našich otcův«. (Má 430 stran, krámská cena 3 K.) Aby co nejvíce ji mohli rozdati, rozhodla se administrace »Našince« v Olomouci, Dolní náměstí 17 (Morava) účtovat ji nyní za nepatrnou cenu — po 60 haléřích všem, kdož aspoň 5 výtisků najednou objednájí. Kdo objedná 50 výtisků, obdrží ještě premii 3 výtisků zdarma.

O. Ivan, Hvězda mořská (Gospa od Škrpjela). Olomouc 1914. Str. 68, cena 70 hal. Pisatel, známý u nás cestovatel mezi Charváty, líčí zajímavým způsobem dějiny milostného obrazu Matky boží »od Škrpjela« v boce kotorské, vznik a popis její slavné svatyně, uvádí některé z četných zázraků a milostí tam udělených a vypisuje po celém pobřeží dalmatském rozšířenou marianskou úctu k Matce boží »od Škrpjela«, této vítězné Ochraně boky kotorské. Lehkým slohem psaná knížka zajistě rozmnoží úctu marianskou mezi čtenáři, pročez ji doporučujeme všem, zvláště marianským ctitelům a kteří hodlají boku kotorskou navštívit.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10. předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše »relkamace«.

Redaktoři a pořadatelé:

Msgr. Dr. A. C. Stojan, probošt a poslanec, A. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.). Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1.50 K, do Německa 1.5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dolaru, do jiných zemí 2.5 fr.

Zahrádka Cyrillo-Methodějská.

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

Uvažovali jsme, že Bůh mým původcem. I uvažujme, k čemu jsem na světě a proč jsem stvořen, co mým cílem a účelem. Snad podivno se vyjímá, tázati se, proč jsem na světě? Vždyť žijeme dlouhou dobu, mnozí z nás jsou již nad hrobem aneb snad už jednou nohou, jak říkáme, v hrobě, a máme uvažovati, proč jsme stvoření.

Dejme čisté zrcadlo do světnice, uzavřeme světnici na půl roku. Až ejhle po půl roce světnici otevřeme, shledáme, že zrcadlo zaprášené, mnoho prachu na něm. Tak stává se i nám. My vědomi si jsme toho, proč stvoření jsme. Nicméně tato vědomost naše, bych obrazně mluvil, zapráší se. Pravda ta se zatemňuje; proto třeba ji očistiti, oprášiti, aby nám byla zřejmou, abychom sobě povědomi byli cíle a účelu svého.

Opravdu není v životě na tomto světě důležitějšího nad to, co a jak mám činiti. Od odpovědi na tuto otázku zajisté závisí sebeurčení, volba prostředků, závisí šťastný neb nešťastný život po celou věčnost.

Že máme nějaký cíl a účel na zemi, toho nikdo nepopírá.

Cíl člověka zajisté bude ten, by toho dosáhnul, k čemu vrozené schopnosti ho vedou a táhnou i nabádají. I jesti vrozena člověku touha, by šťastným a blaženým byl. Kterak této blaženosti dosáhnouti? Tu ovšem různé zásady a náhledy zavládají.

Jedni praví: cílem člověka jest užívatí. V pohanství platila zásada ta, avšak zatemnila se křesťanstvím, a teprve nynější věk

na povrch ji vynesl. Zásadu tu světem rozhlašují všudy na všech stranách, ve spisech i v novinách a ji všudy vnucují. Je to cílem naším? Pak ovšem není rozdílu mezi člověkem a nemocnou tváří.

Ustanovíme-li něco za poslední cíl člověka, pak cíle toho všichni za všech okolností dosáhnouti musí. Když »užívatí«
prohlásíme za účel a cíl člověka, kterak k tomu přijdou milionové lidí, kteří beze svého zavinění cíle toho nedosáhnou? Tu pro všechny, kteří jsou od narození nemocní, slepí, chudí atd. není žádného cíle!

Jiní praví: »Cílem člověka jest, by povolání své vykonával ku všeobecnému dobru. Mám-li vykonávatí něco, tu musím býti pobízen, musí tu býti pohnutky, proč tak činiti mám«.

I odpoví se mně: pohnutkou jest všeobecné dobro. Avšak na další otázku, v čem to všeobecné dobro, by všichni lidé byli šťastní, pozůstává, zůstávají odpověď dlužní.

Opět jiní tvrdí, že cílem člověka jest, aby byl mravným. Zeptáme-li se, co tím vyrozumívají, tu seznáváme, že míní tím zevnější mrav, slušné společenské obcování a chování se. Vidno, že samolásku považují za cíl, že vše směřuje ku samolásce. Dá se to projádríti: »Miluj sama sebe a bližního pro sebe«. A tu by bylo tolik účelů, kolik lidí na světě.

Časný majetek nemůže býti rovněž cílem a účelem člověka, neb všeliké časné dobro neučiní nás dokonale šťastnými. Bohatství nás úplně neoblaží. Srdce v největším bohatství si zasteskne. Kolik tu nespokojenců a rozervanců u velikém bohatství. Kolik milionářů a nyní už i kolik miliardářů sáhá sobě na život! Sláva rovněž nemůže býti naším cílem, neb i ona jest vrtkavá. Sklenné střepy a pozlátko jest sláva tohoto světa. Čím výše na strom lezeš, tím tenčí bývají větve, tím také ale větší nebezpečnoství, že spadneš.

Všeliké štěstí jiné ještě rovněž jest vrtkavé. Sluší vyobrazovati si štěstí kolem točícím, při němž rychle vrch se octne dole. —

Místo všech jiných výkladů a dokladů uveďme si na paměť výrok Šalomounův:

»Já jsem řekl v srdci mém: Půjdu a oplývati budu rozkošemi a požívatí budu dobrých věcí. A uzřel jsem, že i to také jest marnost.

Zveličil jsem skutky své, vystavěl jsem sobě domy a štípl jsem vinice;

vzdělal jsem sobě zahrady a štěpnice a vysadil jsem je všelikého plodu stromovím;

a nadělal jsem sobě rybníků, abych svlažoval les rostoucího dříví;

měl jsem služebníky a děvky a měl jsem čeleď velikou, skoty také a veliká stáda ovcí nade všecky, kteří byli přede mnou v Jerusalemě;

nashromáždil jsem sobě stříbra a zlata a nábytku králů a krajín, zjednal jsem sobě zpěváky a pěvkyně i rozkoše synů lidských, koflíky a džbány k posluhování a k nalévání vína.

A převýšil jsem bohatstvím všechny, kteří přede mnou v Jerusalemě: nadto moudrost také trvala se mnou.

A čehožkoliv žádaly oči mé, neodepřel jsem jim: aniž jsem zbraňoval srdci svému, aby nepožívalo všeliké rozkoše a nekochalo se v tom, což jsem byl připravil: a to jsem pokládal za díl svůj. když bych požíval práce své.

Ale jakž jsem se ohlédl na všechny skutky, kteréž učinily ruce mé, na práce, při nichž jsem se nadarmo potil, uzřel jsem ve všech věcech marnost«. (Kaz. 2.)

Po úvaze všeho vyznání musíme, že všeliké pozemské dobro neoblaží v pravdě člověka, že pravá blaženost spočívá v tom, co mimo svět jest, což trvá věčně, co úplně touze lidské vyhovětí může. Jediný toliko jest, jenž trvá od pokolení do pokolení, a jehož léta nepřestanou. Vše se mění, toliko Bůh zůstává beze změny a proměny, on jediný dovede ukojiti touhu po pravé blaženosti, on cílem mým.

Ano jsem stvořen, abych Boha poznal, chválil, miloval a jemu sloužil a tím samým stanu se blaženým, dojdou pravé blaženosti, dojdou cíle svého. Slova ta do srdce našeho vkládala nám matka naše, na paměť nám stále uvádí církev svatá.

Staví-li zedník zeď, při každém kamení bere do ruky olovnici. Dle této urovnává vše, aby vše bylo přímé, neb bez urovnání takého brzy vše, co postaví, by se zbortilo.

Podle cíle posledního i já vše urovnávati musím, vše, co myslím, mluvím, jednám, trpím, snáším, co mne potěšuje, směřovati musí k tomuto cíli, vše musí býti pro Boha, jakž jsme to viděli při sv. apoštolích našich záhy hned v mládí jejich.

{Pokračování.}

Papež Pius X. a sjednocení církví.

{Ad. Jašek.}

{Dokončení.}

Když pak u příležitosti této slavnosti vítal v Římě poutníky, měl k nim významnou promluvu, z níž vyjímáme: »Radujeme se při pohledu na shromáždění vaše, jímž dáváte nový důkaz vaší příchynosti k církvi katol. a k víře sv. apoštolů a oddanosti dětinné k učení Ježíše Krista, jež střeží neomylně církev sv. Kéž by dal Bůh, abychom jako objímáme vás v lásce Kristově, mohli objati též ostatní bratry a syny, již jsou dosud vzdáleni od středu jednoty. Vždyť jest nám nade vše milou vzpomínka na slavné činy a zásluhy nevyrovnatelné, jimiž Východ může se chlubit. Neboť tam jest opravdu kolébka lidského obrodu, tam jsou počátky křesťanství, odtud jako plným proudem rozlilo se po západu bohosloví nevystihlých dober, kterých nám poskytl evangelium Ježíše Krista. Nikdy nevyhyne paměť na ony slavné východany, kteří nadšení a vedeni geniem katolicismu mohli se vyšinouti k nejvznešenější důstojnosti a svatosti a leskem svých činů zanechali potomkům své oslavené jméno.

Když na to vzpomínáme, jsme i my jako předchůdcové naší zanícení nejvroucnějším přáním, abychom vší silou mohli pracovat k tomu, by do celého Východu vrátila se kvetoucí cnost a někdejší vznešenost a rozptýleny byly předsudky a klamně mínění, které zavdaly příčinu k neblahé roztržce«.

Aby ukázal svou otcovskou lásku ku všem národům a obřadům, chtěl mítí zástupce jejich shromážděné kolem sv. Petra ve věčném městě. Rusům sjednoceným byl postoupen kostelíček sv. Vavřince¹⁾ »na horách«, Rumunům pak S. Salvatore (alle Coppelle), aby dle svého obřadu ve středu všeho křesťanstva mohli sloužiti mši sv.

Velikého významu pro sjednocenou církev bylo zřízení čtyř biskupství východního obřadu. Dvě dostali Rusíni v Americe, jedno ve Spojených státech, druhé v Kanadě. Tím sjednocení Rusíni byli zachráněni od popravoslavení, jejich náboženský a národní ráz jim zajištěn, ano i mnohé výhody byly jim přirknuty.²⁾ Nepořádky vzniklé maďarisací v Uhrách měly býti odstraněny založením nového biskupství s čistě řeckou liturgickou řečí.³⁾ Pro sjednocené Řeky v panství tureckém obnovil a obsadil biskupství v Cařihradě.⁴⁾ Tato ustanovení pro sjednocené mají velkou důležitost, neboť věřící jsou vyňati z pravomoci latinských biskupů a podřízení biskupu svému, což jest na prospěch jak věci tak ideí unie.

Mocně zasáhl i do církve armenské, když povážlivé zjevy vzdoru a nepodajnosti se v ní počaly ukazovati.

Aby usnadnil sjednoceným přijetí sv. svátostí, dovolil, by se Nejsvětější svátost směla přijímati i od kněží jiného obřadu.⁵⁾

Nejrušněji však zasáhl do otázky unie po uveřejnění osudného úvodního článku saského prince Maxa v měsíčníku »Roma e l'Oriente«. Pochopitelně, že článek na Západě nezvyklého obsahu učinil rozruch v církvi latinské a ještě více byl přetřásán se zadostučiněním v církvi rozkolné. Papež jako hlava mlčeti nemohl. Ozval se jako nejvyšší autorita okružním listem, jež pro důležitost tuto podáváme.

List Našeho sv. Otce Pia X. arcibiskupům, papežským delegátům, kteří sídlí v Cařihradě, Řecku, Egyptě, Mesopotamii, Persii, Syrii, v Indii za účelem odmítnutí uveřejněného spisu o otázce návratu církvi ku katolické Jednotě, — vyšlý právě v »Osserv. Rom.«

Ctihodní bratři, pozdravení a apoštolské požehnání. Od uplynutí 9. věku, kdy národové Východu započali odlučovati se od jednoty katolické církve, stalo se od sv. mužů nevýslovně mnoho, oddělené bratry k návratu pohnouti. Především byli to Naši předchůdcové, papežové, kteří neopomenuli ničeho, ani otcovských napomenutí, ani veřejných poselství, ani slavnostních koncílů, aby byla odstraněna osudná roztržka, jež zarmou-

¹⁾ Viz Apoštolát II., str. 8.

²⁾ Viz Apoštolát IV., str. 18; V., str. 47.

³⁾ Viz Apoštolát III., str. 22, 78.

⁴⁾ Viz Apoštolát III., str. 107.

⁵⁾ Viz Apoštolát IV. str. 100.

tila celý západ, ale zároveň Východu největší škodu přinesla. Svědky těchto starostí, abychom jen některé uvedli, byli Řehoř IX., Innocenc IV., Klement IV., Řehoř X., Evžen IV., Řehoř XIII. a Benedikt XIV. Avšak nikomu nezůstalo tajno, s jakou horlivostí v době nejnovější Náš předchůdce blahoslavené paměti Lev XIII. národy Východu zval, opět k římské církvi přistoupiti.

My — píšeť — radujeme se jistě při vzpomínce na prastarou slávu Východu, na známost jeho zásluh o celé lidské pokolení. Tam stála kolébka Spasení celého člověčenstva, počátek křesťanské moudrosti; tam odtud rozšířena plnost dobrodiní, jehož jsme zároveň se sv. evangeliem účastni se stali, a jež rozlilo se jako překypující řeka po celém Západu. A při uvažování těchto dějů nepřejeme si nic toužebněji, jako aby po celém Východě síla a velikost předchůdců opět oživila, a to tím více, že tam rozvoj věcí nabývá směru, oprávnujícího k naději, že národové od lůna církve tak dlouho oddělení, s pomocí boží opět s ní o míru se dohodnou.

Též My, ctihodní bratři, v nemalé míře chováme přání, aby ten od mnohých svatých mužů toužebně očekávaný den brzy nadešel, tak aby zeď, dva národy oddělující, od základu byla pobořena, a oběma dávno očekávaný mír opět zkvétl a jeden ovčinec nastal a jeden pastýř.

Mezitím, co jsme se těmito myšlenkami zabývali, způsobil nám v listu: »Roma e l'Oriente« nedávno uveřejněný článek: Myšlenky o otázce spojení církví velikou žalost. Neboť článek je pln tolika bludů nejen bohcsloveckých, ale i historických, jichž na tolika málo stranách ani více nahromaděno býti nemohlo.

Tvrdí se tam nejen směle, ale i mylně, že dogma o vycházení Ducha sv. též ze Syna nevysvítá ze slov evangelia, anebo že by vírou starých církevních otců nebylo dosvědčeno, taktéž velmi neopatrně uvádí se v pochybnost, bvly-li články víry o očištění a neposkvrněném početí P. M. od sv. mužů prvních století uznány. A kde je řeč o ústavě církve, byl dávno odsouzený blud o Našem předchůdci Innocenci X. opět obnoven, kterýmž se přibližuje k domněnání, jakoby sv. Pavel úplně postaven byl na roveň bratru sv. Petru, dále se zastává převráceného přesvědčení, jako by katolická církev v prvních stoletích nepředstavovala panování jediného, čili monarchie, čili jakoby primát nespočíval na pronikavých důkazech. Ba ani katolické učení o nejsv. svátosti na tomtéž místě nebylo ponecháno bez úrazu, když se určitě tvrdí, že by mohl obstáti náhled, jako by u Řeků slova konsekrace zůstávala bez účinku, kdyby modlitba zvaná »Epiklesis« nebyla proslovena, ačkoliv je všeobecně známo, že církev nemá práva, o podstatě svátostí novoty zaváděti. Ne méně je klamně, že by biřmování od kteréhokoliv kněze bylo platno.

Již z tohoto seznamu bludů, jimiž článek ten je plný, můžete ctihodní bratři seznati, že ve všech, kteří jej četli, vzniklo těžké pohoršení, a že My sami byli velice udiveni, že katolické

učení neobalenými slovy mohlo tak drze býti znetvořeno a mnohá dějepisná udání v příčinách rozkolu od pravdy tak daleko mohla býti vzdálena. Především papežové Mikoláš I. a Lev IX. byli neprávem viněni, že veliká část odcizení připadá na účet prvéjšího pro pýchu a ctižádost a na druhého pro jeho ostré předhůzky; jakoby moc apoštolská v hájení práv církve mohla býti uváděna na pýchu a horlivost, u druhého v kárání nespravedlivých zasluhovala názvu krutosti. Též názory dějin šlapou se tam nohama, když zbožné výpravy, nazývané křížácké války, snižují se na výpravy lupičské, a když, což ještě je horší, římsí biskupové se obviňují, že jejich snahy o spojení Východu s Římem lze připsati panovačnosti, nikoliv apoštolské péči.

Ne menší podivení vzbudilo další tvrzení článku, že Řekové ve Florenci byli od Latiníků donuceni, spojení podepsati a že falešnými důkazy byli pohnuti, dogma o vycházení Ducha sv. i ze Syna přijati.

Ba tak daleko šlo se, že nedbáním historických fakt pochybovalo se, zdali všeobecné sněmy po odtržení se Řeků, konané tedy od 8. vatikánského, lze za všeobecné považovati. Na to pak doporučuje se sjednocení zrůdnělé v tom smyslu, aby každá církev podržela si, co již před rozštěpením za společné dědictví měla, a to ostatní aby bylo pomínuto mlčením jako méně důležité a nepravé dodatky.

Toto všecko jsme Vám, ctih. bratři, pověděli, abyste nejen věděli, že uvedené věty a mínění jako klamny a katolické víře odporující jsme ztratili, nýbrž i abyste, pokud na Vás jest, přičinili se tuto hroznou morovinu od svých národů odvrátiti, všecky napomenouti, aby v podaném učení setrvali a nikdy žádnému nepřisvědčili, i kdyby od samého anděla bylo kázáno.

Současně vás důtklivě prosíme, aby Vám nic tak na srdci neleželo, jako aby všecky ovečky doposud v nesvornosti žijící, ve vyznání katolické víry pod nejvyšším pastýřem byli spojeni. To se tím snáze uskuteční, když ku sv. Duchu, Utěšiteli, jenž není Bohem rozkolu, nýbrž Bohem míru, vroucí modlitby budete vznášeti, tak aby dle slov Kristových všichni jedno byli.

Konečně nechť všichni si připomínají, že by na spojení veskrz pracovalo se marně, kdybychom nepřidrželi se pravé, přesné katolické víry, vyšlé z podání církevních otců, za souhlasu církve, všech sněmů a papežských dekretů. Ozbrojení oděním víry, kotvou naděje a ohněm lásky, chceme Boha, dárce míru, prositi, aby přispíšil den návratu národů k jednotě víry.

Tento náš list, ctih. bratří, dejte pečlivě převéstí a uveřejnití. Těší nás, že s Vámi mohu sdělití, že milovaný pisatel onoho článku, jež sice v dobrém úmyslu napsal, ale nepředloženě uveřejnil, upřímně a ze srdce učení, v tomto listě uvedenému, v Naší přítomnosti přisvědčil, a že hotov jest s pomocí boží až do posledního dne života v něm setrvatí, a že chce vždy učiti tomu, čemu učí apoštolská Stolica, a zavrhovati, co ona zavrhuje.

Na doklad udělujeme Vám u vši lásce apoštol-
ské požehnání.

Dáno v Římě, 26. pros. 1910, v 8. roce Našeho Pontifikátu.

Papež Pius X.

Článek psán jest s láskou, ale i s rozhodností. Odhaluje celé veliké a svaté srdce Pia X.

Patrně z uvedených údajů života zemřelého papeže, že nebyl sice průkopníkem nových dráh a směrů ve snahách unionistických, ale vždy je opravdově a účinně podporoval, kde se jen naskytla příležitost.

Na osiřelý stolec Petrův dosedl nový papež — Benedikt XV. Silné poměry časové jistě mocně zasahnou do jeho činnosti. Vážný časopis italský nastiňuje jeho budoucí program, vřazuje do něho i práce unionistické mezi církví západní a východní. Již ta okolnost, že pochází ze školy Rampollovy, nasvědčovala by, že půjde v tvůrčích myšlenkách Lva XIII. a Východu bude věnovati zvýšenou pozornost.

Kéž strom Lvem XIII. zasazený, Piem X. zmohutnělý a rozvětvený přinese za Benedikta XV. žádoucí ovoce snah našich!

Prosebné a kající pouti na Sv. Hostýně a posv. Velehradě.

Ad. Jašek.

(Dokončení.)

Dlouho po sv. požehnání četní zpovědníci konali obětavě povinnost svou.

Ráno o půl 6. hodině kázal ve chrámě vdp. rektor P. Lad. Schmidt. Předvedl mistrně děsný obraz války, praví, že srdce všech se musí před ním pozastaviti. Jediná myšlenka nás sem dovedla: vyžádati si jisté mocné pomoci na Pánu Bohu pro všechny, kdož jí potřebují. Společná zbožná modlitba na místě posvátném mnoho zmůže. »Semkněme se proto všichni u hrobu svého apoštola sv. Methoděje, před obrazem mariánským jako vojsko boží k společné modlitbě mohutné a neodolatelné«.

U hlavního oltáře sloužil na to zpívanou mši sv. za raněné a bojující vojíny vdp. děkan štitenský P. Filip a u vedlejšího oltáře Polák jesuita P. J. Gliwa, jež poslal z Krakova biskup kníže Sapieha jako misionáře na Moravu k polským raněným vojínům a vystěhovalcům. Vdp. probošt dr. Stojan vykonal dojemné modlitby ku společnému sv. přijímání. Dlouho podávalo šest kněží Ježíše svátostného po celé délce velehrámu. Skoro každý si šeptal nějakou modlitbičku za někoho

drahého na vojně: dívky za tatínka, bratři a sestry za bratříčka, ženy za muže, nevěsty za ženichy, za ně přijímaly, za ně se vroucně modlily, aby jim je Pán Bůh uchránil, zachoval a zdravým dopřál návratu domů. Duše se spojovala s Bohem, srdce se modlilo, oči prolévaly slzy. Za padlé vojíny vykonal slavný kondukt dp. farář z Boršic P. Š t a f f a.

Vzorným pořádkem za velikého účastenství vedl pak průvod s Nejsvětějším dp. farář z Kunovic P. H l a d k ý za přísluhy četných kněží. Ubíral se hustým čtyřstupem na nádvoří ode dveří chrámových v podkově k cestě, podél zámku až k tribuně, kde byly vykonány vroucně před vystavenou velebnou Svátostí společné prosebné modlitby na úmysl pouti.

Zatím přišlo několik púltisícových procesí, na př. z Kunovic, Boršic, od Hradčovic, tak že vedle kostela plnilo se i nádvoří.

O deváté hodině začalo na podiu prosebné holdování sv. Cyrillu a Methodu. Tklivé pozdravy přednesli: školák A n d ě l a G a b r i e l a J o s e f a z Velehradu, za omladinu Š i m o n a M. M i k o v a z Veselí, Anna K n o t o v á z Topolné a Eleonora H r ň o v a z Huštěnovic, za dívky Anna Š o l š o v a ze Sobůlek. Neobyčejně dojemně prosila za ochranu boží a šťastný návrat tatínka Frant. N ě m c o v á z Huštěnovic slovy:

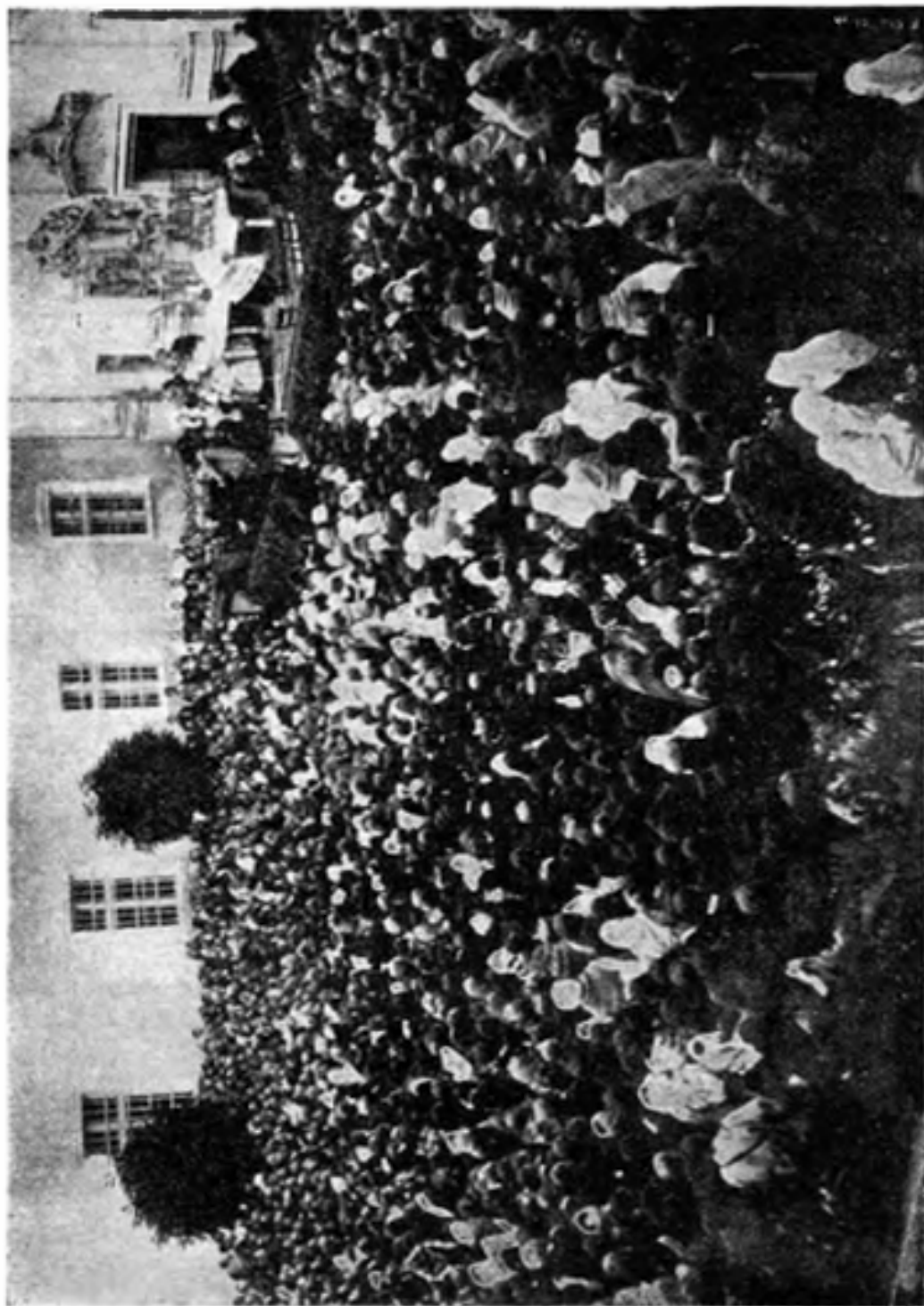
Svatí Cyrille a Methoději!
K Vám dnes moje vroucí prosby spějí.
Tatínka na vojnu zavolali,
do ruky mu kvér a šavli dali.
Za císaře pána, za vlast celou,
bojuje on nyní páží smělou.

Granáty a kulky nad ním letí,
a on myslí na nás, na své děti.
Proto každého dne v kostelíčku
za něho si říkám modlitbičku:
Bože, ochraň mého tatíčka,
aby neplakala mamíčka!

Před divými Srby, kozáky,
ochraň Hanáky i Slováky!
Zažeh válku, mír dej zas,
vyslyš Bože, vyslyš nás!
Svatí Cyrille a Methoději,
k Vám dnes moje vroucí prosby spějí:

Orodujte za nás v nebes výši,
ať Pán naše žalné hlasy slyší!
Zahynouti otcům, bratřím nedá,
ať se každý s rodinou svou shledá!
Potom na Velehrad v lepším čase
přijdeme Vám poděkovat zase

Jak nám vdp. farář z Huštěnovic vyprávěl, byl otec dítěte do konce září ve třech bitvách, ale vždy šťastně vyvázl. Děvče s mladší sestrou každého dne při večerní pobožnosti v kostele plní svůj slib, modlíc se za tatínka.

Prosebná pouť za voji na posv. Velehradě: Prosebné holdování sv. Cyrilla a Methodu.

Dr. Stojan přečetl pozdravné přípisy, mezi nimi i od poslance Šamálíka za spolek katol. rolnictva. Misionář polský P. J. Gliwa prosí sv. Cyrilla a Methoda, aby nyní zvláště stáli při dědictví svém, kdy s vojskem ruským všude jde pravoslavná propaganda. Sl. Josefka Dostálova přinášeje pozdrav ze Sv. Hostýna, praví: »Jsme dítkami mariánskými a ná-

rodem cyrillomethodějským. Jako hodné dítky přišli jsme již k Matce své na Sv. Hostýn, tam jí bol svůj žalovali, tam se u ní potěšili a poprosili za ochranu její mocnou v nebesích pro nás, drahou vlast a vojíny chrabré. Nyní jsme se opět tak četně shromáždili u hrobu apoštola svého, sv. Methoděje, abychom zdůraznili vyslyšení v nebi oněch proseb, jež vysílali jsme u prestolu Vítězné Ochrany Moravy. Sv. P. Maria svatohostýnská, sv. Cyrille a Methode, vyslyšte nás, orodujte za nás!« Katecheta dp. P. Z a p l e t a l z Kroměříže pozdravuje za katol. učitelstvo a katechety, praví, že v těchto strastiplných dobách nejspolehlivější oporou naší skýtající jedinou útěchu ulekané duši jest sv. náboženství. Prosí přítomné, by byli na stráži a nedopustili, by víra sv. byla šlapána a zvláště ze srdce dětí jejich rvána. Bohoslovec Ch ý l e k z Olomouce pozdravil za ty obětavé theology, kteří ošetřují nemocné a raněné vojíny, profesor Hrdý z Kroměříže za katol. profesory a dp. P. Užičar z Kyjova jménem kněžstva odmítá hanebné nesmyslné nařknutí, jako by kněžstvo bylo původcem a přítelem války. Pěkně slovácky vyšňořené dívčiny z Kunovic přivedl katech. dp. Leop. R e č e k. Z nich Kateř. H a n á č k o v a proslovila: »Těžká věru doba dolehla na nás a naši milou vlast. Nejmilostivější císař a král náš tasil meč za právo a pokoj svých národů. »Moravan vždy věrně stál — když v boj ho volal jeho král«, zpíváváme, a pravdivost těchto slov dokázal i tentokráte lid náš moravský. Otcové naši drazí, bratři naši milí vytáhli do pole, aby životy a krví hájili vlast a rodinný krb proti nepřátelům. Žehnání naše a modlitby naše je provázely. A dnes u hrobu apoštola Moravy, sv. Methoděje, čerpáme přesvědčení, že svatí bratři soluňští neopustí Moravěnky dobré a že Matka boží, která divy tvoří, ukáže se i tentokráte Vítěznou Ochranou Moravy«.

Byly-li těmito pozdravy tklivými dojati tisícové poutníků tisínicí se před tribunou, sotva kdo ubránil se slz, když vystoupil před ně uherský Slovák C z a k z Uh. Skalice, raněný vojín, jenž o berle se přibelhal a dojemně děkoval všem za modlitby a pobožnosti pro armádu. Po prvé byl na Velehradě. Jako bojiště vtisklo mu děsný obraz hrůz a nepřátelství, tak Velehrad poskytuje obraz svatého pokoje, nadšených projevů lásky a vroucích modliteb. Jménem katol. učitelek promluvila sl. učitelka Ji ř í č k o v á, radní K a d l č í k z Bílovic za muže a za ostatní stavy vdp. děkan F i l i p ze Štítné.

Probošt dr. S t o j a n navrhl telegramy oddanosti a věrnosti sv. Otcí a císaři pánu.

Hned na to kázal venku tisícům u tribuny stojícím poutníkům katecheta Ad. J a š e k z Kroměříže a v kostele dp. P. P o k o r n ý T. J. Oba vybízeli k modlitbě, kajícnosti a pokání, slova jejich nítla cit pravého sebeobětavého vlastenectví a lásky k bližnímu, klidnila a tišila rozbolněné mysli a pružila k plodné nyní dvojnásob nutné práci.

Probošt dr. S t o j a n sloužil slavnou mši sv. na úmysly pouti a venku na podiu na týž úmysl polešovský kaplan dp. Jos. H a n á č e k.

Po slavných bohoslužbách vedl probošt dr. Stojan prosebné procesí nádvořím s Nejsvětějším podobně jak ráno. Tisíce od tribuny až skoro k hlavní bráně tísnily se a stejně mohutně jak vroucně modlily se vyznání víry a za naše drahé. Dr. Ant. C. Stojan před každou modlitbou vystižnými slovy odůvodnil a objasnil význam prosby za sv. Otce, císaře pána, za vlast a národ, za bojující, raněné a padlé vojíny. Prohlásil též, že Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda dá zříditi na posv. Velehradě pamětní deskou všem v této válce padlým naším vojínům, aby poutníci velehradští byli jich vždy pamětlivi na svých modlitbách a při pobožnostech.

Po sv. požehnání zapělo množství »Tebe, Bože, chválíme: načež ubírali se do Cyrillky uctít ostatky sv. Cyrilla.

Pouť byla neobyčejně četně navštívena, zvláště z našeho Slovácka, dojímala opravdovou vroucí zbožností, tklivými proslovy a nadšenými kázáními. Bylo přítomno též mnoho kněží jak z okolí tak i příšlých s průvody. Všichni obětavě vypomáhali, zvláště neunavně ve zpovědnici. Povážíme-li překážky, s jakými pouť ta byla spojena — vlaků jelo velmi málo, tak že většina poutníků i nejvzdálenějších přišla pěšky, doma zdržovala náhradná práce za odešlé na vojnu, starost o budoucnost nutkala k úsporám, pozdní doba jesenní — musíme doznati, že lid v tolika tisících se všech stran, bez zvláštní agitace přišel z náboženského přesvědčení, cítil opravdově potřebu této kající a prosebné pouti, aby se posílil, potěšil, ukonejšil. Jedině sv. náboženství v nebezpečí vážném to dovede. To se uznává všeobecně i od těch, kdož dříve byli buď úplně vlažní k náboženství nebo dokonce stáli i proti němu. Vzpomínám tu zajisté významných slov posledně uveřejněných v Masarykové »Naší Době«: »Ještě jeden zajímavý zjev jest pozorovati pod tlakem válečného nebezpečí: na všech stranách jeví se stupňování a zvroucnění náboženského citu, cítí se živěji náboženské potřeby, mohutněji vystupují do popředí náboženské instinkty. Zvýšený život náboženský v dnešní době nebezpečí dokazuje, že náboženství jest pravdu zdrojem útěchy a síly, vydatnou složkou života. Jeví-li se náboženskost a nábožnost v nebezpečí živěji, znamená to jen, že v nebezpečí člověk cítí palčivěji potřebu síly, a dále to znamená, že síly té z náboženství víc přijímá«.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. P. Marie získal si zajisté nesmírných zásluh, že pořádaje všeobecné pouti umožnil lidu našemu v tak trudných strastiplných dobách načerpat síly náboženské co nejvíce. Když všechna filosofie selhala, sv. víra ukázala se nejspolehlivější a nejjistější oporou, nejmocnější složkou života, nevyčerpatelným živým zdrojem útěchy a síly. Kdo ví, jaké nesmyslné zprávy kolovaly mezi lidem, dovede pochopiti i význam jednotlivých kázání a řečí, jimiž kněžstvo lid namnoze zmámený poučovalo a posilovalo v

dobrém, jakoby vlévajíc hojivý balsám v rozbolněnou ulekanou duši jeho. Proto také poutníci jako znovu zrození, uklidnění, posílení navraceli se vděčně domů, nedbajíce námah s poutí spojených.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda vydal i památky na tuto pouť, cyrillomethodějské medailky na stužce s nápisem: »Prosebná pouť za naše vojíny na posv. Velehradě 1914«, a opatřil pohlední lístky (poštní pošty) pro vojíny s obrazem sv. Cyrilla a Methoda a pěknými verši od básníka Karla Dostála-Lutinova v Prostějově:

Milý!

Jsi v širé dáli; kde, to sotva známe,
však za Tě modlíme se, vzpomínáme.
Kéž Věrověstci naši v každém boji
jak ochráncové po Tvém boku stojí!
A proti střelám, útrapám a zášti
nech Máti boží kryje Tě v svém plášti!
A v hromobití děl a šrapnelů
stůj kolem Tebe hradba andělů,
bys čist a zdráv a plný jarých sil
se v slávě vítězné k nám navrátil!

Rozmanitosti.

Pravoslavné kněžstvo v zemích osvobozených z tureckého jha jest málo vzdělané, většina z nich se naučila buď po klášterích neb soukromně sotva čísti a psáti. Není také divu, vždyť Turci každého vzdělanějšího ať popa či občana podezřívali a pronásledovali. Jestli jest tam přece trochu vzdělanějších kněží, to sluší přičísti Prizrenskému bohosloveckému ústavu, který připravoval pro tamnější kraje kněze a učitele. Nyní po osvobození nastává jim tudíž pilná povinnost, aby se obeznámili jednak s novými zákony jak světskými tak i církevními, jež nyní přísněji je vážou. Pod tureckým panstvím žijíce ve veliké chudobě (jejich farnosti čítaly pouze 50—150 rodin, taktéž namnoze chudobných), nedbali obyčejně mnoho své kněžské důstojnosti a chodívali často i s turbanem na hlavě jako nějaký turecký derviš. Ve svém úřadě též nebyli příliš úzkostliví. Žehnali sňatkům svých farníků bez ohlášek a protokolem též nemořovali snoubenců. Stávalo se nejednou, že si zašli do cizí farnosti a tam přísluhovali lidem náboženskými úkony bez vědomí vlastního popa. Sem tam se zdařilo, že v neděle aneb svátky ani bohoslužby nekonali. Poněvadž úmluva s cařihradským patriarchou o odstoupení oněch nově nabytých krajů srbských se trochu protáhla a nyní nemůže býti podepsána, ježto pro turecko-řecké napjetí byl řecký synod v Cařihradě rozpuštěn, zastávají stále ještě protojereji (arciknězové) místa neobsazených biskupů v nově nabytých zemích, svolávají pilně kněžské hromady dle okresů a poučují je o nových povinnostech a upozorňují na důležitost a hodnost kněžského stavu. Tak se sešlo začátkem r. 1914 na pozev protojereje okruhu pristinského kněžstvo okresu gračaničského v městě Pristině, kněžstvo okresu nerodimského v městě Uroševcu, kněžstvo okresu giljanského v Giljanu, kněžstvo okresu gorujopološského v Gostivaru, kněžstvo okresu zaječarského v městě Zaječara, kněžstvo ze Skoplje i z okresu skopljanského ve Skoplju, z města Štipu i

ze štípského okresu na pozev protojereje okruhu brugalničského ve Štípu. Pravda, zároveň s dobrou snahou kněžstva musí se též spojití dobrá vůle nové vlády, aby upravila nesmírně bídné hmotné postavení popů. Nábožensko-mravní stav mezi pravoslavnými v zemích osvobozených z tureckého jha je však prý celkem lepší než v původních hranicích Srbska. V. Vaněk.

Úmluva o katolickém náboženství mezi Srbskem a Vatikánem zní doslovně:

Čl. 1. Katolické apoštolské vyznání víry může se svobodně i veřejně vyznávat i plnit v srbském království.

Čl. 2. Zřizuje se v království Srbském zvláštní církevní kraj sestávající z bělehradského arcibiskupství se sídlem ve stoličním městě, jehož oblast zahrnuje hranice Srbska před londýnským a bukureštským mírem r. 1913 — a ze sufraganního biskupství skopljanského se sídlem ve Skoplju, jehož oblast zahrnují nově osvobozené kraje, které přecházejí tak z područí propagandy víry.

Čl. 3. Bělehradský arcibiskup i skopijský biskup, pod jejichž duchovní správu spadají všichni římsští katolíci království srbského, závisí v církevních záležitostech bezprostředně a výlučně od sv. Stolice.

Čl. 4. Sv. Stolica dříve než definitivně vyjmenuje bělehradského arcibiskupa a skopijského biskupa, sdělí jméno každého kandidáta královské vládě, aby seznala, není-li proti nim námitky ať soukromého či politického rázu.

Čl. 5. Bělehradský arcibiskup a skopijský biskup obdrží ročně ze státní pokladny: prvý 12000 dinarů stálého platu a 4000 din. přídatku a druhý 10.000 din. stálého platu. Oba mají právo na pensí neméně než pense státních úředníků.

Čl. 6. Úřední pojmenování bělehradského arcibiskupa i skopijského biskupa bude znít: »Presvetli visokopoštovani gospodine« (illustrissimo et reverendissimo monsignore).

Čl. 7. Dříve než nastoupí svůj úřad, arcibiskup bělehradský i skopijský biskup u přítomnosti jednoho vyslance královské vlády složí přísahu věrnosti těmito slovy: »Zaklínám se a slibuji před Bohem a při sv. evangeliu, že budu poslušen a věren J. V. srbskému králi, že nebudu se nikdy umlouvat ani se nesúčastním nějakých porad ani nebudu navádět ani nedopustím, by moje podřízené kněžstvo účastnilo se jakéhokoliv podniku, jež by směřovalo k tomu, aby rušilo veřejný státní pořádek«.

Čl. 8. Bělehradský arcibiskup i skopijský biskup mají úplnou svobodu u vykonávání církevní služby a ve správě svých biskupství. Oni mohou plnit všechna práva i pravomoci, jež jim jejich pastýřský úřad ukládá, po případech které církev schválila. V jejich biskupstvích jsou jim podřízeni všichni členové katolického kněžstva ve všem, co spadá pod úkony kněžského úřadu.

Čl. 9. Bělehradský arcibiskup a skopijský biskup, každý ve svém biskupství zřídí farnosti ve srozumění s královskou vládou. Také jim náleží právo ustanovit faráře. Přece však, pokud se týče osob, jež nejsou srbskými poddanými, budou (biskupové) postupovat ve srozumění s královskou vládou a pokud se týče srbských poddaných, biskupové napřed si vyžádají zprávu od nadřízeného ministerstva, nejsou-li tu důvody neb činy politického či občanského rázu, jež by překázely takovému ustanovení.

Čl. 10. Náboženská výchova katolické mládeže ve všech školách bude státi pod dozorem arcibiskupa a biskupa v jejich biskupstvích. Ve státních školách povedou ji věroučitelé, které souhlasně budou jmenovat nadřízený biskup a ministr osvěty i církevních záležitostí. Biskupové mohou zabránit vyučovat věrouce oněm svým věroučitelům i ve státních školách, kteří by se osvědčili nevhodnými pro ten úřad, sdělivše svůj zákaz ministru osvěty, jemuž navrhnou současně jiného kněze, jenž by vyplnil uprázdněné místo. Stát bude platit věroučitele ve státních školách. Za věroučitele mohou být ustanoveni i faráři.

Čl. 11. Aby se srbští jinoši mohli vzdělávat na římsko katolické kněze, zřídí se ve stoličním městě nebo poblízkou semenišť, jež zařídí sama církevní vrchnost a o nějž se též bude starat, kdežto královská vláda jemu vykáže jistou roční podporu. Vyučovacím jazykem pro necírkevní předměty v tomto semeništi bude srbština.

Čl. 12. Vláda uznává platnost sňatků mezi katolíky i platnost smíšených sňatků uzavřených před římsko-katolickým knězem dle předpisů římsko-katolické církve.

Čl. 13. Manželské spory mezi manžely katolického náboženství, jakož i mezi manžely u smíšených sňatků, uzavřených před římsko-katolickým knězem budou souditi katolické duchovní soudy s výjimkou sporů čistě světských.

Čl. 14. Katolický manžel u smíšených sňatků, uzavřených před římsko-katolickým knězem, bude mít právo smluviti se, že děti z toho sňatku budou vychovány v katolickém náboženství.

Čl. 15. Modlitba za panovníka: »Domine salvum fac Regem« (Bože, spas krále) bude se zpívati při bohoslužbách dle místních poměrů srbsky neb latinsky.

Čl. 16. Stát přiznává katolické církvi zastoupení svými zákonitými duchovními vrchnostmi i řády, známku právní osobnosti a mohoucnost vykonávati všechna práva, jež jí jako takové náležejí.

Čl. 17. Církev může dle předpisů občanského zákona nabývati, držeti i svobodně spravovati jak movité tak i nemovité statky, určené pouze pro potřeby církve a její zařízení v zemi. Jména, jež ona shromáždí i zádušní jmění jsou právě tak nedotknutelná jako soukromé statky srbských občanů.

Čl. 18. Majetek církve bude podroben veřejným daním právě tak jako i majetek srbských občanů vyjma budovy určené pro bohoslužbu, semináře kněžské, biskupské a farní domy, jež budou osvobozeny od jakékoliv daně a jichž nebude možno užívati pro nijaké jiné účely.

Čl. 19. Kněží a bohoslovci nebudou vázáni konati veřejné služby, nesohlasící s kněžským stavem a životem.

Čl. 20. Kdyby se v budoucnosti ukázaly nějaké potíže při výkladu těchto ustanovení, aneb se vyskytly otázky, jež náhodou nejsou zde předvídaný, sv. Stolicе a královská vláda řešiti je budou ve vzájemné dohodě a v duchu kanonického práva.

Čl. 21. Tato úmluva stane se platnou, jakmile ji svými podpisy ověří Jeho Svatost a J. V. král.

Čl. 22. Výměna vzájemného schválení nastane v nejkratší době v Římě.

V. Vaněk.

Bible v ruském vojsku. Ruský sv. synod dal tisknouti půl milionu sv. evangelií, z nichž 100.000 má býti rozdáno bezplatně mezi vojsko; ostatní mají se prodávati kus po 8 kop. Na všech větších stanicích jsou zařízeny knihosklady náboženských knih, jež vojinům jedoucím na bojiště nebo raněným ubírajícím se do nemocnic jsou rozdávány. Celkem však poměrně malé procento jest podělováno, poněvadž jest mnoho negramotných a mnoho jich nerozumí ruštině.

Ruské duchovenstvo na tureckém území bylo před vypovězením války Turecka Rusku dosti četně zastoupeno, zvláště v Palestině, kde si vydržovali Rusové nádherné chrámy, četné školy a pohodlné poutní domy. Pro válku však musili državy turecké opustiti. Z evropského Turecka odebrali se do Ruska a z Palestiny uchýlili se do Řecka, přenechavše kostely své řeckému duchovenstvu, s nímž za míru tak časté půtky sváděli.

Úmysly Ruska o Cařihradu. Dnes nejsou už tajnými zámysly Ruska na Balkáně. Cílem jejich politiky jest Cařihrad. To přiznala otevřeně ruská дума ve svém zasedání 31. října (12. listop.) t. r. Nás zajímá jen otázka, jaký poměr by zaujal — dle přání ruských kruhů — cařihradský patriarcha v případě, že by Cařihrad připadl do rukou ruských. V onom zasedání ovládala dvě mínění. Jedni hájili prvotenského postavení patriarchy nad celou církví východní poukazující, že nikoli světská vláda, nýbrž církevní sněmy postavení to mu přisoudily, a tudíž jedině ony by mohly provésti nějakou změnu. Když někteří namítali, že Rusko přivtělivši si území gruzinské, zrušilo i autokefálního patriarchu gruzinského, odpověděli protivníci, že jest to sice událost dějinná (!) ale nikoli pravidlo. Odstraněním patriarchy řeckého prý by mohl vzniknouti rozkol v církvi východní. Protivná strana mínila, že v ruském Cařihradě musí se podříditi řecký patriarcha církvi ruské, poněvadž jedna říše může mít jedinou církevní hlavu. Titul patriarchy by mu

ovšem zůstal, ale měl by význam toliko historický. Bylo učiněno přirovnání, že by stál tento titulární patriarcha cařihradský k novému patriarchu ruskému v poměru jako patriarcha benátský k papeži římskému.

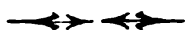
Chrám boží Moudrosti v Cařihradě. Petrohradský archeologický institut obrátil se na směrodatné činitele, aby bylo vše podniknuto, by za války turecko-ruské ušetřen byl chrám boží Moudrosti a jiné starobyzantské památnosti v Cařihradě.

Pravoslaví v Japonsku. V šedesátých letech minulého století proniklo ruské pravoslaví do Japonska. Hlavním jeho šířitelem byl Nikolej Kosatkin, jeromonach při ruském konsulátě v Chakodatě. R. 1871 otevřeli první školy pravoslavné v Japonsku. Brzy však na to bylo pravoslaví utiskováno od vlády japonské, ale tím jen posílilo. Koncem minulého století měli Rusové v Japonsku na 250 pravoslavných obcí s 26.000 duší, 26 kněžími, biskupem, semeništěm pro výchovu domácího kněžstva v Tokiu a několika desítkami obecných škol. R. 1913 zemřel první biskup japonské misie, horlivý její apoštol Mikuláš a nástupcem jeho stal se letos v srpnu biskup Sergěj. Minulého roku bylo pokřtěných dospělých 484 a dětí 488; celkem pro misií působilo 161 lidí, kněží, učitelů a pomocníků. V duchovním semeništi bylo i 7 ruských kadetů, aby se přiučili japonskému jazyku. Veškerá bohoslužba koná se na japonském jazyku, do něhož ji přeložil biskup Mikuláš. Za nynějšího zblížení vojenského očekávají ruští misionáři nové úspěchy pro pravoslaví. Proto i sv. synod petrohradský pamatuje štědře na podpory své japonské misie. Práce jejich jest daleko snažší než katolických misionářů, poněvadž bohoslužby konají se v jazyku lidu srozumitelném, kdežto latina jest Japoncům naprosto cizí, od kněžstva nepožadují bezženství, jež domorodé mládeži přichází jako něco nepřírozeného, a misie ruské jsou dobře podporovány peněžně z Ruska.

Bulharský rozkol. Jak známo po zřícení samostatného bulharského exarchátu vyloučil (exkomunikoval) řecký patriarcha r. 1872 církev bulharskou. V celém panství tureckém byli Bulhaři pokládáni od Řeků za rozkolníky. Nyní však na území tureckém Bulharů skoro už není a, kde se stýkají s pravoslavnými Srby a Rumuny, jsou všude považováni za rovnocenné věřící, toliko na území řeckém rozkol trvá dále. Když někteří bulharští nacionalisté chtěli pro odloučení a zachování bulharské národnosti v novosrbském území rozkol církevní dále živiti, zakřikl je úřední orgán sv. synodu v Sofii s poukazem, že mezi Bulhary, Srby a Rumuny rozkol nikdy nebyl uznáván.

Svobodná bulharská církev. Minulý měsíc zahájili v Dupnici (j. od Sofie v rylském pohoří) bohoslužbu »prvé svobodné bulharské církve v Bulharsku«. Tak nazývá se sdružení svobodomyslných Bulharů, kteří chtějí se scházeti v určitou dobu, míti přednášky náboženského obsahu, každému má býti dáno volné slovo o věcech náboženských ve shromážděních, modlitby jsou bez určité formy, jest to obsah srdce, jak komu napadne. Cílem tohoto sdružení dle stanov sestavených prvním jejich »pastýřem«, jakýmsi A. N. Toplijskim, jest »všeobecné dobro a opravdový národní pokrok v náboženském, mravním, duchovním a společenském směru«. Bohoslužebným jazykem jest nynější spisovná bulharština, obřady jednoduché, »důstojné dnešního kulturního lidstva«. Není to nic jiného než sektářství v církvi bulharské, od něhož dosud celkem byla chráněna. Ale není divu. Církev východní pro moderního člověka jest příliš mrtvá, bezduchá, zastaralá, šablonovitá, neuspokojuje ani na Balkáně ani v Rusku, svými obřady dotýká se sice sluchu, ale unavuje zrak a srdce nerozehřívá. Ve vědění náboženském zavládla temnota. Proto ty zjevy sektářské na Rusi jsou tak časté, a na jihu vývoj samostatnosti a kultury je přinese samy sebou.

Příjmy polského duchovenstva v Americe. Neustálené dosud příjmy kněží v Americe ztěžují nemálo duchovní správu. Proto pro Poláky vydal polský biskup Kozłowski v Milwaukee nařízení, aby všechny sbírky kostelní vyjma o božím Narození, na Velikonoce, o svátku patrona chrámu a o 40hodinové pobožnosti připadaly do kostelní pokladny, z níž budou dostávat faráři ročního platu 1000 dolarů a kaplani 400 dolarů kromě stravy, na níž pro kaplana připadne faráři rovněž 400 dolarů.

Obsah V. ročníku.

ČLÁNKY:

B o n e v Ivan, Turecký vpád do Thracie v červenci 1913 1, 28, 38, 68, 89.
 Co dáme Ježíškovi v Jeho chudobě a nouzi u katol. Bulharů, 18.
 H l a v i n k a A l., Víra, dar boží, 101.
 Hnutí ku sjednocení s katol. církví v nové Albanii, 92.
 Hnutí proti unii v Bulharsku, 108.
 I v a n O., Jak vzácný dar je víra sv., jak vděční máme býti za ni a jak usilovati o sjednocení našich pobratimův u víře, 82.
 J a š e k A d.:
 Bratři, o bratři, podejte nám ruce 1.
 Obrázky z osvobozující války balkánské, 9.
 Jubil. cyrilomethodějské slavnosti na Velehradě 1913, 13, 40, 56.
 Msgr. dr. Jan Schneider, 51.
 IV. unionistický sjezd na Velehradě, 99.
 Vzpomínky z katol. misí mezi čes. vystěhovalci v Německu, 105, 141.
 Papež Pius X. a sjednocení církví, 130, 147.
 Prosebné a kající pouti na Sv. Hostýně a posv. Velehradě, 132, 151.
 Katolické hnutí v Bulharsku, 19, 34.

M e n i n i R o b., Nynější stav církve katol. v Bulharsku, 124.

D r. S t o j a n A n t. C., Vytrvejme, 17.
 Zahrádka cyrilomethodějská, 33.
 49, 81, 97, 129, 146.
 Pro Balkán, 94.

V a n ě k V.,-K a r p o v i c z, Ze života polských kněží vyhnanců na Sibiři, 116, 136.

ZVĚSTI O NÁBOŽENSKÉM ŽIVOTĚ A MISIÍCH U SLOVANŮ:

Z Bělehradu, 15.
 Z Gadžilova v Bulharsku, 46.
 Z Plovdiva, 43.
 Z Velehradu, 77.

ROZMANITOSTI:

Str.: 16, 30, 47, 77, 95, 125, 142, 156.

VYOBRAZENÍ:

Ak-Bunar u Drinopole, 3.
 Jubilejní velehrad. slavnosti, 11, 57.
 Katolíci z Ak-Bunaru, 20.
 Katol. kostel v Ak-Bunaru, 23.
 Plovdiv, 42.
 Msgr. dr. J. Schneider, 53.
 Kapela Čechů v Německu, 106.
 Frant. Bilík z Bottropu, 109.
 Spolek sv. Cyrilla a Methoda v Bottropu, 113.
 Prosebná pouť za vojny na posv. Velehradě, 135, 153.

